

OBSAH

1. Hlavné charakteristiky vývoja a postavenie poľnohospodárstva a potravinárstva v hospodárstve SR.....	2
2. Ekonomické výsledky	7
2.1. Výsledky odvetvia podľa ekonomického poľnohospodárskeho účtu	7
2.2. Výsledky hospodárenia v poľnohospodárskej prvovýrobe	8
2.3. Výsledky hospodárenia v potravinárskom priemysle	31
3. Výroba a agropotravinársky trh	35
3.1. Hrubá poľnohospodárska produkcia	35
3.1.1. Rastlinná výroba	36
3.1.2. Živočíšna výroba	49
3.2. Cenový vývoj na poľnohospodárskom a potravinárskom trhu.....	58
3.3. Výroba potravín.....	60
3.4. Spotreba potravín.....	63
3.5. Bezpečnosť a kvalita potravín	67
3.6. Zahraničný obchod s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami	69
4. Výrobné vstupy do poľnohospodárstva a potravinárstva	75
4.1. Vstupy do poľnohospodárstva	75
4.2. Investície do potravinárskeho priemyslu.....	89
5. Štrukturálne zmeny a vlastnícke vzťahy.....	91
5.1. Podnikateľská štruktúra	91
5.2. Štruktúra poľnohospodárskej pôdy a trh s pôdou	94
5.3. Usporiadúvanie pozemkového vlastníctva	97
5.4. Pracovné sily.....	98
5.5. Ekologická poľnohospodárska výroba	103
6. Vplyv poľnohospodárstva na životné prostredie.....	111
6.1. Čerpanie prírodných zdrojov v poľnohospodárstve.....	111
6.2. Vplyv poľnohospodárstva na kvalitu ovzdušia a vodných zdrojov	113
6.3. Finančné ukazovatele súvisiace s ochranou životného prostredia	119

SITUÁCIA V POĽNOHOSPODÁRSTVE A POTRAVINÁRSTVE SR

1. Hlavné charakteristiky vývoja a postavenie poľnohospodárstva a potravinárstva v hospodárstve SR

Vývoj hlavných ukazovateľov hospodárstva SR¹

Podľa údajov ŠÚ SR, výkonnosť slovenskej ekonomiky z makroekonomického pohľadu, meraná **hrubým domácim produktom** (HDP), sa v roku 2017 medziročne zvýšila v bežných aj stálych cenách. Subjekty v SR v roku 2017 vytvorili HDP v objeme 84 985,2 mil. € v bežných cenách (81 724,8 mil. € v stálych cenách), ktorý sa oproti roku 2016 zvýšil (4,7 % v b. c.; 3,4 % v s. c.).

Rast HDP v roku 2017 podľa výrobnnej metódy ovplyvnilo medziročné zvýšenie čistých daní z produktov (7,3 %) na 8,4 mld. € a hrubej produkcie (4,8 %) na 203,5 mld. € pri raste medzispotreby (5,0 %) na 126,9 mld. €.

Podľa výdavkovej metódy k rastu HDP v roku 2017 medziročne prispel výraznejšie rýchlejší rast zahraničného dopytu (o 4,3 %) pred rastom domáceho dopytu. Domáci dopyt sa zvýšil o 2,7 % v dôsledku rastu konečnej spotreby domácností o 3,7 %, tvorby hrubého kapitálu o 2,6 % (z toho tvorby hrubého fixného kapitálu o 3,2 %) a konečnej spotreby verejnej správy o 0,2 %. Klesla iba konečná spotreba neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam o 1,1 % (tvorila 0,9 % HDP).

Vývoj hlavných ukazovateľov hospodárstva SR

Tabuľka 1

Ukazovateľ	2016	2017	Rozdiel 2017 - 2016
HDP (bežné ceny) v mld. €	81,2	85,0	3,8
HDP (stále ceny) ¹⁾ v mld. €	79,0	81,7	2,7
Tempo rastu HDP v %			
- v bežných cenách ¹⁾	2,9	4,7	1,8
- v stálych cenách ^{1),2)}	3,3	3,4	0,1
Miera inflácie v %	-0,5	1,3	1,8
Počet pracujúcich (podľa VZPS; medziročná zmena v %)	2,8	1,5	-1,3
Miera nezamestnanosti v % (podľa VZPS)	9,7	8,1	-1,6
Saldo zahraničného obchodu ³⁾ v mld. €	3,6	3,0	-0,6
Bilancia bežného účtu k HDP ⁴⁾ v %	-1,5	-2,1	-0,6
Tvorba hrubého fixného kapitálu v % z b.c.	-9,0	4,8	13,8

¹ Kapitola vypracovaná s využitím publikácie Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR vo 4. štvrtroku 2017, ŠÚ SR

Prameň: ŠÚ SR-Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR vo 4.štvrtroku 2017 (elektronická publikácia)

¹⁾ metodika ESA 2010, údaje od roku 2017 sú spresnenými štvrťročnými odhadmi ŠÚ SR

²⁾ v s. c. vypočítaných reťazením objemov k referenčnému roku 2010

³⁾ bežné ceny, hodnoty typu FOB (hodnota dovozu a vývozu s dodaním tovaru na hranicu vyvážajúcej krajiny); údaje za rok 2016 sú definitívne, údaje za rok 2017 sú predbežné;

⁴⁾ NBS (údaj platný k mesiacu marec 2018)

Poznámka: Nesúlad v stĺpci Rozdiel 2017-2016 môže byť spôsobený zaokrúhľovaním čísel za roky 2016 a 2017, VZPS – výberové zisťovanie pracovných síl

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Priemerná **miera inflácie** v roku 2017 dosiahla úroveň 1,3 % a medziročne sa zvýšila o 1,8 p. b. Tým sa rokom 2016 ukončilo trojročné deflačné obdobie (záporná hodnota miery inflácie).

Tvorba hrubého fixného kapitálu (THFK) v bežných cenách dosiahla 18 018,2 mil. € a medziročne sa zvýšila v bežných cenách (4,8 %) aj v stálych cenách (3,2 %).

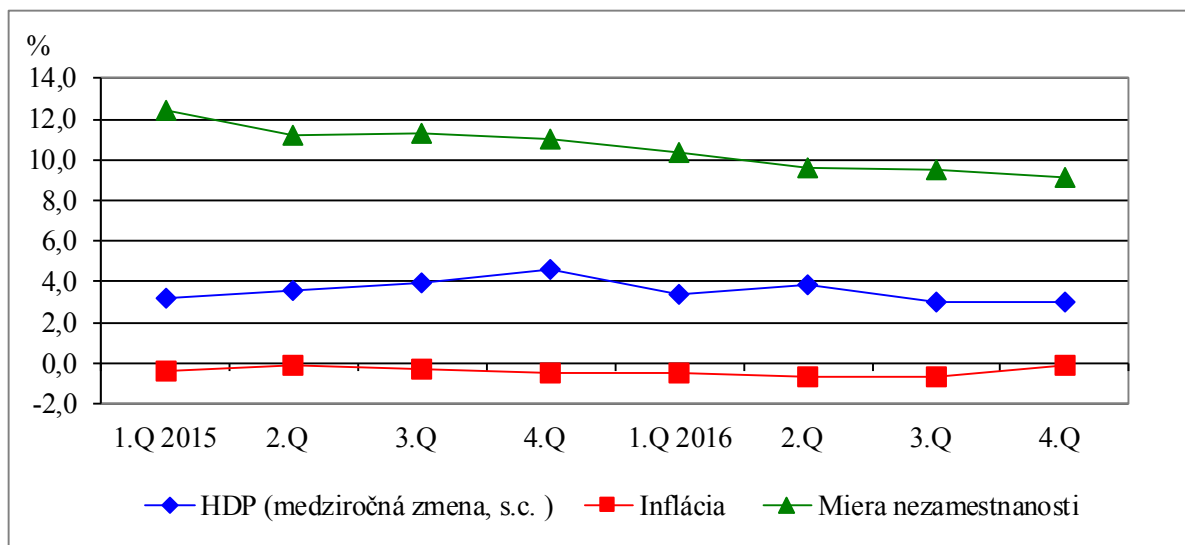
Počet pracujúcich²⁾ v hospodárstve SR sa zvýšil (1,5 %) z 2 492,1 tisíc osôb v roku 2016 na 2 530,7 tisíc osôb v roku 2017. Počet nezamestnaných klesol (15,8 %) z 266 tis. osôb v roku 2016 na 224 tis. osôb v roku 2017, čo sa odrazilo v znížení (1,6 p. b.) priemernej miery nezamestnanosti, ktorá dosiahla 8,1 %.

V roku 2017 sa **priemerná nominálna mesačná mzda** zamestnanca v hospodárstve SR medziročne zvýšila o 4,6 % (z 912 € v roku 2016) na 954 €, s rýchlejšou dynamikou rastu o 1,3 p. b. v porovnaní s rokom 2016. Pomalšie ako nominálna, sa zvýšila reálna mzda (3,3 %).

Zo SR sa do zahraničia vyviezol tovar za 74,8 mld. € a dovoz predstavoval 71,8 mld. €. Aj pri rýchlejšej dynamiky rastu dovozu oproti vývozu, **saldo zahraničného obchodu SR** medziročne kleslo o 17,8 %, z 3,6 mld. € v roku 2016 na 3,0 mld. € v roku 2017.

²⁾ počet pracujúcich podľa výberového zisťovania pracovných síl (VZPS); v priemere za obdobie; pracujúci v zmysle VZPS sú všetky osoby vo veku od 15 rokov, ktoré v sledovanom (referenčnom) týždni vykonávajú aspoň 1 hodinu prácu za mzdu, plat alebo iný druh odmeny alebo prácu za účelom dosiahnutia zisku, vrátane osôb vykonávajúcich prácu na základe dohôd, sezónnych pracovníkov, osôb na riadnej materskej dovolenke, osôb pracujúcich v zahraničí menej ako 1 rok, osôb dochádzajúcich za prácou do zahraničia a osôb platených na aktívnych prácach; respondenti sú zahrnutí do odvetví podľa ekonomickej činnosti miestnej jednotky, nie celého podniku

Graf 1 Vývoj hlavných ukazovateľov ekonomiky SR



Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Vývoj hlavných ukazovateľov pôdohospodárstva³⁾ a potravinárstva⁴⁾

Hlavné ekonomické ukazovatele sa podľa údajov Štatistického úradu SR v roku 2017 oproti roku 2016 vyvíjali diferencovane.

Ukazovatele **hrubá pridaná hodnota (HPH), hrubá produkcia a medzispotreba** sa **v roku 2017** v bežných ako aj stálych cenách zvýšili v ekonomike SR a v pôdohospodárstve len pri HPH v bežných cenách, v zvyšných týchto ukazovateľoch za pôdohospodárstvo bol pokles (za odvetvie výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov týmito ukazovateľmi ani ukazovateľom hrubá produkcia v stálych cenách za pôdohospodárstvo za aktuálny rok ŠÚ SR nedisponoval).

THFK v bežných cenách sa medziročne zvýšil v pôdohospodárstve a v ekonomike SR tak v bežných ako aj v stálych cenách, kým v potravinárstve sa znížil (za pôdohospodárstvo a potravinárstvo ukazovateľ THFK v stálych cenách nebol dostupný).

Priemerná nominálna mesačná mzda sa zvýšila v ekonomike SR aj v pôdohospodárstve (za potravinárstvo bol metodicky zodpovedajúci údaj nedostupný). V pôdohospodárstve sa priemerná mzda medziročne zvýšila o 2,4 % na 735 € (zo 718 € v roku 2016). Medzi ekonomikou SR a pôdohospodárstvom pretrvávala naďalej mzdová disparita. V porovnaní s priemerom ekonomiky SR bola mzda v pôdohospodárstve nižšia o 22,96 %.

Zahraničný obchod pri poľnohospodársko-potravinárskych výrobkoch pokračoval v dosiahnutí záporného salda (-1 402 mil. €), ktoré sa medziročne opäť prehĺbilo. V ekonomike SR zahraničný obchod dosiahol kladné saldo na úrovni 2 996 mil. €, ktoré sa medziročne znížilo (17,8 %).

Tendencie vývoja základných makroekonomických ukazovateľov (hrubá pridaná hodnota, medzispotreba, tvorba hrubého fixného kapitálu, zamestnanosť, priemerná mesačná

³⁾ pestovanie plodín, chov zvierat, poľovníctvo a služby s tým súvisiace; lesníctvo a ťažba dreva; rybolov a akvakultúra

⁴⁾ výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov

mzda, zahraničný obchod) ekonomiky SR a jej odvetví - pôdohospodárstva a potravinárstva - sa odrazili na medziročných zmenách v účasti pôdohospodárstva a potravinárstva na ekonomike SR tak, že v roku 2017:

- podiel **pôdohospodárstva** na ekonomike SR **sa znížil** pri všetkých hodnotených ukazovateľoch, a to nasledovne: pri priemernej mzde (1,69 p. b.), medzispotrebe (0,21 p. b. v s. c.), pri medzispotrebe (0,18 p. b. v b. c.), pri HPH v stálych cenách (0,16 p. b.), pri zamestnanosti (0,14 p. b.), HPH v bežných cenách (0,07 p. b.) a THFK v bežných cenách (0,01 p. b.).
- podiel **potravinárstva** na ekonomike SR **sa znížil** pri THFK v bežných cenách (0,12 p.b.). (Vývoj pri ostatných hodnotených ukazovateľoch sa pri potravinárstve nedá pre nedostupnosť údajov za rok 2017 vyhodnotiť, ale ilustratívne sú v tabuľke v texte uvedené údaje za rok 2016.)
- podiel **zahraničného obchodu agropotravinárstva SR** na zahraničnom obchode SR **sa znížil** tak na celkovom dovoze (0,28 p.b.) ako na celkovom vývoze (0,25 p.b.).

Podiel pôdohospodárstva a potravinárstva na základných ukazovateľoch hospodárstva SR

Tabuľka 2

Ukazovateľ	Podiel v %		Rozdiel 2017- 2016
	2016	2017	
Podiel pôdohospodárstva na:			
- hrubej pridanej hodnoty (b. c.) ¹⁾	3,68	3,61	-0,07
- hrubej pridanej hodnoty (s. c.) ¹⁾	3,82	3,66	-0,16
- medzispotreby (b. c.) ¹⁾	2,36	2,18	-0,18
- medzispotreby (s. c.) ¹⁾	2,38	2,17	-0,21
- tvorbe hrubého fixného kapitálu (b. c.) ¹⁾	2,50	2,49	-0,01
- zamestnanosti ¹⁾	3,13	2,99	-0,14
- priemernej mzdy ¹⁾ *	78,73	77,04	-1,69
Podiel výroby potravín a nápojov a tabak. výrobkov na:			
- hrubej pridanej hodnoty (b. c.) ¹⁾	1,44	-	-
- hrubej pridanej hodnoty (s. c.) ¹⁾	0,91	-	-
- medzispotreby (b. c.) ¹⁾	2,26	-	-
- medzispotreby (s. c.) ¹⁾	2,36	-	-
- tvorbe hrubého fixného kapitálu (b. c.) ¹⁾	1,60	1,48	-0,12
- zamestnanosti ¹⁾	1,93	-	-
- priemernej mzdy ¹⁾ *	89,69	-	-
Podiel zahraničného agropotravinárskeho obchodu na:			
- vývoze ²⁾	4,04	3,79	-0,25
- dovoze ²⁾	6,18	5,90	-0,28

Prameň: prepočty NPPC - VÚEPP s použitím prameňov:

¹⁾ vypočítané z údajov vyžiadaných zo ŠÚ SR a ďalších prameňov ŠÚ SR (internet, publikácia); členenie podľa štatistickej klasifikácie SK NACE (vstupné údaje podľa ŠÚ SR sú k hrubej pridanej hodnote a medzispotrebe za rok 2016 polodefinatívne a za rok 2017 predbežné)

²⁾ ŠÚ SR, údaje za rok 2017 sú predbežné (marec 2018)

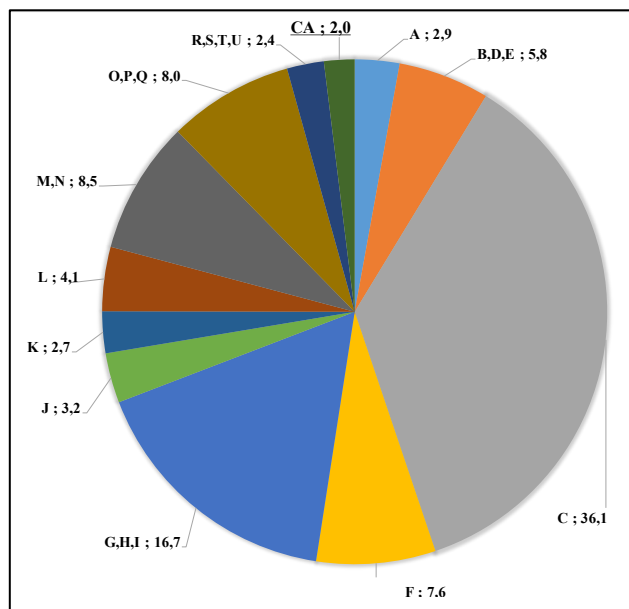
Vysvetlivky:

* pomer priemernej mzdy odvetvia k priemernej mzde v národnej ekonomike;

skratka: s. c. (v tejto tabuľke aj k nej prislúchajúcej časti textu) = stále ceny vypočítané reťazením objemov k referenčnému roku 2010

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 2 Podiel odvetví na hrubej produkcii hospodárstva SR v %

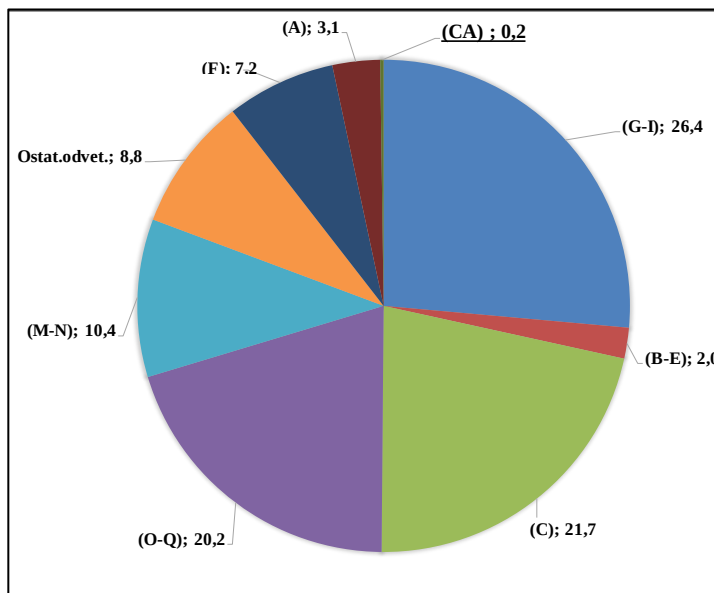


Legenda: A Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov; B,D,E Priemysel spolu (bez priemyselnej výroby); C Priemyselná výroba (bez potravinárstva); F Stavebníctvo; G,H,I Veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel a motocyklov; doprava a skladovanie; ubytovanie a stravovacie služby;; J Informácie a komunikácia; K Finančné a poisťovacie činnosti; L Činnosti v oblasti nehnuteľností; M,N Odborné, vedecké a technické činnosti; administratívne služby; O,P,Q Verejná správa, obrana, povinné sociálne zabezpečenie; vzdelávanie; zdravotníctvo a sociálna pomoc; R,S,T,U Umenie, zábava a rekreácia; ostatné činnosti; **CA Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov**

Údaje sú za rok 2016.

Prameň: databáza DATAcube, ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 3 Podiel odvetví na zamestnanosti hospodárstva SR v %



Legenda: Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov; doprava a skladovanie; ubytovanie a stravovacie služby (G-I); Priemysel spolu (B,D,E); Priemyselná výroba (C) (bez potravinárstva); Verejná správa, obrana, povin. sociál. zabezpečenie; vzdelávanie; zdravotníctvo a sociálna pomoc (O-Q); Odborné, vedecké a technické činnosti; administratívne služby (M-N); Ostatné odvetvia / Umenie, zábava a rekreácia; ostatné činnosti (R-U); Informácie a komunikácia (J); Finančné a poisťovacie činnosti (K); Činnosti v oblasti nehnuteľností (L); Stavebníctvo (F); Poľnohospodárstvo,

lesníctvo a rybolov (A); **Výroba nápojov; výroba tabakových výrobkov (CA);**

Údaje sú za rok 2016. Prameň: databáza DATAcube, ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC-VÚEPP

2. Ekonomické výsledky

2.1. Výsledky odvetvia podľa ekonomického poľnohospodárskeho účtu

Na základe výsledkov druhého odhadu ekonomického poľnohospodárskeho účtu (EPÚ) za rok 2017 vyplýva, že ekonomická výkonnosť odvetvia poľnohospodárstva, meraná tvorbou a použitím dôchodku odvetvia, v medzioročnom porovnaní klesla.

Vývoj tvorby a použitia dôchodku odvetvia poľnohospodárstva

mil. € (v základných cenách), index v %

Tabuľka 3

Ukazovateľ	Priemer 2012 - 2016	2016 def. údaje	2017 II. odhad	Index	
				2017/2016	2017/Ø 2012-2016
HPP	2152,7	2179,8	2055,8	94,31	95,50
SP	8,7	28,8	26,2	90,93	300,35
PNK	128,2	121,9	119,8	98,23	93,40
NNVČ	119,8	118,0	117,0	99,18	97,69
VOS (-)	59,9	57,4	56,3	98,14	93,98
CPP	2349,5	2391,1	2262,5	94,62	96,30
Medzispotreba	1774,1	1765,2	1709,4	96,83	96,35
HPH	575,4	625,9	553,1	88,38	96,12
SFK	277,1	252,2	228,4	90,56	82,42
ČPH	298,3	373,6	324,7	86,91	108,86
Účet tvorby dôchodkov					
Odmeny zamestnancom	542,0	553,5	535,0	96,66	98,71
Ostatné dane z produkcie	49,0	51,8	45,8	88,36	93,34
Ostatné subvencie na produkciu	480,2	488,1	493,2	101,06	102,72
ČPP, resp. ČDSC	187,5	256,4	237,2	92,50	126,54
Účet podnikateľského zisku					
Nájomné	65,3	78,0	79,3	101,57	121,38
Úroky	39,5	37,1	39,5	106,38	99,90
ČZP	82,7	141,3	118,5	83,86	143,33

Prameň : EPÚ SR 2012 – 2017

Význam skratiek : HPP – hrubá poľnohospodárska produkcia, SP – subvencie na produkty, PNK – práca na kontrakt, NNVČ – neoddeliteľné nepoľnohospodárske vedľajšie činnosti, VOS – vnútroodvetvová spotreba, CPP – celková poľnohospodárska produkcia, HPH – hrubá pridaná hodnota, SFK – spotreba fixného kapitálu, ČPH – čistá pridaná hodnota, ČPP (ČDSC) – čistý prevádzkový prebytok (čistý dôchodok zo samostatnej činnosti), ČZP – čistý zisk z podnikania
Vypracoval: NPPC-VUEPP

Rozhodujúce vplyvy na odhadovanú tvorbu dôchodku odvetvia poľnohospodárstva v roku 2017:

- zníženie celkovej poľnohospodárskej produkcie v základných cenách o 5,38 %, z dôvodu poklesu hrubej poľnohospodárskej produkcie o 5,69 %, poklesu práce na kontrakt o 1,77 %, poklesu hodnoty nepoľnohospodárskych vedľajších činností o 0,82 % a poklesu vnútroodvetvovej spotreby o 1,86 %,
- pokles hrubej poľnohospodárskej produkcie v dôsledku poklesu rastlinnej produkcie o 10,76 %, pri súčasnom náraste hodnoty živočíšnej produkcie o 3,28 %, na čom sa podieľal v prípade rastlinnej produkcie pokles vyprodukovaných množstiev o 17,81 % pri cenovom náraste o 8,79 %, v prípade živočíšnej produkcie nárast objemovej produkcie o 4,63 % pri nižšej cenovej hladine o 2,13 %,

- stabilná úroveň výšky dotácií na produkty v dôsledku novej implementácie viazaných podpôr,
- predpokladaný pokles celkovej poľnohospodárskej produkcie o 5,38 % pri nižšej dynamike poklesu medzispotreby sa odrazil na medziročnom poklese hrubej pridanej hodnoty o 11,62 % a následne aj čistej pridanej hodnoty o 13,09 % pri vyššej dynamike poklesu spotreby fixného kapitálu,
- pokles hodnoty medzispotreby ovplyvnili nižšie spotrebované množstvá vstupov o 1,84 %, ako aj ich pokles cien o 1,35 %,
- účet tvorby dôchodku bol výrazne ovplyvnený poklesom čistého prevádzkového prebytku o 7,50 %, ktorý bol predovšetkým výsledkom nižšej čistej pridanej hodnoty pri mierom poklese odmien zamestnancov a ostatných daní z produkcie a miernom náraste ostatných subvencií na produkciu o 1,06 %, pričom na čistom zisku z podnikania v medziročnom porovnaní sa odrazil zároveň tento najdôležitejší faktor.

2.2. Výsledky hospodárenia v poľnohospodárskej prvovýrobe

Výsledky hospodárenia právnických osôb

Poľnohospodárstvo, podľa predbežných údajov, dosiahlo za rok 2017 kladný **výsledok hospodárenia**, t.j. zisk pred zdanením vo výške 60,2 mil. €. V porovnaní s rokom 2016 sa jeho úroveň mierne zvýšila o 11,5 mil. € (23,6 %). Pozitívny vývoj bol ovplyvnený cenovým faktorom - **nárastom cien, pri hmotnostnom poklese hrubej poľnohospodárskej produkcie, najmä rastlinnej. Kladný výsledok hospodárenia bol dosiahnutý aj vplyvom stability vyplácania podpôr pri súčasne medziročnom zlepšení speňažovania živočíšnej produkcie, čo čiastočne vykompenzovalo celkový pokles tržieb z rastlinnej produkcie.**

Bez podpôr by bola väčšina podnikov stratová. Rok 2017 bol vo výsledku hospodárenia pozitívnejší, nielen v porovnaní s predchádzajúcim rokom, ale aj s päťročným priemerom rokov 2012-2016 a výškou bol tretí najvyšší po roku 2000. Podiel celkových podpôr na výnosoch dosiahol 32,5 % a priamych platieb na výnosoch 17,2 %. Naďalej pretrvávali diferencie medzi úrovňou podpôr slovenského poľnohospodárstva a poľnohospodárstva krajín EÚ-15.

Základné ekonomické ukazovatele za poľnohospodárstvo

v mil. € bežné ceny, index v %, podiel v %

Tabuľka 4

Ukazovateľ	Priemer 2012-2016	2016	2017	Index	
				2017/2016	2017/Ø (2012-2016)
Výnosy	2461,5	2 298,4	2 389,4*	104,0	97,1
Náklady	2422,6	2 249,7	2 329,2*	103,5	96,1
Výsledok hospodárenia	38,9	48,7	60,2*	123,6	154,6
Pridaná hodnota	412,9	450,3	444,7	98,8	107,7
Tržby za vlastné výrobky	1553,8	1 592,8	1650,2	103,6	106,2
- z toho: rastlinné	872,6	927,2	921,0	99,3	105,5
živočíšne	681,2	665,6	729,2	109,6	107,0
Tržby za tovar**	274,1	285,5	285,0	99,8	104,0
Nákladová rentabilita	1,6	2,2	2,6	-	-
Nákladovosť výnosov	98,4	97,9	97,5	99,6	99,0
Podpory spolu	764,3	694,7	776,1	11,7	1,5
Podiel celkových podpôr na výnosoch	31,0	30,2	32,5	-	-
Podiel priamych platieb na výnosoch	15,7	17,8	17,2	-	-
Podiel ziskových podnikov **	70	76	72	-	-

Pramen: ŠÚ SR, 2016, Ø 2012-2016, 2017 - Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR 4/2017, *predbežný údaj z IL MPRV SR,** IL MPRV SR

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Ekonomické výsledky poľnohospodárskych podnikov ovplyvnili viaceré faktory a to:

- rýchlejší rast **výnosov** (4,0 %) ako **nákladov** (3,5 %) prispel k nárastu nákladovej rentability,
- variabilný vývoj **finančných objemov** produkčnej výkonnosti odvetvia t.j. pokles hrubej poľnohospodárskej produkcie v bežných cenách (5,7 %) najmä pokles rastlinnej produkcie (10,8 %) a nižší nárast živočíšnej produkcie (3,3 %),
- variabilný vývoj **hmotnostných objemov** produkcie v dôsledku poklesu vyprodukovaných množstiev v rastlinnej výrobe všetkých produkčne rozhodujúcich komodít (okrem ovocia) s najvyšším výpadkom produkcie obilnín (28,1 %) a cukrovej repy (18,3 %) a nárastu v živočíšnej výrobe (4,6 %),
- **nárast tržieb za vlastné výrobky** v dôsledku zvýšenia cien poľnohospodárskych výrobkov (4,7 %) a to tak výrobkov rastlinnej výroby (4,4 %) ako aj živočíšnej výroby (5,5 %), pri súčasnom poklese celkových tržieb za rastlinné výrobky (0,7 %) a výraznom náraste celkových tržieb za živočíšne výrobky (9,6 %),
- **zvýšenie cien poľnohospodárskych výrobkov** (4,7 %) a to tak rastlinnej (4,4 %) ako aj živočíšnej výroby (5,5 %), najväčší nárast cien rastlinných výrobkov bol u obilnín (7,5 %), a zo živočíšnych výrobkov u konzumných slepačích vajec (34,0 %) a surového kravského mlieka (11,0 %),
- **zvýšenie cien nákladových faktorov** pod vplyvom mierneho nárastu cien dodávok do poľnohospodárstva (0,5 %), najmä energií a mazív (11,3 %), strojov a zariadení (8,1 %) a poklesu hnojív a zlepšovadiel pôdy (9,0 %),

- **nárast podpôr** (11,7 %) v dôsledku ich zvýšenia zo zdrojov EÚ (11,6 %) a národných zdrojov SR (12,1 %),
- nárast podpôr pod vplyvom vyššieho nárastu finančných prostriedkov z PRV SR 2014-2020 (43,5 %) a nižšieho nárastu priamych podpôr (1,0 %),
- vyplatenie významnej časti podpôr za rok 2017 v prvom polroku 2017, ovplyvnilo výnosy a cash flow podnikov,
- **nepriaznivé klimatické podmienky** počas vegetácie, predovšetkým extrémne sucha ovplyvňujúce intenzitu výroby najmä v produkčných regiónoch Slovenska s dosahom na celkovú rastlinnú produkciu s výpadkom tržieb 20 mil. €, ale aj lokálny výskyt jarných mrazov postihol ovocné sady a vinice, porasty cukrovej repy a repky ozimnej a lokálne prívalové dažde v niektorých regiónoch Slovenska, a tiež škody spôsobené lesnou zverou najmä na repke olejnej,
- trend dominancie podielu rastlinnej (60,4 %) pred živočíšnou (39,6 %) produkciou,
- **pokles hektárových úrod väčšiny komodít rastlinnej výroby** s dosahom na zníženie ich naturálnej– hmotnostnej produkcie a to obilnín (28,1 %) z nich najmä pšenice (27,3 %), kukurice na zrno (37,7 %), cukrovej repy (18,3 %), zemiakov (25,5 %), olejnin (0,3 %) okrem ovocia, zeleniny a muštového hrozna,
- **vyššia naturálna produkcia** takmer všetkých rozhodujúcich skupín jatočných zvierat a to jatočného hovädzieho dobytku (8,6 %), ošípaných (5,6 %), kôz (22,4 %), jatočnej hydiny (1,9 %) mlieka kravského (0,5 %), slepačích vajec (2,4 %) okrem produkcie jatočných oviec a produktov oviec.
- **stagnácia úrokových sadzieb** s dosahom na nárast celkových úverov (9,6 %) a tým zvýšenie nákladovosti úrokov,
- **riadenia rizík** manažérov podnikov s uplatnením racionalizačných opatrení vzhľadom na vývoj poľnohospodárskej produkcie, čo sa prejavilo aj v poklese zamestnancov už druhý rok za sebou (4,8 %) a tým celkovej agrárnej zamestnanosti,
- **riadenie rizikovosti cenových vplyvov** predaj - hedžing – poľnohospodárskych komodít na burze cez futures obchod, forwardové dohody o predaji produkcie v budúcnosti za vopred stanovené ceny, čo sa odrazilo v miernom zvýšení zásob poľnohospodárskych produktov (5,6 %),
- daňové zaťaženie poľnohospodárskych pozemkov,
- daňové licencie v závislosti od ročného obratu podnikov.

Poľnohospodárske podniky aj v roku 2017, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, optimalizovali nákladové faktory v snahe dosiahnuť priaznivejší výsledok hospodárenia. Ekonomika výrobných odvetví bola rozhodujúca pri zmenách výrobných štruktúr. Výnosy dosiahli úroveň 2 389,4 mil. €. Náklady dosiahli 2 329,2 mil. € a rástli pomalším tempom (3,5 %) ako výnosy (4,0 %). Nárast cien vstupov, najmä energií, sa premietol do nákladovosti výnosov, ktorá dosiahla 99,6 €. Disponibilná výrobná základňa, t.j. poľnohospodárska pôda poľnohospodárskych podnikov bola aj v roku 2017 predpokladom zabezpečenia dostatočnej domácej produkcie. Manažéri poľnohospodárskych podnikov riadili riziká spojené s volatilitou cien komodít a v snahe zabezpečiť odbyť produkcie, realizovali jej speňažovanie

hedžingom cez futures trh, za vopred dohodnuté ceny. Na úrovni výrobkovej ekonomiky nebola dostatočná cenová úhrada nákladov realizáciou produkcie (produkty rastlinnej výroby), preto v snahe dosahovania efektívnosti podniky manažovali výrobu komodít a štruktúru výroby, tak aby nedochádzalo k nadbytku produkcie.

Poľnohospodári vo väčšine prípadov nedokázali vytvoriť efektívne odbytové organizácie, ktoré by boli schopné zabezpečiť pre spracovateľov suroviny v dostatočnom množstve, kvalite a so stabilnou celoročnou dodávkou. Len málo podnikov dokázalo vytvoriť fungujúce odbytové združenia ako je to v zemiakarstve, ovocinárstve, ale menej v sektore výroby mlieka a bravčového mäsa.

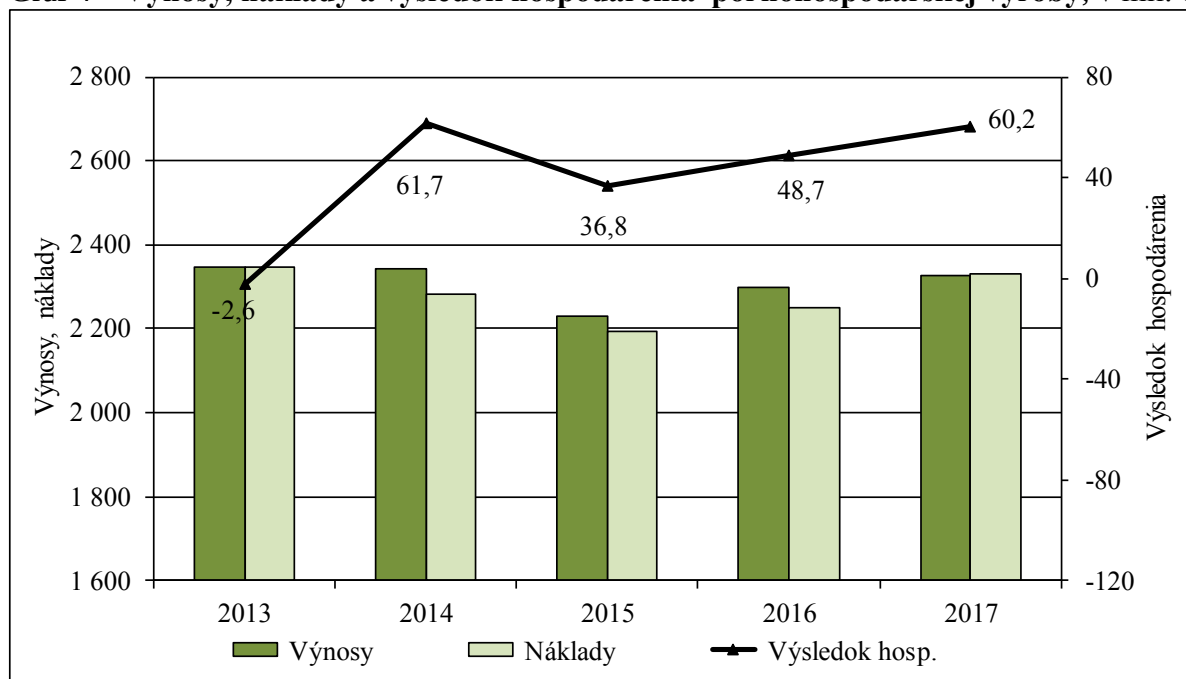
Tržby za predaj vlastných poľnohospodárskych výrobkov dosiahli úroveň 1 650,2 mil. €, z toho za predaj rastlinných výrobkov 921,0 mil. € a predaj živočíšnych výrobkov 729,2 mil. €. Medziročne vzrástli tržby o 3,6 %, čo súviselo najmä s rýchlejším nárastom tržieb za živočíšne výrobky (9,6 %), pretože tržby za rastlinné výrobky klesli (0,7 %). Pozitívne je, že sa zmenil trend nárastu živočíšnych výrobkov, ktorý bol dlhodobo kontinuálne nižší ako výrobkov rastlinnej výroby.

Priemerná úroveň výsledku hospodárenia (pred zdanením) na hektár poľnohospodárskej pôdy bola 85,9 €. V početnosti podnikov dominovali ziskové podniky s podielom 72 %, ktorý sa medziročne znížil o 4 p.b. Vysoký podiel ziskových podnikov (47,1 %) dosiahlo v priemere zisk na podnik do 80 tis. €. Pretrvávali rozdiely vo výsledku hospodárenia medzi podnikmi v rozdielnych prírodných podmienkach a v právnych formách. Už štvrtý rok sa uplatňujú daňové licencie právnických osôb, t.j. minimálna daň z príjmov v závislosti od ročného obratu a ostatných skutočností (DPH, daňová povinnosť nižšia ako je stanovená výška daňovej licencie, nulová daňová povinnosť, alebo daňová strata).

Na vytvorenom zisku poľnohospodárstva sa až na 70,0 % podieľali vysoko ziskové podniky s ročným ziskom nad 280 tis. € na podnik, ktorých bolo 7,8 %. Ich podiel na výmere poľnohospodárskej pôdy dosahoval 14,3 %, na výrobe 28,6 % a celkových podporách 14,2 %. Do tejto skupiny patria aj podniky so značnou koncentráciou výmery poľnohospodárskej pôdy a tým následne aj podporami.

Nadalej pretrvávali v slovenskom poľnohospodárstve stratové podniky (28 %) s rozdielnou úrovňou straty na podnik. Ich podiel sa medziročne zvýšil o 4 p. b. Osobitnú skupinu stratových podnikov s podielom 3,2 % tvorili vysoko stratové podniky so stratou 280 tis. € a viac na podnik. Tieto podniky (počtom 40) vytvorili až 46,4 % z celkovej straty stratových podnikov v poľnohospodárstve. Ich počet sa medziročne zvýšil o 17,6 %. Táto skupina podnikov negatívne ovplyvňuje úroveň priemerného výsledku hospodárenia a prispieva k polarizácii výsledkov podnikov.

Graf 4 Výnosy, náklady a výsledok hospodárenia poľnohospodárskej výroby, v mil. €



Prameň: ŠÚ SR (2013 -2016), r. 2017 odhad NPPC-VÚEPP z IL MPRV SR

Vypracoval: NPPC –VÚEPP

Flexibilita pracovných síl bola naďalej manažovaná poľnohospodárskymi podnikmi vzhľadom na sezónnosť a štruktúru výroby. V kontexte s varírovaním produkčnej výkonnosti poľnohospodárskej výroby (preferencia monokultúr, pokles stavov hospodárskych zvierat) došlo k zníženiu zamestnanosti (4,8 %), k čomu prispela aj obnova materiálo-technickej základne, najmä investície do strojov s dosahom na racionalizáciu výroby.

V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa zlepšila finančná disciplína poľnohospodárskych podnikov, ktorá sa odrazila v ich celkovej a bežnej likvidite, a tým väčšej disponibilite splácania krátkodobých záväzkov, ktorých doba splatnosti sa skrátila na 148 dní, doba inkasa krátkodobých pohľadávok dosiahla 133 dní a doba obratu zásob 125 dní. Disponibilné finančné prostriedky na zabezpečenie výrobného a dodávateľského cyklu, t.j. pracovný kapitál, sa zvýšil (13,7 %). Podobne ako v minulých rokoch aj v roku 2017 významný podiel na výnosoch v poľnohospodárstve dosiahli celkové podpory (32,5 %) z európskych a národných zdrojov, ktoré pozitívne ovplyvnili výnosy a tým výsledok hospodárenia podnikov. Využitie podpôr usmerňoval manažment poľnohospodárskych podnikov. Z hľadiska zabezpečenia plynulosti financovania prevádzkových potrieb poľnohospodárskych podnikov boli tržby, ktoré v štruktúre výnosov mali rozhodujúci podiel (72,3 %).

Celková zadlženosť majetku dosiahla 46,8 % a to pri rýchlejšom raste pohľadávok (6,5 %) ako záväzkov (4,3 %), čo sa odrazilo v druhej platobnej neschopnosti podnikov, ktoré situáciu riešili úvermi. Aj rok 2017, podobne ako predchádzajúce tri roky, bol rokom „lacných peňazí“, čo sa odrazilo v klesajúcich nákladoch na úvery, t.j. v úrovni úrokových sadzieb a na zvýšenom dopyte poľnohospodárov po úveroch. Úverová zadlženosť majetku dosiahla 15,6 %, čo bolo o 0,2p.b. viac ako pred rokom. Krytie nákladov úvermi dosiahlo 26,7 % a medziročne sa zvýšilo (1,1p.b.).

Úvery celkom do poľnohospodárstva v roku 2017 sa medziročne zvýšili o 9,6 % ale ich medziročný rast oproti predchádzajúcim rokom sa spomalil. Celkový objem úverov dosiahol 712,4 mil. €, z toho krátkodobé s dobou splatnosti do 1 roka predstavovali 286,4 mil. €, strednodobé od 1 do 5 rokov 170,8 mil. € a dlhodobé nad 5 rokov 255,3 mil. €. K nárastu úverov prispeli klesajúce úrokové sadzby. Podiel celkových úverov do odvetvia na celkových úveroch hospodárstva SR dosiahol 1,38 % a medziročne vzrástol o 0,08 p. b. v dôsledku rýchlejšieho nárastu úverov do odvetvia (9,6 %) ako celkových úverov v hospodárstve SR (3,6 %).

Úvery za poľnohospodárstvo, v tis. €, index v %, podiel v %

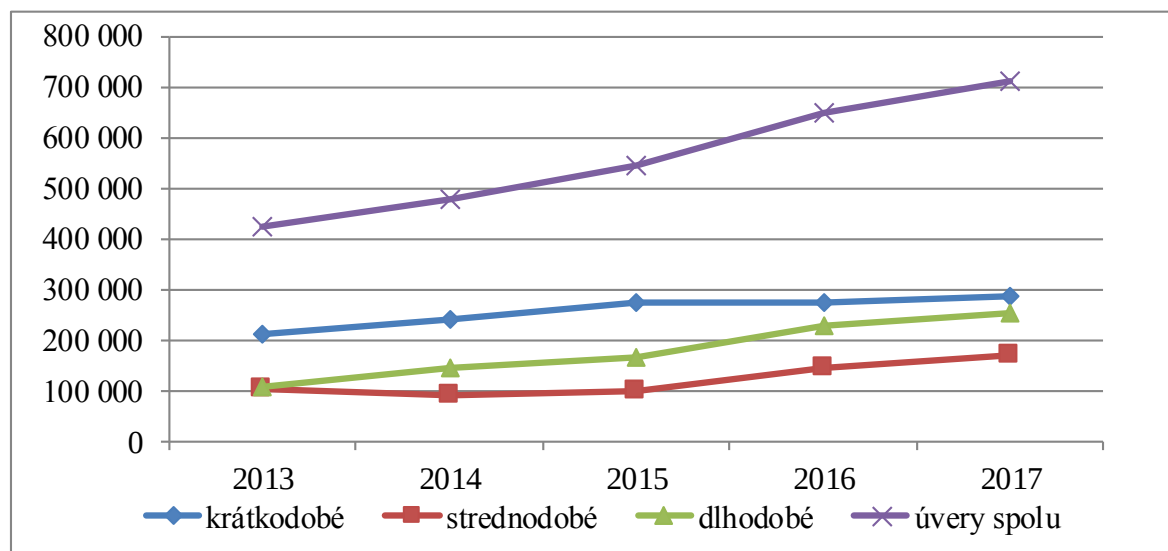
Tabuľka 5

Úvery	Priemer 2012- 2016	2016	2017	Index	
				2017/2016	2017/Ø2012-16
Krátkodobé	257 316	274 900	286 364	104,2	111,3
Strednodobé od 1-5 rokov	122 901	146 220	170 756	116,8	138,9
Dlhodobé nad 5 rokov	181 590	229 194	255 319	111,4	140,6
Spolu úvery	561 807	650 314	712 439	109,6	126,8
z toho: rizikové úvery	34 180	35 144	45 499	129,5	133,1
Podiel úverov odvetvia na úveroch národ. hospodárstva	1,16	1,30	1,38	-	-

Prameň: NBS, Poznámka: Údaje sú vrátane úverov za lesníctvo a rybolov, rok 2017- predbežné údaje

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 5 Vývoj úverov do poľnohospodárstva v tis. €



Prameň: NBS, Poznámka: Údaje sú vrátane úverov za lesníctvo a rybolov,

rok 2017- predbežné údaje

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Úvery pre poľnohospodárske subjekty boli dostupné v rôznej štruktúre. Dominovali krátkodobé úvery s najvyšším podielom 40,2 %, ktorých objem medziročne, na rozdiel minulých rokov, mierne vzrástol o 4,2 %. Krátkodobé úvery boli rozhodujúce, najmä z hľadiska financovania prevádzky poľnohospodárskych podnikov. Tieto boli zaručené

podporami a splácané priamymi platbami z EÚ. Význam krátkodobých úverov bol pre poľnohospodárov rozhodujúci hlavne na preklopenie časového nesúladu medzi potrebou financovania poľnohospodárskych aktivít a reálnym vyplatením podpory z Pôdohospodárskej platobnej agentúry. Tento druh úverov patrí medzi najlacnejšie v súčasnosti s nízkou úrokovou sadzbou bez fixácie a najvýhodnejšie s jednoduchým zabezpečením cez priame platby.

Poľnohospodárske subjekty na zabezpečenie finančnej disciplíny splácania záväzkov voči daňovému úradu, sociálnej poisťovni, lízingovým spoločnostiam ako aj dodávateľom vstupov využívali krátkodobé úvery z komerčných bánk. Rozhodujúce boli aj úvery na nákup poľnohospodárskej pôdy ako aj akvizičné úvery na financovanie resp. refinancovanie nákupu poľnohospodárskych firiem, ktoré majú v posledných rokoch narastajúci trend.

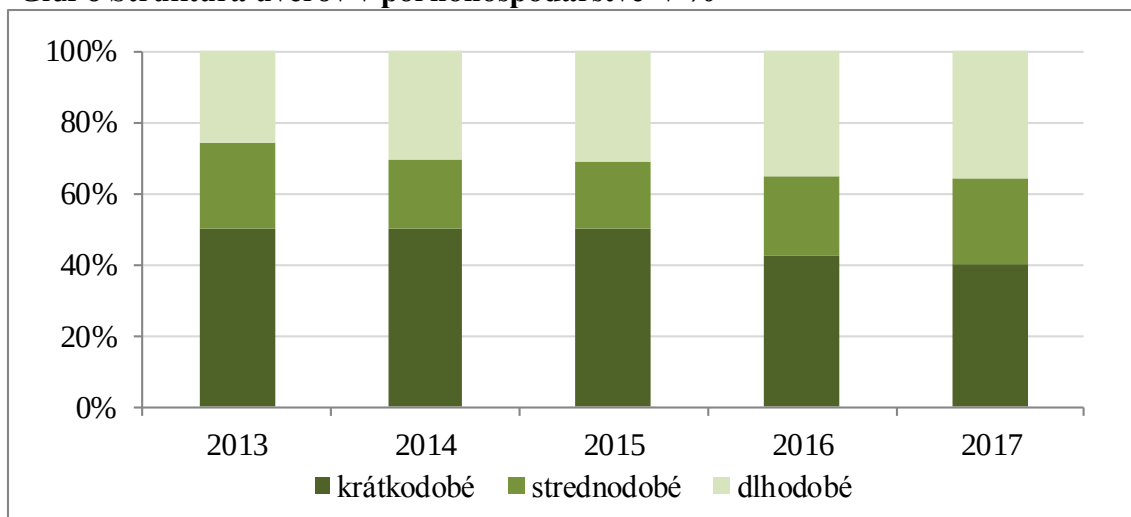
Poľnohospodárske subjekty podporami z EÚ alokovanými prostredníctvom Pôdohospodárskej platobnej agentúry ručili za úvery z komerčných bánk a tak si udržali ekonomickú bonitu na úverovom trhu. Zárukami podniky zabezpečili úvery a znížili rizikovosť ich splácania.

Išlo hlavne o plynulé financovanie v čase nevyhnutných výdavkov z dôvodu sezónneho charakteru poľnohospodárskej činnosti, hlavne v období zakladania úrody a zberových prác. Prostredníctvom tohto úveru, poľnohospodári mohli získať až 100 % úroveň z predpokladaných priamych platieb na príslušný rok ešte pred ich vyplatením z PPA.

Najnižší podiel v štruktúre úverov mali strednodobé úvery (24,0 %) s dobou splatnosti od jedného do piatich rokov a ich objem medziročne vzrástol o 16,8 %, čo bolo najvyššie zvýšenie v porovnaní s ostatnými úvermi v štruktúre. Dlhodobé úvery so splatnosťou viac ako 5 rokov vzrástli o 11,4 %. Zvýšenie strednodobých a dlhodobých úverov možno pripísať investíciám do dlhodobého hmotného majetku ako spoluúčasť na financovaní projektov PRV 2014 -2020. Rizikové úvery vzrástli o 29,5 % na úroveň 45,5 mil. € a z celkového objemu úverov v roku predstavovali 6,4 %.

V porovnaní s päťročným priemerom rokov 2012-2016 sa úroveň celkových úverov do poľnohospodárstva v roku 2017 zvýšila o 26,8 %. Najviac vzrástli úvery dlhodobé (40,6 %) a strednodobé úvery (38,9 %) k čomu prispeli prostriedky z fondov EÚ. Najmenej sa zvýšili krátkodobé úvery (11,3 %), ktoré sú už dlhodobo nastavené na splátky z priamych platieb EÚ.

Graf 6 Štruktúra úverov v poľnohospodárstve v %



Prameň: NBS

Poznámka: Údaje sú vrátane úverov za lesníctvo a rybolov, rok 2017- predbežné údaje

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Úverové produkty pre poľnohospodársky sektor ponúkajú takmer všetky banky a poľnohospodárske subjekty mohli využiť:

- krátkodobé preklenovacie úvery na prefinancovanie prevádzkových potrieb až do výšky nárokovateľných priamych platieb administrovaných Pôdohospodárskou platobnou agentúrou (PPA),
- krátkodobé preklenovacie úvery na financovanie projektu pred poskytnutím dotácie zo štrukturálnych fondov EÚ,
- investičný úver na nákup pozemkov na území Slovenskej republiky, ktoré sú určené na poľnohospodársku výrobu,
- investičný strednodobý a dlhodobý úver na obstaranie hmotného a nehmotného investičného majetku, výstavbu prevádzkových priestorov, rekonštrukciu nehnuteľností alebo nákup technológií, strojov a zariadení,
- úvery na financovanie projektov v rámci PRV s podporou prostriedkov EÚ,
- úvery na financovanie dočasného uskladnenia úrody v súlade s ustanoveniami zákona o skladiskovom záložnom liste, tovarovom záložnom liste formou termínovaného alebo revolvingového úveru,
- investičné úvery na nákup vlastníckych podielov poľnohospodárskej pôdy .

Niektoré komerčné banky, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, poskytujú poľnohospodárskym subjektom dlhodobý investičný úver (maximálne na 15 rokov) na kúpu poľnohospodárskej pôdy so záložným právom na nakupovanú pôdu, pôdu v spoluvlastníckom podiele, iný hnutelný majetok, alebo iné formy zabezpečenia akceptované bankami. Požadujú splnenie určitých podmienok napr. špecializovaná rastlinná výroba sa musí vykonávať minimálne na 10 % z celkovej výmery, na ktorej poľnohospodársky subjekt vykonáva svoj predmet činnosti. Poľnohospodárska pôda je v súčasnosti menej využívaným zabezpečením pri poskytnutí úverov a to z dôvodu jej rozdrobenosti a neusporiadaných vlastníckych vzťahov. Väčšina poľnohospodárskych subjektov si poľnohospodársku pôdu prenajíma.

Úvery bánk na nákup poľnohospodárskej pôdy sa pohybovali v rozpätí od 3000 do 330 000 €, pri 10 -20 % vlastných zdrojov poľnohospodárskeho subjektu. O tento druh úverov sa v posledných rokoch zvýšil záujem.

Na nákup pôdy je v komerčných bankách k dispozícii viacej úverových produktov ako je Pôda, Moja Pôda, Moja Pôda pre mladých farmárov, Flexi Pôda (podrobne vrátane úverových podmienok bánk v Prílohe 10, tab. 48).

Poľnohospodárske subjekty využívali z komerčných bánk nasledovné možnosti úverovania na:

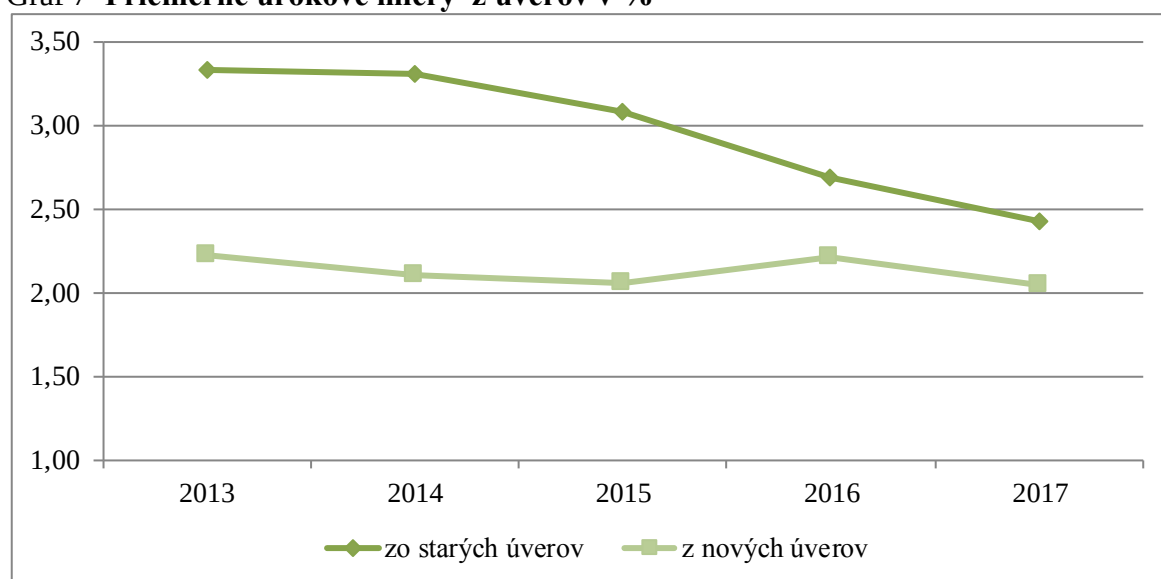
Financovanie prevádzky:

- Kontokorentný úver - na financovanie okamžitých prevádzkových potrieb,
- Revolvingový úver- na čerpanie ďalších prevádzkových potrieb, s opakovaným čerpaním a splácaním, podľa dohodnutých úverových podmienok,
- Úver na obežný majetok - na plynulé financovanie prevádzkových potrieb, nákupu zásob materiálu, surovín, polotovarov a hotových výrobkov, pohľadávok voči odberateľom do lehoty splatnosti, krytia sezónnej nerovnomernosti hospodárskej činnosti,
- Termínovaný alebo revolvingový úver - zabezpečený záložným právom na skladiskové záložné listy – na financovanie dočasného uskladnenia úrody v súlade s ustanoveniami zákona č.144/1998 Z. z. o skladiskovom záložnom liste, tovarovom záložnom liste.

Financovanie investícií:

- Strednodobý alebo dlhodobý investičný úver na financovanie dlhodobých investičných zámerov s možnosťou jeho využitia na spolufinancovanie projektov s podporou fondov EÚ v rámci PRV - na obstaranie strojov, technológií, poľnohospodárskych objektov, na projekty revitalizácie krajiny, obnoviteľných zdrojov energie, na nákup poľnohospodárskej pôdy.
- Investičný úver na financovanie nákupu pozemkov na území Slovenskej republiky, ktoré sú určené na poľnohospodársku výrobu.

Graf 7 Priemerné úrokové miery z úverov v %



Prameň: NBS, Poznámka: údaje sú za nefinančné organizácie vrátane družstiev

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Podnikateľské prostredie v poľnohospodárstve ovplyvňuje aj **daňová politika**, ktorá je všeobecne platná pre národné hospodárstvo a neplatia pre odvetvie osobitné daňové výnimky.

V roku 2017 sa zvýšil celkový objem priamych daní v porovnaní s rokom 2016. Do štátneho rozpočtu SR a do rozpočtov miest a obcí odvedli poľnohospodárske podniky na priamych daniach 60,8 mil. €, čo bolo o 11,7 % viac ako pred rokom.

Najvýraznejšie zvýšenie v objeme daní zaznamenali dane z príjmov fyzických a právnických osôb, ktoré sa medziročne zvýšili o 31,6 % a v porovnaní s priemerom predchádzajúcich piatich rokov o 43,3 %. Inštitút daňovej licencie (minimálna daň z príjmov pre právnické osoby) bola v roku 2017 naďalej v platnosti, podobne ako v prechádzajúcom roku 2016.

Celkový výber daní z nehnuteľností bol takmer na úrovni minulého roka, s minimálnym rastom 0,7 %, najmä pri daniach zo stavieb bola stagnácia (0,1 %). Daň z pozemkov mala mierne rastúcu tendenciu (2,3 %) nielen medziročne, ale aj v porovnaní s priemerom piatich rokov (2012-2016) o 2,3 %.

Znížil sa výber cestnej dane (1,8 %). Z priamych daní najvyšší objem dosiahla daň z nehnuteľností (32,7 mil. €) a z toho najmä daň z pozemkov (28,4 mil. €), ktorá je rozhodujúca z hľadiska rozpočtov miest a obcí.

Priame dane a platby do fondov za poľnohospodárstvo, v tis. €, index v %

Tabuľka 6

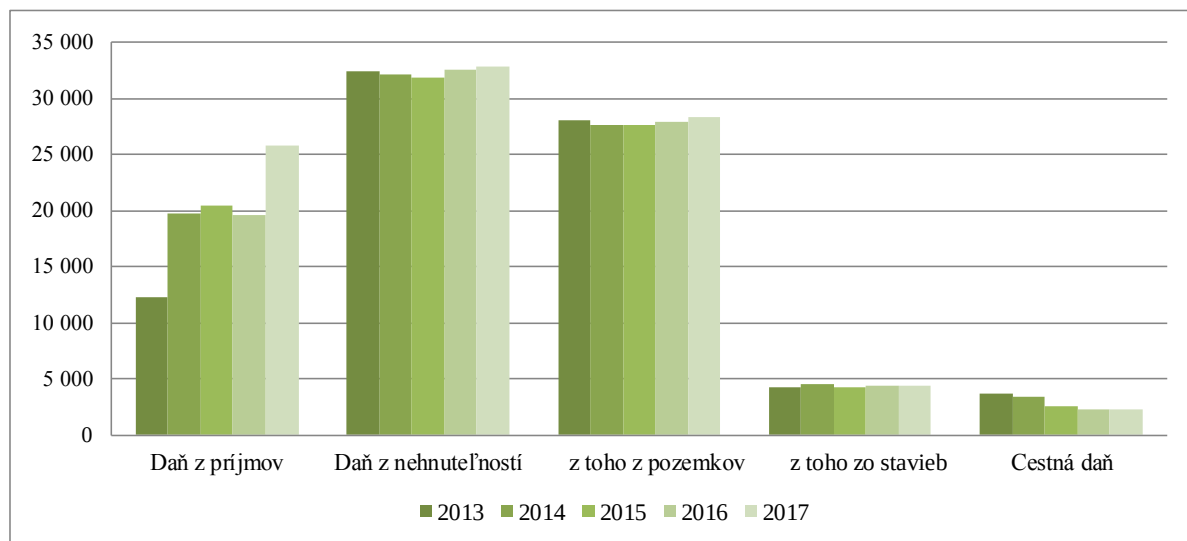
Ukazovateľ/ rok	Priemer 2012-2016	2016	2017	Index	
				2017/2016	2017/Ø2012-2016
<i>Priame dane</i>	52 746	54 433	60 827	111,7	115,3
-daň z príjmov	17 972	19 597	25 799	131,6	143,5
-daň z nehnuteľností	32 144	32 541	32 775	100,7	102,0
z toho z: pozemkov	27 716	27 880	28 366	101,7	102,3
stavieb	4 357	4 405	4 409	100,1	101,2
- cestná daň	3 143	2 295	2 253	98,2	71,7
Platby do fondov	103 108	104 362	113 787	109,0	110,4

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Objem platieb do fondov (sociálne poistenie, zdravotné poistenie) dosiahol 113,8 mil. € a medziročne sa zvýšil o 9,0 %, k čomu prispel nárast miezd, pretože počet zamestnancov klesol.

Graf 8 Vývoj daní v poľnohospodárstve v tis. €



Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

Vypracoval: NPC-VÚEPP

Rizikovosť poľnohospodárskej výroby na Slovensku je v súčasnosti riešená:

- systémovým opatrením, t. j. poistením úrody, zvierat a majetku v komerčných poisťovniach,
- podporou poistenia u vybraných špeciálnych plodín - vinohradov,
- ad hoc opatreniami vlády z prostriedkov štátneho rozpočtu - v prípade škôd nadmerného rozsahu nekrytých komerčným poistením.

Poistenie je dôležitým systémovým nástrojom na riešenie rizikovosti poľnohospodárskej výroby. Sú ním eliminované škody z následkov nepredvídaných udalostí na poľnohospodárskej produkcii a ostatnom majetku. Jeho dosah je rozhodujúci a docenený formou čiastočnej kompenzácie výpadku príjmov v dôsledku škôd spôsobených na úrode plodín, zvieratách a majetku poľnohospodárskych podnikov. Poistenie poľnohospodárskych podnikov je dobrovoľné na zmluvných podmienkach komerčných poisťovní. Je založené na prerozdeľovacom procese centralizovaného fondu v poisťovniach tvoreného poistným poľnohospodárskych podnikov. Kompenzácia škôd je väčšinou lokálneho charakteru. V roku 2017 si poľnohospodárske podniky poistili v komerčných poisťovniach majetok, úrodu a zvieratá. Nie všetky následky rizík sú kryté poistením. Okrem možnosti využitia komerčného poistenia, si podniky diverzifikovali vplyv rizík prostredníctvom optimalizácie štruktúry výroby, tvorbou vlastných finančných rezerv, hedžingu komodít a futures obchodov na burze.

Rok 2017 bol podľa škodového priebehu rizikovo podpriemerný a zo zaplateného poistného na poistení majetku, plodín a zvierat bolo podnikom vyplatené cez polovicu náhrady škôd. Na poistnom zaplatili poľnohospodárske podniky komerčným poisťovniam 21,0 mil. € a na náhradách škôd dostali 10,1 mil. €. Podiel náhrad škôd z centralizovaného fondu komerčných poisťovní tvoreného zo zaplateného poistného poľnohospodárskych podnikov dosiahol 51,3 %, čo bolo medziročne o 12,0 p. b. viac v dôsledku vyššieho objemu vyplatených náhrad škôd o 43,5 %. Najviac poistného bolo zaplatené na poistení majetku

(13,5 mil. €), ale aj pri ňom dosahovala škodovosť (podiel náhrad škôd k zaplatenému poistnému) len 44,5 %. Najvyššia škodovosť bola pri plodinách 78,2 % a najnižšia pri zvieratách 8,1 %.

Pozitívne je, že v roku 2017 sa, v porovnaní s priemerom piatich rokov 2012-2016, zvýšili celkové náhrady škôd z komerčných poisťovní o 36 % a to najmä pri plodinách až o 92,2 %, ktoré sú z hľadiska klimatických vplyvov najrizikovejšie. Škodovosť v živočíšnej výrobe klesla o 55,4 %, čo možno pripísať aj znižovaniu stavov hospodárskych zvierat a ich klesajúcej poistenosti (13,0 %). Z dlhodobého hľadiska klesá poistenosť plodín a zvierat a rastie poistenosť majetku (4,6 %). Poľnohospodárske podniky si tým významne manažujú poistenie z hľadiska lokálneho resp. plošného výskytu rizikových faktorov.

Poľnohospodárskym podnikom bolo poskytnuté v roku 2017 z komerčných poisťovní len minimum finančných prostriedkov na zábranné opatrenie predchádzaniu rizík.

Priebeh poistenia plodín a zvierat (bez majetku) dokumentuje zaplatené poistné v roku 2017 vo výške 7 465 tis. € a náhrady škôd z komerčných poisťovní 4 740 tis. €, čo bolo 63,5 % zaplateného poistného.

Poistenie v poľnohospodárstve, v tis. €, index v %

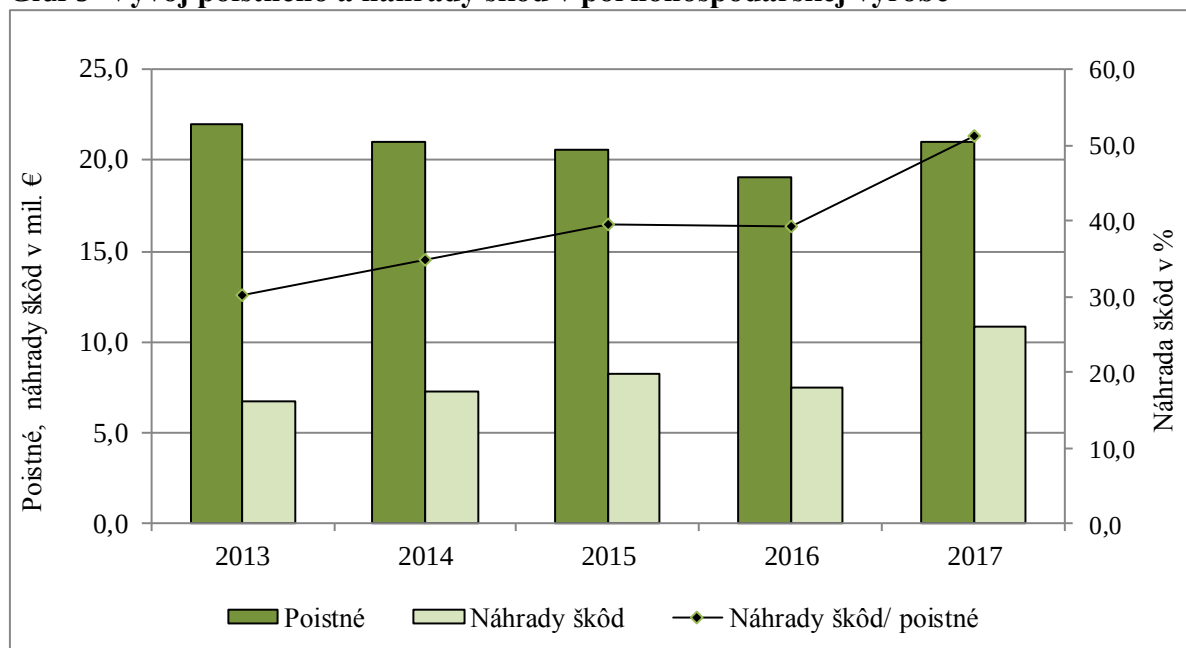
Tabuľka 7

Ukazovateľ/ rok	Priemer 2012-2016	2016	2017	Index	
				2017/2016	2017/Ø 2012 - 2016
Poistné	21132	19 081	20 986	110,0	99,3
- majetok	12928	12 449	13 521	108,6	104,6
- plodiny	6263	5 079	5 896	116,1	94,1
-zvieratá	1804	1 553	1 569	101,0	87,0
Náhrady škôd	7914	7 502	10 763	143,5	136,0
- majetok	5145	4 891	6 023	123,1	117,1
- plodiny	2400	2 446	4 613	188,6	192,2
-zvieratá	287	165	127	76,9	44,2
Podiel náhrad škôd zo zaplateného poistného v %	37,5	39,3	51,3	-	-

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 9 Vývoj poistného a náhrady škôd v poľnohospodárskej výrobe



Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Vývoj poistného a náhrad škôd v roku 2017

v tis. €, index v %

Tabuľka 8

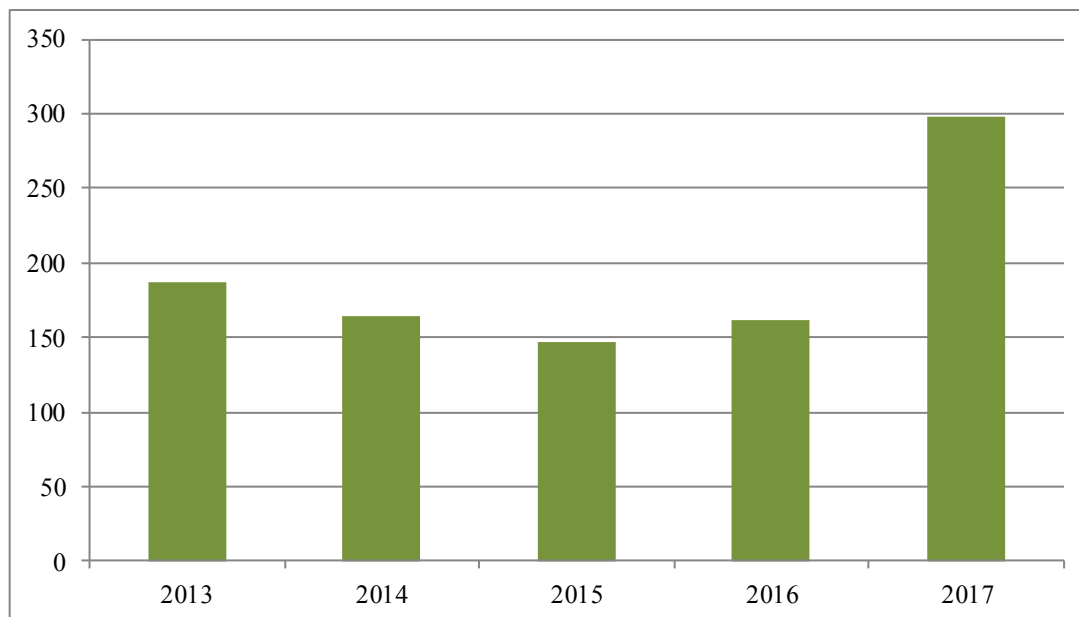
Ukazovateľ	Poistné	Náhrady škôd	Náhrady škôd/poistné
Poistenie spolu	20 986	10 763	51,3
- majetok	13 521	6 023	44,5
- plodiny	5 896	4 613	78,2
- zvieratá	1 569	127	8,1
Poistenie plodín a zvierat	7 465	4 740	63,5

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, NPPC-VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V rámci podporných opatrení bolo v roku 2017 schválených 45 žiadostí o podporu na poistenie úrody vinohradov a na predmetné účely bolo poskytnuté 298,5 tis. €.

Graf 10 Podpora na poistenie úrody vinogradov, v tis. €



Prameň: PPA

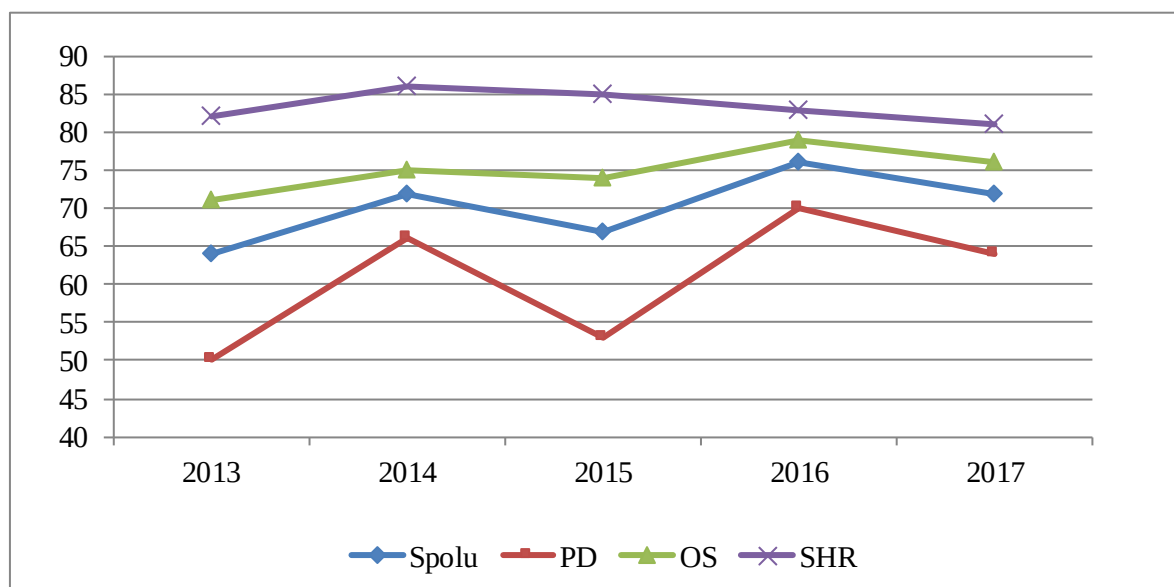
Vypracoval NPPC- VÚEPP

Výsledky hospodárenia poľnohospodárskych družstiev a obchodných spoločností

V roku 2017 naďalej pretrvávali diferencie vo výsledku hospodárenia a ostatnými ekonomickými a finančnými ukazovateľmi medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami. Na základe databázy údajov z Informačných listov MPRV SR⁵⁾ ziskových bolo 72 % podnikov právnických osôb, čo bolo o 4 p.b. menej ako v roku 2016. Vyšší podiel ziskových podnikov dosiahli obchodné spoločnosti (76 %) ako poľnohospodárske družstvá (64 %). V prepočte na ha p.p. výsledok hospodárenia predstavoval 85,9 €, čo bolo takmer 1,6 násobne viac ako pred rokom. Obidve právne formy hospodárenia dosiahli zisk, ale s rozdielnou medziročnou dynamikou jeho vývoja. Kým obchodné spoločnosti zvýšili výsledok hospodárenia z 81,2 €/ha⁻¹p.p na 147,8 €/ha⁻¹p.p., v poľnohospodárskych družstvách zisk klesol z 23,0 €/ha⁻¹p.p na 16,4 €/ha⁻¹p.p.

⁵⁾Ekonomické a finančné ukazovatele, prepočítané na ha poľnohospodársky využívanej pôdy, boli získané z údajov, ktoré zabezpečilo MPRV SR formou Informačných listov, uložených v CD MPRV SR na NPPC-VÚEPP. Hodnotený súbor zahŕňa 2 208 subjektov právnických a fyzických osôb. Keďže Informačné listy zachytávajú údaje z poľnohospodárskych podnikov, ktoré obhospodarujú 77,4 % výmery využívanej poľnohospodárskej pôdy Slovenska a tvoria súbor, ktorý nie je vyčerpávajúci, preto sa jeho výsledky prepočítali na ha p. p. (podľa deklarácie poľnohospodárskych pozemkov – LPIS).

Graf 11 Podiel ziskových podnikov podľa organizačno-právnych foriem v %



Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Podpory boli poskytnuté podľa rovnakých kritérií a podmienok obidvom právnym formám, tak poľnohospodárskym družstvám ako aj obchodným spoločnostiam.

Ekonomické údaje poľnohospodárskych podnikov – právnické osoby

v €. ha⁻¹ p. p., v %

Tabuľka 9

Ukazovateľ	Právnické osoby			Poľnohosp. družstvá			Obchodné spoločnosti		
	2016	2017	Index	2016	2017	Index	2016	2017	Index
Pridaná hodnota	288	305	105,9	276	253	91,7	296	349	117,9
Podpory spolu	305	315	103,3	317	321	101,3	292	307	105,1
- neinvestičné podpory	295	304	103,1	310	314	101,3	279	292	104,7
Výroba	1152	1254	108,9	1073	1041	97,0	1332	1436	107,8
Nákladovosť výnosov	97,2	95,7	98,5	98,5	98,9	100,4	96,4	93,8	97,3
Zadlženosť majetku v %	47,2	46,8	-	37,8	38,8	-	53,6	52,0	-
Podiel ziskových podnikov v %	76	72	-	70	64	-	79	76	-

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, NPPC-VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Efektívnosť hospodárenia sa medziročne zlepšila, ale bola diferencovaná podľa organizačno-právnych foriem hospodárenia. Obchodné spoločnosti hospodárili efektívnejšie a dosiahli mierne nižšiu nákladovosť výnosov (93,8 %) ako poľnohospodárske družstvá (98,5

%), ale podiel pridanej hodnoty na výrobe bol vyšší v poľnohospodárskych družstvách (23,4 %) ako v obchodných spoločnostiach (19,1 %). Pretrvávajúce diferencie v efektívnosti hospodárenia v rozdielnych organizačno-právnych formách sú dôsledkom štruktúry výroby s preferenciou rastlinnej výroby pred živočíšnou a vyššej úspornosti nákladových faktorov, najmä pracovných nákladov. Vyššiu nákladovosť výnosov v poľnohospodárskych družstvách ovplyvnila vyššia zamestnanosť v prepočte na 100 ha p.p. (2,4 osôb) ako v obchodných spoločnostiach (2,1 osôb), čo sa odrazilo vo vyšších mzdových nákladoch (21,7 %) ako aj vyššom podiele mzdových nákladov na celkových nákladoch v poľnohospodárskych družstvách (17,7 %) ako v obchodných spoločnostiach (9,9 %). Poľnohospodárske družstvá sa v ostatných rokoch vnútorne premieňajú na kapitálové spoločnosti s majoritným majetkovým podielom len niekoľkých členov, podobne ako vo väčšine obchodných spoločností a podobne redukujú pracovne náročnejšie odvetvia výroby a tým zamestnanosť.

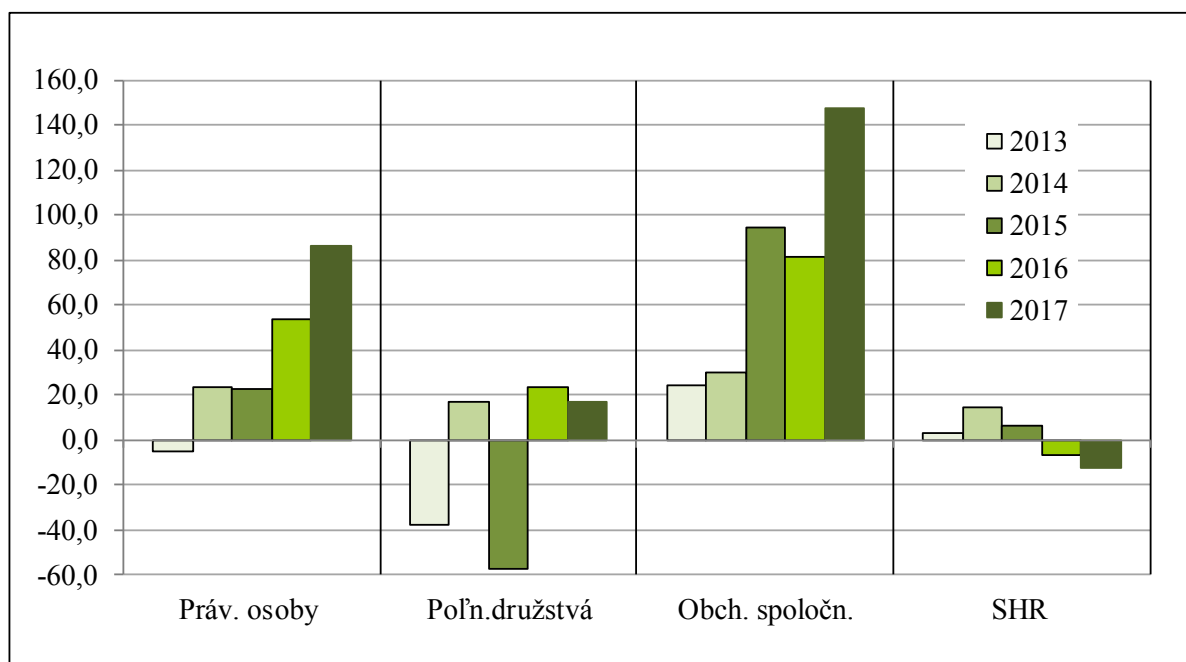
Vyššia efektívnosť hospodárenia v obchodných spoločnostiach, môže byť odrazom nielen úspor z rozsahu výroby s nižším podielom najmä živočíšnej výroby, úspor pracovných nákladov, ale aj 10,5-krát vyšších tržieb z predaja tovaru, ako v poľnohospodárskych družstvách.

Vyššia úroveň výroby na hektár v obchodných spoločnostiach (37,9 %) ako v poľnohospodárskych družstvách je odrazom aj vyššej intenzifikácie výroby, vyjadrenej výrobnou spotrebou na tvorbe pridanej hodnoty (3,3 €), kým v poľnohospodárskych družstvách 2,9 €. Vyššie intenzifikačné vklady v obchodných spoločnostiach boli podmienené aj dominantnejšou rastlinnou výrobou.

Aj v zadlžení majetku boli diferencie medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami. Vyššia zadlženosť majetku v obchodných spoločnostiach (52,0 %), ako v poľnohospodárskych družstvách (38,8 %) je dôkazom vyššej ekonomickej bonity obchodných spoločností voči komerčným bankám z hľadiska cash flow a tým splácania najmä úverov.

Pretrvávajúce diferencie vo výsledkoch hospodárenia medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami sú spôsobené aj doznievajúcimi vplyvmi založenia obchodných spoločností, ktoré väčšinou vznikli z bonitných častí majetku poľnohospodárskych družstiev, bez prevzatia adekvátnych záväzkov voči bankám a obchodným partnerom ako aj bez vyrovnania podielov, čo prispelo k ich nižšej nákladovosti výroby.

Graf 12 Výsledok hospodárenia poľnohospodárskej výroby, v € na ha p.p.



Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, NPPC-VÚEPP

Poznámka: U SHR je zohľadnený osobný dôchodok roľníka vyčísleného na úrovni priemernej mzdy v poľnohospodárstve

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Výsledky hospodárenia podľa krajov

Slovensko je pôdno-klimaticky značne rozdielne, čo predurčuje aj jeho difencovanú poľnohospodársku produkčnú výkonnosť, odrážajúcu sa dlhodobo v ekonomicko-sociálnych výsledkoch rozdielných podľa krajov, resp. okresov. V roku 2017 v prepočte na hektár p.p. kladný výsledok hospodárenia - zisk dosiahli všetky kraje, ale s rozdielnou výškou. Najvyššiu úroveň výsledku hospodárenia dosiahol Bratislavský kraj (458 €/ha⁻¹), druhý bol Nitriansky (114 €/ha⁻¹) a následne Trnavský kraj (107 €/ha⁻¹), čiže kraje produkčných oblastí, ktorých hodnoty boli niekoľkonásobne vyššie ako v ostatných menej produkčných krajoch. Medziročne sa výsledok hospodárenia zlepšil vo všetkých krajoch okrem Trenčianskeho a Banskobystrického, kde mierne klesol. Najvyššie medziročné zlepšenie výsledku hospodárenia bolo v Bratislavskom a Prešovskom kraji. Podrobnejšie informácie o výsledku hospodárenia, výrobe a neinvestičných podporách podľa okresov znázorňujú jednotlivé mapy.

v € . ha⁻¹ p. p.

Tabul'ka 10

Kraj	Výsledok hospodárenia		Výroba		Neinvestičné podpory		Produktivita práce z výroby v € na pracovníka	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Bratislavský	192	458	2 167	2 228	278	281	69 001	74 694
Trnavský	63	107	1 772	1 792	281	295	65 522	69 154
Trenčiansky	33	28	1 244	1 413	321	333	41 104	45 193
Nitriansky	86	114	1 498	1 542	251	256	62 751	67 626
Žilinský	-10	2	888	891	359	373	33 021	33 041
Banskobystrický	51	46	900	936	316	325	47 266	47 305
Prešovský	3	21	621	623	322	348	28 420	28 255
Košický	41	66	873	917	285	282	44 829	48 068
SR spolu	53	86	1 211	1 254	295	304	50 604	53 195

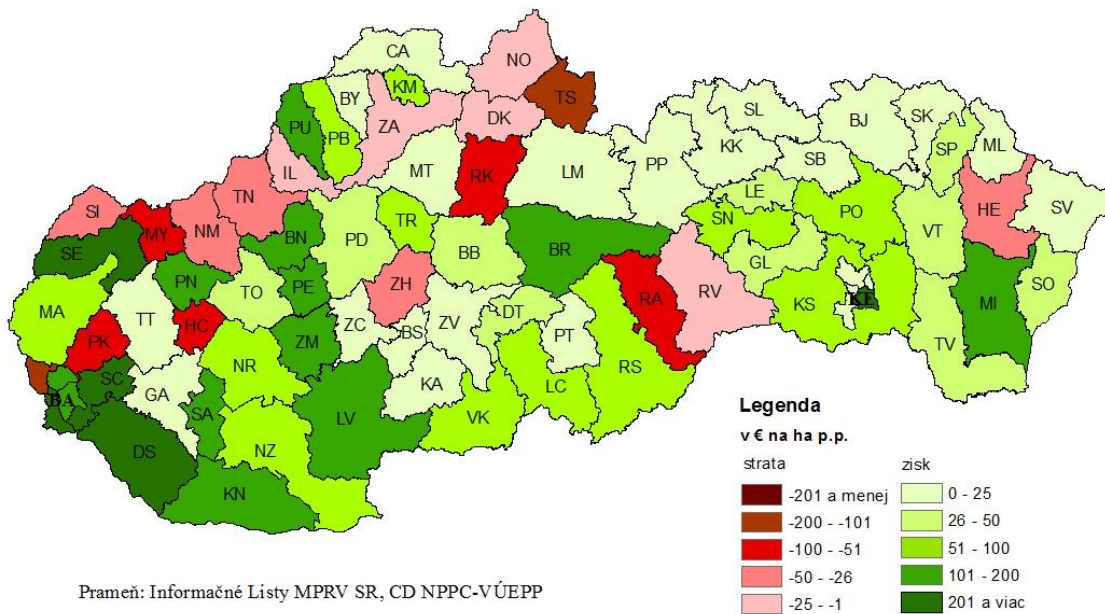
Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC -VÚEPP

Poznámka: Výmera poľn. pôdy podľa LPIS

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Mapa 1

Výsledok hospodárenia za právnické osoby za rok 2017 v € na ha poľnohospodárskej pôdy



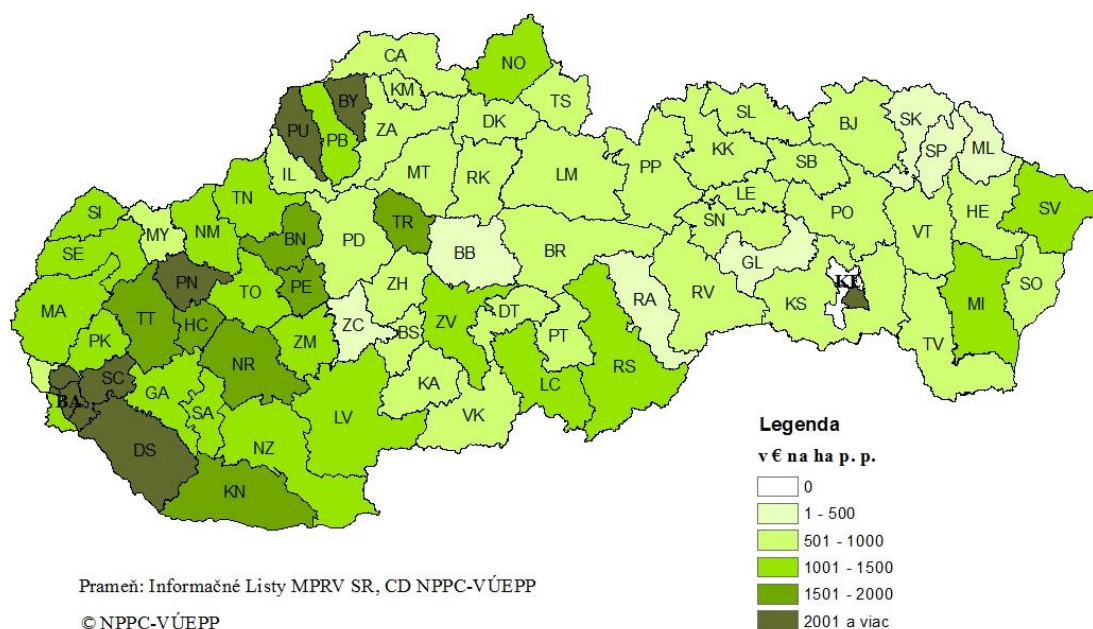
Prameň: Informačné Listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

© NPPC-VÚEPP

Rozhodujúci produkčný ukazovateľ – výroba bola v jednotlivých krajoch rozdielna. Jej úroveň bola v krajoch západného Slovenska 1,5 – 2 násobne vyššia ako v krajoch stredného a východného Slovenska. Medziročne sa výroba zvýšila vo všetkých krajoch, najvýraznejšie v Trenčianskom (13,6 %), objemovo viac v krajoch západného Slovenska. Z hľadiska výroby boli rozhodujúce produkčné oblasti (Bratislavský, Trnavský a Nitriansky kraj), ktoré dosiahli aj najvyššiu produktivitu práce z výroby. Pokles produktivity práce bol v Prešovskom kraji v dôsledku stagnácie výroby. V ostatných krajoch k zvýšeniu produktivity práce prispeli, okrem nárastu výroby, aj racionalizačné opatrenia v oblasti pracovných síl a nákup vysokovýkonných strojov a zariadení.

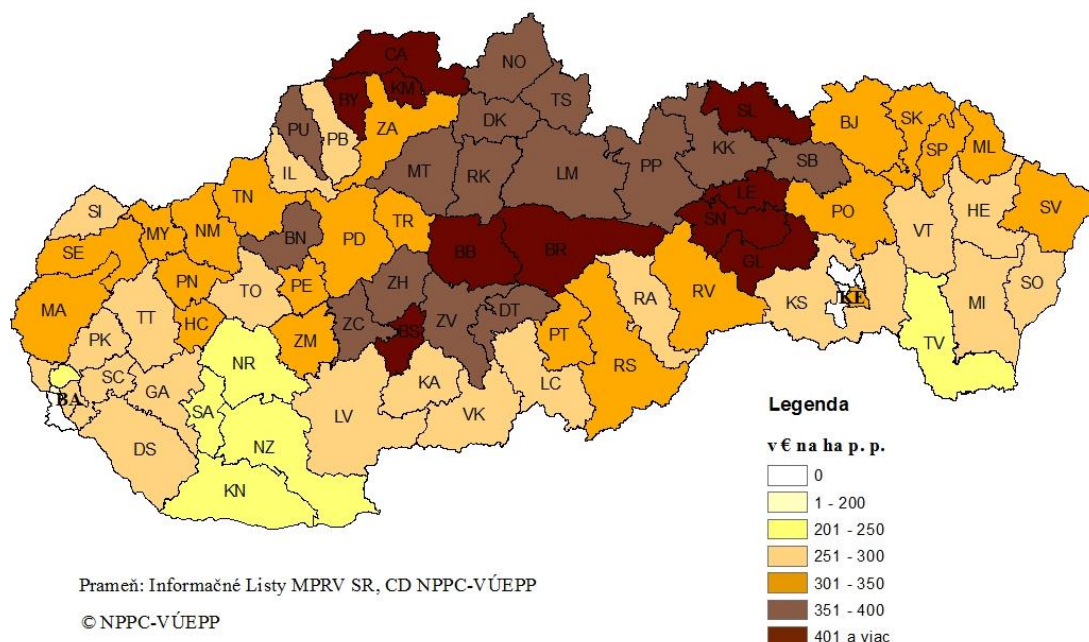
Mapa 2

**Výroba poľnohospodárstva - právnické osoby za rok 2017
v € na ha poľnohospodárskej pôdy**



Neinvestičné podpory prepočítané na hektár p.p. boli úrovňou vyššie v krajoch, resp. okresoch s horšími prírodnými podmienkami, najviac v severných okresoch.

**Neinvestičné podpory do poľnohospodárstva - právnické osoby za rok 2017
v € na ha poľnohospodárskej pôdy**



Výsledky hospodárenia samostatne hospodáriacich roľníkov - fyzických osôb

V roku 2017 bolo v databáze Informačných listov MPRV SR sledovaných 944 (s pôdou (928) Samostatne hospodáriacich roľníkov (SHR) - fyzických osôb, ktorí obhospodarovali 10,5 % poľnohospodárskej pôdy podľa evidencie LPIS. Počet sledovaných SHR sa medziročne znížil (8 %). Výsledky hospodárenia SHR boli značne rozdielne v závislosti od veľkosti obhospodarovanej plochy, ale väčšina podnikov bola v porovnaní s priemerom Slovenska zisková.

Podľa metodiky, nezohľadňujúcej osobný dôchodok roľníka do výsledku hospodárenia, dosiahlo až 81,3 % podnikov SHR kladný výsledok hospodárenia (príjmy - výdavky) v priemere 46,6 €·ha⁻¹ p.p., ktorý sa medziročne znížil takmer o 13,5 %. Po zohľadnení osobného dôchodku roľníka vo výdajoch (vyčísleného na úrovni priemernej mzdy v poľnohospodárstve), by SHR dosiahli stratu (-12,2 € ha⁻¹p.p.).

Podľa výmery obhospodarovanej pôdy najviac podnikov SHR (95,1 %) v roku 2017 hospodáril, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, na výmere do 500 ha p.p. Najvyššiu úroveň výsledku hospodárenia (príjmy- výdaje) dosiahli SHR hospodáriaci na výmere od 100 do 500 ha p.p., kde bol aj najvyšší podiel ziskových podnikov (90,5 %). Kladný výsledok hospodárenia (príjmy – výdaje) bol dosiahnutý v priemere u všetkých SHR intervalov výmery hospodárenia. Po zohľadnení osobného dôchodku roľníka bol výsledok hospodárenia podstatne nižší a u SHR hospodáriacich na malých výmerách do 100 ha p.p. boli SHR v priemere stratoví, najviac podniky do 50 hektárov. S veľkosťou obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy sa zvyšovala aj úroveň výsledku hospodárenia. Úroveň výsledku

hospodárenia v skupine podnikov SHR s vyššími výmerami výrazne ovplyvnili podpory, ktoré sa prejavili ako výhoda z rozsahu.

Výsledok hospodárenia ovplyvnila nákladovosť výroby, ktorá sa medziročne len mierne zvýšila a nižšie tempo rastu príjmov (5,3 %) ako aj výdavkov (6,4 %). Rozhodujúci vplyv mali aj podpory, bez ktorých by väčšina SHR bolo stratových, podobne ako pri právnických osobách.

Výsledok hospodárenia SHR v porovnaní s právnickými osobami ovplyvnili:

- nižšia nákladová náročnosť najmä v oblasti výdavkov na prácu, vplyvom nižších mzdových nákladov a tým aj odvodov do fondov (využívanie podnikov služieb a účtovne nezahrnutého osobného dôchodku do výdavkov),
- nižšie náklady na odpisy a udržiavanie HIM (nižšia majetková vybavenosť HIM oproti právnickým osobám).

Výsledok hospodárenia a počet podnikov SHR podľa intervalov poľnohosp. pôdy
v € na ha p.p.

Tabuľka 11

Interval poľn. pôdy	Počet podnikov		Výsledok hospodárenia (príjmy – výdavky)			Výsledok hospodárenia s osobným dôchodkom			Nákladovosť príjmov	
	2016	2017	2016	2017	Index	2016	2017	Index	2017	2016
0,1 - 50	340	267	67,5	120,1	177,9	-263,6	-276,2	104,8	97,6	95,2
51 - 100	267	228	59,7	63,0	105,5	-56,4	-58,0	93,1	93,9	93,9
101 - 500	401	404	49,5	37,2	75,2	8,4	-5,6	-65,5	95,9	96,8
nad 501	41	45	57,6	48,6	84,4	47,7	37,5	78,6	95,6	96,8
Spolu	1049	944	53,9	46,6	86,5	-7,1	-12,2	-100,0	95,9	96,4

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Medziročne vzrástli príjmy o 5,3 %, a to pri všetkých príjmových položkách, najviac príjmy za tovar (12,6 %), ktoré z hľadiska objemu (až na podniky s nižšími výmerami) neboli rozhodujúce. V štruktúre príjmov dominovali príjmy z predaja výrobkov a služieb (55,1 %), nasledovali ostatné príjmy - podpory (25,5 %) a tržby za predaj tovaru (19,4 %). V priemere dosiahli SHR na ha p.p. 1 300,3 € príjmov a 1 246,4 € výdavkov. Zvýšenie výdavkov (6,4 %) bolo spôsobené zvýšením všetkých výdavkových položiek, najviac výdavkov na mzdy (7,7 %) a poistné do fondov (8,9 %).

K stabilizácii príjmov SHR prispela aj diverzifikácia služieb, najmä v agroturistike, ako aj systém ekologického poľnohospodárstva, tak v rastlinnej ako aj v živočíšnej výrobe.

Medziročne vzrástli tržby z rastlinnej výroby (5,8 %), ale klesli tržby zo živočíšnej výroby (5,1 %). Tržby zo živočíšnej výroby vzrástli len u podnikov v systéme ekologického poľnohospodárstva (21,9 %). SHR svoju výrobnú činnosť zameriavali, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, najmä na rastlinnú výrobu, ktorá bola nákladovo menej náročná ako živočíšna výroba a prinášala väčšie efekty. Objem tržieb z rastlinnej výroby bol o 75,7 % vyšší ako z tržieb zo živočíšnej výroby.

Celkové výdavky boli o 4,1 % nižšie ako príjmy. V štruktúre výdavkov najvyššiu položku tvorili najmä zásoby (45,8 %), ostatné výdavky (24, %) a výdavky na služby (20,7 %). Nižší podiel v štruktúre výdavkov pripadá na mzdy (4,9 %) a platby poistného a príspevky do fondov (3,6 %). Výdavky na prenájom poľnohospodárskej pôdy dosahovali len 3,0 %, čo je odlišná situácia ako u právnických osôb, ktoré majú v prenájme rozhodujúci podiel (84,6 %) poľnohospodárskej pôdy. Rozhodujúca časť SHR hospodári na vlastnej pôde.

SHR zveľaďovali celkový majetok, ktorého hodnota sa medziročne zvýšila (17,6 %) takmer u všetkých veľkostných skupín podnikov SHR (okrem skupiny nad 500 ha) najviac v podnikoch s výmerou do 50 ha (17,6 %). Nárast majetku nastal pod vplyvom zvýšenia najmä dlhodobého hmotného (5,4 %), ktorý bol aj v štruktúre majetku dominantnou zložkou.

Majetok a záväzky SHR podľa intervalov poľnohospodárskej pôdy
v € na ha p.p.

Tabuľka 12

Interval p. pôdy	Majetok celkom			Záväzky celkom			z toho: úvery		
	2016	2017	Index	2016	2017	Index	2016	2016	Index
0,1 - 50	3721	3112	83,6	683	585	85,7	218	241	110,6
51 - 100	1222	1100	90,0	277	344	124,2	118	161	136,4
101 - 500	1723	1586	92,0	478	480	100,4	263	244	92,8
nad 501	1926	2313	120,1	679	1033	152,1	244	504	206,6
Spolu	1824	1779	97,5	512	607	118,6	237	299	126,2

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

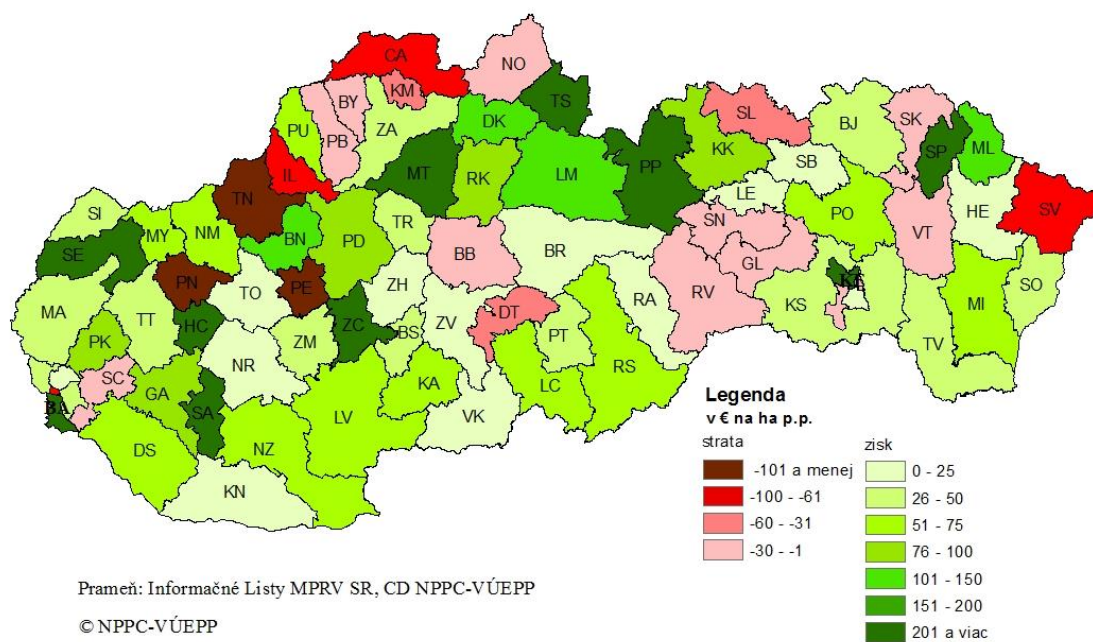
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

SHR financovali investície tak z vlastných ako aj cudzích zdrojov o čom svedčí aj zvýšenie záväzkov (9,6 %) najmä úverov (2,0 %). Zásoby vzrástli (8,7 %) pod vplyvom nárastu všetkých ich zložiek najviac tovaru (22,2 %), pohľadávok (16,8 %), materiálu (11,6 %) a menej nedokončenej výroby (6,1 %). SHR sa nachádzali, tak ako v predchádzajúcich rokoch, v druhej platobnej neschopnosti s vyšším objemom pohľadávok ako záväzkov. Objem peňazí na účtoch v bankách medziročne vzrástol (4,5 %) najviac v podnikoch s výmerami do 500 ha poľnohospodárskej pôdy.

Informácie o výsledku hospodárenia, početnosti podnikov a výrobe SHR podľa okresov znázorňujú jednotlivé mapy.

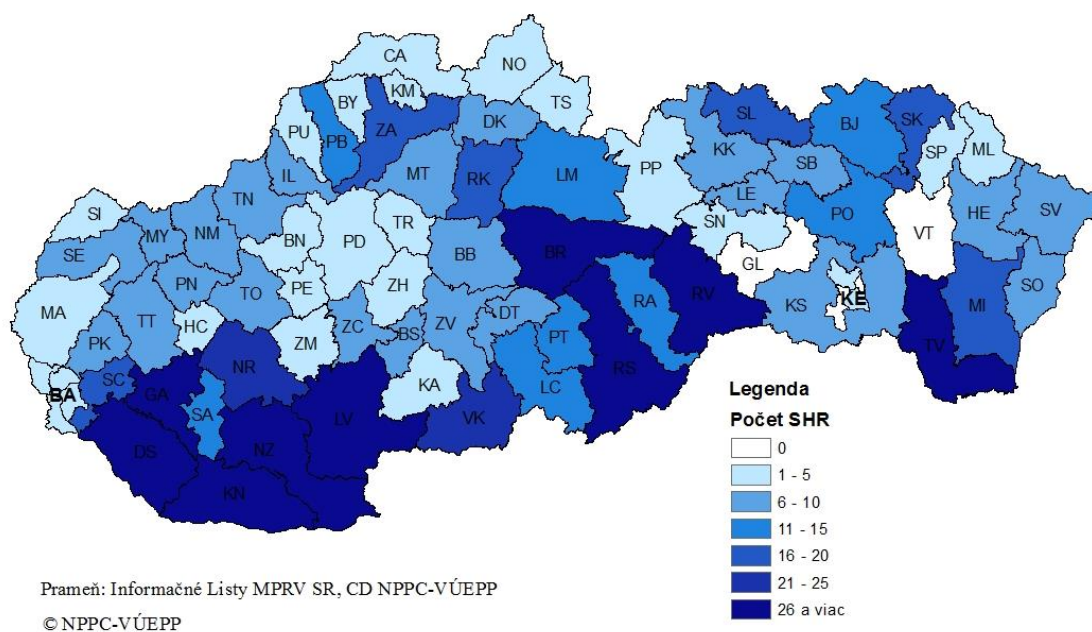
Mapa 4

**Výsledok hospodárenia SHR za rok 2017
v € na ha poľnohospodárskej pôdy**

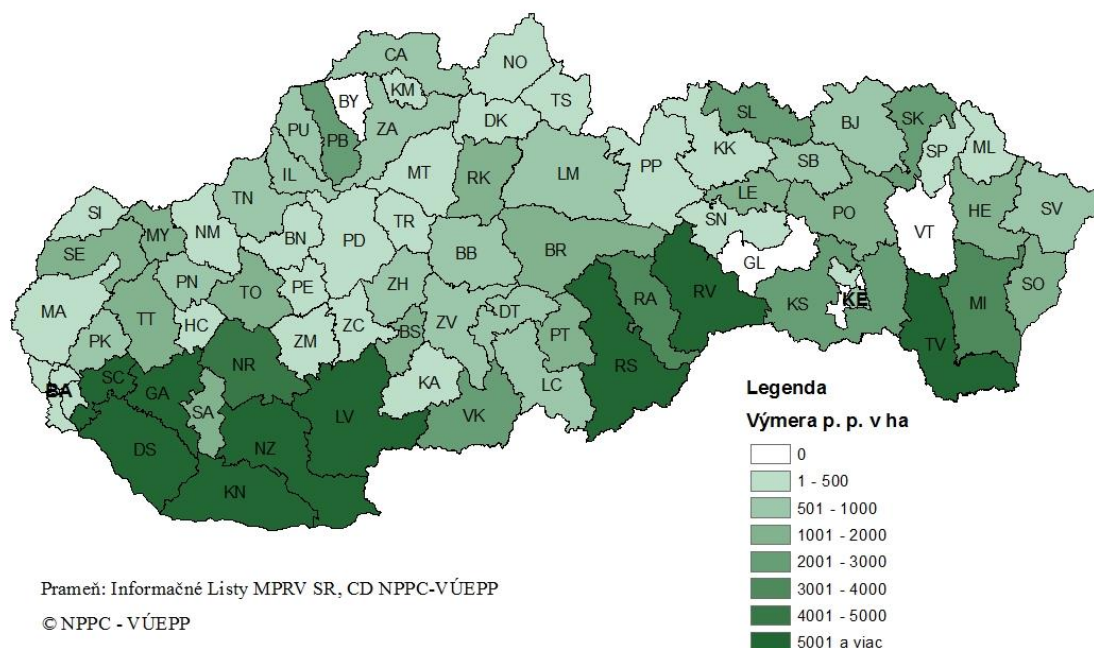


Mapa 5

Počet podnikov SHR v roku 2017



Výmera poľnohospodárskej pôdy obhospodarovaná SHR v roku 2017 v ha



Podrobnejší prehľad o vývoji vybraných ekonomických ukazovateľov poľnohospodárskej výroby je uvedený v tabuľkách 8 – 12 v prílohe 10.

2. 3 Výsledky hospodárenia v potravinárskom priemysle

Podľa **predbežných údajov** Štatistického úradu SR dosiahol v roku 2017 potravinársky priemysel SR (výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov) kladný **výsledok hospodárenia** pred zdanením vo výške 163,2 mil. €.

Vývoj výsledku hospodárenia za výrobu potravín, nápojov a tabakových výrobkov

v mil. €, index v %

Tabuľka 13

Ukazovateľ	Ø 2011-2015	2016 def.	2016 p	2017 p	Index 2017p/16p	Index 2016/ Ø 2011-2015
Výnosy	4 417,46	4 196,49	4 258,3	4 386,0	103,0	95,0
Náklady	4 314,32	4 052,33	4 085,9	4 222,8	103,4	93,9
Výsledok hospodárenia	103,15	144,16	172,3	163,2	94,7	139,8

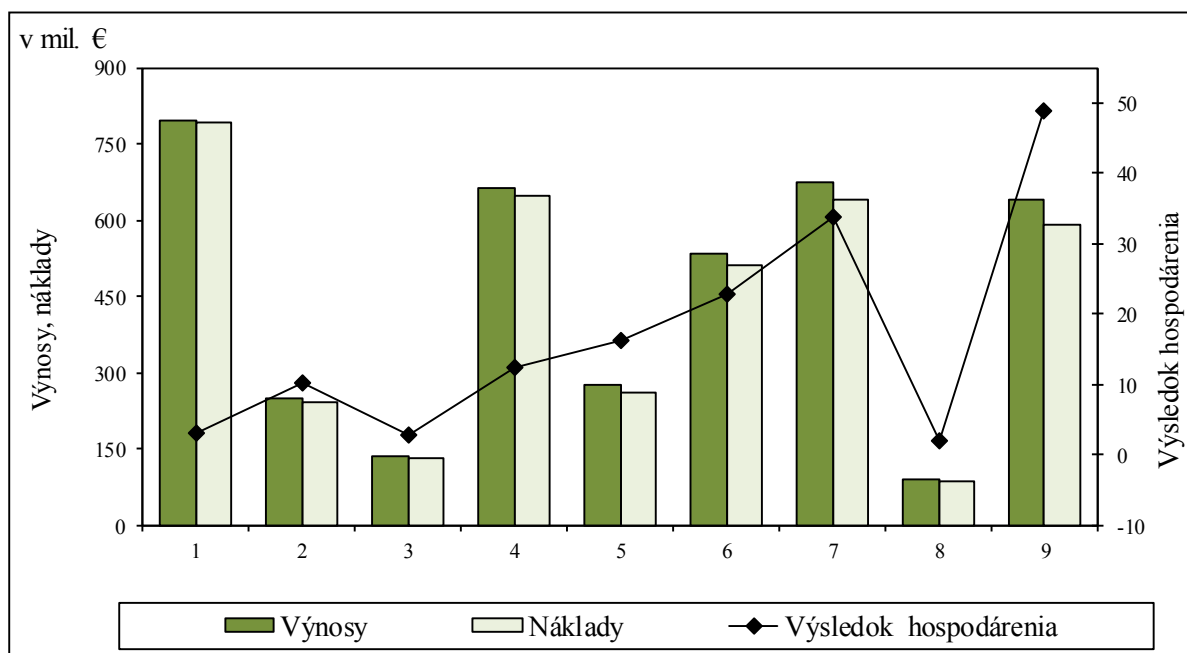
Prameň: ŠÚ SR, Poznámka: vrátane podnikov do 19 zamestnancov

p = z výkazníctva ŠÚ SR s predbežnými výsledkami

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Na výrobe výrobkov potravinárstva SR mali rozhodujúci podiel podniky s 20 a viac⁶ zamestnancami (284 podnikov), ktoré vytvorili kladný výsledok hospodárenia na úrovni 154 mil. €, ktorý medziročne klesol o 24,3 mil. € (13,7 %). Z celkového počtu podnikov ziskové podniky predstavovali 68,0 % a vytvorili zisk v objeme 178 mil. € a strata stratových podnikov predstavovala -26 mil. €. Podiel ziskových podnikov medziročne klesol (o 0,3 p. b.).

Graf 13 Výnosy, náklady, výsledok hospodárenia za výrobu potravín a nápojov SR podľa odborov v roku 2017



- 1 Spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov
 2 Spracovanie a konzervovanie rýb kôrovcov a mäkkýšov+Výroba rastlinných a živočíšnych olejov a tukov
 3 Spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny
 4 Výroba mliečnych výrobkov
 5 Výroba mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov
 6 Výroba pečiva a múčnych výrobkov
 7 Výroba ostatných potravinárskych výrobkov
 8 Výroba a príprava krmív pre zvieratá
 9 Výroba nápojov
 Prameň: Prod 3-04, ŠÚ SR
 Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Z hodnotených odborov odvetvia výroby potravín a nápojov žiaden nebol v roku 2017 stratový. Najvyšší kladný výsledok hospodárenia⁷ dosiahol odbor výroby nápojov (49 mil. €). Za týmto odborom pre ukazovateľ výsledok hospodárenia zostupne nasledovali výroba ostatných potravinárskych výrobkov⁸ (34 mil. €), výroba pečiva a múčnych

⁶ Výkaz Prod 3-04 –zahŕňa podniky zapísané v obchodnom registri, príspevkové organizácie, ktoré sú trhovými výrobcami, s počtom zamestnancov 20 a viac a organizácie s počtom zamestnancov 0 až 19 s ročnými tržbami za vlastné výkony a tovar 5 miliónov € a viac, a nezahŕňa organizácie s počtom zamestnancov 0 až 19 s ročnými tržbami za vlastné výkony a tovar do 5 miliónov €; vrátane dopočtov so zohľadnením váh; zahrnuté výrobné potravinárske podniky, okrem podnikov s výrobou tabakových výrobkov; týka sa textu až do konca tejto kapitoly
⁷pred zdanením (predbežný údaj ŠÚ SR)

⁸odbor zahŕňa výrobu cukru; výrobu kakaa, čokolády a cukroviniek; spracovanie čaju a kávy; výrobu korenín a chuťových prísad; výrobu pripravených pokrmov a jedla; výrobu a prípravu homogenizovaných a diétnych potravín a výrobu ostatných potravinárskych výrobkov inde neuvedených

výrobkov (24 mil. €), výroba mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (16 mil. €), výroba mliečnych výrobkov (12 mil. €), spracovanie a konzervovanie rýb kôrovcov a mäkkýšov vrátane výroby rastlinných a živočíšnych olejov a tukov⁹ (10 mil. €), spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov (3 mil. €), spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny (3 mil. €) a výroba a príprava krmív pre zvieratá (2 mil. €).

Výsledok hospodárenia najvýraznejšie klesol v odbore výroby nápojov (25,5 mil. €) a vo výrobe ostatných potravinárskych výrobkov (15,2 mil. €), kým najvýraznejšie medziročne vzrástol v odbore spracovania a konzervovania mäsa a mäsových produktov (4,6 mil. €) a vo výrobe mliečnych výrobkov (3,5 mil. €).

Na 100 € výnosov sa v odvetví potravinárstva v priemere vynaložilo 96,2 € nákladov, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom znamenalo zvýšenie nákladovosti výnosov o 0,7 €.

Nákladovosť výnosov sa najvýraznejšie zvýšila v odbore výroby nápojov (3,3 €) a vo výrobe ostatných potravinárskych výrobkov (2,4 €), ale klesla vo výrobe mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (1,4 €) a v spracovaní a konzervovaní ovocia a zeleniny (1,3 €).

Najvyššia úroveň nákladovosti výnosov v roku 2017 bola v odbore spracovania a konzervovania mäsa a mäsových produktov (99,6 €) a vo výrobe mliečnych výrobkov (98,1 €).

Najnižšiu úroveň nákladovosti výnosov a zároveň nižšiu ako priemer odvetvia dosiahol odbor výroby nápojov (92,4 €), výroby mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (94,1 €), výroby ostatných potravinárskych výrobkov (95,0 €), výroby pečiva a múčnych výrobkov (95,5 €) a spracovania a konzervovania rýb, kôrovcov a mäkkýšov vrátane výroby rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (95,9 €).

Na tvorbe celkových nákladov odvetvia v roku 2017 sa z hlavných nákladových položiek podieľali spotreba materiálu, energie a ostatných neskladovateľných dodávok 50,8 %; náklady na predaný tovar 15,3 %; spotreba nakupovaných služieb 12,9 %; mzdové náklady 8,4 %; odpisy 4,1 % a povinné príspevky na zákonné poistenie 2,9 %.

Produkcia¹⁰ v roku 2017 dosiahla 3 273 mil. €, čo predstavovalo jej medziročný nárast o 3,4 %. Zvýšenie produkcie najvýraznejšie ovplyvnila výroba mliečnych výrobkov (14,6 %), výroba pečiva a múčnych výrobkov (6,2 %) a spracovanie a konzervovanie rýb, kôrovcov a mäkkýšov vrátane výroby rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (5,7 %).

Produkcia klesla v troch z hodnotených skupín odborov, a to vo výrobe nápojov (4,3 %), vo výrobe a príprave krmív pre zvieratá (4,1 %) a vo výrobe mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (2,2 %).

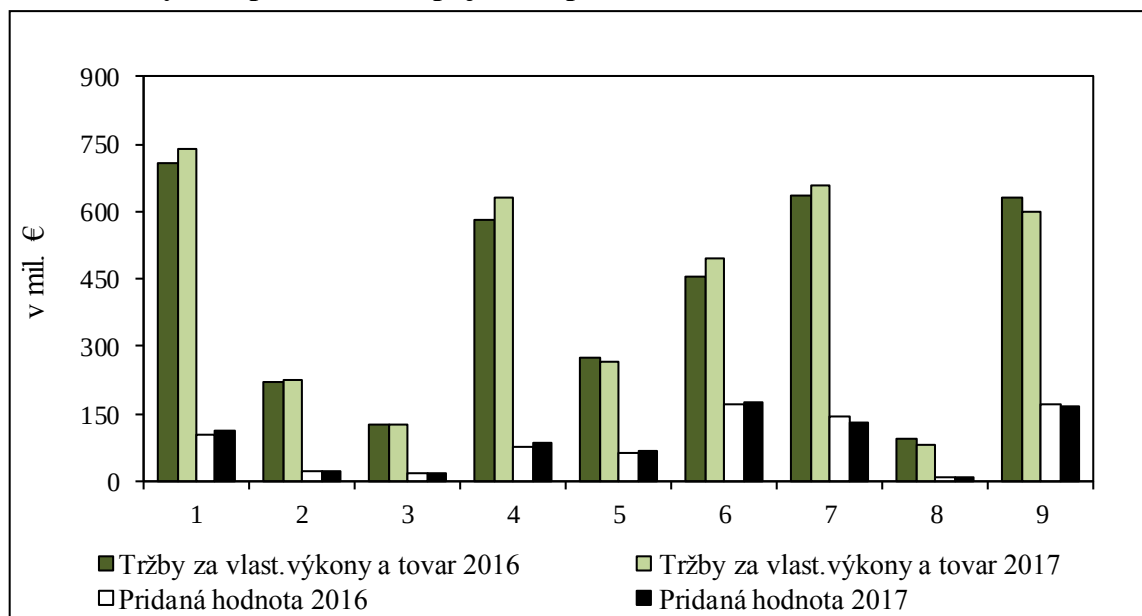
Pridaná hodnota sa medziročne v odvetví zvýšila o 2,0 % a dosiahla 787 mil. €. Najvýraznejšie sa zvýšila v odbore výroby mliečnych výrobkov (15,1 %), vo výrobe mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (11,5 %) a v spracovaní a konzervovaní rýb, kôrovcov a mäkkýšov vrátane výroby rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (10,8 %).

Pokles pridanej hodnoty bol vo výrobe ostatných potravinárskych výrobkov (8,0 %), vo výrobe a príprave krmív pre zvieratá (7,8 %) a vo výrobe nápojov (3,7 %).

⁹odbor rybný s tukovým je spočítaný z dôvodu zachovania anonymity údajov

¹⁰v hodnotovom vyjadrení; ukazovateľ vyjadrený ako hrubý obrat

Graf 14 Vývoj tržieb za vlastné výkony a tovar a pridanej hodnoty v rokoch 2016 a 2017 vo výrobe potravín a nápojov SR podľa odborov



1 Spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov
 2 Spracovanie a konzervovanie rýb kôrovcov a mäkkýšov + Výroba rastlinných a živočíšnych olejov a tukov
 3 Spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny
 4 Výroba mliečnych výrobkov
 5 Výroba mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov
 6 Výroba pečiva a múčnych výrobkov
 7 Výroba ostatných potravinárskych výrobkov
 8 Výroba a príprava krmív pre zvieratá
 9 Výroba nápojov
 Prameň: Prod 3-04, CD MPRV SR, NPPC-VÚEPP
 Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Celkový majetok odvetvia sa medziročne zvýšil o 3,2 % na 2 889 mil. € a v rámci odborov najvýraznejšie vo výrobe a príprave krmív pre zvieratá (12,1 %) a vo výrobe mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (7,7 %). Celkový majetok klesol len v spracovaní a konzervovaní ovocia a zeleniny (9,0 %) a vo výrobe ostatných potravinárskych výrobkov (0,7 %).

Zamestnanci vo výrobe potravín a nápojov SR v roku 2017 v osobách

Tabuľka 14

Kategória počtu zamestnancov*	Výroba potravín a nápojov SR spolu	Podiel kategórie v %
Spolu	29 289	100,00
0-9 osôb	8	0,03
10-19 osôb	93	0,32
20-49 osôb	2 320	7,92
50-249 osôb	12 780	43,63
250 osôb a viac	14 088	48,10

Prameň: Prod 3-04, ŠÚ SR; podniky s 20 a viac zamestnancami
 * Priemerný evidenčný počet zamestnancov prepočítaný

Pre informáciu uvádzame, že podľa rezortných štatistických výsledkov („výkaz Potrav MPRV SR) 1-01“) dosiahlo 475 podnikov potravinárskeho priemyslu za rok 2017 kladný výsledok hospodárenia 123,1 mil. €, čo v porovnaní s rokom 2016 bolo o 10,0 % menej (13,6 mil. €). Výnosy v objeme 4 394 mil. € prevyšovali náklady 4 271 mil. €. Z celkového počtu podnikov bolo 72,8 % ziskových a vytvorili zisk 188 mil. €, ktorý sa medziročne zvýšil.

Podrobnejšie údaje o ekonomike potravinárskeho priemyslu sú v tabuľkách 13 – 15 v Prílohe 10.

3. Výroba a agropotravinársky trh

3.1. Hrubá poľnohospodárska produkcia

Podľa predbežných údajov za rok 2017 hrubá poľnohospodárska produkcia vyjadrená v bežných cenách v medziročnom porovnaní klesla o 5,7 % pri poklese hodnoty hrubej rastlinnej produkcie o 10,8 % a náraste hrubej živočíšnej produkcie o 3,3 %. V štruktúre hrubej poľnohospodárskej produkcie klesol podiel rastlinnej produkcie na 60,4 % a vzrástol podiel živočíšnej produkcie na 39,6 %.

Hrubá poľnohospodárska produkcia, ocenená v stálych cenách roku 2010 klesla o 10,0 % pri poklese hrubej rastlinnej produkcie o 14,2 % a súčasnom poklese hrubej živočíšnej produkcie o 2,1 %. V štruktúre poľnohospodárskej produkcie v stálych cenách klesol podiel rastlinnej na 62,8 %, pri súčasnom náraste živočíšnej produkcie na 37,2 %.

Vývoj hrubej poľnohospodárskej produkcie v mil. €

Tabuľka 15

Hrubá poľnohospodárska produkcia	Priemer 2012-2016	2016	2017**	Index 2017/16	Index 2017/Ø 2012-16	Štruktúra v %	
						2016	2017
Hrubá poľnohospodárska produkcia v bežných cenách	2152,7	2179,8	2055,8	94,3	95,5	100,0	100,0
z toho : rastlinná	1267,5	1392,6	1242,7	89,2	98,0	63,9	60,4
živočíšna	885,2	787,2	813,1	103,3	91,9	36,1	39,6
Hrubá poľnohospodárska produkcia v stálych cenách roku 2010	1935,1	2151,7	1935,5	90,0	100,0	100,0	100,0
z toho : rastlinná	1162,4	1416,7	1215,9	85,8	104,6	65,8	62,8
živočíšna	772,7	735,0	719,6	97,9	93,1	34,2	37,2

Prameň: ŠÚ SR, vyžiadané údaje, prepočty NPPC - VÚEPP

** pozn.: 2. odhad 2017

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Prehľad o komoditnej štruktúre poľnohospodárskej produkcie v bežných cenách v rokoch 2016 a 2017 je uvedený v tabuľke 16 v prílohe 10.

3.1.1. Rastlinná výroba

V roku **2017** klesla výmera ornej pôdy osiatej poľnými plodinami medziročne o 0,3 % (4,4 tis. ha) na 1 342,9 tis. ha. Podiel osiatej plochy na využívannej poľnohospodárskej pôde v SR sa zvýšil o 0,1 p. b. na 70,3 %.

Podiel **zrnín** na celkovej osiatej ploche klesol medziročne o 2,1 p. b. na 55,1 %. **Obilniny** boli osiate na výmere 726,9 tis. ha, čo znamenalo zníženie medziročne o 4,1 % (30,8 ha). Osev husto siatych obilnín klesol o 7,0 % (39,9 ha) na 533,5 tis. ha.

Výmera pšenice medziročne klesla o 10,3 % (42,9 ha) na 374,8 tis. ha. Z toho výmera ozimnej pšenice tvorila 92,6 % a medziročne klesla o 12,2 %. Výmera pšenice jarnej sa zvýšila o 22,4 % na 27,7 tis. ha. Výmera pšenice tvrdej sa zvýšila o 4,2 % (1,7 ha) na 42,6 tis. ha a výmera pšenice mäkkej klesla o 11,9 % (44,7 ha) na 332,1 tis. ha. Výmera raže klesla o 19,2 % (2,4 ha) na historicky najnižšiu výmeru 10,4 tis. ha a výmera tritikale o 6,5 % (0,7 ha) na 9,1 tis. ha. Výmera ostatných obilnín o 20,9 % (6,6 tis. ha) na 2,3 tis. ha, z toho ciroku o 13,3 %, prosa o 19,3 % a pohánky o 17,3 %. Zvýšila sa pestovateľská výmera jačmeňa o 4,9 % (5,6 ha) na 121,0 tis. ha, z toho výmera sladovníckeho jarného jačmeňa narástla o 16,3 % (6,7 tis. ha). Výmera ovsa sa zvýšila o 7,4 % (1,1 ha) na 15,9 tis. ha. Kukurica na zrno bola po dvoch predchádzajúcich rokoch poklesu vysiatá na väčšej výmere o 4,9 % (9,0 ha) na 193,4 tis. ha (k 20. 5. 2017).

Zvyšovanie pestovateľských plôch **olejnín** v roku 2017 pokračovalo s medziročným zvýšením o 15,3 % (38,9 ha) na 292,9 tis. ha, z toho výmera slnečnice sa zvýšila o 4,3 % (3,6 ha) na 87,6 tis. ha a výmera repky o 20,6 % (25,7 ha) na 150,5 tis. ha. Medziročne sa mierne zvýšila výmera horčice o 2,1 % na 3,2 tis. ha. Trend zvyšovania výmery maku sa prerušil a výmera maku klesla o 14,0 % (516,8 ha) na 3,2 tis. ha. Pestovateľské plochy sóje sa zvýšili medziročne o 25,1 % (8,8 tis. ha) na 44,0 tis. ha. Výmera ostatných olejnin sa zvýšila výrazne, o 93,8 % na 2,8 tis. ha.

Priaznivo sa vyvinula situácia **strukovín na zrno**, ktorých osev sa v roku 2017 zvýšil o 1,4 % na 12,9 tis. ha. K vražediemu záujmu o pestovanie strukovín prispelo nielen zvyšovanie dopytu po strukovinách v posledných rokoch, ale aj možné financovanie v rámci Spoločnej poľnohospodárskej politiky, kde v rámci „Oblasť ekologického záujmu“, môžu producenti získať platbu za pestovanie proteínových plodín. Výmera **jedlých strukovín** sa medziročne zvýšila o 8,4 % na 4,4 tis. ha, v tom plocha hrachu jedlého o 9,0 % na 3,7 tis. ha. Opačná situácia bola pri kŕmnych strukovinách, ktorých výmera klesla o 1,8 % na 8,5 tis. ha, z toho hrachu kŕmneho o 11,8 % na 5,2 tis. ha. Najmenšiu výmera spomedzi strukovín mali fazula, šošovica a cícer baraní.

V roku 2017 sa **zemiaky** vysadili na ploche 7,5 tis. ha, čo znamenalo medziročný pokles pestovateľských plôch o 9,7 % a historicky najnižšiu výmeru zemiakov na Slovensku. Z toho výmera ostatných konzumných zemiakov klesla o 9,6 % (687,4 ha) na 6,5 tis. ha. Klesli aj plochy prihlásené do množenia a to o 13,2 % na 382,98 ha zemiakov a po poľných prehliadkach uznané plochy klesli na 381,08 ha, čo znamenalo pokles o 8,1 %.

Pestovanie **kŕmnych okopanín** kleslo o 42,8 % (144,0 ha) na 192,5 ha, ale výmera **objemových krmovín** sa medziročne zvýšila o 5,1 % na 221,0 tis. ha. Z toho výmera **jednoročných krmovín** klesla o 9,2 %, kukurice na zeleno a siláž o 9,5 %. Výmera

viacročných krmovín sa medziročne zvýšila o 16,7 % na 136,1 tis ha, na čom sa podieľala najmä ďatelina červená (16,3 %). Druhý rok po sebe sa zvýšila výmera **cukrovej repy**, a to o 3,2 % na 22,2 tis. ha.

Pestovateľské plochy **konzumnej zeleniny** sa v roku 2017 medziročne znížili na 6,7 tis. ha (30,0 %). Pestovateľská plocha jahôd záhradných klesla o 20,5 % na 148,7 ha.

V roku 2017 sa opätovne zvýšili pestovateľské plochy **koreninových a liečivých rastlín**, ale vyšším tempom ako v predchádzajúcom roku, (14,1 %) na 3,5 tis. ha. Podiel liečivých rastlín na celkovej výmere sa nemenil. Výrazné zvýšenie plochy o 73,0 % bolo pri rasci, ktorá sa vysiala na rekordných 380,8 ha.

Výmera **vinohradov** v roku 2017 klesla o 2,0 % na 10,6 tis. ha, z toho plochy rodiacich vinohradov klesli o 4,4 % na 8,4 tis. ha.

Zvýšila sa výmera **priadnych rastlín** o 137,4 % na 473,3 ha a z toho konope na semeno sa zvýšila na 291,4 ha. Spomedzi ostatných (okrajových) komodít pestovaných na ornej pôde medziročne klesla výmera kvetov aj okrasných rastlín.

Zmeny vo výmerách jednotlivých plodín sa prejavili na štruktúre plodín osiatych na ornej pôde. Podiel výmery husto siatych obilnín na celkovej osiatej ploche medziročne klesol o 2,8 p. b. na 39,6 %. Medziročne klesol podiel výmery obilnín spolu o 2,1 p. b. na 54,1 %, pričom podiel pšenice klesol o 3,1 p. b. na 27,9 % a podiel raže na 0,8 %. Zvýšenie pestovateľských plôch jačmeňa sa prejavil na stúpajúcom podiele na ornej pôde, ktorý sa zvýšil o 0,4 p. b. na 9,0. Podobný vývoj bol pri kukurici, keď sa podiel jej výmery zvýšil o 0,7 p. b. na 14,4 %.

Pri **objemových krmovinách** sa zvýšením výmery zvýšil i podiel na celkovej osiatej ploche, o 0,9 p. b. na 16,5 %. Rovnaký vývoj bol aj pri olejninách, keď sa podiel výmery **olejnín** zvýšil o 3,0 p. b. na 21,8 %, a to u oboch hlavných olejnin, u repky o 1,9 p. b. a slnečnice o 0,3 p. b. Podiel cukrovej repy sa zvýšil o 0,1 p. b., strukovín na zrno a zemiakov sa nezmenil. Mierne klesol podiel zeleniny konzumnej.

Štruktúra osevu hlavných plodín na osiatej pôde

v %

Tabuľka 16

Plodina	Skutočnosť		Rozdiel
	2016	2017	2017-2016
Obilniny spolu	56,2	54,1	-2,1
z toho: pšenica	31,0	27,9	-3,1
jačmeň	8,6	9,0	0,4
kukurica na zrno	13,7	14,4	0,7
raž	1,0	0,8	-0,2
Cukrová repa technická	1,6	1,7	0,1
Zemiaky	0,6	0,6	0,0
Olejniny spolu	18,9	21,8	3,0
z toho: repka olejná	9,3	11,2	1,9
slnečnica	6,2	6,5	0,3
Strukoviny na zrno	0,9	1,0	0,0
Objemové krmoviny na o.p.	15,7	16,5	0,9
Zelenina konzumná*	0,7	0,5	-0,2

Prameň: Súpis plôch osiatych poľnohospodárskymi plodinami, ŠÚ SR, * na ornej pôde, bez odhadu za domáce záhrady, Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Extrémne zmeny teplôt, jarné mrazy, lokálny ľadovec, deficit zrážok, sucho počas vegetačného obdobia a zrážky v čase zberu sa v roku 2017 negatívne prejavili na úrodách z 1 hektára pri viacerých letných aj jesenných plodinách.

Úroda zrnín spolu z 1 hektára v roku 2017 medziročne klesla o 24,5 % na 4,81 t/ha, z toho obilnín o 24,4 % na 4,86 t/ha. Úroda z 1 ha **husto siatych obilnín** medziročne klesla o 33,4 % na 4,86 t/ha. Dlhé obdobie bez zrážok sa prejavilo najmä na úrodnosti kukurice na zrno, ktorá klesla o 38,8 % na 5,68 t/ha, z toho úrodnosť škrobárenskej kukurice klesla o 42,0 % na 6,51 t/ha. Úroda pšenice klesla o 18,8 % na 4,74 t/ha, z toho potravinárskej o 21,4 % na 5,08 t/ha. Obilie pre sucho zahorelo, čo sa pri jačmeni prejavilo poklesom úrody o 10,8 % na 4,53 t/ha, z toho sladovníckeho o 13,3 % na 4,57 t/ha. Z ostatných obilnín klesla úroda tritikale o 11,0 % na 3,47 t/ha, úroda ovsa klesla o 9,9 % na 2,36 t/ha a úroda raže o 7,1 % na 3,26 t/ha.

Pri **olejninách** úroda z 1 ha medziročne klesla o 13,4 % na 2,66 t/ha, z toho repky olejky o 13,6 % na 2,99 t/ha, slnečnice na semeno o 14,6 % na 2,51 t/ha, sóje o 12,1 % na 2,33 t/ha, horčice o 6,9 % na 0,67 t/ha. Z ostatných olejnín, úroda maku klesla o 34,0 % na 0,62 t/ha a úroda ľanu olejného až o 22,4 % na 0,97 t/ha.

Zhoršila sa situácia aj so **zemiakmi**, na ktorých úrodnosti sa výrazne podpísalo počasie, najmä v Trnavskom a v Trenčianskom kraji. Medziročne úrodnosť z 1 ha klesla o 6,4 % na 20,09 t/ha, z toho skorých až o 37,5 % na 13,89 t/ha.

Úroda **viacročných krmovín** pestovaných na ornej pôde klesla o 17,9 % na 3,89 t/ha, jednoročných o 26,0 % na 24,25 t/ha, cukrovej repy o 21,6 % na 55,0 t/ha.

Významne klesla i úrodnosť niektorých druhov **zeleniny pestovanej na ornej pôde** - cibule suchej o 41,7 % na 21,38 t/ha, cesnaku o 35,4 % na 3,10 t/ha.

Úrodnosť rasce klesla o 31,5 % na 0,87 t/ha a aj liečivých rastlín o 40,4 % na 0,65 t/ha.

Z hlavných druhov koreňovej a hlúbovej zeleniny sa zvýšila úrodnosť mrkvy o 5,4 % na 30,92 t/ha, zeleru o 29,2 % na 22,74 t/ha, kalerábu o 8,3 % na 14,07 t/ha. Zvýšila sa i úrodnosť rajčiakov o 31,6 % na 36,80 t/ha, kapusty o 14,3 % na 36,74 t/ha a muštového hrozna o 24,4 % na 5,45 t/ha.

Teplé a suché počasie ovplyvnilo úrodnosť **strukovín na zrno**, ktorá medziročne klesla o 7,2 % na 2,07 t/ha, z toho jedlých o 13,0 % na 2,27 t/ha a kŕmnych o 4,4 % na 1,95 t/ha. Najviac klesla úroda z 1 ha pri fazuli o 46,1 % na 0,82 t/ha, pri hrachu jedlom o 16,5 % na 2,48 t/ha, pri hrachu kŕmnom o 1,3 % na 2,31 t/ha. Zvýšenie bolo iba pri šošovici o 85,7 % na 1,17 t/ha.

Sucho sa prejavilo i na úrodnosti **cukrovej repy**, ktorá medziročne klesla o 21,6 % na 55,0 t/ha, najviac v Bratislavskom kraji o 34,2 % na 48,94 t/ha.

Pokles úrodnosti pri väčšine plodín sa prejavil následne na celkovej produkcii rastlinnej výroby.

V roku 2017 klesla **produkcia zrnín** na Slovensku o 28,0 % na 3 509,8 tis. ton, z toho podiel produkcie obilnín na zrninách klesol o 0,2 p. b. na 99,3 %.

Dopeštovalo sa **3 484,1 tis. ton obilnín**, čo predstavuje oproti minulému roku výpadok 28,1 %. Produkcia kukurice na zrno klesla o 37,7 % na 1 066,2 tis. ton, najmä dôsledkom nízkych úrod z 1 ha. Výrazne klesla i produkcia pšenice o 27,3 % na 1 770,7 tis. ton z toho produkcia potravinárskej o 19,9 % na 656,0 tis. ton. Produkcia raže klesla o 21,0 % na 32,5 tis. ton, ovsa o 1,8 % na 34,9 tis. ton, jačmeňa o 6,7 % na 545,3 tis. ton. V porovnaní

s minulým rokom sa zvýšila produkcia sladovníckeho jačmeňa o 4,0 % na 191,6 tis. ton, na čom sa podieľalo zvýšenie zberových plôch.

Pri **olejninách** výpadok produkcie čiastočne eliminovalo zvýšenie pestovateľských plôch z ktorých sa pozberalo 775,9 tis. ton, čo znamenalo iba mierne zníženie produkcie o 0,3 %. Produkcia repky tvorila na olejninách 57,8 % a medziročne sa zvýšila o 4,2 % na 448,7 tis. ton. Podobne ako pri repke, zvýšenie pestovateľských plôch sa prejavilo i na zvýšení produkcie sóje o 10,7 % na 102,4 tis. ton. Najviac klesla medziročne produkcia maku o 41,6 %, ľanu olejného o 31,9 %, slnečnice o 11,2 %.

Produkcia **strukovín na zrno** klesla o 1,9 % na 25,8 tis. ton, na čom sa podieľal pokles úrodnosti z 1 ha. Poklesom zberovej plochy hrachu siateho o 0,7 % a úrodnosti z 1 ha o 9,8 % klesla medziročne produkcia hrachu o 8,2 % na 20,6 tis. ton. Výrazne sa zvýšila produkcia šošovice o 82,9 % na 597,2 tis. ton v dôsledku vysokých úrod z 1 ha.

Pokles pestovateľských plôch **zemiakov** a intenzity výroby z 1 ha sa v roku 2017 prejavil aj na produkcii zemiakov, ktorá medziročne klesla 15,5 % na 149,7 tis. ton, z toho skorých o 39,1 % na 10,7 tis. ton.

Produkcia **cukrovej repy** medziročne klesla o 18,3 % na 1 230,8 tis. ton, na čom sa podieľal napriek zvýšeniu pestovateľských plôch pokles úrody z 1 ha. Odhaduje sa, že výpadok produkcie cukrovej repy spôsobí v repnej kampani zníženie produkcie cukru o približne 28,7 %.

Produkcia viacročných **krmovín na ornej pôde** v roku 2017 medziročne klesla o 21,2 % na 513,5 tis. ton, pričom klesli zberové plochy i produkcia z 1 ha. Výrazne klesla produkcia **kŕmnych okopanín** o 47,5 %, z toho kŕmnej repy o 53,0 %. Pokles úrody z 1 ha o 27,1 % sa prejavil i na produkcii kukurice a jej zmesi na zeleno a siláž, ktorá klesla o 24,1 % i napriek zvýšeniu pestovateľských plôch o 4,3 %.

Produkcia **konzumnej zeleniny** pestovanej na ornej pôde medziročne klesla o 17,0 % na 96,2 tis. ton. Celkový objem produkcie zeleniny ovplyvnil pokles zberových plôch i produkcie väčšiny pestovaných druhov. Z jednotlivých druhov výrazne klesla produkcia cibule suchej a to o 54,5 % na 13,6 tis. ton, cesnaku o 26,9 % na 228,9 ton, repy červenej o 39,1 %, uhoriek nakladačiek o 24,8 %, kalerábu o 25,7 %, mrkvy o 10,5 %, zeleru o 14,4 %. Zvýšila sa produkcia kapusty o 8,4 % na 18,2 tis. t, rajčiakov o 16,1 % na 22,0 tis. t.

V roku 2017 sa urodilo o 20,7 % muštového hrozna viac, k čomu prispelo najmä zvýšenie úrod z 1 ha.

Zberové plochy a hektárové úrody hlavných plodín

Tabuľka 17

Plodina	Zberové plochy v tis. ha		Index	Hektárové úrody v t.ha ⁻¹		Index
	2016	2017	2017/2016	2016	2017	2017/2016
Obilniny spolu	753,8	717,5	95,2	6,43	4,86	75,6
z toho: pšenica	416,6	373,7	89,7	5,84	4,74	81,2
jačmeň	115	120,3	104,6	5,08	4,53	89,2
kukurica	184,8	187,8	101,6	9,25	5,68	61,4
Cukrová repa	21,5	22,4	104,1	70,15	55	78,4
Zemiaky	8,3	7,4	89,8	21,46	20,09	93,6
Olejniny spolu	253,2	291,2	115,0	3,07	2,66	86,6
z toho: repka	124,5	150,1	120,5	3,46	2,99	86,4

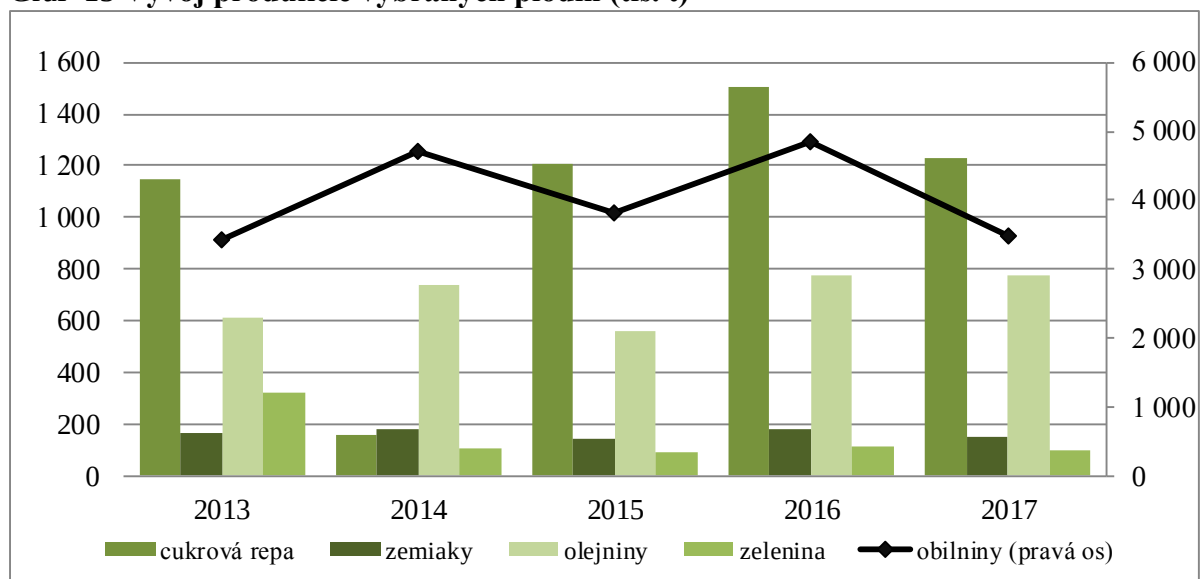
slnečnica	83,8	87,3	104,2	2,94	2,51	85,4
sója	34,9	43,9	125,8	2,65	2,33	87,9
Strukoviny na	11,8	12,5	105,8	2,23	2,07	92,8
Kŕmne okopaniny	0,3	0,2	60,3	23,31	22,89	98,2
Ovocie*	4,4	4,3	97,7	7,90	8,57	108,48
z toho: jablká	2,3	2,2	95,7	9,0	14,9	165,6
broskyne	0,4	0,3	75,0	3,1	4,8	154,8
slivky	0,6	0,5	83,3	0,9	1,9	211,1
marhule	0,2	0,2	100,0	1,5	1,8	120,0
Zelenina konz.***	8,5	6,2	73,4	14,69	15,30	104,2
z toho: rajčiaky	0,7	0,6	85,3	27,95	36,8	131,7
kapusta **	0,5	0,4	86,3	36,74	41,99	114,3
cibuľa suchá	0,8	0,6	79,6	36,66	21,38	58,3
mrkva a karotka	0,2	0,2	92,6	29,34	30,92	105,4
Mušťové hrozno	8,5	8,3	96,3	4,38	5,45	97,6

Prameň: ŠÚ SR, ÚKSÚP, Poznámka: výpočet indexov je zo zaokrúhlených čísel

*údaje za ovocné sady, ** zelenina na ornej pôde (bez samozásobiteľov), *** kapusta = biela a červená spolu

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Graf 15 Vývoj produkcie vybraných plodín (tis. t)



Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Produkcia hlavných plodín

Tabuľka 18

v tis. t, index v %

Plodina	Skutočnosť		
	2016	2017	Index 2017/2016
Obilniny spolu	4 847,8	3 484,1	71,9
z toho: pšenica	2 434,2	1 770,7	72,7
jačmeň	584,6	545,3	93,3
kukurica na zr.	1 710,2	1 066,2	62,3
Cukrová repa tech.	1 506,9	1 230,8	81,7
Zemiaky	177,1	149,7	84,5
Olejniny spolu	777,9	775,9	99,7
z toho: repka olejná	430,5	448,7	104,2
slnečnica	246,5	218,8	88,8
sója	92,5	102,4	110,7
Strukoviny na zrno spolu	26,3	25,8	98,1
Kŕmne okopaniny	7,9	4,1	52,4
Ovocie*	24,8	38,1	153,6
z toho: jablká	20,7	32,5	157,0
broskyne	1,1	1,5	136,4
slivky	0,5	1,0	200,0
marhule	0,2	0,3	150,0
Zelenina**	115,8	96,2	83,1
Z toho: rajčiaky	18,9	22,0	116,2
kapusta***	16,8	18,2	108,4
cibuľa	29,9	13,6	45,5
mrkva	6,4	5,7	89,5
Muštové hrozno	37,4	45,1	120,7

Prameň: ŠÚ SR, ÚKSÚP, Poznámka: výpočet indexov je zo zaokrúhlených čísel

*údaje za ovocné sady, ** zelenina na ornej pôde (bez samozásobiteľov), *** kapusta = biela a červená spolu

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Priebeh počasia počas vegetačného obdobia mal na úroveň dosiahnutej produkcie väčšiny poľnohospodárskych plodín negatívny vplyv. Po chladnej zime nastúpila teplá jar. Nadpriemerné teplé počasie počas prvej polovice apríla a dobré vlhové podmienky urýchlili rast ozimných a jarných plodín. Teplý máj najmä na západnom Slovensku a na Východoslovenskej nížine, prerušili dve výrazné ochladenia. Vplyv studeného počasia na plodiny bol veľmi rôznorodý. Ovplynul najmä úrodu repky ozimnej, z ktorej časť už bola v štádiu kvitnutia. Jarné mrazy poškodili jahody, jablone a mladú výsadbu viniča. Najviac bola postihnutá Malokarpatská oblasť. Ochladením sa rast poľnohospodárskych plodín spomalil, čím sa vykompenzoval pomerne pokročilý vývoj plodín v predchádzajúcom období. Jún bol na väčšine územia mimoriadne teplý, mesačné úhrny zrážok boli veľmi nízke. V priebehu júla a začiatkom augusta väčšinu plodín zasiahli vlny horúčav. Sucho urýchlilo dozrievanie všetkých druhov husto siatych obilnín. Na mnohých miestach obilie zahorelo, zhoršila sa kvalita zrna, najmä sladovníckeho jačmeňa. Po mimoriadne teplom auguste najmä

na západnom Slovensku a Východoslovenskej nížine, bol september už na väčšine územia teplotne normálny až vlhký s výnimkou južnej časti Východoslovenskej nížiny a okolia okresu Senec. Nedostatok zrážok počas roka výrazne ovplyvnil i úrodu jesenných plodín, kukurice, zemiakov, cukrovej repy, pre ktoré sú rozhodujúcim obdobím z hľadiska tvorby úrody zrážky a teploty v mesiacoch jún, júl a august. Úrodu zemiakov na mnohých miestach zredukoval i výskyt škodcov. Vďaka suchému počasiu výskyt chorôb pri viniči bol minimálny. Pomer cukrov a kyselín dal predpoklad na výrobu kvalitného vína.

Ponuka a dopyt po rastlinných komoditách

Pokles produkcie v roku 2017 sa premietol i do **celkovej ponuky obilnín**, na ktorej sa podieľala produkcia 68,2 %, čo znamená medziročný pokles o 5,8 p. b. V porovnaní s predchádzajúcim hospodárskym rokom sa v hodnotenom roku 2017-18 pre použitie na domácom agropotravinárskom trhu a vývoz odhaduje pokles objemu obilia o 21,9 %, t. j. 5 108,0 tis. ton obilnín.

Na základe vývoja bilančných ukazovateľov, vychádzajúcich z relevantných štatistických údajov, možno predpokladať zvýšenie domácej spotreby obilia medziročne o 5,7 % na 2 699,5 tis. ton, na ktorej sa bude podieľať pšenica 41,5 %, jačmeň cca 18,0 % a kukurica na zrno 36,7 %. Na potravinárske účely sa z odhadovanej domácej spotreby použije asi 40,4 %, t. j. 1 090,0 tis. t, čo znamená iba mierne zvýšenie o 0,8 %. Najväčší podiel na potravinárskom použití dosiahne pšenica (40,8 %), kukurica (29,4 %) a jačmeň (27,5 %). Odhaduje sa pokles spotreby na krmné účely o 3,4 % na 940,0 tis. t, ale zvýšenie ostatnej spotreby o 47,9 % na 503,0 tis. t. Ide o zvýšenie spotreby obilia na energetické účely, najmä kukurice na zrno a pšenice.

Miera sebestačnosti obilnín celkom v hospodárskom roku 2017-18 v dôsledku poklesu produkcie klesne o 60,6 p. b. na 129,1 %. I napriek tomu bude obilia pre domáce použitie dostatok a obilie bude možné i vyviezť v objeme cca 1 176,0 tis. ton. Tak ako v predchádzajúcom roku najväčšia sebestačnosť sa odhaduje pri pšenici 158,1 %, ovse 112,6 %, jačmeni 112,4 %, ostatných obilnín 107,8 %, kukurici na zrno 107,7 % a raži 78,3 %.

Celkovo prevyšovala ponuka obilia dopyt o 31,8 %, z toho najviac prevyšovala dopyt pri ovse (o 98,9 %), pri kukurici na zrno o 82,4 %, pri raži o 53,5 %, pri ostatných obilninách o 29,1 %, pri jačmeni o 1,7 % a najmenej pri pšenici o 0,3 %.

Na základe uvedeného sa v hospodárskom roku 2017-18 očakáva celkovo pokles dopytu po obilninách o 23,8 % a to vzhľadom na vývoj jednotlivých smerov použitia na domácom trhu a odhadovaného poklesu vývozu do zahraničia.

Mierny pokles produkcie **olejnín** v roku 2017 a nižší dovoz sa prejavil na celkových zdrojoch, ktoré medziročne klesli o 5,1 % na 827,7 tis. ton. Nakoľko sa ani v tomto roku nepredpokladajú zmeny v domácom spracovaní repky a slnečnice, odhaduje sa celková spotreba repky z celkovej ponuky iba na cca 47,9 %, z toho na potravinárske účely 4,3 % a ostatné množstvo sa použije na výrobu bionafty (220,0 tis. t). Podiel domácej potravinárskej spotreby slnečnice sa odhaduje na 4,4 %. Vzhľadom na predpokladanú spotrebu repky a slnečnice na domácom trhu, trend zvyšovania vývozu oboch komodít zo Slovenska bude pokračovať.

I napriek poklesu produkcie sa v hospodárskom roku 2017-18 zvýšila **celková ponuka strukovín** na zrno o 8,8 % na 55,3 tis. ton, čím sa dosiahlo prevýšenie ponuky nad dopytom o 71,7 %. Ponuka jedlých strukovín, vrátane hrachu kŕmneho, sa medziročne zvýšila o 4,5 % a ponuka kŕmnych o 37,0 %. Sebestačnosť Slovenska pri strukovinách sa zvýšila o 5,9 p. b. na 147,1 %. Dôvodom vysokej ponuky pre rozdelenie na domácom trhu a vývoz boli aj v tomto roku vysoké zásoby z predchádzajúceho roka a pokles úrovne domácej spotreby, najmä potravinárskej. Uvedené dokumentuje pokračovanie nízkej konzumácie strukovín u nášho obyvateľstva.

Čo sa týka **zemiakov**, odhaduje sa, že v hospodárskom roku 2017-18 dosiahne celková ponuka zemiakov 311,9 tis. ton, čo znamená pokles o 2,7 %. Domáca produkcia pokryje domácu potravinársku spotrebu na 51,7 %. Pokles pestovateľských plôch zemiakov poukazuje na pokračovanie nezáujmu našich pestovateľov o zemiaky. Hlavnou príčinou naďalej zostáva predovšetkým rizikovosť pestovania zemiakov z dôvodu extrémov počasia a tým neuspokojivej ekonomiky výroby, konkurencia zemiakov z dovozu a nízka spotreba zemiakov u nášho obyvateľstva.

Cukrovarnícku kampaň 2017/18 poznačilo sucho. To sa odrazilo na nízkom výnose cukrovej repy (necelých 56 t/ha). Cukornatosť bola, vzhľadom na podmienky, dobrá (16,39 %).

Ponuka **vína** sa medziročne zvýšila o 21,0 %, pričom sa produkcia podieľala na spotrebe na domácom trhu 44,7 %. Dopyt po víne sa zvýšil o 39,2 a spotreba o 19,1 %.

Po nízkej produkcii **ovocia** v roku 2016, zapríčinennej poveternostnými podmienkami, sa v roku 2017 zvýšila produkcia ovocia o 48,3 %. Podiel produkcie na domácej spotrebe sa zvýšil o 15,5 % na 49,0 %. Zberová plocha **zeleniny** sa v roku 2017 medziročne znížila o 15,1 %, a klesla aj produkcia o 7,7 %. Táto tvorila z celkovej ponuky 53,6 % a pokryla domácu spotrebu na 78,8 %.

Ponuka a dopyt základných poľnohospodárskych výrobkov v SR v hospodárskom roku 2017-2018 (predbežné údaje)

Tabuľka 19

Druh výrobku	MJ	Ponuka	Dopyt	Rozdiel	Produkcia **	Spotreba	Podiel produkcie k spotrebe (%)
Obilniny spolu	tis. t.	5109	3876	1233	3484	2700	129,1
z toho: pšenica	tis. t.	1796	1790	6	1771	1120	158,1
jačmeň	tis. t.	585	575	9	545	485	112,4
kuk. na zrno	tis. t.	2535	1390	1145	1066	990	107,7
Repka olejná	tis. t.	481	481	0	449	230	195,1
Slnečnica	tis. t.	229	229	0	219	10	2188,4
Zemiaky*	tis. t.	312	311	1	150	290	51,7
Strukoviny	tis. t.	55	32	23	26	18	147,1
Ovociespolu ***	tis. t.	131	131 0	0	50	102	49,0
Zelenina	tis. t.	583	583	0	313	397	78,8
Víno	tis. hl	1 544	1 144	400	340	760	44,7

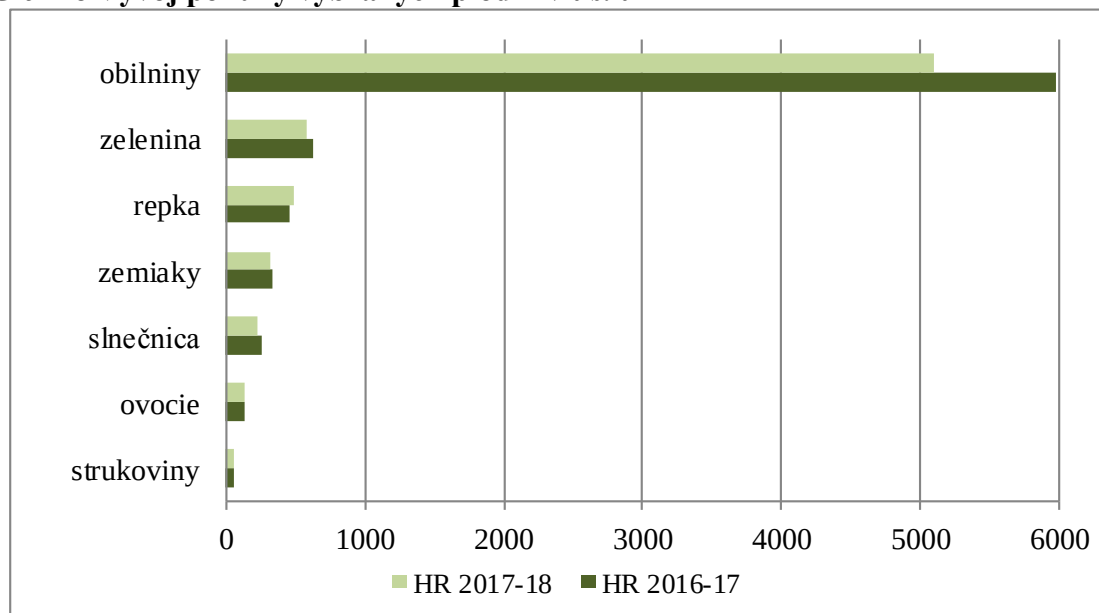
Poznámka: *štatistický údaj o zásobách sa nevyskytuje, **skutočnosť

***jedná sa o ovocie mierneho pásma

Prameň: Komoditné situačné a výhľadové správy, NPPC -VÚEPP Bratislava, ÚKSUP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 16 Vývoj ponuky vybraných plodín v tis. t



Prameň: Komoditné situačné a výhľadové správy, NPPC -VÚEPP Bratislava

Poznámka: HR – hospodársky rok

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Vývoj cien

Ceny komodít rastlinnej výroby (bez ovocia a zeleniny) v roku 2017 vzrástli o 4,4 %. Rast cien bol ovplyvnený najmä 21,1 %-ným medziročným zvýšením ceny raže potravinárskej. Ceny medziročne rástli v celej skupine obilnín (7,5 %). Cena potravinárskej pšenice bola vyššia o 11,7 %. Cena jačmeňa spolu vzrástla o 8,6 %, z toho sa medziročne zvýšila najmä cena sladovníckeho jačmeňa (10,5 %). Ceny kukurice na zrno sa medziročne zvýšili o 1,8 %. Ceny olejníň spolu medziročne vzrástli o 2,4 %. V skupine olejníň medziročne vzrástli ceny semená repky olejnej o 5,2 % a ceny sóje o 4,9 %. Naopak ceny semená slnečnice medziročne klesli o 4,1 %, ceny horčice o 3,8 % a maku o 6,8 %. Ceny jedlých strukovín medziročne vzrástli o 1,7 %, čo ovplyvnil najmä rast cien jedlej šošovice (4,3 %).

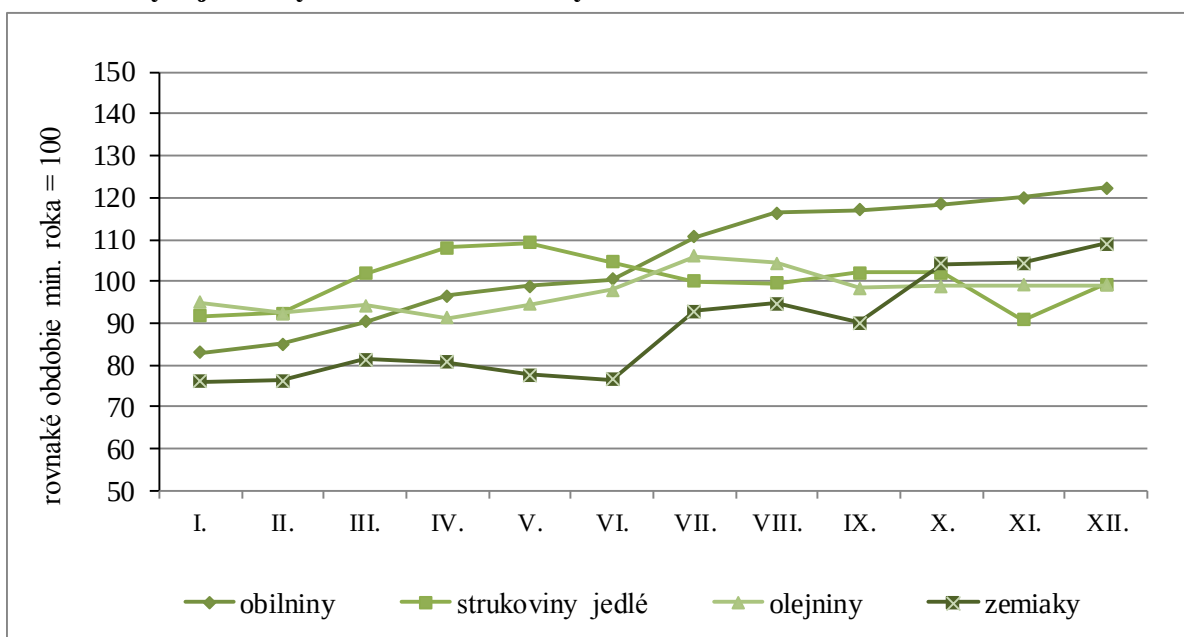
Medziročný index cien zemiakov mal vzhľadom na avizovanú nižšiu úrodu, v porovnaní s predchádzajúcim rokom v poslednom štvrtroku 2017 rastúcu tendenciu, ale v priemere roka ich ceny medziročne klesli o 12 %. Priemerný medziročný pokles cien zemiakov bol ovplyvnený nižšími cenami zemiakov v porovnaní s rokom 2016 takmer v celej dekáde roka 2017.

Ceny cukrovej repy opäťovne klesli a v roku 2017 boli o 9,4 % nižšie ako v predchádzajúcom roku.

Priemerné ceny zeleniny v roku zostali takmer na úrovni roka 2016 a klesli iba o 0,9 %, na čom mal podiel najmä pokles cien cibule bez vňate (15,4 %). Medziročne klesli aj ceny karotky s vňaťou, karotky a mrkvy bez vňate, hlávkového kelu a šalátu, šalátových uhoriek, kalerábu s vňaťou a bielej kapusty, ktorých cenové indexy sa pohybovali v rozmedzí 93,2 – 99,7. Naopak najvýraznejšie zvýšenie cien v porovnaní s predchádzajúcim rokom mali kaleráb bez vňate (23,3 %), karfiol (10,6 %) a petržlen s vňaťou (10,1 %). Vyššie ceny mali aj zeler, zeleninová paprika, rajčiaky, petržlen bez vňate, červená repa, červená dyňa a uhorky nakladačky (1,2 % -7 %).

Ceny ovocia, orechov a korenín spolu boli medziročne vyššie o 11,9 %. Takmer všetky sledované komodity uvedenej skupiny sa predávali za vyššie ceny, ako v predchádzajúcom roku. Najvýraznejší rast cien zaznamenali oberané jablká (20,8 %) a slivky (18,2 %). Ceny koreninovej papriky a nespracovaného korenia boli vyššie o 2,4 %. Klesli iba ceny záhradných jahôd (3,5 %) a mierne klesli ceny červených ríbezlí (0,7 %).

Graf 17 Vývoj cenových indexov rastlinných komodít v roku 2017



Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Vývoj zberových plôch, ha úrod a produkcie uvádzajú tabuľky 17 - 18 v prílohe 10.

Produkcia rastlín založená na GMO

Pestovanie geneticky modifikovaných rastlín v poľnohospodárskej výrobe sa na Slovensku riadi zákonom č. 184/2006 Z. z., v znení neskorších predpisov a jeho vykonávacou vyhláškou č. 69/2007 Z. z. Kontrolou dodržiavania zákonných požiadaviek pestovania autorizovaných geneticky modifikovaných rastlín a ich koexistencie s konvenčnými a ekologicky pestovanými biologicky príbuznými druhmi je poverený Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky (ÚKSÚP) v Bratislave.

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR podľa § 8 ods. 2 písm. c) zákona č. 184/2006 Z. z. o pestovaní geneticky modifikovaných rastlín v poľnohospodárskej výrobe v znení neskorších predpisov oznamuje, že v roku 2017 sa v Slovenskej republike **nepestovali žiadne geneticky modifikované rastliny**.

Plocha osiata geneticky modifikovanou kukuricou v Európskej únii je aj naďalej zanedbateľná v porovnaní s konvenčným a ekologickým poľnohospodárstvom (1,53 % celkovej plochy). V roku 2017 sa pestovala len v Španielsku a Portugalsku.

Plochy osiate geneticky modifikovanými plodinami v EÚ-27 v rokoch 2013-2017

v ha

Tabuľka 20

Krajina / plodina	2013	2014	2015	2016	2017
Kukurica Mon 810					
Španielsko	136 962	131 538	107 749	129 081	124 227
Portugalsko	8 202	8 542	8 017	7 069	7 036
Česká republika	2 560	1 754	997	75	0

Slovensko	100	411	104	122	0
Rumunsko	834	771	2,5	0	0

Prameň: ISAAA - International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications, EU-28 Agricultural Biotechnology Annual 2017, v SR údaj podľa ÚKSUP-u

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Celosvetová plocha, osiata geneticky modifikovanými plodinami, v roku 2016 predstavovala 185,1 mil. ha, čo bolo o 3,0 % viac ako v roku 2015. V 26 krajinách (19 rozvojových, 7 priemyselne rozvinutých) sa pestujú biotechnologické plodiny.

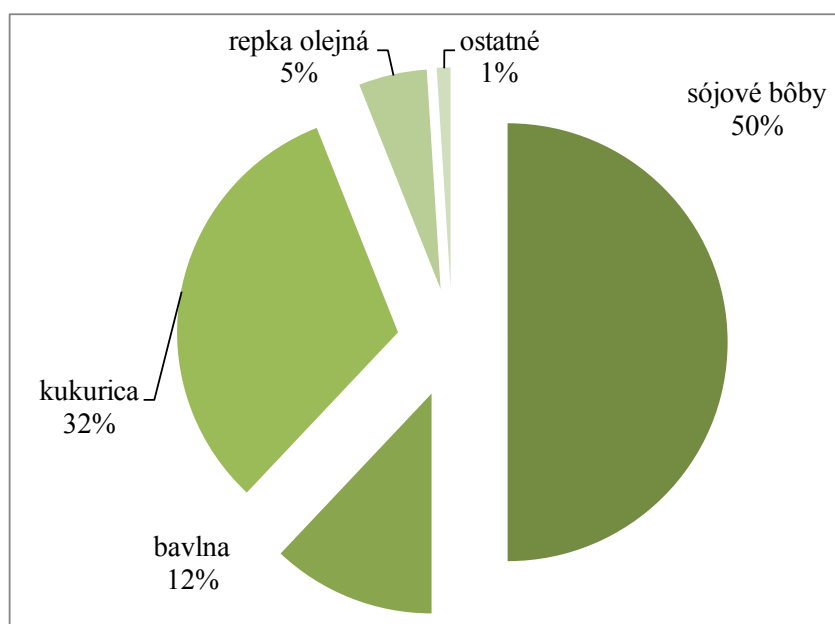
USA pestujú najviac geneticky modifikovaných plodín, pričom na 72,9 mil. ha pestujú až 9 rôznych plodín (kukurica, sójové bôby, bavlna, repka, cukrová repa, lucerna, papája, tekvica, zemiaky). Ďalšími významnými krajinami pestujúcimi geneticky modifikované plodiny sú Brazília (49,1 mil. ha) a Argentína (23,8 mil. ha), ktoré rovnako pestujú sójové bôby, kukuricu a bavlnu.

Medzi štyri hlavné geneticky modifikované plodiny patria sójové bôby, bavlna, kukurica a repka olejná.

Výmera hlavných štyroch GM plodín v roku 2016

% z celkovej celosvetovej produkcie

Graf 18



Prameň: ISAAA - International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications, 2017

Poznámka: ostatné – cukrová repa, papája, tekvica, baklažán, zemiaky

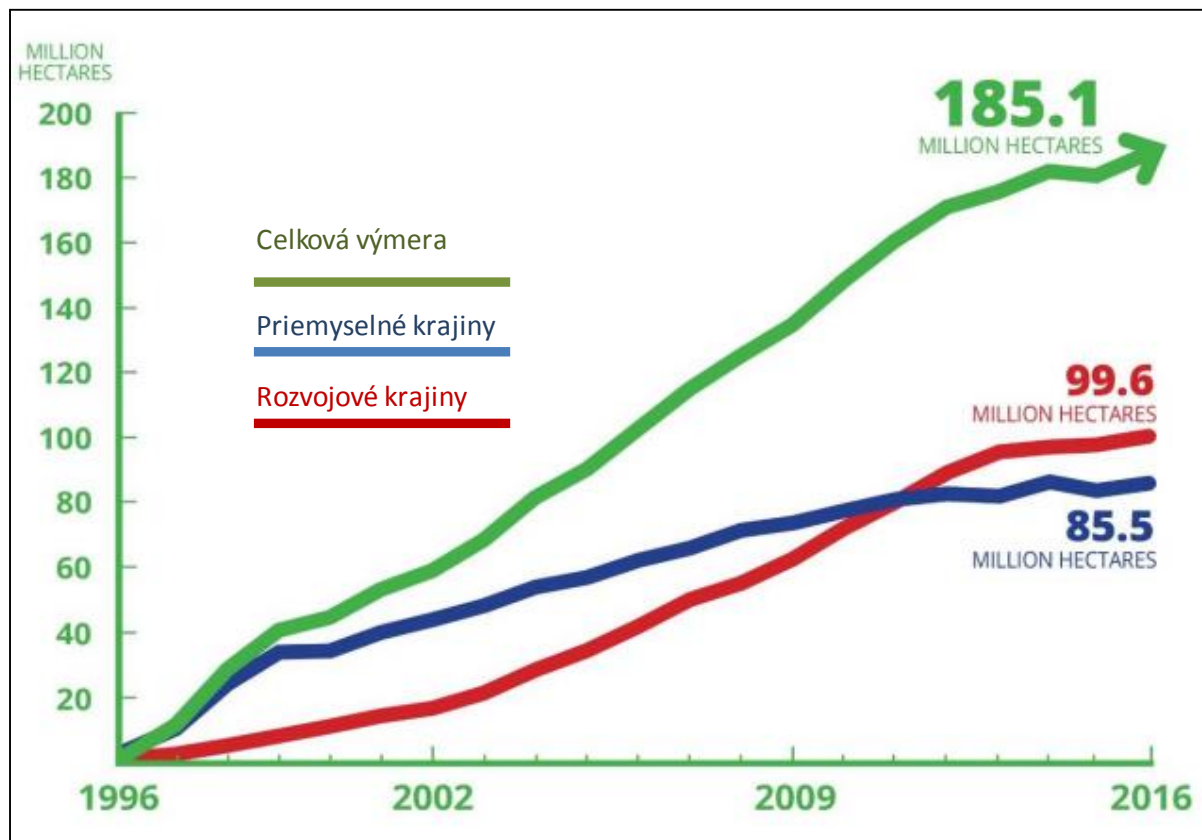
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Globálna výmera GM plodín v rokoch 1996 až 2016

v mil. ha

Graf 19

Prameň: ISAAA - International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications, 2017



Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Globálna výmera GM plodín v roku 2016 podľa jednotlivých krajín

Tabuľka 21

Poradie	Krajina	Plocha v mil. ha	Plodina
1.	USA	72,9	kukurica, sójové bôby, bavlna, repka, cukrová repa, lucerna, papája, tekvica, zemiaky
2.	Brazília	49,1	sójové bôby, kukurica, bavlna
3.	Argentína	23,8	sójové bôby, kukurica, bavlna
4.	Kanada	11,6	repka, kukurica, sójové bôby, cukrová repa, lucerna
5.	India	10,8	bavlna
6.	Paraguaj	3,6	kukurica, sójové bôby, bavlna
7.	Pakistan	2,9	bavlna
8.	Čína	2,8	bavlna, papája, topol
9.	Juhoafrická republika	2,7	kukurica, sójové bôby, bavlna
10.	Uruguaj	1,3	sójové bôby, kukurica
11.	Bolívia	1,2	sójové bôby
12.	Austrália	0,9	bavlna, repka
13.	Filipíny	0,8	kukurica
14.	Mjanmarsko	0,3	bavlna

15.	Španielsko	0,1	kukurica
16.	Sudán	0,1	bavlna
17.	Mexiko	0,1	bavlna, sójové bôby
18.	Kolumbia	0,1	bavlna, kukurica
19.	Vietnam	<0,1	kukurica
20.	Honduras	<0,1	kukurica
21.	Čile	<0,1	kukurica
22.	Portugalsko	<0,1	kukurica
23.	Bangladéš	<0,1	baklažán
24.	Kostarika	<0,1	bavlna, sójové bôby, ananás
25.	Slovensko	<0,1	Kukurica
26.	Česko	<0,1	kukurica

Prameň: ISAAA - International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications, 2016, bb

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

3.1.2. Živočíšna výroba

Hospodárske zvieratá, ich reprodukcia, produkcia a predaj živočíšnych výrobkov

V chove **hovädzieho dobytku** bol v roku 2017 opätovný pokles početných stavov. Medziročne klesol počet dobytku spolu, pričom stavy kráv sa mierne zvýšili, nakoľko sa značne posilnili početné stavy dojčiacich kráv. Ku koncu roka 2017 bolo v SR 439,8 tis. ks hovädzieho dobytku, čo bolo medziročne o 6,3 tis. ks menej (1,4 %). Stavy kráv dosiahli počet 194,7 tis. ks, t. j. o 0,5 tis. ks (0,2 %) medziročne viac. Klesajúci trend stavov dojníc pokračoval aj v roku 2017, keď ich počet ku koncu roka dosiahol len 129,9 tis. ks, t.j. o 2,7 tis. ks (2,1 %) menej ako pred rokom. Naopak stavy dojčiacich kráv sa v priebehu roka výrazne zvýšili, na konci roka 2017 dosiahol 64,8 tis. ks a ich počet medziročne vzrástol o 3,2 tis. ks (5,2 %). Podiel dojčiacich kráv na celkovom počte kráv vzrástol medziročne z 31,7 % na 33,3 %.

Vo výkrme hovädzieho dobytku bolo 48,7 tis. ks dobytku, čo bolo o 0,9 tis. ks (1,8 %) menej ako pred rokom. K poklesu počtov došlo v hmotnostnej kategórii do 250 kg, od 401 do 450 kg a v kategórii od 451 do 500 kg sa počty znížili mierne.

Ukazovatele reprodukcie základného stáda a reprodukčné vlastnosti dobytku sa medziročne zhoršili. Znížilo sa percento pripustených jalovic aj kráv a klesol podiel preradených jalovic do stavu kráv. Na druhej strane sa znížilo percento brakovania kráv, ako úhynu kráv. Úhyn teliat sa medziročne mierne zvýšil. Rovnako aj ukazovatele pôrodnosti sa medziročne zhoršili. Klesol počet narodených teliat na 100 kráv a taktiež aj počet odchovaných teliat na 100 kráv až o 2,71 ks. Priemerné denné prírastky hmotnosti dobytku vo výkrme sa medziročne výrazne zvýšili o 0,019 kg/KD a za rok dosiahli 0,765 kg na kus a deň. Pozitívny vývoj bol v mliekovej úžitkovosti, ktorá medziročne vzrástla až o 277,6 kg (4,0 %) na 7 145,1 kg mlieka na dojnica a rok.

Značné zvýšenie mliekovej úžitkovosti na dojnica aj napriek poklesu počtu dojníc spôsobilo, že výroba kravského mlieka sa medziročne zvýšila o 4,7 tis. t (0,5 %) a dosiahla 938,0 tis. t. V priebehu roka 2017 prvovýrobcovia mlieka celkovo predali 850,8 tis. t kravského mlieka. Objem dodávok mlieka tvoril 832,1 tis. t (97,8 %) a priamy predaj 18,7 tis.

t (2,2 %). Celkový predaj mlieka sa medziročne zvýšil o 3,2 tis. t (0,4 %). Objem dodávok sa medziročne zvýšil o 9,4 tis. t (1,1 %) a priamy predaj klesol až o 6,2 tis. t (25,0 %).

V roku 2017 sa z podnikov, zapísaných v Registri fariem ŠÚ SR, predalo 44 063 t ž. hm. jatočného hovädzieho dobytká, čo predstavuje medziročný pokles o 3 986 tis. t ž. hm. (8,3 %). Znížil sa predaj jatočných teliat, ktorých sa predalo 14,7 tis. ks s celkovou hmotnosťou 1 316 t ž. hm., čo bolo o 9,1 % menej ako v predchádzajúcom roku.

Na slovenských bitúnkoch sa v priebehu roka 2017 zabilo celkovo 29 270 ks jatočného hovädzieho dobytká, z čoho bolo 14 135 kráv, 1 223 teliat, 2 126 jalovic a 11 401 býkov. Celková jatočná hmotnosť zabitých zvierat bola 7 787 t. Medziročne sa počet zabíjania jatočného HD znížil až o 2 096 ks a celková jatočná hmotnosť klesla až o 498 t (pokles o 6,0 %). Súčasne sa, podľa údajov z Registra zvierat (CEHZ), v domácnostiach zabilo 10 874 ks dobytká, čo bolo 2 635 t jat. hm. Hrubá domáca produkcia v roku 2017 dosiahla úroveň 25 859 t hovädzieho mäsa, čo bolo až o 2 387 t (8,5 %) menej ako pred rokom.

Vyššia úroveň nákupných cien v roku 2017 sa premietla do rastúceho trendu v **chove ošípaných** na Slovensku. Podľa PS SR, š. p. k 31.12.2017 bol počet fariem so zaregistrovanými ošípanými 1 333 a z toho počet fariem so zaregistrovanými prasnicami 855 (pokles o 4,2 % a pokles o 6,0 %).

Celkový počet ošípaných dosiahol 614,4 tis. ks a medziročne sa zvýšil až o 28,5 tis. ks (4,9 %). Počet prasníc vzrástol o 1,4 tis. ks (3,8 %) a dosiahol 36,9 tis. ks. Počet ošípaných vo výkrme a predvýkrme bol medziročne vyšší až o 36,8 tis. ks (o 9,8 %). Najvyšší stav ošípaných vo výkrme bol v 3. štvrtroku. V 4. štvrtroku 2017 medziročne vzrástol počet ošípaných vo výkrme vo všetkých hmotnostných kategóriách, s výnimkou hmotnostnej kategórie od 21 do 50 kg.

Úžitkovosť sa medziročne zlepšila. Vzrástlo pripúšťanie prasníc aj prasničiek a zvýšil sa prevod prasničiek do stavu prasníc. Úhyn prasníc sa znížil z 9,7 % v roku 2016 až na 7,5 % v roku 2017. Rovnako brakovanie prasníc sa medziročne mierne znížilo. Pozitívny vývoj bol aj v pôrodnosti. Aj vďaka zvýšeniu počtu vrhov na prasnicu výrazne stúpol počet narodených prasiat na 1 prasnicu (o 1,39 ks), pričom počet narodených prasiat na jeden vrh sa mierne znížil. Zvýšil sa úhyn prasiatok. Zlepšila sa úžitkovosť v priemerných denných prírastkoch vo výkrme a predvýkrme ošípaných, kde sa prírastok medziročne zvýšil o 0,013 kg na KD.

Predalo sa 83 875 t jatočných ošípaných v živej hmotnosti, t. j. o 2 170 t (o 2,7 %) viac ako v roku 2016. Z celkového predaného množstva tvorili prasnice 3,7 %. V roku 2017 sa na slovenských bitúnkoch zabilo 534 802 ks jatočných ošípaných v živej hmotnosti 62 315 t, čo predstavuje 49 472 t jat. hm. Medziročne sa zabilo o 5,4 tis. ks viac ošípaných (1,0 %) a v jatočnej hmotnosti viac o 1 133 ton (2,3 %). Odhadované samozásobenie domácností bolo 9 559 ton jatočnej hmotnosti. Hrubá domáca produkcia, vďaka značnému exportu živých zvierat, dosiahla 81 325 t bravčového mäsa (nárast o 7,4 %). Dovoz živých zvierat sa na tejto produkcii podieľal 25,8 % a vývoz až 53,2 %.

Počet hydiny spolu dosiahol 13 354 tis. ks, a vzrástol oproti stavu k 31.12.2016 o 10,1 % (1 223,3 tis. ks). Z toho počet sliepok dosiahol 5 903,6 tis. ks, t. j. o 3,5 % (214,6 tis. ks) menej v porovnaní so stavom k 31.12.2016. Podiel sliepok na celkovom počte

hydiny sa znížil na 44,2 % (6,2 p. b.). Znížil sa počet kačíc (5,9 %) a husí (1,3 %). Medziročne sa zvýšili stavy moriek (7,9 %), ale aj kurčiat na výkrm (17,4 %) a hlavne kurčiat na chov (94,2 %).

Predalo sa 51 389,5 tis. ks hydiny, čo bolo medziročne menej o 1 670,0 tis. ks (3,1 %), a 112 902 t ž. hm. (pokles o 1,4 %). Predaj moriek v tonách sa zvýšil o 24,6 %, ale predaj kurčiat sa znížil o 1,4 %, husí o 3,3 %, sliepok o 5,7 % a kačíc až o 14,0 %.

Štruktúra vyprodukovanej jatočnej hydiny sa vyvíjala v prospech kurčiat. Podiel jatočných kurčiat sa zvýšil na 93,1 %. Podiel jatočných sliepok medziročne klesol na 4,9 % a podiel jatočných moriek stúpol na 1,9 %. Podiel jatočných husí dosiahol 0,06 % a kačíc 0,06 %. Zvýšenie úžitkovosti na nosnicu (1,3 %), napriek poklesu početných stavov sliepok (3,5 %), sa prejavilo v medziročnom náraste celkovej produkcie slepačích vajec (konzumných i násadových) o 2,4 %, t. j. o 29,5 mil. ks. Počet nosníc konzumných vajec v intenzívnych chovoch klesol na 2 499,1 tis. ks (pokles o 2,0 %) a produkcia slepačích konzumných vajec sa medziročne znížila o 0,1 % na 736,7 mil. ks. Výroba slepačích násadových vajec dosiahla v intenzívnych chovoch úroveň 133,2 mil. ks, a medziročne klesla o 6,4 %, t. j. o 9,2 mil. ks.

Chov oviec zaznamenal medziročne opätovne mierne negatívny vývoj. Ku koncu roka 2017 bolo na Slovensku 365,3 tis. ks oviec, čo bolo o 3,6 tis. ks (1,0 %) menej ako pred rokom a početné stavy bahníc sa medziročne znížili o 1,3 %. Väčšina ukazovateľov plodnosti bahníc a ich úžitkovosti sa medziročne zhoršila. Medziročne sa znížil prevod jariet do stavu bahníc, ale zároveň sa zvýšilo brakovanie a úhyn bahníc. Pri podstatnom zvýšení úhynu jahniat počet odchovaných jahniat na 100 bahníc bol nad úrovňou z roku 2016. Priemerná striž na 1 ostrihanú ovcu za rok dosiahla 1,23 kg vlny, t. j. na úrovni roku 2016.

V roku 2017 sa predalo 2 408 ton ž. hm. jatočných oviec vrátane jahniat, čo bolo o 99 ton ž. hm. (4,3 %) viac ako v roku 2016. Celkovo sa predalo 99,2 tis. ks jatočných jahniat (1 400 ton ž. hm.), čo bolo až o 7,0 tis. ks menej ako pred rokom.

Na slovenských bitúnkoch bolo zabitých 53 052 ks jatočných oviec spolu, z toho 40 661 ks jahniat a 12 391 ks ostatných jatočných oviec. Celková jatočná hmotnosť zabitých zvierat dosiahla 497,9 t. Medziročne sa na bitúnkoch zabilo až o 29,5 % menej jatočných oviec, pričom celková jatočná hmotnosť bola nižšia o 10,4 %. Na samozásobenie sa spotrebovalo 508,8 t jat. hm. Hrubá domáca produkcia ovčieho mäsa dosiahla 1 090 t a znížila sa až o 10,6 %.

Produkcia ovčieho mlieka na jednu bahnicu sa medziročne zvýšila o 0,8 kg a celková produkcia ovčieho mlieka bola medziročne nižšia o 67 tis. kg (0,5 %). Celková produkcia ovčieho mlieka dosiahla 12 811 t. Odhad samozásobenia bol 1 400 t mlieka. Predalo sa 11 151 t, čo bolo o 180 t (1,8 %) medziročne viac. Z toho bol predaj do vlastných prevádzok 3 863,0 t mlieka (33,9 %). Produkcia ovčej vlny v pote dosiahla 592 t, a v porovnaní s rokom 2016 bola nižšia o 4,9 %.

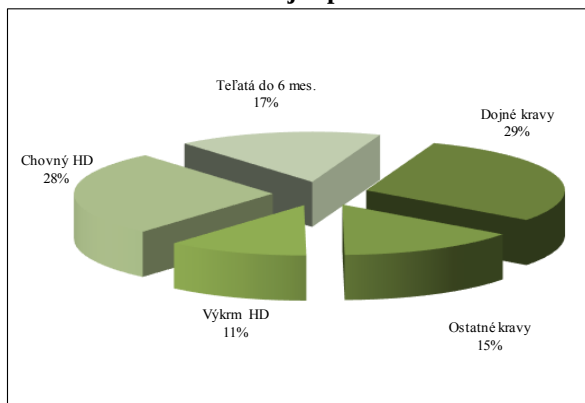
V roku 2017 bolo v SR 37,1 tis. ks **kôz a capov** spolu a z toho 27,4 tis. ks kôz matiek. Stavy kôz a capov spolu sa medziročne zvýšili o 712 ks (2,0 %) a stavy kôz matiek vzrástli o 729 ks (o 2,7 %). Na Slovensku sa chovalo 10 plemien kôz, pričom najpočetnejšie zastúpeným plemenom bola koza biela krátkosrstá. Reprodukcia na jednu bielu kozu krátkosrstú dosiahla 1,32 ks kozliat (medziročne pokles o 0,33 ks). V dôsledku poklesu mliekovej úžitkovosti kôz

vo veľkochovoch, napriek miernemu nárastu početných stavov kôz - matiek, odhadovaná produkcia kozieho mlieka medziročne poklesla až o 3 683,8 tis. litrov (21,3 %). V organizáciách zapísaných v registri fariem sa nadojilo 261,0 t kozieho mlieka, t.j. o 16,5 t (6,8 %) viac ako v roku 2016.

Medziročne bol predaj jatočných kôz v SR v roku 2017 len o 0,07 t ž. hm. vyšší (5,8 %). Na slovenských bitúnkoch bolo porazených len 13 ks jatočných kôz. Hrubá domáca produkcia kozieho mäsa, tvorená prevažne zo samozásobenia, dosiahla 335,0 t jat. hm. a medziročne sa zvýšila o 0,9 %.

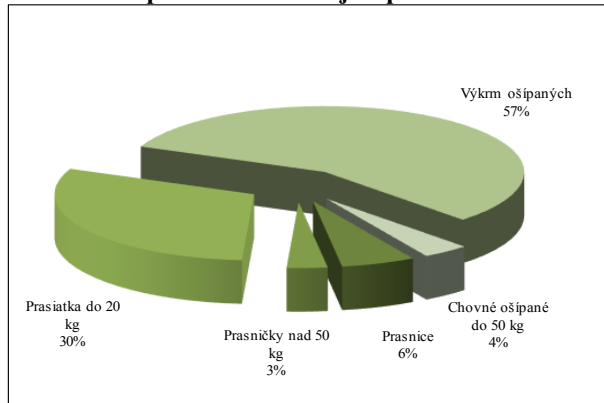
V tabuľke 19 v prílohe 10 sú uvedené stavy hospodárskych zvierat zo Súpisu hospodárskych zvierat ŠÚ SR k 31.12.2017.

Graf 20 HD v Slovenskej republike k 31.12.2017



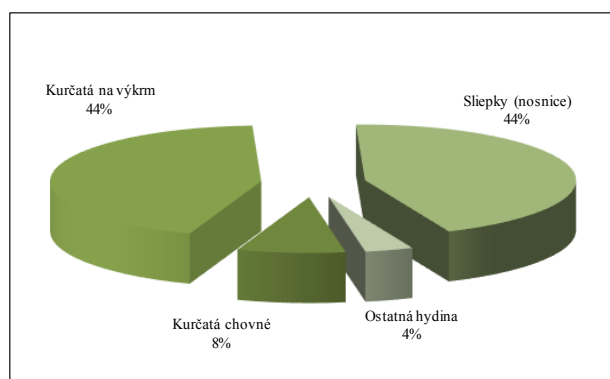
Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 21 Ošípané v Slovenskej rep. k 31.12.2017



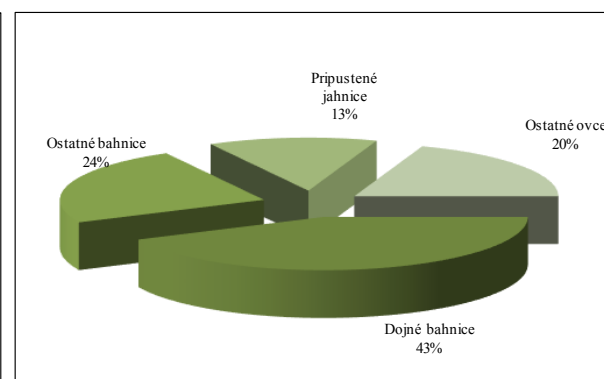
Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 22 Hydina v Slovenskej rep. k 31.12.2017



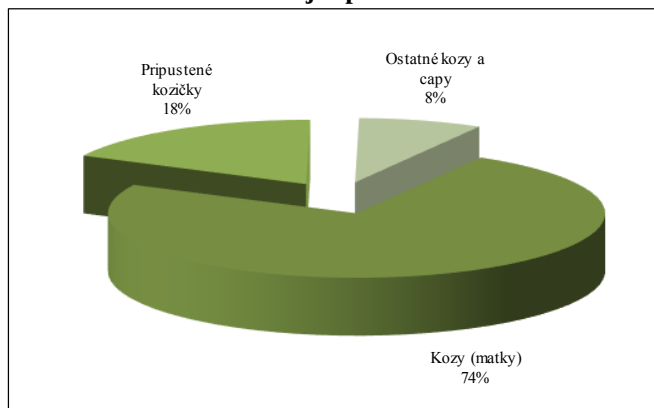
Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 23 Ovce v Slovenskej rep. k 31.12.2017



Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 24 Ovce v Slovenskej rep. k 31.12.2017



Prameň ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Produkcia živočíšnych výrobkov v SR

Tabuľka 22

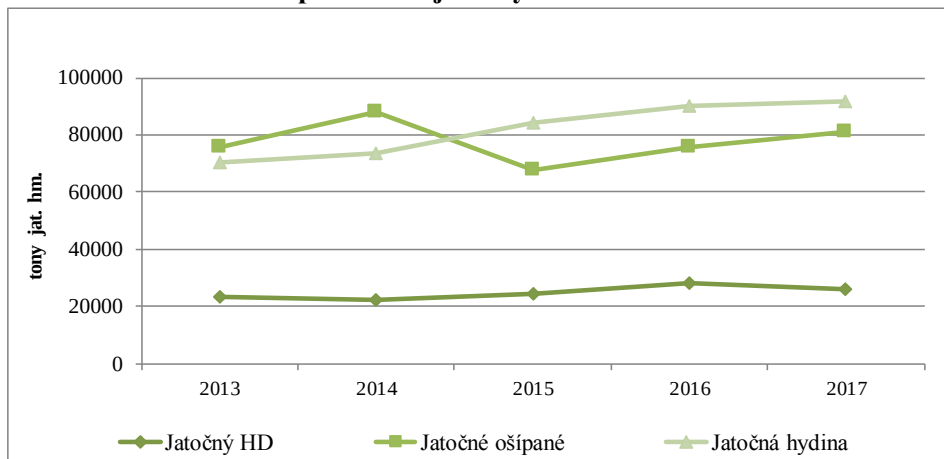
Komodita		M.J.	Ø 2012-2016	2016	2017	Index 2017/16	Index 2017/Ø 2012-16
Jatočné zvieratá spolu *)		t jat. hm.	102 295	105 501	108 609	102,9	106,2
z toho:	jat. HD	t jat. hm.	23 802	28 246	25 859	91,5	108,6
	jat. ošípané	t jat. hm.	76 999	75 704	81 325	107,4	105,6
	jat. ovce	t jat. hm.	1 221	1 219	1 090	89,4	89,3
	jat. kozy	t jat. hm.	274	332	335	100,9	122,4
Jatočná hydina *)		t jat. hm.	78 925	90 176	91 874	101,9	116,4
Mlieko kravské		t	946 547	933 298	938 004	100,5	99,1
Vajcia slepačie		tis. ks	1 196 761	1 240 842	1 270 318	102,4	106,1
Ovčie mlieko		t	11 822	12 879	12 811	99,5	108,4
Vlna ovčia		t	635	622	592	95,1	93,3
Včelí med		t	4 067	4 212	3 959	94,0	97,3

Prameň: Živočíšna výroba a predaj výrobkov z prvovýroby, ŠÚ SR, MPRV SR rezortný výkaz BM (MPRV SR) 1-12, Odhad samozásobenia

*) Hrubá domáca produkcia = zabitia na bitúnkoch + odhad samozásobenia +/- zahraničný obchod

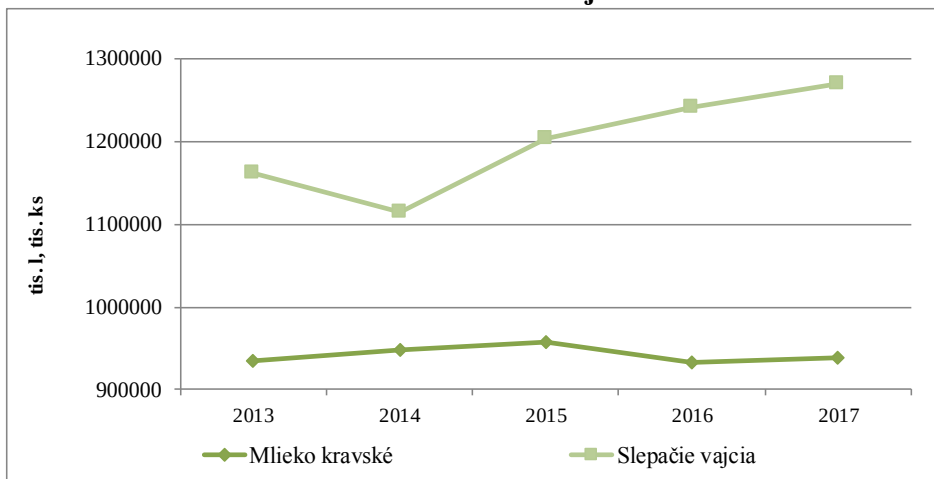
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 25 **Hrubá domáca produkcia jatočných zvierat v SR**



Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 26 **Produkcia kravského mlieka a vajec v SR**



Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Ukazovatele reprodukcie základného stáda hospodárskych zvierat v SR a vybrané ukazovatele úžitkovosti sú uvedené v tabuľkách č. 20 - 21 v prílohe č. 10.

Chov včiel

V chove včiel nastal v medziročnom porovnaní pokles stavu, keď na konci roka 2017 bolo 278 411 včelstiev čo bolo v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 13 675 včelstiev menej (o 4,68%). Priemerný výnos medu zo včelstva za rok bol 14,8 kg medu, t. j. o 0,40 kg menej ako v roku 2016 (pokles o 2,63%). V dôsledku poklesu stavu včelstiev a nižších výnosov medu na včelstvo domáca produkcia medu v roku 2017 dosiahla 3.959 ton, čo je o 253 tisíc kilogramov menej ako v roku 2016 (pokles o 6,1%).

Ponuka, dopyt a systém obchodovania so živočíšnymi komoditami

Ponuka živočíšnych produktov, s výnimkou hovädzieho a ovčieho mäsa, sa medziročne zvýšila. Celková ponuka všetkých druhov mias dosiahla 469,4 tis. ton a medziročne vzrástla o 3,7 %. Dopyt po živočíšnych komoditách kopíroval vývoj celkovej ponuky. Dopyt medziročne vzrástol u konského (71,5 %), hydínového (5,0 %), bravčového (4,7 %) a kozieho mäsa (1,0 %), ako aj u kravského mlieka (4,3 %) a u konzumných vajec (1,5 %), ale klesol u hovädzieho (4,9 %) a ovčieho mäsa (11,8 %). Celkový dopyt po mäse všetkých druhov zvierat v porovnaní s ponukou bol nižší o 1,3 %, u kravského mlieka o 1,6 % a u konzumných vajec o 1,5 %.

Celková produkcia mäsa medziročne vzrástla (2,5 %), v dôsledku zvýšenia produkcie bravčového (7,4 %), hydínového (1,9 %) a kozieho mäsa (0,9 %), pričom produkcia hovädzieho (8,5 %) a ovčieho mäsa (10,6 %) medziročne klesla. Zároveň medziročne vzrástla produkcia konzumných vajec (3,4 %) a kravského mlieka (0,5 %). Celková domáca produkcia mäsa sa na celkovej ponuke podieľala 42,7 %, pričom v roku 2016 to bolo 43,2 %. Z jednotlivých druhov mias najvýraznejšie pokrývala domáca produkcia ponuku kozieho (na 99,9 %) a ovčieho mäsa (na 90,8 %). Pri hovädzom mäse tvorila domáca produkcia 56,2 % z ponuky, pri hydínovom mäse 53,4 % a pri bravčovom mäse len 32,5 %. Výrazný rozdiel bol aj pri kravskom mlieku (58,8 %), ako aj u konzumných vajec, u ktorých bola ponuka krytá domácou produkciou na 86,5 %.

Celková odhadovaná spotreba mäsa sa v roku 2017 medziročne zvýšila o 6,0 %, pričom výrazne sa zvýšila domáca spotreba konského (80,7 %), hydínového (21,4 %), hovädzieho (3,8 %) a kozieho mäsa (1,0 %), pričom spotreba bravčového (1,8 %) a ovčieho mäsa (27,2 %) medziročne klesla. Z domácej produkcie bola celková spotreba mäsa krytá len na 66,8 %, čo bolo v porovnaní s rokom 2016 o 2,4 p. b. menej. Medziročný nárast spotreby bol aj u kravského mlieka (o 2,8 %), pričom jeho produkcia bola až o 11,8 % pod úrovňou spotreby. Spotreba konzumných vajec medziročne vzrástla o 4,5 %.

Ponuka a dopyt živočíšnej produkcie

Tabuľka 23

Ukazovateľ	M. J.	Obdobie	Ponuka	Dopyt	Rozdiel	Domáca produkcia	Domáca spotreba	Podiel produkcia/spotreba (%)
HD	t jat. hm.	Ø2012-2016	39,878	39,521	357	23,802	21,223	112.1
		2016	48,402	48,222	180	28,246	23,988	117.8
		2017	46,039	45,869	170	25,859	24,908	103.8
	%	2017/2016	95.1	95.1	94.4	91.5	103.8	88.2
		2017/Ø12-16	115.5	116.1	47.7	108.6	117.4	92.6
Ošípané	t jat. hm.	Ø2012-2016	216,907	214,529	2,378	76,999	142,388	54.1
		2016	238,437	236,124	2,314	75,704	167,799	45.1
		2017	249,852	247,134	2,717	81,325	164,749	49.4
	%	2017/2016	104.8	104.7	117.4	107.4	98.2	109.4
		2017/Ø12-16	115.2	115.2	114.3	105.6	115.7	91.3
Ovce	t jat. hm.	Ø2012-2016	1,376	1,376	0	1,221	513	238.0
		2016	1,362	1,362	0	1,219	617	197.6
		2017	1,201	1,200	0	1,090	449	242.7
	%	2017/2016	88.1	88.2	66.7	89.4	72.8	122.9
		2017/Ø12-16	87.3	87.3	166.7	89.3	87.5	102.0
Kozy	t jat. hm.	Ø2012-2016	285	285	0	274	284	96.3
		2016	332	332	0	332	332	100.0
		2017	335	335	0	335	335	99.9
	%	2017/2016	101.0	101.0	-	100.9	101.0	99.9
		2017/Ø12-16	117.8	117.8	-	122.4	118.0	103.7
Hydina	t jat. hm.	Ø2012-2016	157,056	153,965	3,091	78,925	82,958	95.1
		2016	164,003	160,920	3,083	90,176	90,207	100.0
		2017	171,921	168,580	3,341	91,874	109,519	83.9
	%	2017/2016	104.8	104.8	108.4	101.9	121.4	83.9
		2017/Ø12-16	109.5	109.5	108.1	116.4	132.0	88.2
Kone	t jat. hm.	Ø2012-2016	35	35	0	1	27	3.9
		2016	30	30	0	0	27	0.0
		2017	51	51	0	0	48	0.2
	%	2017/2016	171.5	171.5	-	-	180.7	-
		2017/Ø12-16	147.2	147.2	-	10.5	180.1	5.8
Mlieko kravské	t	Ø2012-2016	1,509,053	1,486,757	22,297	946,547	943,523	100.3
		2016	1,522,590	1,504,611	17,979	933,298	1,035,331	90.1
		2017	1,594,444	1,569,529	24,915	938,004	1,064,051	88.2
	%	2017/2016	104.7	104.3	138.6	100.5	102.8	97.8
		2017/Ø12-16	105.7	105.6	111.7	99.1	112.8	87.9
Konzum. vajcia	tis.ks	Ø2012-2016	1,233,747	1,213,769	19,978	1,058,094	1,124,695	94.1
		2016	1,271,731	1,265,597	6,134	1,090,829	1,190,277	91.6
		2017	1,304,118	1,284,477	19,641	1,128,066	1,243,444	90.7
	%	2017/2016	102.5	101.5	320.2	103.4	104.5	99.0
		2017/Ø12-16	105.7	105.8	98.3	106.6	110.6	96.4

Prameň: ŠÚ SR; BM (MPRV SR) 6-12; ML (MPRV SR) 6-12; VOH (MPRV SR) 7-12; Zahraničný obchod - do roku 2014 dopyty MPRV SR; Spotreba - odhad

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

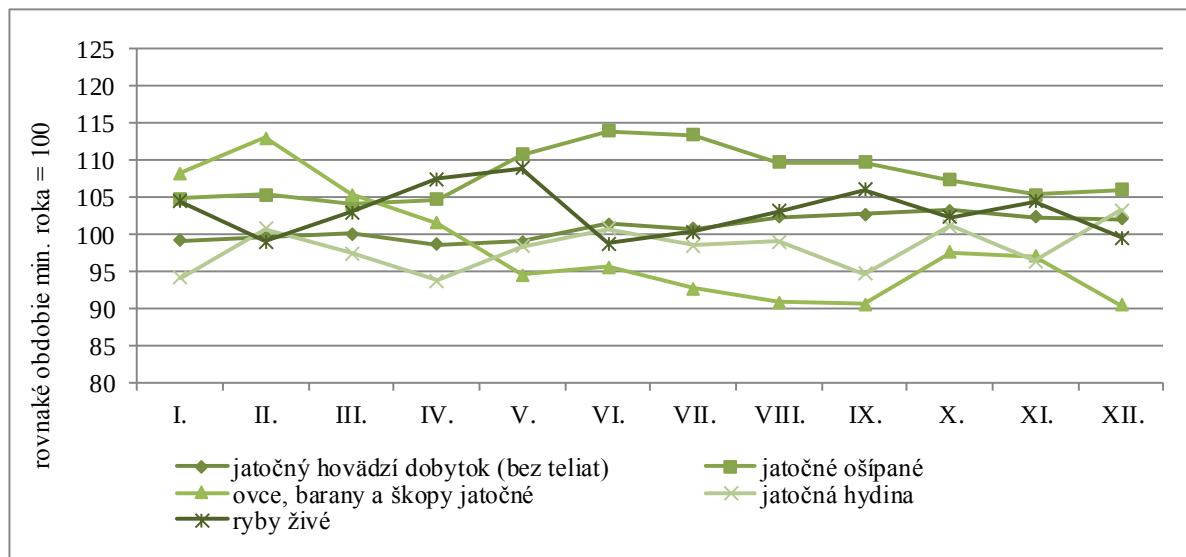
Živočíšne komodity boli v roku 2017 organizované a regulované v súlade s Nariadením Rady ES č. 1234/2007 z 22. októbra 2007 o vytvorení spoločnej organizácie poľnohospodárskych trhov a o osobitných ustanoveniach pre určité poľnohospodárske

výrobky (nariadenie o jednotnej spoločnej organizácii trhov), ktorým sa vytvára spoločná organizácia trhov s výrobkami, určených sektorov v znení neskorších predpisov.

Vývoj cien

V roku 2017 sa zastavilo klesanie cien niektorých komodít živočíšnej výroby a súhrnne ich ceny medziročne vzrástli o 5,5 %. Celkový rast cien živočíšnych komodít bol ovplyvnený najmä vývojom cien konzumných slepačích vajec, ktoré boli medziročne o 34,0 % vyššie. Rast cien v živočíšnej výrobe bol ovplyvnený aj cenami surového kravského mlieka, najmä v I. triede, ktoré vzrástli o 14,0 %. Medziročne rástli aj ceny jatočných ošípaných, a to vo všetkých obchodných triedach, ktorých ceny v priemere spolu boli v porovnaní s rokom 2016 o 7,8 % vyššie, čo bolo ovplyvnené najmä rastom cien jatočných ošípaných v obchodnej triede U (9,6 %). V ostatných obchodných triedach jatočných ošípaných sa medziročne zvýšili ceny v rozmedzí (6,8 % - 8,4 %). Medziročný rast cien bol zaznamenaný aj v skupine živých rýb (3,0 %). Mierne sa zvýšili ceny v skupine jatočného hovädzieho dobytku (1,0 %), čo ovplyvnil najmä medziročný rast cien jatočných kráv vo všetkých triedach mäsitosti (2,4 %). Ceny jatočných býkov sa takmer nezmenili, ich medziročný rast bol 0,4 % a ceny jatočných jalovic klesli o 1,3 %. Najvýraznejší medziročný pokles cien bol zaznamenaný u ovčej vlny (17,5 %). Súhrnne klesli ceny jatočných oviec, baranov a škopov (4,7 %) a jatočných jahniat (8,7 %). Ceny jatočnej hydiny spolu medziročne klesli o 1,8 %, čo bolo ovplyvnené klesaním cien všetkých druhov hydiny s cenovými indexmi v rozpätí 94,1 – 98,2.

Graf 27 Vývoj cenových indexov komodít živočíšnej výroby v roku 2017



Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

3.2. Cenový vývoj na poľnohospodárskom a potravinárskom trhu

V roku 2017 vzrástli ceny na všetkých úrovniach potravinovej vertikály. Najdynamickejší medziročný rast cien bol u komodít živočíšnej výroby (5,5 %). Ceny rastlinných komodít (bez ovocia a zeleniny) vzrástli o 4,4 %. Rast spotrebiteľských cien potravín a nealkoholických nápojov (4,0 %) v roku 2017 prevýšil úroveň celkových spotrebiteľských cien – inflácie. Infláciu, ktorá od polovice roka 2017 rástla a v priemere roka dosiahla 1,3 %, ovplyvnil najmä rast cien poľnohospodárskych výrobkov (4,7 %).

Vývoj cenových indexov vo vertikále výroby a spotreby potravín

rovnaké obdobie minulého roka = 100

Tabuľka 24

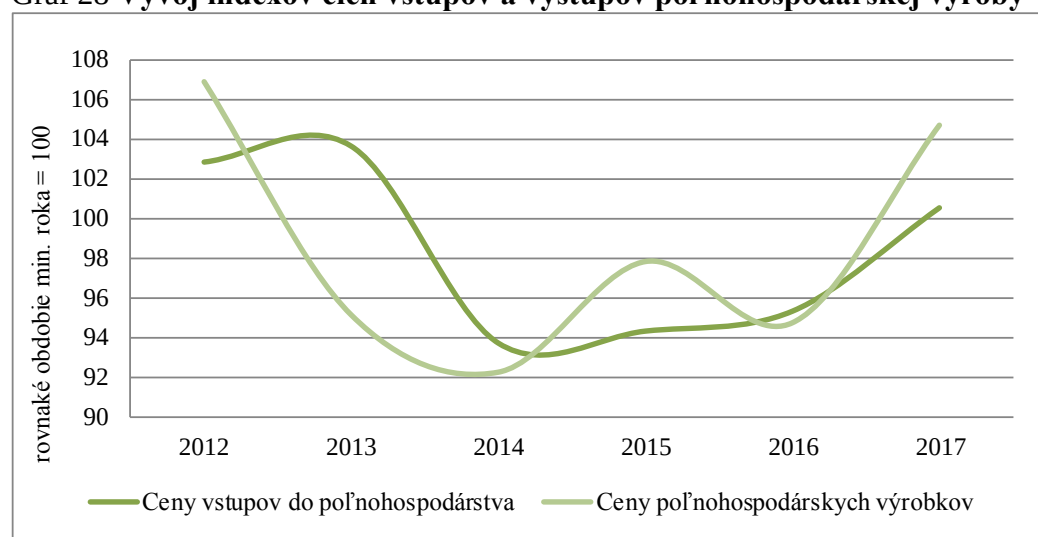
Indexy	rok 2016	rok 2017
Ceny vstupov do poľnohospodárstva	95,3	100,5
Ceny poľnohospodárskych výrobkov	94,7	104,7
- rastlinné komodity (bez ovocia a zeleniny)	93,0	104,4
- ovocie, zelenina, orechy a koreniny	98,6	102,2
- živočíšne komodity	95,5	105,5
Ceny potravinárskych výrobkov, nápojov a tabaku	99,0	101,6
- potraviny	98,4	102,1
Spotrebiteľské ceny potravín a nealkoholických nápojov	97,2	104,0
Spotrebiteľské ceny alkoholických nápojov a tabaku	100,6	102,1
Spotrebiteľské ceny úhrn - inflácia	99,5	101,3

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Cenové nožnice medzi cenami poľnohospodárskych výrobkov a cenami nakupovaných výrobných prostriedkov sa v roku 2017 začali roztvárať. Ceny poľnohospodárskych výrobkov rástli o 4,2 indexového bodu rýchlejšie ako ceny vstupov do poľnohospodárstva.

Graf 28 Vývoj indexov cien vstupov a výstupov poľnohospodárskej výroby



Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Ceny vstupov do poľnohospodárstva sa v roku 2017 medziročne mierne zvýšili (0,5 %). Najvýraznejší vplyv na celkový rast cien vstupov v poľnohospodárstve mali vyššie ceny energií a mazív (11,3 %), čo bolo ovplyvnené najmä rastom cien mazív až o 45,2 %. Ceny motorovej nafty boli o 18,6 % vyššie ako v predchádzajúcom roku, ceny benzínu sa medziročne zvýšili o 16,1 % a ceny elektriny o 1,3 %. V porovnaní s rokom 2016 boli o 8,1 % vyššie ceny poľnohospodárskych strojov a zariadení. S miernym rastom (0,2 %) stagnovali ceny krmív pre zvieratá. Naopak najvýraznejší medziročný pokles cien bol zaznamenaný u hnojív a zlepšovadiel pôdy (9 %).

Ceny poľnohospodárskych komodít sa medziročne zvýšili o 4,7 %. Rast súhrnného indexu poľnohospodárskych komodít bol ovplyvnený medziročným rastom cien rastlinných aj živočíšnych komodít. Najvýraznejší medziročný rast cien v rámci potravinovej vertikály bol zaznamenaný u komodít živočíšnej výroby, ktorých ceny boli medziročne vyššie o 5,5 %. Celkový rast cien živočíšnych komodít bol ovplyvnený najmä vývojom cien konzumných slepačích vajec, ktoré boli vyššie o 34,0 %. Medziročne rástli aj ceny surového kravského mlieka (11,0 %), a to najmä v I. triede (14,0 %). Vyššie boli aj ceny jatočných ošípaných vo všetkých obchodných triedach (7,8 %). Naopak, najvýraznejšie medziročne klesli ceny ovčej vlny (17,5 %). V rastlinnej výrobe ovplyvnil medziročný súhrnný index najmä rast cien v skupine obilnín (7,5 %), z toho najmä raže potravinárskej (21,1 %), potravinárskej pšenice (11,7 %) a sladovníckeho jačmeňa (10,5 %). Naopak, ceny zemiakov medziročne klesli o 12 %. Takmer všetky druhy ovocia (okrem ríbezlí a jahôd) sa predávali za vyššie ceny ako v roku 2016. Najvýraznejšie vzrástli ceny oberaných jablák (20,8 %) a sliviek (18,2 %). Priemerné ceny zeleniny zostali takmer na úrovni roka 2016 a klesli iba o 0,9 %.

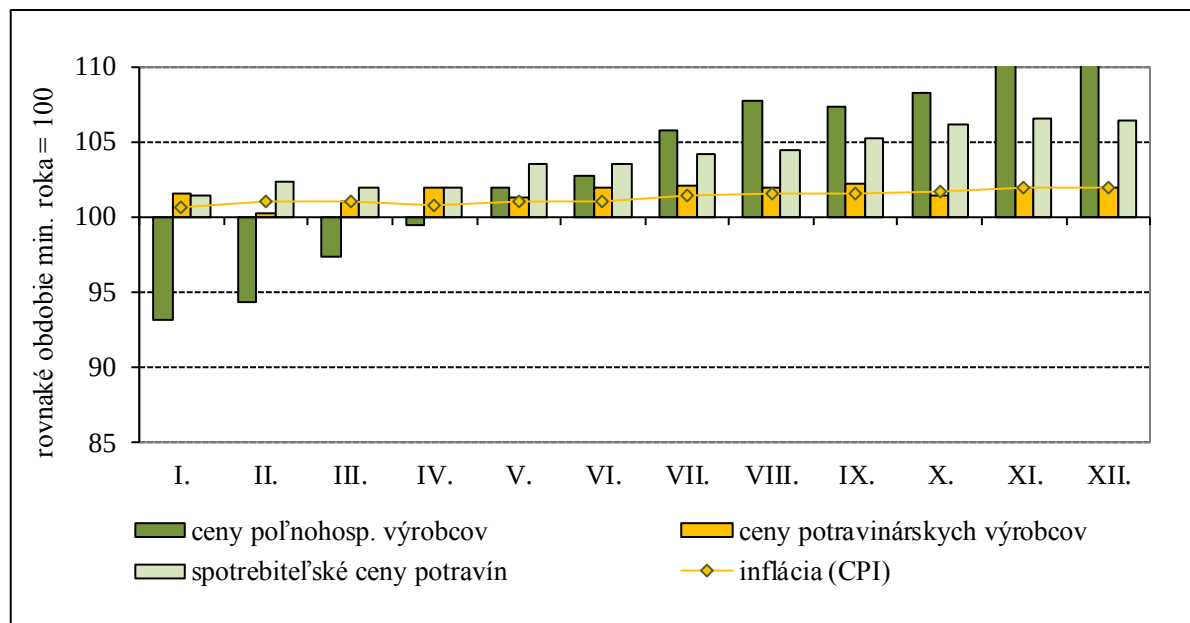
Ceny výrobcov potravín, nápojov a tabaku boli v roku 2017 o 1,6 % vyššie ako v predchádzajúcom roku. Najvýraznejší vplyv na celkový medziročný rast cien potravín mal rast cien mlynských výrobkov, škrobu a škrobových výrobkov (4,8 %), ako aj mliečnych výrobkov (4,5 %). Ceny spracovania a konzervovania mäsa a mäsových výrobkov sa medziročne zvýšili o 2,8 %, ceny spracovania a konzervovania ovocia a zeleniny o 1,3 % a ceny ostatných potravinárskych výrobkov o 1,5 %. Stabilizovali sa ceny výroby pečiva a múčnych výrobkov. Najvýraznejší medziročný pokles v skupine potravín (1,8 %) bol zaznamenaný u krmív pre zvieratá.

Spotrebiteľské ceny potravín a nealkoholických nápojov sa v roku 2017 medziročne zvýšili o 4 %. Rástli spotrebiteľské ceny takmer u všetkých druhov potravín. Najvýraznejší medziročný rast spotrebiteľských cien bol zaznamenaný v prípade čerstvého masla (28,8 %), čo ovplyvnil rast cien masla najmä v druhom polroku 2017. Ceny čerstvých slepačích vajec sa zvýšili o 15,4 %, syra Eidamská tehla o 11 % a jablák o 13,1 %. V rozmedzí od 1,1 % do 8,2 % sa medziročne zvýšili ceny vaječných cestovín, chleba, šunkovej a trvanlivej salámy, jemných párkov, kryštálového cukru, tvarohu a mlieka. Ceny jednotlivých sledovaných druhov bravčového mäsa bez započítania bravčového karé¹¹ sa v priemere medziročne zvýšili o 11,9 % a hovädzieho mäsa o 2,8 %. V roku 2017 medziročne klesli spotrebiteľské ceny lúpanej ryže (3,7 %), pšeničnej múky (1,6 %) a pitvaných kurčiat

¹¹ V r. 2016 sledoval ŠÚ SR ceny bravč. karé s kosťou, od r. 2017 sledujecenybravč. karé bez kosti

(1,3 %). Stabilné, resp. mierne klesli (do 0,9 %) spotrebiteľské ceny obyčajného bieleho rožka, jedlého oleja, konzumných zemiakov a údeného oštiepka.

Graf 29 Vývoj cenových indexov v potravinovej vertikále v roku 2017



Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Prehľad o vývoji cien vstupov, poľnohospodárskych výrobkov, potravinárskych výrobkov a spotrebiteľských cien je v tabuľkách č. 22 až 26 v prílohe 10.

3.3. Výroba potravín

V odvetví **výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov** v roku 2017 sa výroba potravinárskych výrobkov, vyjadrená indexom priemyselnej produkcie podľa ŠÚ SR, medziročne zvýšila.

Priemyselná produkcia (PP)

Tabuľka 25

PP (rovnaké obdobie minulého roka = 100)	2015	2016	2017
očistený o vplyv počtu pracovných dní			
Priemysel spolu	106,0	103,7	103,0
- Priemyselná výroba	106,1	104,0	102,7
--Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov	100,4	100,0	101,7
neočistený o vplyv počtu pracovných dní			
Priemysel spolu	106,1	103,7	102,9
- Priemyselná výroba	106,1	104,0	102,6
--Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov	100,5	100,1	101,4

Prameň: ŠÚ SR - www.statistics.sk, z údajov Štatistickým úradom SR aktualizovaných pre priemyselnú produkciu (PP) neočistenú aj očistenú o vplyv počtu pracovných dní k 30. 4. 2018

Pozn.: Priemyselná produkcia je krátkodobý ukazovateľ, ktorý vyjadruje zmenu objemu produkcie v priemyselných odvetviach SR. Výpočet PP v SR vykonáva ŠÚ SR na základe metódy, ktorá je v súlade so štandardami EÚ;

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

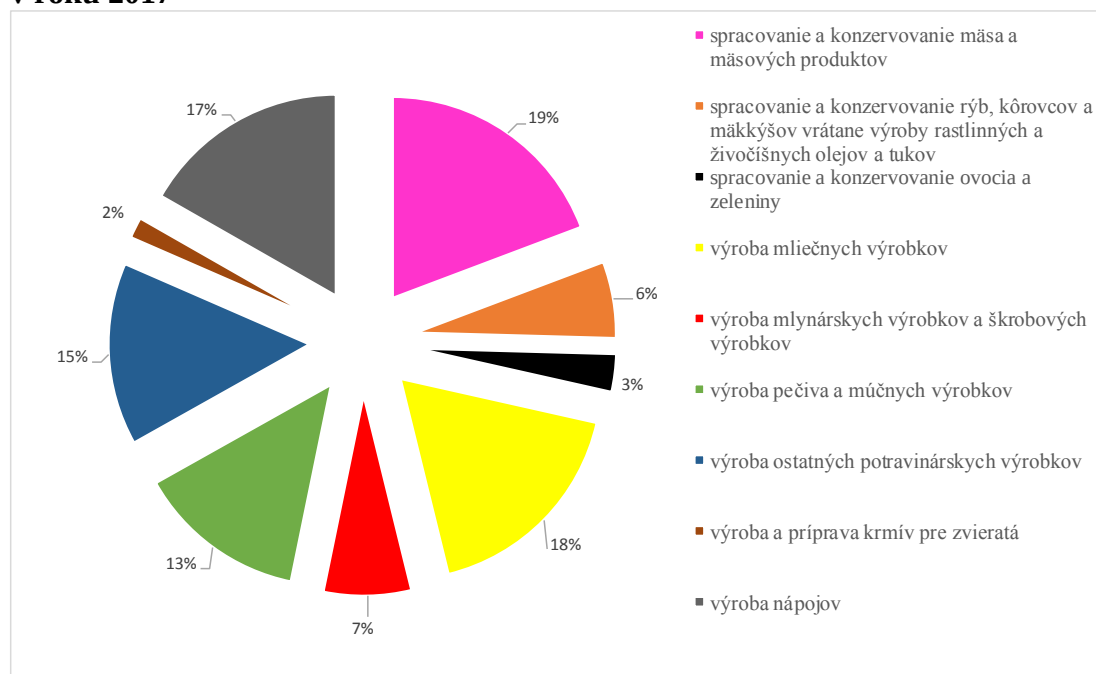
Z hlavných sledovaných potravinárskych výrobkov sa v **naturálnom vyjadrení zvýšila** výroba vína (28,1 %), zeleninových výrobkov (18,3 %), výroba masla (4,1 %), konzumných vajec (3,4 %), mäsové výrobky (3,2 %), zabitej hydiny (1,9 %), ovocných výrobkov (1,4 %).

V **naturálnom vyjadrení klesla výroba** cestovín (18,3 %), sladu (6,2 %), chleba a pečiva (4,3 %), konzumného mlieka (1,0 %), pšeničnej múky (0,7 %) a syrov spolu (0,4 %).

Na základe predbežných údajov ŠÚ SR **produkcia vo výrobe potravín a nápojov**, za podniky s počtom 20 a viac zamestnancov, vyjadrená ukazovateľom hrubý obrát v roku 2017 dosiahla 3 273 mil. €, čo predstavovalo jej medziročný nárast o 3,4 %.

Z hľadiska podielu na celkovej produkcii potravinárskeho priemyslu SR v roku 2017 bol najvýznamnejší odbor spracovania a konzervovania mäsa a mäsových produktov (19,3 %). Ďalej svojimi podielmi nasledovali výroba mliečnych výrobkov (17,6 %), výroba nápojov (16,7 %), výroba ostatných potravinárskych výrobkov¹² (14,7 %), výroba pečiva a múčnych výrobkov (13,6 %), výroba mlynárskych výrobkov, škrobu a škrobových výrobkov (7,1 %), spracovanie a konzervovanie rýb, kôrovcov a mäkkýšov vrátane výroby rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (6,2 %)¹³, spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny (3,1 %) a výroba a príprava krmív pre zvieratá (1,7 %).

Graf 30 Štruktúra výroby výrobkov v odboroch odvetvia výroba potravín a nápojov v roku 2017



¹² odbor zahŕňa výrobu cukru; výrobu kakaa, čokolády a cukrovínok; spracovanie čaju a kávy; výrobu korenín a chuťových prísad; výrobu pripravených pokrmov a jedla; výrobu a prípravu homogenizovaných a diétnych potravín a výrobu ostatných potravinárskych výrobkov inde neuvedených

¹³ odbor rybný s tukovým je spočítaný z dôvodu zachovania anonymity údajov

Podrobnejší prehľad o potravinárskej produkcii v naturálnom a hodnotovom vyjadrení je uvedený v tabuľkách č. 27 a 28 v Prílohe č. 10.

Zákon č. 362/2012 Z. z. o neprimeraných podmienkach v obchodných vzťahoch, ktorých predmetom sú potraviny, ktorý je účinný od 1. januára 2013, zostáva naďalej v platnosti. V prvom polroku roku 2018 by mala byť do parlamentu predložená jeho novela s predpokladanou účinnosťou od 1.1.2019.

Dopyt po potravinárskych výrobkoch SR, vyjadrený maloobchodnými tržbami za potravinárske vlastné výkony a tovar v bežných cenách, sa v roku 2017 medziročne zvýšil o 8,4 % na 20 921 mil. €. Zvýšenie maloobchodných tržieb sa tiež prejavilo v dvoch hlavných¹⁴ pododvetviach potravinárskeho maloobchodu SR, v rámci ktorých rýchlejší medziročný rast (8,1 %) dosiahol maloobchod predajní špecializovaných na potraviny, nápoje a tabak v objeme 638 mil. €. Tržby v maloobchode nešpecializovaných predajní najmä s potravinami, nápojmi a tabakom sa zvýšili o 7,3 % na 3 528 mil. €. V súvislosti s uvedeným vývojom tržieb v maloobchodnom odvetví SR (vrátane nepotravinového tovaru) nastal **pokles** tak **podielu** maloobchodných tržieb v nešpecializovaných predajniach (s potravinársko-nápojovým tovarom) o 0,1 p. b. na 16,9 % ako aj podielu maloobchodu špecializovaného na potraviny, nápoje a tabak (o 0,1 p. b. na 3,0 %).

Tržby za vlastné výkony a tovar za maloobchod, v mil. €, b. c.

Tabuľka 26

Ukazovateľ	Ø 2012-16	2016	2017	Index 2017/16	Index 2017/ Ø 2012-16
Tržby SR za maloobchod spolu	18 702	19 303	20 921	108,4	111,9
- Tržby MO v nešpecializovaných predajniach najmä s potravinami, nápojmi a tabakom ¹⁾	3 140	3 287	3 528	107,3	112,4
- Tržby MO s potravinami, nápojmi a tabakom v spec. predajniach	506	590	638	108,1	126,1
Ukazovateľ	Ø 2012-16	2016	2017	Rozdiel 2017/16	Rozdiel 2017/ Ø 2012-16
Podiel tržieb MO v nešpecializovaných predajniach najmä s potravinami, nápojmi a tabakom v %	16,6	17,1	17,0	-	-
Podiel tržieb MO s potravinami, nápojmi a tabakom v špecializ. predajniach v %	2,6	2,7	3,1	-	-

Pozn.: MO = maloobchod

¹⁾ zahŕňa maloobchodný predaj veľkej škály tovarov, v ktorom prevládajú potraviny, nápoje alebo tabak; činnosti všeobecných predajní, ktoré majú odhliadnuc od ich hlavného predaja potravinových výrobkov, nápojov a tabaku aj predaj niekoľkých iných druhov tovaru, ako je odevný tovar, nábytok, potreby pre domácnosť a železiarsky tovar, kozmetiku atď.; tento údaj za podnikateľské subjekty zapísané v obchodnom registri s počtom zamestnancov 20 a viac alebo do 19 zamestnancov s ročným obratom vyšším ako 5 mil. € alebo fyzické osoby nezapísané do obchodného registra s ročným obratom vyšším ako 5 mil. €

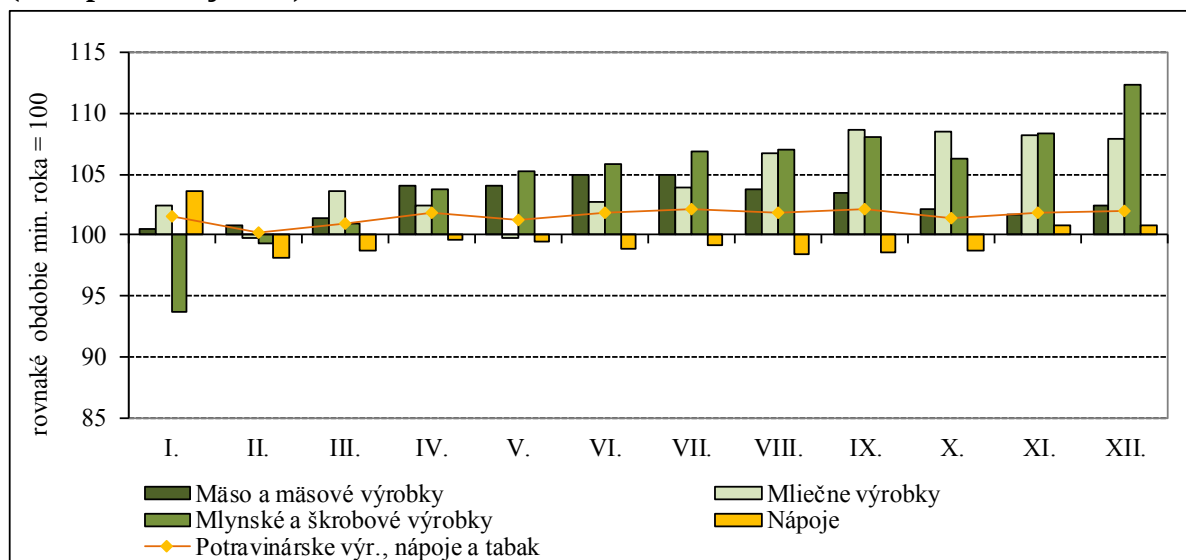
Vypracoval: NPPC – VÚEPP

¹⁴Štatistickým úradom SR

Vývoj cien potravinárskych výrobkov

Ceny výroby potravín, nápojov v roku 2017 vzrástli o 1,6 %. Najvýraznejší vplyv na celkový medziročný rast cien potravín mal rast cien mlynských výrobkov, škrobu a škrobových výrobkov (4,8 %), ako aj mliečnych výrobkov (4,5 %), a to najmä v druhom polroku 2017. V porovnaní s predchádzajúcim rokom boli v roku 2017 vyššie aj ceny spracovania a konzervovania mäsa a mäsových výrobkov (2,8 %). Ceny spracovania a konzervovania ovocia a zeleniny sa medziročne zvýšili o 1,3 % a ceny ostatných potravinárskych výrobkov o 1,5 %. Ceny výroby pečiva a múčnych výrobkov sa stabilizovali a takmer stabilné zostali aj ceny výroby rastlinných a živočíšnych olejov, tukov s poklesom o 0,8 % a výroby nápojov s poklesom iba o 0,4 %. Ceny výroby a prípravy krmív pre zvieratá medziročne klesli o 1,8 %.

Graf 31 Vývoj cenových indexov vybraných potravinárskych odborov v roku 2017 (bez spotrebnej dane)



Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

3.4. Spotreba potravín

V roku 2016 medziročne vzrástli čisté peňažné príjmy domácností úhrnom o 4,3 %. Čisté peňažné výdavky vzrástli o 1,1 %, spotrebné výdavky o 1,1 %. Vzrástli aj výdavky na potraviny, nápoje a tabak o 1,9 % pri rýchlejšej dynamike rastu výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje (2,0 %) ako výdavkov na alkoholické nápoje a tabak (0,8 %).

Vývoj príjmov a výdavkov domácností SR

Tabuľka 27

Príjmy a výdavky podľa klasifikácie COICOP	Index 2014/13	Index 2015/14	Index 2016/15
Čisté peňažné príjmy úhrnom	105,5	108,4	104,3
Čisté peňažné výdavky	100,4	110,2	101,1
Spotrebné výdavky	100,0	107,7	101,2

Potraviny a nealkoholické nápoje	99,7	91,3	102,0
Alkoholické nápoje a tabak	106,0	96,2	100,8
Potraviny, nápoje, tabak	100,5	91,9	101,9

Prameň: ŠÚ SR, prepočty NPPC-VÚEPP, údaje za rok 2013, 2014 a 2016 simulované, rok 2015

klasifikácia individuálnej spotreby podľa účelu použitia COICOP-5

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Podiel výdavkov obyvateľstva na potraviny, nápoje a tabak (bez verejného stravovania) na celkových spotrebných výdavkoch v roku 2016 nepatrne vzrástol (0,16 p. b.) na 24,98 %. Podiel výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje vzrástol na 21,87 %, podiel alkoholických nápojov a tabaku klesol na 3,11 %.

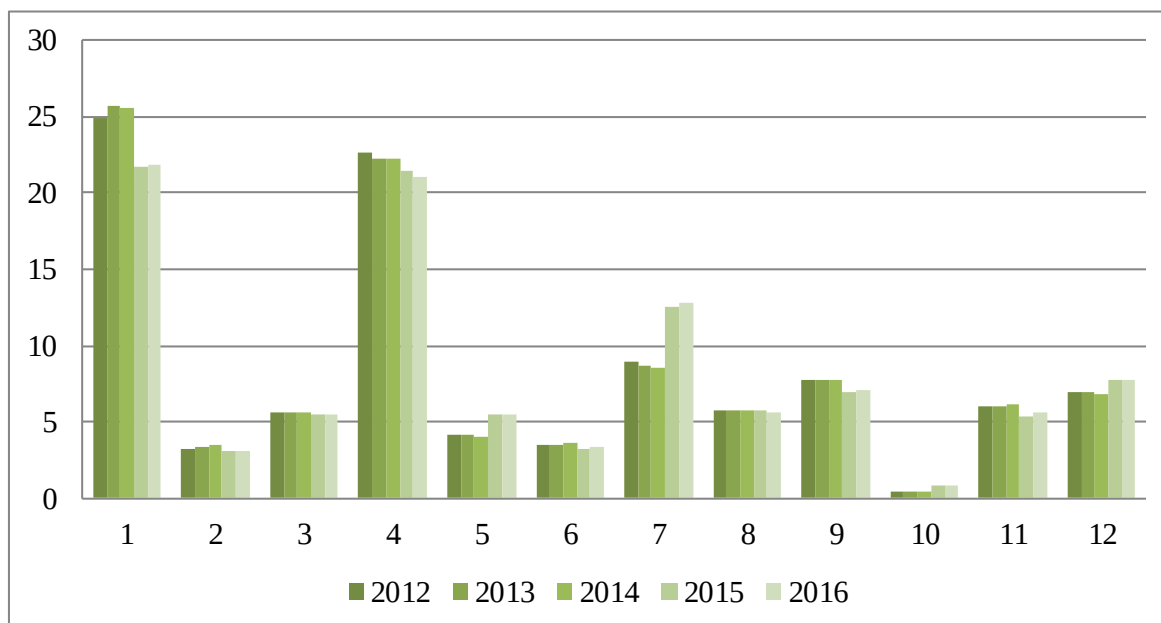
Podiel potravín, nápojov a tabaku na spotrebných výdavkoch, v % Tabuľka 28

Podiel potravín, nápojov a tabaku na spotrebných výdavkoch	2014	2015	2016
Potraviny a nealkoholické nápoje	25,59	21,70	21,87
Alkoholické nápoje a tabak	3,49	3,12	3,11
Potraviny, nápoje, tabak	29,08	24,82	24,98

Prameň: ŠÚ SR, prepočty NPPC-VÚEPP, údaje za rok 2013, 2014 a 2016 simulované, rok 2015 klasifikácia individuálnej spotreby podľa účelu použitia COICOP-5

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Graf 32 Medziročné zmeny v základnej štruktúre spotrebných výdavkov súkromných domácností v rokoch 2012-2016



Prameň: ŠÚ SR, prepočty NPPC-VÚEPP, údaje za rok 2013, 2014 a 2016 simulované, rok 2015 klasifikácia individuálnej spotreby podľa účelu použitia COICOP-5

1-Potraviny a nealkoholické nápoje, 2-Alkoholické nápoje a tabak, 3-Odievanie a obuv, 4-Bývanie, voda, elektrina, plyn a palivá, 5-Nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu, 6-Zdravotníctvo, 7-Doprava, 8- Pošty a telekomunikácie, 9-Rekreácia a kultúra, 10-Vzdelávanie, 11-Hotely, kaviarne a reštaurácie, 12-Rozličné tovary a služby

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Štruktúra spotrebných výdavkov slovenských domácností sa v priebehu analyzovaného obdobia výrazne nemenila. Presun spotrebných výdavkov od základných potrieb (potraviny, bývanie) na také ako využitie voľného času, doprava, cestovanie a pod., pozorovaný v krajinách EÚ-15, sa v SR neprejavuje, vyskytuje sa len v nízkom počte lepšie situovaných domácností. Pri zisťovaní spotrebných výdavkov v roku 2015 bola použitá nová klasifikácia individuálnej spotreby podľa účelu použitia COICOP-5, v roku 2016 boli údaje simulované.

Úroveň spotreby potravín

V roku 2017 medziročne vzrástla spotreba mäsa v hodnote na kosti o 3,7 kg. Nárast spotreby hovädzieho mäsa pokračoval a jeho spotreba vzrástla o 0,1 kg na 4,9 kg na osobu, čo je pozitívne vzhľadom na odporúčané dávky potravín (ODP), keďže jeho spotreba je dlhodobo nízka a hlboko pod hodnotou ODP. Vzrástla aj spotreba hydiny o 3,5 kg na 20,4 kg. Spotreba bravčového mäsa vzrástla o 0,1 kg na 35,5 kg na osobu.

Negatívnym trendom je pokles spotreby zeleniny o 3,5 kg, obilnín v hodnote múky o 2,4 kg a mliečnych výrobkov o 0,1 kg na osobu. Naopak, pozitívnym javom je nárast spotreby zemiakov o 0,8 kg, rýb o 0,3 kg a ovocia o 0,1 kg na osobu.

Spotreba vybraných druhov potravín na obyvateľa v SR v kg na osobu

Tabuľka 29

Druh potravín	Skutočnosť					Rozdiel 2017-16	ODP ³⁾	Prípustný interval rac. spotreby
	2013	2014	2015	2016	2017 odhad			
Mäso v hodn. na kosti	53,3	47,9	50,6	58,4	62,1	3,7	57,3	51,6-63,0
Ryby	5,1	5,4	5,3	5,1	5,4	0,3	6,0	
Mlieko a mliečne výrobky	158,5	166,8	169,2	176,2	176,1	-0,1	220,0	206,0-240,0
Obilniny v hodn. múky	81,0	79,8	81,2	78,9	76,5	-2,4	98,5	94,0-103,0
Tuky spolu	22,2	20,6	21,1	22,1	21,6	-0,5	22,0	19,8-23,1
Zemiaky	47,4	47,0	48,9	47,7	48,5	0,8	80,6	76,3-84,9
Strukoviny	1,3	1,3	1,5	1,7	1,5	-0,2	2,6	2,1-3,2
Zelenina ¹⁾	104,7	104,7	100,9	108,2	104,7	-3,5	127,9	116,9-138,9
Ovocie ²⁾	54,9	60,8	65,7	60,4	60,5	0,1	96,7	86,7-106,7

Prameň: ŠÚ SR, údaj za rok 2017 = predbežný údaj ŠÚ SR

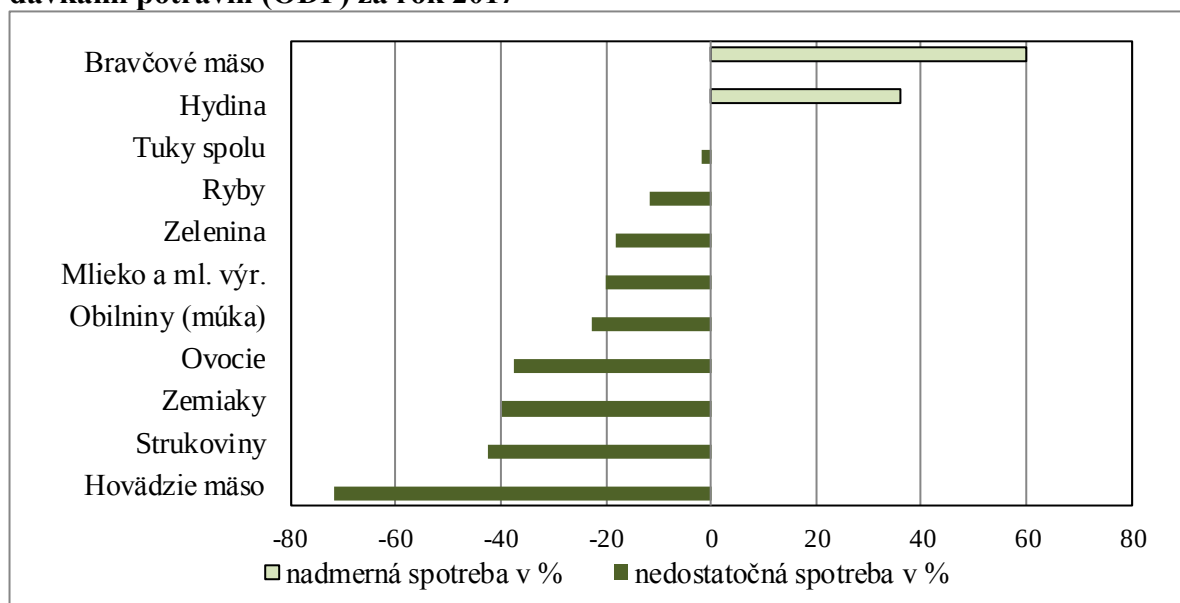
¹⁾ zelenina a zeleninové výrobky v hodnote čerstvej

²⁾ ovocie a ovocné výrobky spolu v hodnote čerstvého sú bez spotreby orechov

³⁾ ODP = odporúčaná dávka potravín

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Graf 33 Porovnanie spotreby vybraných druhov potravín v SR s odporúčanými dávkami potravín (ODP) za rok 2017



Prameň: ŠÚ SR, údaje za rok 2017 – odhad ŠÚ SR, prepočty NPPC-VÚEPP

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Podľa predbežných údajov ŠÚ SR o spotrebe potravín nadmerná spotreba, čiže konzumácia vyššia ako sú odporúčané výživové dávky potravín, bola zistená pri bravčovom mäse a hydine, kde spotreba prevyšuje ODP o 60,0 % a 36,0 %. Nedostatočná spotreba, v dôsledku nižšej konzumácie ako sú odporúčané výživové dávky potravín, bola hlavne v prípade hovädzieho mäsa (nižšia o 71,8 %), ale i strukovín, ovocia a zeleniny.

Spotreba mäsa na osobu v SR je podľa posledných dostupných údajov, v porovnaní s najbližšími štátmi najnižšia a od roku 1990 má klesajúci trend. Najviac mäsa spolu sa spotrebovalo v Nemecku a Česku.

Spotreba mäsa vo vybraných krajinách EÚ

v kg na osobu a rok

Tabuľka 30

Druh potravín	Česko rok 2016	Nemecko rok 2015	Poľsko rok 2016	Rakúsko rok 2016	Slovensko 2016
Mäso spolu	80,3	88,2	77,6	64,8	59,0
- hovädzie, teľacie	8,5	13,5	2,1	12,0	4,8
- bravčové	42,8	52,1	40,8	38,2	35,8
- hydina	26,8	19,4	29,2	12,8	20,4

Prameň: ŠÚ SR, Eurostat, Česká republika v číslech 2017 - ČSÚ, Statistisches Jahrbuch 2017, Statistical Yearbook of Agriculture 2017 – Central Statistical Office Poland, Statistics Austria 2017

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Podrobnejší prehľad o vývoji spotreby potravín je uvedený v tabuľke 29 v prílohe 10.

3.5. Bezpečnosť a kvalita potravín

Orgánmi úradnej kontroly potravín v SR sú orgány štátnej veterinárnej a potravinovej správy a orgány štátnej správy v oblasti verejného zdravotníctva. Úradná kontrola potravín sa v SR vykonáva v zmysle zákona NR SR č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov v prípade surovín a potravín rastlinného a živočíšneho pôvodu, zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov v prípade produktov živočíšneho pôvodu a zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Hlavným cieľom úradných kontrol potravín bolo overovanie dodržiavania právnych predpisov na zabezpečenie eliminácie nedostatkov u potravín vyrobených na našom území, zabránenie vstupu rizikových potravín z tretích krajín, ako i odhaľovanie zavádzania a klamaní spotrebiteľov a falšovanie potravín tak, aby bola zabezpečená ochrana zdravia ľudí a záujmov spotrebiteľov EÚ.

Štátne veterinárne a potravinové ústavy analyzovali a vyhodnotili v roku 2017 v **komoditách výrobkov rastlinného pôvodu 8490 vzoriek, z ktorých 162 (1,90 %) nevyhovelo** požiadavkám Potravinového kódexu SR alebo iným záväzným právnym predpisom v označovaní (8,3 %), vo fyzikálno – chemických ukazovateľoch (3,3 %), v senzorických ukazovateľoch (3,2 %), v označovaní alergénov (2,8 %), v prídavných látkach (1,3 %), a v kontaminantoch (0,3 %). **V komoditách výrobkov živočíšneho pôvodu analyzovali a vyhodnotili 6 183 vzoriek, z ktorých 220 (3,56 %) nevyhovelo** požiadavkám Potravinového kódexu SR alebo iným záväzným právnym predpisom v senzorických ukazovateľoch (5,01 %), v označovaní (4,23 %), v mikrobiologických ukazovateľoch (3,71 %), v osobitných prísadách – NaCl (3,14 %), vo fyzikálno–chemických ukazovateľoch (2,90 %), v kontaminantoch (2,50 %), v označovaní alergénov (1,27 %), a v prídavných látkach (0,31 %).

Orgány verejného zdravotníctva v Slovenskej republike v roku 2017 analyzovali a vyhodnotili **14 141 vzoriek** potravín vzoriek potravín, pokrmov, prídavných látok do potravín a materiálov určených na styk s potravinami. Z uvedeného počtu bolo vyšetrených 6 391 vzoriek hotových pokrmov, vrátane pokrmov rýchleho občerstvenia.

Z celkového počtu vyšetrených vzoriek bolo **celkovo nevyhovujúcich 1 168 vzoriek, čo predstavovalo 8,26 %**. Celkovo najvyššie percento nevyhovujúcich vzoriek v porovnaní s ostatnými vzorkami potravín bolo zaznamenané v prípade nealkoholických nápojov (22,0 %), lahôdkarských výrobkov (16,8 %), syrov a bryndze zo Slovenska (16,7 %), pokrmov rýchleho občerstvenia (16,5 %) a zmrzlín a dezertov (15,5 %). Išlo hlavne o mikrobiologicky nevyhovujúce vzorky, kde kontaminácia bola zistená v prípade 9,5 % vzoriek a z dôvodu chemickej kontaminácie nevyhovelo 0,8 % vzoriek potravín. Išlo najmä o prekročenia stanovených limitov pre prídavné látky.

V roku 2017 orgány úradnej kontroly potravín (ŠVPS SR a ÚVZ SR) celkovo skontrolovali 35 599 objektov, čo je 37,13 % z celkového počtu. Bolo vykonaných 105 316 kontrol, najviac v maloobchode (37 312 – 35,63 %), v sektore služieb (31 667 – 30,07%) a u výrobcov a baliarní (21 123 – 20,06 %). V roku 2016 boli zistené nedostatky u 7599 objektov z 35 599 kontrolovaných objektov, čo je 21,35 %. Nedostatky boli zistené v celkovej hygiene v objektoch – 11 144 – 31,30 %, čo je zlepšenie oproti roku 2016 o 6,06 %. Pri uplatňovaní

systému HACCP boli nedostatky v 2854 objektoch – 8,02 % , čo je navýšenie oproti roku 2016 o 4,32%, v označovaní potravín v 1834 objektoch – 5,15 % a predaj po dobe spotreby/minimálnej trvanlivosti bol zistený v 2 357 objektoch – 6,62 %, čo je oproti roku 2016 zlepšenie o 0,39 %.

Z hľadiska jednotlivých sektorov bolo najviac nedostatkov v maloobchode až u 3 701 objektoch – 48,70 %, oproti roku 2016 to je nepatrné zhoršenie o 0,43 %. Nedostatky sa týkali hlavne celkovej hygieny, predaja tovaru po dobe spotreby/minimálnej trvanlivosti a označovania výrobkov. V sektore služieb boli nedostatky u 2 472 objektov 32,53 %, čo predstavuje nepatrné zlepšenie oproti roku 2016 o 2,02 %, pričom nedostatky sa týkali celkovej hygieny, skladovania potravín, systému HACCP a manipulácie s potravinami.

V súvislosti s kvalitou potravín rezort MPRV SR pracuje s dvoma systémami, a to „Značka kvality SK“ a „Politika kvality EÚ“.



V roku 2017 boli inšpektormi RVPS vykonané aj kontroly výrobkov, uchádzajúcich sa o udelenie **Značky kvality SK**, keďže podľa „Zásad posudzovania a udeľovania Značky kvality SK na poľnohospodárske produkty a potraviny“, vykonávajú kontrolu dodržiavania podmienok pre udeľovanie značky u registrovaných výrobkov orgány Štátnej veterinárnej a potravinovej správy Slovenskej republiky.

Pri kontrolách inšpektori zisťovali, či výrobok spĺňa všetky požiadavky uvedené v platných Zásadách Značky kvality SK, t. j. najmä či:

- výrobca spĺňa požiadavky zákona o potravinách, ako aj príslušnej národnej a európskej legislatívy vzťahujúcej sa k predmetnému výrobku,
- výrobok spĺňa parametre uvedené v technickej dokumentácii, ktorú výrobca ako prílohu predkladal k žiadosti o udelenie značky, inšpektori venovali osobitnú pozornosť posúdeniu údajov v kolónke „nadštandardné kvalitatívne vlastnosti“ ,
- výrobok spĺňa požiadavku na predpísané % zastúpenie surovín domáceho pôvodu,
- všetky fázy výrobného procesu sú uskutočňované na území Slovenskej republiky, s výnimkou surovín z dovozu.

Spolu bolo vykonaných 52 kontrol pred udelením, pri ktorých bolo skontrolovaných 156 výrobkov rastlinného a živočíšneho pôvodu.

Udelenie Značky kvality SK sa uskutočnilo v rámci výstavy Danubius - Gastro 2017, pričom pred jej udelením bolo skontrolovaných 23 prevádzkovateľov a 79 výrobkom bola udelená Značka kvality SK. Pri príležitosti výstavy Agrokomplex 2017 bolo pred udelením prekontrolovaných 29 prevádzkovateľov a spolu bolo 79-tim výrobkom rastlinného a živočíšneho pôvodu udelená Značka kvality SK.

„**Politika kvality EÚ**“ je filozofia rozvoja kvality originálnych, tradičných poľnohospodárskych výrobkov a potravín a podpory kultúrnych tradícií a regiónov, v ktorých sa tieto výrobky vyrábajú. Systém bol vytvorený ako odpoveď na narastajúce falšovanie výrobkov a zneužívanie tradičných názvov, ktoré zaručovali dobrú povesť tradičných regionálnych výrobkov. Pod pojmom „Politika kvality EÚ“ sa rozumie zabezpečenie ochrany poľnohospodárskych výrobkov a potravín a podpora ich predaja. Tieto potraviny musia spĺňať určité kvalitatívne parametre, ktoré ich odlišujú od ostatných obdobných výrobkov svojimi

presne definovanými požiadavkami na ich surovinové zloženie a technologický postup výroby. Európska únia v rámci Politiky kvality EÚ akceptuje, chráni, podporuje, registruje a kontroluje výrobky rozdelené do troch kategórií označených ako:

Chránené zemepisné označenie CHZO - (Protected geographical indication - PGI)

Chránené označenie pôvodu CHOP - (Protected designation of origin - PDO)

Zaručená tradičná špecialita ZTŠ - (Traditional speciality guaranteed - TSG)



Aktuálne má SR zapísaných 19 názvov výrobkov v Registri chránených označení Európskej komisie.

V roku 2017 bolo v obchodnej sieti vykonaných spolu 1500 úradných kontrol, pri ktorých boli skontrolované potraviny rastlinného aj živočíšneho pôvodu s chráneným označením. Spolu bolo prekontrolovaných 3 963 výrobkov.

Prekontrolovaných bolo 697 výrobkov s chráneným označením pôvodu, 2 709 výrobkov s chráneným zemepisným označením a 557 výrobkov s označením zaručená tradičná špecialita. V prípade potravín živočíšneho pôvodu boli zistené nedostatky v prípade Spišských párkov a pri syre GranaPadano. V prípade potravín rastlinného pôvodu boli zistené nedostatky pri Skalickom trdelníku a Žitavskej paprike.

3.6. Zahraničný obchod s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami

Agropotravinársky zahraničný obchod SR v roku 2017

Vývoj agropotravinárskeho zahraničného obchodu v roku 2017 pokračoval v intenciách predchádzajúceho roka. Hodnota celkového exportu SR sa medziročne zvýšila o 6,8 %, zároveň hodnota celkového dovozu sa zvýšila až o 8,2 %. V rovnakom období dynamika vývoja agropotravinárskeho obchodu vykázala rovnaký trend. Medziročne sa zvýšil agropotravinársky import SR o 3,3 %, pričom hodnota vývozu sa zvýšila len o 0,3 %. Vývoj tovarovej výmeny sa v konečnom dôsledku premietol do výslednej obchodnej bilancie. Hodnota pozitívnej bilancie celkového zahraničného obchodu, v dôsledku vyššej dynamiky rastu importu, sa medziročne znížila až o 649,8 mil. € (17,8 %). U agropotravinárskych komodít nárast hodnoty dovozu spôsobil zvýšenie negatívnej obchodnej bilancie až o 124,2 mil. € (medziročný nárast o 9,7 %) a celkové záporné saldo dosiahlo – 1 401,7 mil. €.

Vývoj zahraničného obchodu, v mil. €

Tabuľka 31

Ukazovateľ		Priemer 2012-16	2016	2017 ¹⁾	Index 2017/2016	2017/Ø 2012-2016
Zahraničný obchod	Vývoz	65 750	70 032	74 813	106,8	113,8
	Dovoz	61 859	66 386	71 817	108,2	116,1

za SR spolu HS 01 - 99	Obrat	127 609	136 419	146 631	107,5	114,9
	Saldo	3 891	3 646	2 996	82,2	77,0
z toho: agropotravinársky sektor za SR spolu HS 01 - 24						
	Vývoz	3 034	2 827	2 836	100,3	93,5
	Dovoz	3 920	4 104	4 238	103,3	108,1
	Obrat	6 954	6 931	7 074	102,1	101,7
	Saldo	-886	-1 277	-1 402	109,7	158,1
v tom: zahraničný obchod agrosektoru SR s ČR HS 01 - 24						
	Vývoz	755	647	626	96,8	82,9
	Dovoz	1 050	1 051	1 035	98,5	98,6
	Obrat	1 804	1 698	1 660	97,8	92,0
	Saldo	-295	-404	-409	101,2	138,8

Prameň: Štatistický úrad SR, ¹⁾ Predbežné údaje (marec 2018)

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V roku 2017 bolo na Slovensko medziročne dovezených o 133,6 mil. € (3,3 %) viac poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov.

Medziročne sa zvýšil dovoz bravčového mäsa o 43,1 mil. € (17,4 %), cigariet o 22,5 mil. € (17,5 %), tekutého mlieka a smotany o 19,3 mil. € (40,6 %), potravinových prípravkov o 17,1 mil. € (10,6 %), syrov a tvarohu o 16,6 mil. € (11,4 %), živých ošipáných o 16,3 mil. € (62,1 %), masla o 14,9 mil. € (29,6 %), hydinového mäsa o 10,6 mil. € (11,4 %) a krupíc a krúp z obilnín o 8,6 mil. € (305,8 %).

Na vývoj dovozu pozitívne vplýval najmä medziročný pokles importu kávy o 57,7 mil. € (29,5 %), repkového oleja o 44,1 mil. € (56,3 %), čokolády o 28,6 mil. € (11,3 %), citrusových plodov o 10,6 mil. € (15,7 %), mrazeného ovocia o 7,0 mil. € (66,7 %), kakaových bôbov o 6,8 mil. € (22,6 %), ostatných orechov o 5,2 mil. € (16,1 %), živého hovädzieho dobytku o 4,8 mil. € (37,6 %) a zemiakov o 4,1 mil. € (13,9 %).

Vo výrobkovej štruktúre slovenského dovozu poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov mali prvenstvo finálne potravinárske výrobky a polotovary, ktoré podľa poradia v roku 2017 obsadili trinásť z prvých pätnástych priečok: bravčové mäso so 6,9%-ným podielom, čokoláda s 5,3 %-ným podielom, ostatné potravinové prípravky so 4,2 %-ným podielom, pekársky tovar so 4,1%-ným podielom, syry a tvaroh s 3,8 %-ným podielom, cigarety s 3,6 %-ným podielom, káva s 3,3 %-ným podielom, krmivá s 3,0 %-ným podielom, sladené nealkoholické nápoje s 2,9 %-ným podielom, hydinové mäso s 2,4 %-ným podielom, párky, salámy s 2,2 %-ným podielom, konzervované mäso s 2,0 %-ným podielom, destiláty s 1,9 %-ným podielom, banány s 1,6 %-ným podielom a tekuté mlieko a smotana s 1,6 %-ným podielom na celkovom agrodovoze.

Vývoz poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov v roku 2017 dosiahol hodnotu 2 836,3 mil. € pri medziročnom náraste len o 9,4 mil. € (0,3 %).

Rozhodujúci podiel na zvýšení hodnoty agropotravinárskeho vývozu mal nárast exportu kukurice o 37,4 mil. € (47,7 %), repného cukru o 24,6 mil. € (65,4 %), živých ošipáných o 23,4 mil. € (39,6 %), syrov a tvarohu o 20,7 mil. € (20,9 %), potravinových prípravkov o 17,1 mil. € (15,9 %), slnečnicových semien o 16,0 mil. € (23,2 %), tekutého

mlieka a smotany o 14,0 mil. € (17,4 %), pekárskeho tovaru o 12,7 mil. € (14,2 %) a vína o 10,7 mil. € (74,0 %).

Na druhej strane sa zo SR medziročne vyviezlo menej repkového oleja o 53,7 mil. € (71,3 %), pšenice o 40,8 mil. € (17,3 %), kávy o 34,1 mil. € (18,8 %), hydinového mäsa o 28,6 mil. € (40,5 %), čokolády o 28,4 mil. € (12,2 %), sladených nealkoholických nápojov o 13,3 mil. € (39,1 %), živého hovädzieho dobytku o 10,6 mil. € (12,8 %) a jačmeňa o 8,1 mil. € (26,1 %).

V rámci výrobkovej štruktúry v roku 2017, napriek výraznému medziročnému poklesu hodnoty exportu o 12,2 %, bola čokoláda so 7,2 %-ným podielom na celkovom vývoze najvýznamnejšou komoditou slovenského agrárneho vývozu. Napriek značnému medziročnému poklesu hodnoty exportu o 17,3 %, resp. o 18,8 %, si pšenica so 6,9 %-ným a káva s 5,2 %-ným podielom upevnili postavenie v štruktúre exportu SR. Rôzne potravinové prípravky, syry a tvaroh a kukurica so 4,4 %-ným, 4,2 %-ným, resp. 4,1 %-ným podielom sa zaraďujú medzi najvýznamnejšie komodity v rámci štruktúry exportu SR. Medzi proexportne orientované komodity slovenského agropotravinárskeho vývozu patril aj pekársky tovar s 3,6 %-ným podielom, tekuté mlieko a smotana s 3,3 %-ným podielom, slnečnicové semená s 3,0 %-ným podielom, ostatné cukry s 3,0 %-ným podielom, živé ošipané s 2,9 %-ným podielom, repkové semená s 2,8 %-ným podielom, cukrovinky s 2,8 %-ným podielom, slad s 2,6 %-ným podielom a živý hovädzí dobytok s 2,5 %-ným podielom na celkovom agrovývoze SR. Z uvedených pätnástich najvýznamnejších exportných komodít osem predstavuje finálne potravinárske výrobky a polotovary (celkovo 32,9 %-ný podiel na celkovom agrovývoze), pričom ďalších sedem s celkovým 25,5 %-ným podielom na agrovývoze SR predstavuje prvotné poľnohospodárske suroviny.

Oživenie tovarovej výmeny sa prejavilo nielen vo vývoji zahraničného obchodu SR s poľnohospodárskymi, ale aj spracovanými potravinárskymi výrobkami.

V roku 2017 boli do SR dovezené poľnohospodárske výrobky v celkovej hodnote 918,6 mil. €, tzn. medziročný nárast o 42,2 mil. € (4,8 %). Z tejto hodnoty predstavoval dovoz nahraditeľných poľnohospodárskych výrobkov 70,0 % (v roku 2016 67,7 %). V rovnakom období sme uvedené výrobky vyviezli za 963,9 mil. €, čo je až o 50,0 mil. € (5,5 %) viac ako v roku 2016.

Vyšší medziročný nárast exportu poľnohospodárskych výrobkov v porovnaní s importom sa premietol do zvýšenia kladného salda. Pokiaľ v roku 2016 zahraničná obchodná výmena s poľnohospodárskymi výrobkami vygenerovala prebytok 37,5 mil. €, v roku 2017 to bolo na úrovni 45,3 mil. € (nárast o 20,7 %). V tovarovo-obchodnej výmene s nahraditeľnými poľnohospodárskymi výrobkami dosiahla SR vysoko aktívnu obchodnú bilanciu; v roku 2016 na úrovni 237,7 mil. €, v roku 2017 na úrovni 236,1 mil. € (celkový pokles o 0,7 %). Napriek medziročnému nárastu dovozu sa zahraničný obchod s poľnohospodárskymi výrobkami vyvíja pre SR priaznivo, nakoľko export u nás pestovaných poľnohospodárskych komodít mierneho pásma dokázal nielen v plnej miere eliminovať negatívnu obchodnú bilanciu s tzv. nenahraditeľnými komoditami, ale aj vygenerovať významný prebytok bilancie.

Nepriaznivá situácia pretrváva v zahraničnom obchode SR s potravinárskymi výrobkami, nakoľko v roku 2017 až 103,2 % (v roku 2016 102,9 %) celkového agropotravinárskeho salda vygenerovali práve finálne potravinárske polotovary a výrobky. V roku 2017 boli do SR dovezené potravinárske výrobky celkovo za 3 319,4 mil. € (medziročne nárast o 2,8 %), z čoho až 79,0 % (v roku 2016 77,8 %) predstavoval dovoz nahraditeľných potravinárskych výrobkov. V sledovanom období sa hodnota vývozu potravinárskych výrobkov znížila. V roku 2017 boli uvedené výrobky umiestnené na zahraničných trhoch v celkovej hodnote 1 872,4 mil. €, čo je o 2,1 % menej ako v roku 2016. Z uvedenej hodnoty až 85,1 % predstavoval vývoz nahraditeľných potravinárskych výrobkov (v roku 2016 83,6 %). Pokiaľ v roku 2016 spracovateľský priemysel vygeneroval negatívne saldo 1 315,0 mil. € (z toho 69,3 % pripadá na nahraditeľné komodity), v roku 2017 v dôsledku nárastu hodnoty importu pri súbežnom poklese hodnoty exportu sa negatívne saldo zvýšilo až na úroveň 1 447,0 mil. €, t.j. o 132,0 mil. €, resp. o 10,0 % (z toho 71,3 % pripadá na nahraditeľné výrobky).

Z údajov vývoja agropotravinárskeho zahraničného obchodu SR je vo všeobecnosti možné odvodiť jeho základné charakteristiky:

- exportná výkonnosť SR je do značnej miery závislá od reexportov agropotravinárskych komodít, čo potvrdzuje aj reexport k nám dovážaných nenahraditeľných komodít,
- vyššia dynamika tovarovej obchodnej výmeny na strane dovozu, sa v konečnom dôsledku prejavila v medziročnom náraste negatívnej obchodnej bilancie o 124,2 mil. € a celkové záporné saldo dosiahlo – 1 401,7 mil. €,
- napriek koncentrácií tovarov z tretích krajín v námorných prístavoch v západnej Európe s ich následnej redistribúcie do ostatných členských krajín EÚ, sa medziročne znížil podiel dovozu z členských krajín EÚ na celkovom agropotravinárskom dovoze SR o 0,2 p. b. na 91,1 %,
- z hľadiska komoditnej štruktúry sa slovenský vývoz dlhodobo orientuje na prvotné poľnohospodárske suroviny (32,3 % z celkového exportu v roku 2016 a 34,0 % v roku 2017) a na strane dovozu dominujú finálne potravinárske výrobky a polotovary s vyššou pridanou hodnotou (78,6 % z celkového importu v roku 2016 a 78,3 % v roku 2017),
- export u nás pestovaných poľnohospodárskych komodít mierneho pásma dokáže nielen v plnej miere eliminovať negatívnu obchodnú bilanciu s tzv. nenahraditeľnými komoditami, ale aj vygenerovať významný prebytok bilancie v obchode s poľnohospodárskymi výrobkami,
- hodnota vývozu potravinárskych výrobkov je dlhodobo hlboko pod úrovňou hodnoty ich dovozu. V roku 2017 až 103,2 % (v roku 2016 102,9 %) nášho celkového agropotravinárskeho salda vygenerovali práve finálne potravinárske polotovary a výrobky,
- v rámci hlavných výrobných vertikál nepriaznivý vývoj obchodnej výmeny – vývoz suroviny, dovoz finálnych potravinárskych výrobkov. U mäsa masívny export živého hovädzieho dobytku a živých ošipaných a dovoz mäsa a mäsových výrobkov.

V sektore mlieka export tekutého mlieka, import mliečnych výrobkov, hlavne syrov a masla. Vo vertikále olejnin export olejnatých semien a dovoz rastlinných olejov, a pod.,

- na vývoj agroobchodu majú výrazný vplyv aj rozhodnutia zahraničných majiteľov výrobných investícií smerujúce k redukcii či až k likvidácii spracovateľských kapacít, výsledkom čoho je nedostatočná domáca produkcia, čo vyvoláva potrebu dovozu a tým k neustále vysoko negatívnej obchodnej bilancii finálnych potravinárskych výrobkov a polotovarov s vyššou pridanou hodnotou,
- vysoká dovozná závislosť SR v sektore mäsa, hlavne bravčového mäsa, ako aj mäsových výrobkov, čiastočne kompenzovaná vysokým exportom živých zvierat,
- vysoká dovozná závislosť SR v sektore ovocia a zeleniny, vrátane potravinárskych výrobkov z nich vyrábaných,
- z hľadiska miery krytia domácej spotreby domácou výrobou je najproblematickejším sektor čerstvého a spracovaného ovocia a zeleniny (HS 07, 08 a 20), sektor mäsa a mäsových výrobkov (HS 01, 02 a 16) a v dôsledku úplnej likvidácie celého spracovateľského odboru aj sektor tabakových výrobkov (HS 24), ktoré v roku 2017 spoločne vygenerovali 75,8 % celkovej pasívnej obchodnej bilancie (37,0 %, 28,2 %, resp. 10,6 %),
- čiastočné embargo Ruskej federácie na dovoz potravín z Európskej únie sa odzrkadlilo v ďalšom medziročnom poklese agrovývozu SR do Ruskej federácie o 1,3 mil. € (9,0 %), čo sa prejavilo v znížení aktívnej obchodnej bilancie o 0,6 mil. € (5,9 %).

Teritoriálna štruktúra agroobchodu SR

Agropotravinársky zahraničný obchod SR je jednoznačne **orientovaný na členské krajiny EÚ**. Orientáciu zahraničného agropotravinárskeho obchodu SR na krajiny Európskej únie zvyrazňuje fakt, že dovoz z krajín EÚ-28 v roku 2017 dosiahol 91,1 % (v roku 2016 91,3 %) z celkového dovozu SR a vývoz do krajín EÚ-28 sa podieľal na celkovom agropotravinárskom vývoze SR 95,5 %-mi (v roku 2016 95,2 %).

Teritoriálna štruktúra agrárneho zahraničného obchodu, v mil. € Tabuľka 32

Ukazovateľ	Obdobie	EÚ-28	z toho ČR	Tretie krajiny	z toho			
					EFTA	Balkán	ACP	SNŠ
Obrat	Ø2012-16	6 500,7	1 804,4	453,41	40,3	32,1	55,9	67,2
	2016	6 439,8	1 697,6	491,4	43,6	34,8	66,6	56,9
	2017 ¹⁾	6 569,9	1 660,5	504,4	59,5	41,3	57,0	72,4
	Index 2017/16	102,0	97,8	102,6	136,5	118,7	85,6	127,3
	Index 2017/Ø 2012-16	101,1	92,0	111,2	147,8	128,8	102,1	107,8
Vývoz	Ø2012-16	2 914,0	754,8	119,8	17,1	13,9	1,7	46,3
	2016	2 691,1	646,5	135,8	20,3	13,4	3,1	36,1
	2017 ¹⁾	2 708,2	625,7	128,1	22,0	14,8	1,7	36,9

	Index 2017/16	100,6	96,8	94,3	108,7	110,5	53,3	102,4
	Index 2017/Ø 2012-16	92,9	82,9	106,9	129,0	106,4	99,3	79,7
Dovoz	Ø2012-16	3 586,6	1 049,9	333,6	23,2	18,1	54,2	20,8
	2016	3 748,7	1 051,0	355,6	23,3	21,3	63,5	20,8
	2017 ¹⁾	3 861,7	1 034,8	376,3	37,5	16,4	55,4	35,5
	Index 2017/16	103,0	98,5	105,8	160,6	123,9	87,2	170,3
	Index 2017/Ø 2012-16	107,7	98,6	112,8	161,6	146,0	102,2	170,2
Saldo	Ø2012-16	-672,6	-294,8	-213,8	-6,1	-4,2	-52,5	25,5
	2016	-1 057,6	-404,5	-219,9	-3,1	-7,9	-60,3	15,2
	2017 ¹⁾	-1 153,5	-409,1	-248,2	-15,5	-11,6	-53,7	1,5
	Index 2017/16	109,1	101,2	112,9	501,5	146,7	89,0	9,6
	Index 2017/Ø 2012-16	171,5	138,8	116,1	252,2	278,8	102,3	5,8

Prameň: Štatistický úrad SR

¹⁾ Predbežné údaje (marec 2018)

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Pozn.: EÚ-28 Belgicko, Dánsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Írsko, Luxembursko, Nemecko, Portugalsko, Taliansko, Španielsko, Spojené kráľovstvo, Rakúsko, Švédsko, Fínsko, SR, ČR, Poľsko, Maďarsko, Slovinsko, Lotyšsko, Litva, Estónsko, Malta, Cyprus, Bulharsko, Rumunsko, Chorvátsko

EFTA Nórsko, Island, Švajčiarsko, Lichtenštajnsko

Balkán Albánsko, Macedónsko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Srbsko a Kosovo

ACP Skupina krajín Afriky, Karibiku a Pacifiku

SNŠ Arménsko, Azerbajdžan, Bielorusko, Gruzínsko, Kazachstan, Kirgizsko, Moldavsko, Ruská federácia, Tadžikistan, Turkménsko, Ukrajina, Uzbekistan

Saldo zahranično-obchodnej výmeny medzi SR a členskými krajinami EÚ (EÚ-28) za rok 2017 dosiahlo zápornú hodnotu -1 153,5 mil. €, čo v porovnaní s rokom 2016 predstavuje jeho nárast o 95,9 mil. € (9,1 %). Negatívny nárast záporného salda bol spôsobený medziročným zvýšením hodnoty dovozu poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov do SR z krajín EÚ-28 až o 113,0 mil. € (3,0 %), pričom za rovnaké obdobie sa súčasne zvýšila hodnota vývozu len o 17,1 mil. € (0,6 %).

V porovnaní s rokom 2016 sa v roku 2017 vyviezlo zo SR do krajín Európskej únie (EÚ-28) viac kukurice o 36,8 mil. € (48,6 %), repného cukru o 23,8 mil. € (63,4 %), živých ošipáných o 23,5 mil. € (39,9 %), syrov a tvarohu o 19,6 mil. € (20,3 %), slnečnicových semien o 15,9 mil. € (23,1 %), potravinových prípravkov o 14,3 mil. € (15,2 %), tekutého mlieka a smotany o 14,1 mil. € (17,9 %), pekárskeho tovaru o 13,5 mil. € (16,3 %) a vína o 10,3 mil. € (76,0 %). Na druhej strane sa medziročne znížil export repkového oleja o 53,7 mil. € (71,3 %), pšenice o 43,9 mil. € (19,0 %), kávy o 34,1 mil. € (18,9 %), čokolády o 29,2 mil. € (12,9 %), hydinového mäsa o 28,5 mil. € (40,8 %), sladených nealkoholických nápojov o 13,4 mil. € (39,9 %) a jačmeňa o 8,8 mil. € (28,5 %).

Z krajín Európskej únie (EÚ-28) sa v roku 2017 do SR medziročne doviezlo viac bravčového mäsa o 43,3 mil. € (17,5 %), cigariet o 22,3 mil. € (17,6 %), tekutého mlieka

a smotany o 19,2 mil. € (40,5 %), potravinových prípravkov o 16,7 mil. € (11,5 %), syrov a tvarohu o 16,6 mil. € (11,4 %), živých ošipáných o 16,3 mil. € (62,1 %), masla o 15,3 mil. € (30,7 %), krupíc a krúp z obilnín o 8,6 mil. € (307,3 %) a repkových semien o 7,9 mil. € (25,7 %), ale menej kávy o 60,8 mil. € (32,5 %), repkového oleja o 42,8 mil. € (55,5 %), čokolády o 32,7 mil. € (13,3 %), citrusových plodov o 6,8 mil. € (12,9 %), mrazeného ovocia o 6,8 mil. € (68,0 %), živého hovädzieho dobytku o 4,8 mil. € (37,6 %) a zemiakov o 4,1 mil. € (14,3 %).

S ostatnými, nečlenskými krajinami EÚ, tzv. tretími krajinami SR vykázala za rok 2017 záporné saldo – 248,2 mil. €. Pasívne saldo SR s tretími krajinami, hlavne v dôsledku negatívneho zníženia obchodného prebytku s krajinami SNŠ (o 13,8 mil. €), sa medziročne výrazne prehĺbilo o 28,4 mil. € (12,9 %). V roku 2017 boli do tretích krajín vyvezené poľnohospodárske a potravinárske výrobky v celkovej hodnote 128,1 mil. €, čo bolo o 7,7 mil. € (5,7 %) menej ako v predchádzajúcom roku. Na druhej strane boli do SR z nečlenských krajín EÚ dovezené agropotravinárske výrobky za 376,3 mil. €, čo v porovnaní s rokom 2016 bolo až o 20,7 mil. € viac (5,8 %).

V skladbe dovozu z tretích krajín prevládajú hlavne nenahraditeľné výrobky, ktoré v našich podmienkach nie je možné produkovať: jedlé ovocie a orechy, kakaové prípravky, rôzne potravinové prípravky, nápoje a liehoviny, mäso, prípravky zo zeleniny a ovocia, káva, čaj a korenie, ryby a výrobky z rýb a zelenina. Vývoz SR do tretích krajín sa orientuje prevažne na potravinárske polotovary a výrobky: živé zvieratá, rôzne potravinové prípravky, nápoje a liehoviny, obilie, mlieko a mliečne výrobky, cukor a cukrovinky, prípravky z obilia a mlieka a krmivá.

Z trhov tretích krajín bola SR buď vytláčaná konkurenciou, alebo export bol nahradený licenčnou výrobou, príp. obmedzená domáca produkcia neumožnila našu expanziu. Avšak údaje colnej štatistiky nám neumožňujú exaktne identifikovať a kvantifikovať reimporty a reexporty poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, či už vo vzťahu k EÚ alebo voči tretím krajinám.

Podrobnejšie údaje o zahraničnom obchode sú uvedené v tabuľkách 30 - 35 v prílohe 10.

4. Výrobné vstupy do poľnohospodárstva a potravinárstva

4.1. Vstupy do poľnohospodárstva

Fixný kapitál v poľnohospodárstve

Jedným z hlavných predpokladov zvýšenia konkurencieschopnosti poľnohospodárskych podnikov je investovanie. Tvorba hrubého fixného kapitálu sa medziročne znížila o 12,5 % (42,1 mil. €). Klesli investície do všetkých zložiek hrubého fixného kapitálu, najmä do budov a stavieb (18,3 %) a dopravných zariadení (18,2 %). Menej ako pred rokom sa investovalo aj do kultivovaných biologických zdrojov (16,5 %), produktov duševného vlastníctva (27,2 %) a strojov a zariadení (1,7 %). V štruktúre investovaného hrubého fixného kapitálu v roku 2017 dominovali stroje a zariadenia (37,8 %), dopravné

zariadenia (24,8 %), budovy a stavby (24,4 %). Nižší podiel predstavovali kultivované biologické zdroje (12,6 %) a najnižší produkty duševného vlastníctva (0,4 %), ktoré sa na celkovom hrubom fixnom kapitále podieľali len (0,4 %). Zdroje zo zahraničia na obstaranie dlhodobého majetku predstavovali 66,6 tis. €.

V porovnaní s priemerom rokov 2012-2016 sa tvorba hrubého fixného kapitálu v roku 2017 spomalila (15,7 %) výraznejšie ako medziročne v porovnaní s rokom 2016, okrem investovania do dopravných zariadení. Pokles tvorby hrubého fixného kapitálu, je dôsledkom štrukturálnych zmien vo výrobných programoch poľnohospodárskych podnikov (pokles počtu hovädzieho dobytku, orientácia na hydinu, rastlinnú výrobu, olejninu, nové technológie a modernizácia).

Hrubý stav dlhodobého majetku dosiahol 11 931 mil. €, čo bolo medziročne viac o 191 mil. €. (1,6 %). Čistý stav majetku sa zvýšil (0,4 %) na úroveň 7 509 mil. € a opotrebovanosť 37,1 %.

Vývoj hrubého a čistého stavu majetku ako aj tvorba hrubého fixného kapitálu a jeho štruktúra v poľnohospodárstve sú uvedené v tabuľke 41 v Prílohe 10.

Tvorba hrubého fixného kapitálu v poľnohospodárstve

v tis. € b.c.

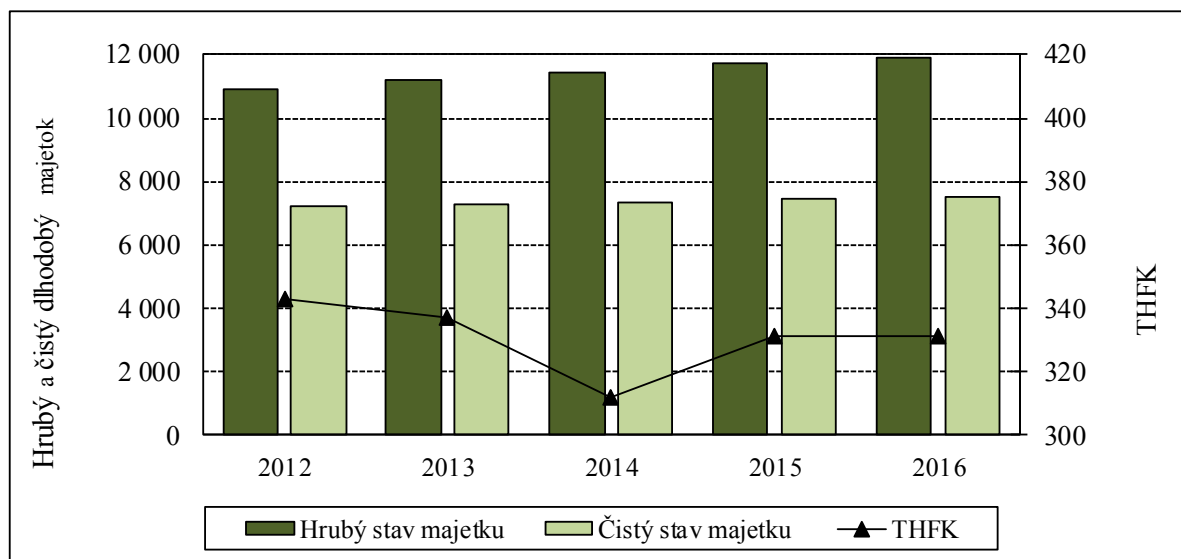
Tabuľka 33

Ukazovateľ	Ø 2012-2016	2016¹⁾	2017²⁾	Index 2017/16	Index 2017/ Ø2012-16
Tvorba hrubého fixného kapitálu	349 573	336 827	294 754	87,5	84,3
z toho - budovy a stavby, vr. budov na býv.	98 369	88 059	71 910	81,7	73,1
z toho budovy na bývanie	3 165	304	131	43,1	4,1
- stroje a zariadenia	136 662	113 174	111 284	98,3	81,4
z toho ostat. stroje a zar.	132 526	108 872	107 994	99,2	81,5
- dopravné zariadenia	61 163	89 275	73 064	81,8	119,5
- kultivované biologické zdroje	50 968	44 615	37 255	83,5	73,1
- produkty duševného vlastníctva	2 410	1 704	1 241	72,8	51,5

Prameň: ŠÚ SR, ¹⁾Predbežné údaje, ²⁾Údaje zo štvrťročných predbežných podkladov

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 34 Vývoj hrubého a čistého dlhodobého majetku a THFK v poľnohospodárstve,



v mil. €

Prameň: ŠÚ SR, rok 2017 nie je k dispozícii

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Spotreba vstupov

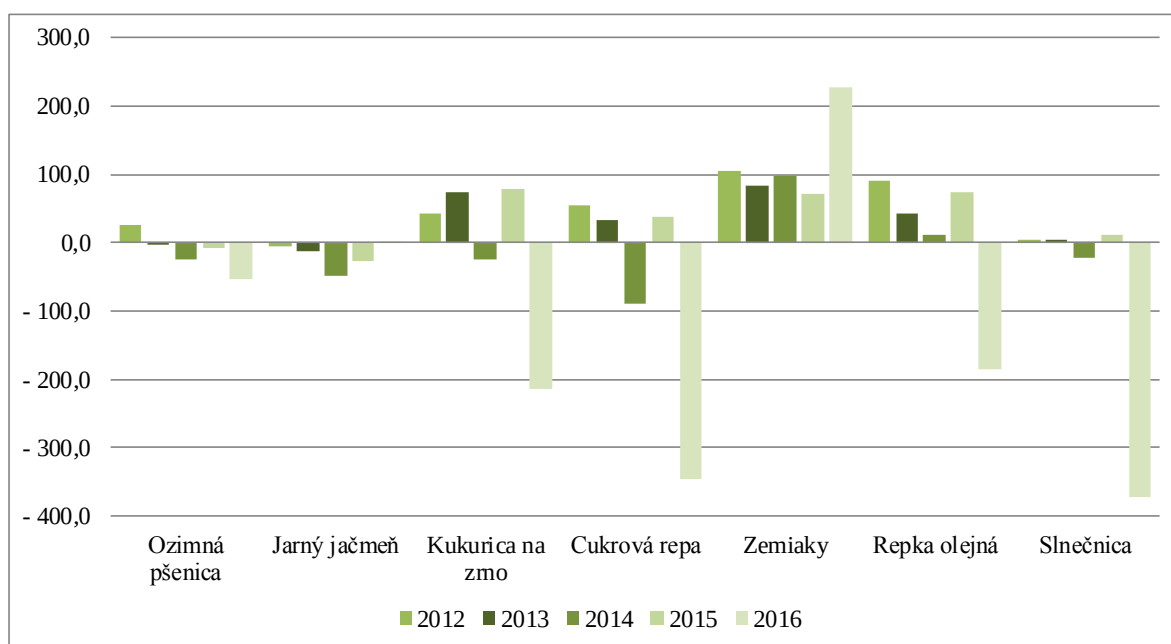
Trh so vstupmi do poľnohospodárskej výroby mal v roku 2016 pri väčšine vstupov klesajúci charakter.

V roku 2016 (rok 2017 nebol k dispozícii) sa spotrebovalo 508 tis. t **priemyselných hnojív**, čo bolo o 81,1 tis. t viac ako v roku 2015. Spotreba čistých živín v prepočte na hektár poľnohospodárskej pôdy dosiahla 102,9 kg NPK/ha, teda o 9,8 kg/ha (10,5 %) viac ako v roku 2015.

Pri zabezpečovaní výživy bola dusíkatá výživa uprednostňovaná pred fosforečnou a draselnou, a to v pomere živín N:P:K - 1:0,19:0,15, podobne ako to bolo v roku 2015. Vyššia úroveň hnojenia bola sústredená najmä pri ekonomicky výnosných plodinách, t. j. kukurica na zrno, repka olejná, cukrová repa, ozimná pšenica, jarný jačmeň, zemiaky a niektoré druhy zeleniny. Pri zvyšných plodinách bola úroveň NPK výživy nižšia. Okrem zemiakov a jarného jačmeňa, aj napriek vyššej úrovni hnojenia, bola dosiahnutá negatívna bilancia NPK živín. Výraznejšie rozdiely v roku 2016 v porovnaní s predchádzajúcim obdobím sú spôsobené absentujúcimi údajmi ohľadom dodaných živín z organických hnojív a živinami, ktoré boli ponechané vo forme zaoraného vedľajšieho produktu.

Spotreba priemyselných hnojív je uvedená v tabuľke 40 v prílohe 10.

Graf 35 Vývoj deficitu čistých živín NPK na hnojenej výmere (kg/ha)

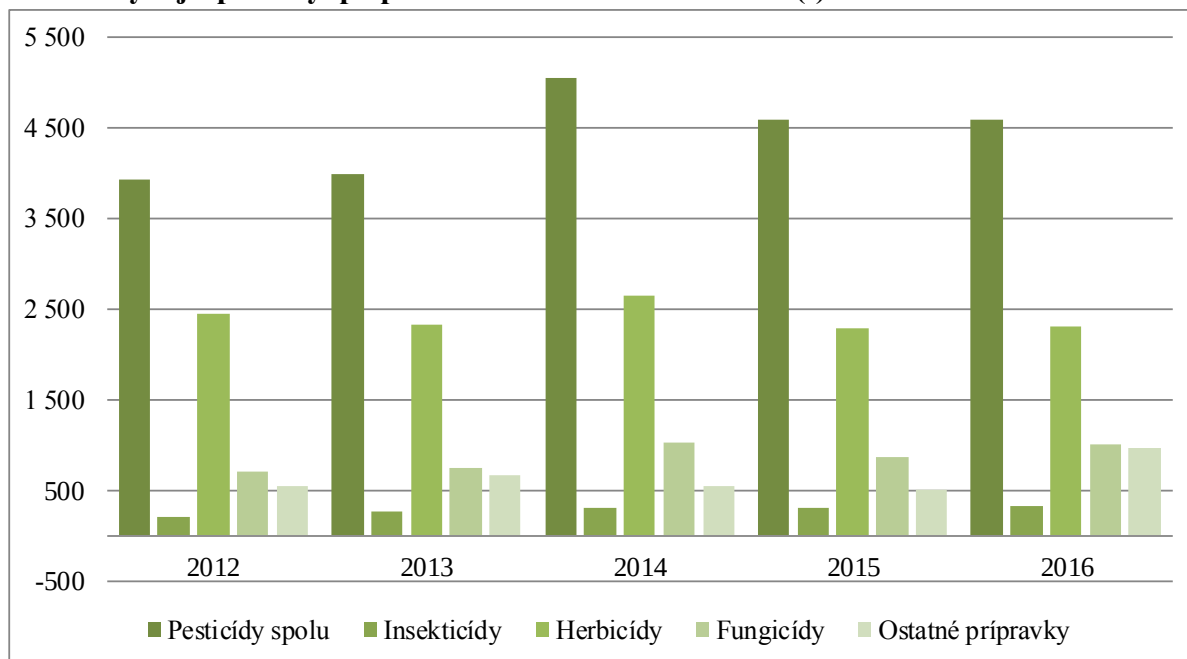


Prameň: ÚKSÚP

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Spotreba **chemických ochranných prostriedkov** v roku 2016 (rok 2017 nebol k dispozícii) predstavovala 4 599 t a bola na úrovni roka 2015. Polovicu z nich tvorili herbicídy, z toho 15,8 % patrilo amidom, 8,8 % fenokyselinám a 6,6 % dinitrianiénom. Druhým najviac použitým prípravkom na ochranu rastlín boli fungicídy (21,7 % zo všetkých použitých pesticídov). Ich spotreba medziročne klesla o 15,2 %. Z tejto skupiny sa najviac (56,0 %) použili triazoly a diazoly. Z pesticídov sa zvýšila len spotreba insekticídov, a to o 3,7 %. Insekticídy tvorili zo všetkých pesticídov 6,8 % a najviac sa z tejto skupiny použili organické zlúčeniny fosforu (52,8 %) a pyreroidy (26,1 %). Spotreba iných prípravkov sa medziročne znížila o 4,7 % a tvorila 11,1 % z pesticídov. Z nich sa najviac použili morforegulačné prípravky (57,8 %) a desikanty s defoliantmi (21,3 %). Ostatné ochranné prípravky (fungicídne a insekticídne moridlá a rodenticídy) tvorili 13,6 % z použitých pesticídov.

Graf 36 Vývoj spotreby prípravkov na ochranu rastlín (t)

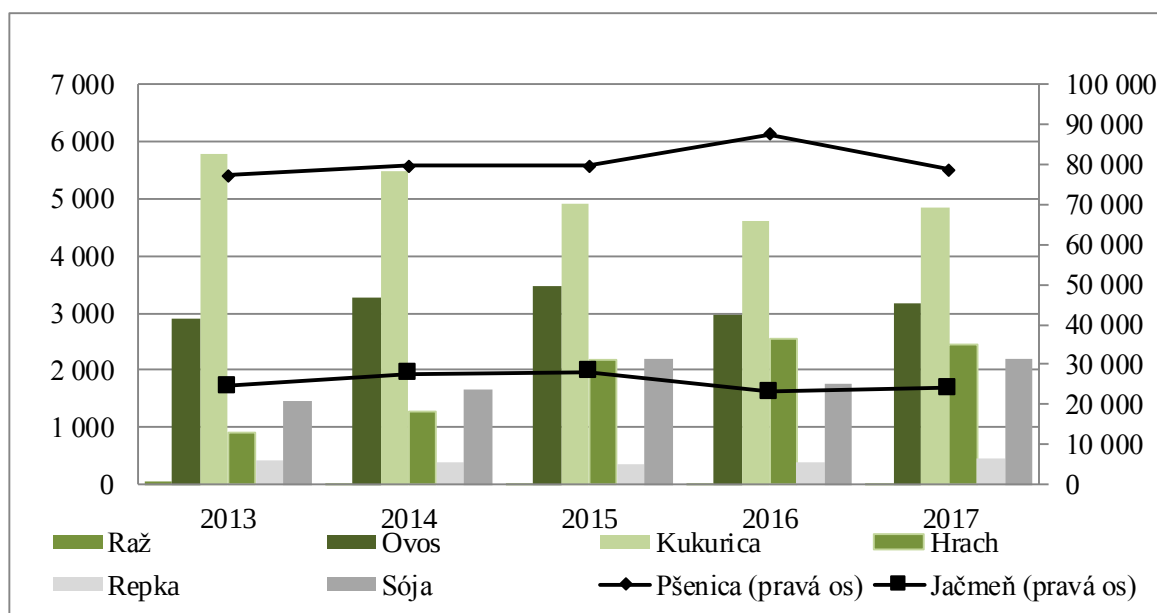


Prameň: ÚKSÚP

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

V roku 2017 sa spotreba **osív a sadív** u vybraných plodín (pšenica, raž, jačmeň, ovos, kukurica, hrach, repka olejná a sója) medziročne znížila o 5,7 % a dosiahla objem 116 055 t. Spotreba osiva pšenice sa znížila o 10,3 % na 78 704 t, čo kopíruje zníženie výmery oševnej plochy o 10,3 %. Vzhľadom na pokles výmery oševnej plochy raže o 19,2 %, sa znížila spotreba jej osiva o 17,9 %. Menej výrazne sa znížila spotreba osiva hrachu (4,3 %) na objem 2 452 t. Spotreba osiva ovsa vzrástla na 3 186 t (7,4 %). Spotreba osiva jačmeňa predstavovala 24 205 t a spotreba osiva kukurice 4 835 t. U oboch plodín došlo k rovnakému nárastu spotreby osiva (4,9 %). U ostatných druhov plodín sa spotreba osiva zvýšila, najvýraznejšie u olejnin, čo súvisí so zvýšením ich oševnej plochy o 15,3 %. Spotreba osiva sóje sa zvýšila o 25,1 % a dosiahla objem 2 199 t a spotreba osiva repky vzrástla o 20,6 % na 451 t.

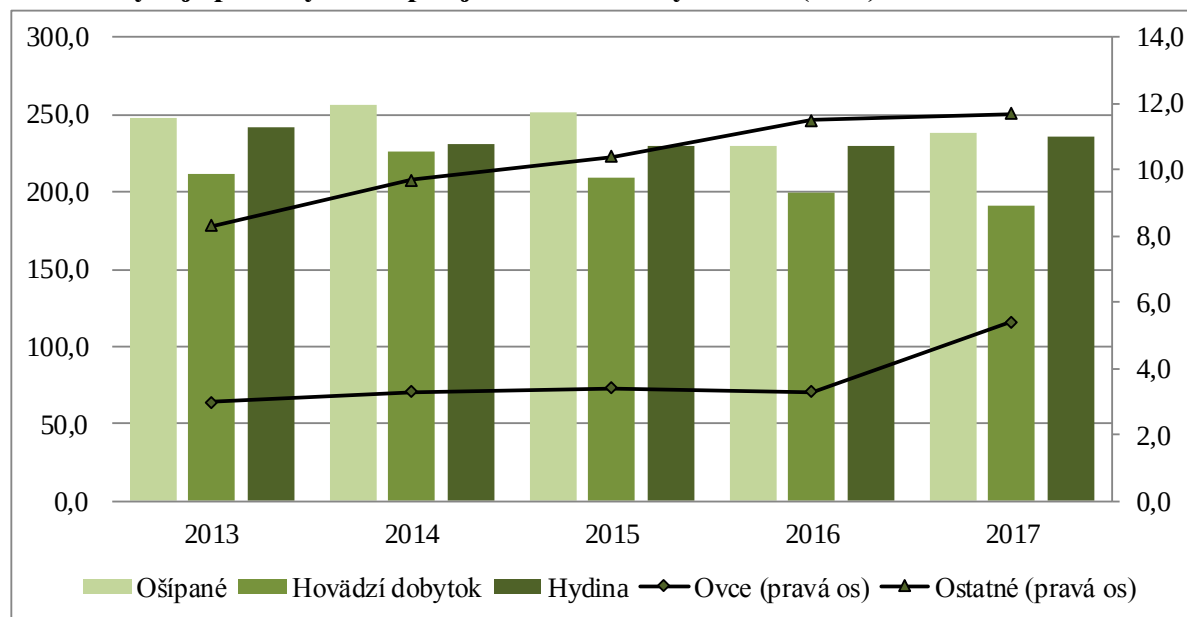
Graf 37 Vývoj spotreby osív a sadív (t)



Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Spotreba **kompletných krmných zmesí (KKZ)** sa v roku 2017 medziročne zvýšila 1,1% a dosiahla objem 682,2 tis. t. Zvýšenie spotreby nastalo u všetkých skupín zvierat, s výnimkou hovädzieho dobytku, ktorého počet klesol v roku 2017 o 1,4 %. Spotreba KKZ u tohto druhu klesla o 4,2 % na 191,6 tis. t. U všetkých druhov z tejto skupiny (hovädzí dobytok, dojnice, teľce, mladý hovädzí dobytok) sa prejavil pokles spotreby krmív. Stavby ošípaných sa v roku 2017 zvýšili o 4,9 %. Spotreba krmných zmesí pre ošípané sa zvýšila o 3,5 % na 238,1 tis. t. Viac ako tri a pol násobne sa zvýšila spotreba zmesí u prasiatok do 20 kg (ich počet sa zvýšil o 9,3 %) a takmer štvornásobne u prasníc (ich počet vzrástol o 3,8%). Spotreba krmných zmesí sa znížila pre prasničky chovné (36,25 %) a pre ošípané vo výkrme (3,4 %). Napriek veľmi miernemu poklesu počtu oviec (1,0 %) sa spotreba krmných zmesí pre ovce zvýšila o 63,41 % na 5,4 tis. t. Spotreba u jahniat sa zvýšila o 66,9 % a u bahníc a baranov o 59,7 %. Počet hydiny sa v roku 2017 zvýšil o 10,1 %. Spotreba krmných zmesí pre hydinu celkom sa zvýšila o 2,2 % na objem 235,4 tis. t. V tejto kategórii sa vo výkrme brojlerov znížila spotreba krmiva o 4,4 % a nosnice spotrebovali o 29,7 % krmiva viac. Spotreba KKZ pre ostatné zvieratá (kone, králiky, bažanty) sa zvýšila o 1,5 % na 11 689 tis. t. Z tejto skupiny sa počet koní v roku 2017 znížil o 4,1 %, čomu zodpovedá aj zníženie spotreby krmných zmesí o 26,5 %.

Graf 38 Vývoj spotreby KKZ pre jednotlivé druhy zvierat (tis. t)



Prameň: MPRV SR

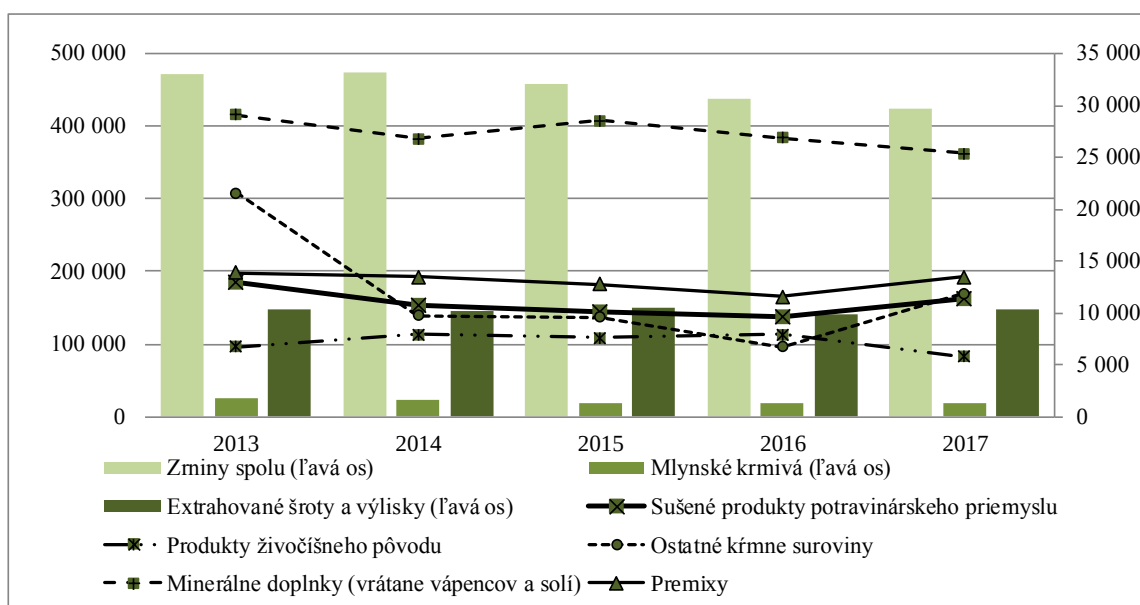
Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Spotreba **kŕmnych surovín** na výrobu KKZ spolu v roku 2017 zaznamenala štvrtý rok po sebe pokles. Medziročne klesla o 5,0 % na 656 429 t. Zníženie spotreby surovín bolo zaznamenané u zrnín, mlynských krmív, produktov živočíšneho pôvodu a u minerálnych doplnkov. Spotreba extrahovaných šrotov a výliskov, sušených produktov potravinárskeho priemyslu, ostatných kŕmnych surovín a premixov sa zvýšila. Spotreba zrnín spolu klesla o 3,3 % na 423 263 t. Najvýraznejšie sa znížila spotreba raže (61,37 %), ovsa (30,82 %) a tritikale (11,44 %). Spotreba mlynských krmív sa znížila o 2,4 % na 17 382 t v dôsledku zníženia spotreby pšeničnej múky kŕmnej o 34,9 %. Výrazný pokles nastal u spotreby strukovín (45,6 %) na objem 1 663 t, z ktorých spotreba hrachu pre výrobu kŕmnych zmesí klesla o 69,3 %. Spotreba extrahovaných šrotov a výliskov spolu sa zvýšila o 4,6 % na 147 876 t. Z nich najvýznamnejšie vzrástla spotreba slnečnicového extrahovaného šrotu a výliskov (29,4 %). Spotreba repkového extrahovaného šrotu, výliskov a oleja sa zvýšila o 5,7 % a spotreba sójového extrahovaného šrotu sa znížila o 1,5 %.

Zníženie spotreby zaznamenali produkty živočíšneho pôvodu, a to o 27,1 % na 5 767 t. Z tejto skupiny sa najvýraznejšie znížila spotreba bielkovinových koncentrátov (51,7 %), sušeného mlieka (32,0 %), sušenej srvátky (30,3 %) a rybej múčky (10,6 %). Spotreba sušených produktov potravinárskeho priemyslu celkom sa zvýšila o 17,3 % na 11 375 t. Z tejto skupiny výrazne, viac ako 2,6 násobne sa zvýšila spotreba pivovarského mláta. Menej výrazne (33,2 %) sa zvýšila spotreba cukrovarských rezkov. Ostatné dve suroviny na výrobu kŕmnych zmesí z tejto skupiny, sladový kvet a kukuričné mláto, klesli o 3,7, resp. o 3,4 %.

Najvýraznejšie, na 11 902 t (76,5 %), sa zvýšila spotreba ostatných kŕmnych surovín, z nich spotreba ďateľinových a lucernových úsuškov vzrástla o 70,4 % a spotreba ostatných trávnych úsuškov klesla o 68,8 %. Premixy sa spotrebovali na výrobu kŕmnych zmesí v množstve 13 498 t, čo je o 17,1 % viac ako v roku 2016. Pokles o 5,6 %, zaznamenala spotreba minerálnych doplnkov, vrátane vápencov a soli, a to na 25 366 t.

Graf 39 Vývoj spotreby krmných surovín na výrobu KKZ (t)



Prameň: KRMZ (MPRV SR) 1-04,
Vypracoval: NPPC –VÚEPP

Kapacity poľnohospodárskych objektov a mechanizácia

Podľa ŠÚ SR počet hovädzieho dobytku za obdobie rokov 2014 - 2016 klesol o 4,2 %. Počet ustajňovacích objektov pre hovädzí dobytok sa znížil o 3,2 %. Priemerný počet HD na 1 objekt sa znížil takmer o 1 %. Počet kráv za dané obdobie klesol o 3,8 %, došlo tiež k poklesu ustajňovacích objektov o 6,4 %. Priemerný počet kráv na jeden objekt sa zvýšil o 2,8 %. V hodnotenom období počet ošípaných klesol o 8,7 %, zároveň klesol aj počet objektov na ich ustajnenie (o 16,3 %) a zvýšil sa tak priemerný počet ošípaných na 1 objekt. Oproti roku 2014 sa stav hydiny znížil o 2,9 %. Znížil sa aj počet objektov pre jej chov. Budovaním nových väčších objektov sa zvýšila kapacita objektov pre chov hydiny oproti roku 2014 o 70,3 %. Pokles všetkých ukazovateľov (počet chovaných zvierat, počet objektov, ich kapacita aj využiteľnosť) v období posledných rokov bol zaznamenaný pri chove oviec.

Ustajňovacie objekty a sklady v roku 2016

Tabuľka 34

Ustajňovacie objekty pre:	Počet objektov	Index 2016/2014	Kapacita (ks)	Index 2016/2014
hovädzí dobytok	6 579	96,8	670 053	96,7
ošípané	2 416	83,7	868 050	89,6
hydinu	908	92,4	25 425 553	170,3
ovce	1 630	94,7	444 236	94,5
Sklady pre:	Počet objektov	Index 2016/2014	Kapacita (t)	Index 2016/2014
obilniny	5 030	102,7	3 777 397	106,5
zemiaky	499	88,6	164 886	105,8
ovocie	93	96,9	42 826	103,8
zeleninu	100	89,3	42 984	72,9

	Počet objektov	Index 2016/2014	Kapacita (m ³)	Index 2016/2014
Silážne priestory	2 367	97,2	5 207 647	94,7

Prameň: ŠÚ SR – Súpis hospodárskych zvierat, strojov a zariadení v poľnohospodárstve
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Od roku 2014 sa zvýšil počet objektov na skladovanie obilia o 2,7 % a tiež sa zvýšila kapacita týchto objektov (6,5 %). Počet skladov ovocia bol za sledované obdobie znížený o 3,1 %, ale sa zvýšila ich celková kapacita (3,8 %) pravdepodobne vybudovaním väčších objektov. Zvýšila sa aj priemerná kapacita na jeden skladovací objekt (7,2 %). Podobne tomu bolo aj pri skladoch zemiakov, kde ich počet bol znížený o 11,4 %, ich celková kapacita sa zvýšila o 5,8 % a taktiež sa zvýšila priemerná kapacita na jeden skladovací objekt. Pri skladoch zeleniny bol znížený počet objektov (10,7 %), aj ich kapacita (27,1 %). Počet silážnych priestorov sa v roku 2016 oproti roku 2014 znížil o 2,8 % a rovnako bola znížená aj ich kapacita (5,3 %).

V hodnotenom období (2014-2016) vybrané typy poľnohospodárskych strojov klesli o 23,7 %. Klesli počty všetkých vybraných typov strojov okrem kombajnov na zber obilnín. Najväčšie zníženie počtu bolo pri traktoroch, a to o 37,4 %. Ďalšie väčšie zníženie bolo pri vysadzovačoch zemiakov (20,1 %) a sejačkách na repu (19,7 %).

Počty vybraných typov poľnohospodárskych strojov

Tabuľka 35

Typ stroja	2014		2016		Index 2016/14	Index 2016/14
	spolu	nové	spolu	nové	spolu	nové
Traktory	27 579	852	17 259	782	62,6	91,8
Traktorové pluhy	6 454	146	6 090	150	94,4	102,7
Sejačky na obilie	3 428	102	3 257	126	95,0	123,5
Sejačky na presný výsev repy	310	15	249	3	80,3	20,0
Sejačky na kukuricu	1 351	70	1 300	44	96,2	62,9
Vysadzovače zemiakov	822	14	657	8	79,9	57,1
Vysadzovače zeleniny	124	7	103	3	83,1	42,9
Rozhadzovače mašt. hnoja	2 345	53	2 209	60	94,2	113,2
Rozhadzovače priem. hnojív	2 596	89	2 578	103	99,3	115,7
Kombajny na zber obilnín	2 280	68	2 347	95	102,9	139,7
Zberače zemiakov	573	9	476	5	83,1	55,6
Stroje spolu:	47 862	1 425	36 525	1 379	76,3	96,8

Prameň: ŠÚ SR – Súpis hospodárskych zvierat, strojov a zariadení v poľnohospodárstve
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Aj celkový počet vybraných typov nových poľnohospodárskych strojov bol oproti roku 2014 nižší (3,2 %). Klesol hlavne počet sejačiek na výsev repy, vysadzovačov zeleniny a vysadzovačov zemiakov. Oproti roku 2014 bol naopak vyšší počet nových obilných kombajnov, sejačiek na obilie a rozhadzovačov priemyselných hnojív i maštalného hnoja.

Z celkového počtu nových strojov patrilo najväčšie percento traktorom (56,7 %), ďalej traktorovým pluhom (10,9 %) a tretie v poradí boli sejačky na obilie (9,1 %).

Porovnanie podielu nových strojov v poľnohospodárstve k ich celkovému počtu (ukazovateľ obnovy techniky) medzi rokmi 2014 a 2016 ukázalo sumárne za celý súbor kladnú hodnotu, čiže celkovo počet nových strojov v roku 2016 vzrástol. Aj u väčšiny zo súboru vybraných druhov mechanizácie bola kladná hodnota ukazovateľa obnovy techniky. Ukazovateľ obnovy techniky bol záporný (počet nových strojov nestúpol oproti roku 2014) predovšetkým pri sejačkách na presný výsev repy, vysadzovačoch zeleniny a sejačkách na kukuricu.

Štátne závlahové systémy

Na Slovensku bolo do roku 1989 vybudovaných 321 tis. ha vysokotlakových závlah poľnohospodárskej pôdy postrekom, čo technicky predstavuje 481 čerpacích staníc a 9 531 km podzemnej tlakovej rúrovej siete vyústenej hydrantmi na úrovni poľnohospodárskej pôdy. Budovali sa za účelom znižovania vlhového deficitu počas vegetačného obdobia a zabezpečenia stability poľnohospodárskej produkcie. Vzhľadom na aktualizáciu výmery spôsobenú napr. zastavaním pri rozširovaní intravilánov obcí, výstavbou diaľnic, priemyselných a logistických parkov a pod. v priebehu rokov 2015 až 2017 klesla vybudovaná výmera o 1 003,93 ha na 319 048,07 ha.

Súčasný technický a technologický stav hlavných štátnych závlahových zariadení a z neho vyplývajúca úroveň prevádzkyschopnosti je negatívne ovplyvnená predovšetkým skutočnosťou, že sa jedná o závlahové stavby vybudované pred niekoľkými desaťročiami, ako aj znižujúcimi sa požiadavkami na zavlažovanie poľnohospodárskych kultúr.

Závlahové kapacity	Výmera v ha	Počet čerpacích staníc
funkčné	48 tis. ha	58
obmedzene funkčné	100 tis. ha	104
nefunkčné	171 tis. ha	319

Prameň: Hydromeliorácie, š.p.

Funkčné čerpacie závlahové stanice sú objekty, ktoré sú dlhodobo prenajaté a spravidla podľa potreby aj každoročne využívané nájomcami, ktorí im venujú patričnú starostlivosť. Ich rozhodujúca rastlinná produkcia je bez možnosti použitia týchto zariadení priamo ohrozená jednak z pohľadu dopestovaného objemu, ako aj jeho trhovej kvality. Stavebné, strojové a technologické časti týchto objektov závlahových stavieb sú pravidelne opravované a udržiavané v rozhodujúcej miere z vlastných finančných prostriedkov nájomcov.

Obmedzene funkčné závlahové čerpacie stanice, resp. nimi tvorené závlahové technologické a prevádzkové celky predstavujú prípady, keď technický stav zariadenia a ním daná reálna prevádzkyschopnosť je negatívne ovplyvnená prirodzeným fyzickým opotrebením stavieb, ale predovšetkým technologickej časti. Takisto vandalizmus a krádeže majú negatívny vplyv na to, že pôvodne vybudovaná kapacita závlahovej stavby je

obmedzená a jej obnova si vyžaduje rekonštrukcie, resp. doplnenie niektorých technologických komponentov. Tieto opatrenia sú rozsahom a vecnou štruktúrou individuálne podľa aktuálneho stavu konkrétnej vodnej stavby. Všeobecne však platí, že sú náročné na finančné zdroje užívateľov.

Nefunkčné závlahové čerpace stanice predstavujú zariadenia, ktorých stavebné a technologické časti sú značne opotrebené, poškodené vandalizmom alebo odcudzením do takej miery, že ich obnova je z pohľadu ekonomickej efektívnosti nereálna.

Od roku 2007 bolo možné využívať štátne závlahové zariadenia len formou prenájmu s podmienkou, že nájomca ich bude v rámci prijateľného a zmluvne dohodnutého spôsobu využitia udržiavať a chrániť na vlastné náklady a takisto náklady na dodávku závlahovej vody si bude uhrádzať z vlastných zdrojov vo výške jeho skutočných nákladov.

Nové podmienky nájomných zmlúv na základe „Konceptie revitalizácie hydromelioračných sústav na Slovensku“ prijatej 20.11.2014 umožňujú farmárom investovať do prenajatého majetku a zvýšiť tak technickú a tiež ekonomickú úroveň ako aj prevádzkovú stabilitu závlahových zariadení. Zároveň ochránia investície nájomcov do majetku štátu, čo doterajšie zmluvy podľa všeobecného názoru nájomcov neposkytovali.

Negatívnou zmenou sa z pohľadu nájomcov môže zdať zvýšenie ceny za prenájom štátnych závlahových zariadení na 3,00 až 6,00 € za 1 ha a rok. Doterajšia cena 0,033 € za 1 ha a rok bola považovaná za neoprávnenú štátnu pomoc, čo by znemožnilo nájomcovi čerpať podporu na investície do prenajatých závlahových zariadení z PRV. Cena za prenájom nie je určovaná z vybudovanej výmery závlah ako doteraz, ale z tzv. zavlažiteľnej výmery. Zavlažiteľnou výmerou pre tento účel rozumieme výmeru poľnohospodárskej pôdy uvedenú v stavebnom (vodoprávnom) povolení alebo kolaudačnom rozhodnutí alebo v užívacom povolení vodných stavieb, ktoré tvoria technicko-prevádzkový celok hlavných závlahových zariadení (ďalej len „TPC HZZ“) zníženú o časti tejto výmery, ktoré boli z objektívnych príčin vyňaté zo závlahovej prevádzky (napr. vyňatím z poľnohospodárskeho pôdneho fondu, zrušením časti podzemného rozvodu závlahovej vody, zastavaním územia, zmenou účelu využitia územia a pod.), resp. súčet zavlažiteľných výmer TPC HZZ, ktoré sú predmetom nájomnej zmluvy. Na základe aktuálneho stavu možno konštatovať, že celková zavlažiteľná výmera oproti zabudovanej prenajatej výmere v roku 2014, t. j. pred uplatnením konceptie poklesla o takmer 65 %.

Výpovede nájomných zmlúv boli predkladané v prevažnej miere od osobitnej skupiny nájomcov, ktorí vykonávali prevádzku závlah ako svoju podnikateľskú činnosť, službu agropodnikateľom. Sami závlahovú vodu pre potreby vlastného podnikania nepotrebovali. Z dôvodu nezáujmu agropodnikateľov o takto dodávanú závlahovú vodu, spravidla pre vysokú cenu ponúkanej služby spojenej s dodávkou závlahovej vody, vypovedali nájomnú zmluvu. Ide v budúcnosti o perspektívne žiaduci jav, pretože zo systému vypadne medzičlánok, ktorý v snahe dosiahnutia potrebného zisku z takejto poskytovanej služby musí v cene závlahovej vody premietnuť aj náklady na svoju činnosť. V niektorých prípadoch, pokiaľ príčinou ukončenia nájmu bola neprijateľná cena od takéhoto prevádzkovateľa, boli uzatvorené nové nájomné zmluvy priamo s agropodnikateľmi, ktorí sa rozhodli prevádzkovať

závlahové systémy vo vlastnej réžii. V roku 2017 sa na základe koncepcie uplatnili formou dodatkov k zmluvám nové podmienky prenájmu TPC. Rozsah prenajatých závlah ku koncu roka 2017 sa ustálil na hodnotách uvedených v nasledovnej tabuľke:

Rozsah prenajatých závlah v rokoch 2016 a 2017

Tabuľka 36

Región	Prenajatá výmera v ha		Index	Počet ČS		Index	Počet zmlúv
	2016	2017	2017/16	2016	2017	2017/16	2017
Záhorie	7 313	7 313	100,0	7	7	100,0	5
Podunajsko	21 388	17 114	80,0	62	63	101,6	47
Dolné Považie	15 988	15 988	100,0	34	34	100,0	26
Horné Považie	9 266	8 809	95,1	35	35	100,0	23
Ponitrie	2 445	2 389	84,0	25	24	96,0	15
Pohronie a Poľplie	4 301	2 691	62,6	10	10	100,0	10
Bodrog a Hornád	117	117	100,0	1	1	100,0	2
Spolu:	60 818	54 421	89,5	174	174	100,0	128

Prameň: MPRV SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Pri porovnaní postupného vývoja rozsahu prenajatých závlah za obdobie od roku 2007, odkedy je uplatňovaný jednotný spôsob využívania štátnych závlah prenájmom, je v priebehu jednotlivých rokov zrejмый pokles záujmu o ich prenájom, a tým aj využívanie podnikmi poľnohospodárskej prvovýroby.

Vývoj rozsahu prenajatých závlah v SR

Tabuľka 37

Rok	2007	Ø 2012-16	2016	2017	Index 2017/16	Index 2017/ Ø 2012-16
Prenajatá výmera (ha)	226 548	83 334,9	60 818,5	54 421,4	89,5	65,3
Neprenajatá vým. (ha)	94 746	109 008,2	259 148,0	264 626,7	102,1	242,8
Celkom	321 294	320 326	319 966,5	319 048,1	99,7	99,6

Prameň: MPRV SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Výmera prenajatých závlah sa od roku 2007 znížila o 172,1 tis. ha, čo predstavuje pokles o 76 %. Po uplatnení záverov koncepcie sa oproti roku 2014 prenajatá výmera znížila o 100,3 tis. ha čo predstavuje zníženie o 64,9 %. Toto zníženie je zapríčinené zmenou spôsobu určovania prenajatej výmery v súlade s koncepciou – namiesto pôvodne spoplatnenej vybudovanej výmery (0,033 €/ha) sa spoplatňuje zavlažiteľná výmera, určená ako súčet výmer kultúrnych dielov s funkčným rozvodom závlahovej vody a záujmom o zavlažovanie. Pri uplatnení nového nájomného však výnosy štátneho podniku z prenájmu TPC HZZ významne narástli. Oproti roku 2014 ide o nárast z 88 tis. € na 148 tis. €.

Jedným z rozhodujúcich hodnotiacich ukazovateľov využitia prenajatých štátnych závlah je skutočný odber závlahovej vody týmito zariadeniami. Odbery závlahovej vody

v sezóne 2017 podľa nahlásených objemov od nájomcov v jednotlivých regiónoch uvádza nasledovná tabuľka.

Odber závlhovej vody v sezóne 2017

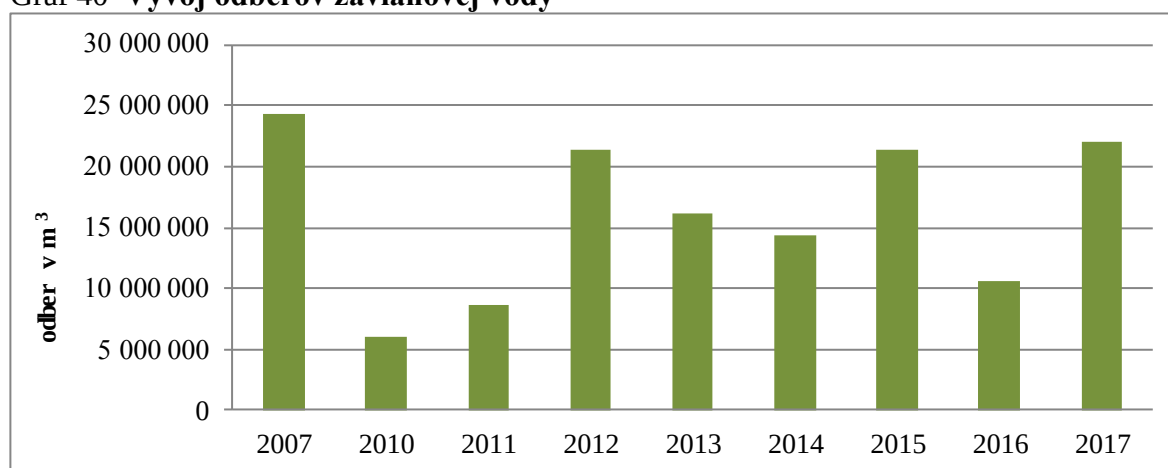
Tabuľka 38

Región	Skut. odber vody v m ³	Zavlažovaná plocha v ha	Prenajatá výmera v ha (s odberom)	% využitia prenaj. výmery
Záhorie	975 873	439	2 906,19	15,11
Podunajsko	5 075 329	10 888	13 912,75	78,26
Dolné Považie	10 134 800	10 571	14 655,36	72,13
Horné Považie	3 668 873	3 009	8 030,15	37,47
Ponitrie	249 574	382	1 024,44	37,29
Pohronie a Poiplie	1 898 692	1 916	2 216,91	86,43
Bodrog a Hornád	9 271	18	116,87	15,40
Spolu:	22 012 412	27 223	42 862,67	63,51

Prameň: MPRV SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Graf 40 Vývoj odberov závlhovej vody



Prameň: MPRV SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

V časovom horizonte 10 až 15 rokov došlo k výrazným kvalitatívnym aj kvantitatívnym zmenám v druhoch a rozsahu zavlažovaných plodín. Klesli plochy krmovín na ornej pôde a tie, ktoré sa zachovali, sa zavlažujú v minimálnom rozsahu. To platí aj o technických plodinách, kukurici a ostatných poľných plodinách. Závlahy využívajú v posledných rokoch predovšetkým pestovatelia intenzívnych plodín, ktoré sú na trhu oceňované v takej výške, že do tvorby ceny je možné zahrnúť aj nie malé náklady na závlahovú vodu.

Pestovatelia bežných tržných poľných plodín alebo krmovín sú v súčasnej finančnej situácii z pohľadu nutných vyšších dodatočných nákladov na závlahy zrejme nútení z dôvodu sucha voliť radšej riziko nižšieho objemu a kvality úrody.

Vývoj vstupov do poľnohospodárstva

Klesanie priemerných cien dodávok výrobkov a služieb do poľnohospodárstva sa v roku 2017 zastavilo a ceny vstupov spolu mierne vzrástli (0,5 %). Na priemerný medziročný rast vstupov mal najvýraznejší vplyv rast cien energií a mazív spolu (11,3 %), z toho sa ceny mazív medziročne zvýšili až o 45,2 %. Ceny motorovej boli o 18,6 % vyššie ako v predchádzajúcom roku, ceny benzínu sa medziročne zvýšili o 16,1 % a ceny elektriny o 1,3 %. Na celkovom raste vstupov sa podieľal aj pokračujúci medziročný rast cien poľnohospodárskych strojov a zariadení (8,1 %). Ceny traktorov boli od roku 2015 až do roku 2017 stabilizované s miernym medziročným poklesom, ktorý sa pohyboval od 0,1 % do 0,8 %. Ceny krmív pre zvieratá spolu prestali klesať a stagnovali s miernym rastom (0,2 %). Na zastavení klesania cien krmív pre zvieratá sa v roku 2017 podieľal najmä medziročný rast cien otrúb (14,7 %) a kŕmnych obilnín (3,4 %). Ceny hnojív a zlepšovadiel pôdy boli spolu v porovnaní s rokom 2016 nižšie o 9 %. Z toho ceny draselných hnojív boli vyššie o 0,8 % a priemerné ceny fosforečných hnojív, kombinovaných hnojív (NPK) a dusíkatých hnojív medziročne klesli v rozmedzí od 6,7 % do 11,1 %. Pokles cien hnojív a zlepšovadiel pôdy sa v roku 2017 v porovnaní s predchádzajúcim rokom mierne spomalil, čo ovplyvnil medziročný rast cien mletého vápenca o 4,2 %. Medziročne rástli ceny fungicídov a insekticídov (1,4 %), čo spomalilo pokles cien produktov na ochranu rastlín spolu, ktoré boli medziročne nižšie o 1,6 %. Zo skupiny produktov na ochranu rastlín medziročne klesli iba ceny herbicídov o 3,8 % a ceny ostatných produktov na ochranu rastlín o 4,7 %. Medziročný pokles cien bol zaznamenaný aj pri osivách a sadbe (4,8 %), z čoho o 7 % klesli ceny osív obilnín a o 3,7 % klesli ceny sadby zemiakov. Naopak ceny osív olejníkov boli vyššie o 1,2 % a strukovín o 3,8 %.

V roku 2017 sa zastavil rast cien veterinárnych služieb, ktoré medziročne klesli o 3,4 %. Naopak, plemenárske služby boli o 2,5 % drahšie ako v roku 2016. Služby v rastlinnej výrobe boli lacnejšie o 2 %.

Vývoj cenových indexov hlavných vstupov do poľnohospodárstva

Tabuľka 39

	Rovnaké obdobie minulého roka = 100	
	2016	2017
Ceny dodávok do poľnohospodárstva celkom	95,3	100,5
Z toho: Osivá a sadba		
Motorová nafta	99,7	95,2
Benzín	80,4	118,6
Elektrina	81,4	116,1
Hnojivá a zlepšovadlá pôdy	93,8	101,3
Produkty na ochranu rastlín	89,8	91,0
Krmivá pre zvieratá	97,9	98,4
Stroje a ostatné zariadenia	96,8	100,2

Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC – VÚEPP

4.2. Investície do potravinárskeho priemyslu

Fixný kapitál v potravinárskom priemysle

V odvetví výroby potravín, nápojov a tabakových výrobkov **tvorba hrubého fixného kapitálu (THFK)** v roku 2017 medziročne klesla o 3,1 % (8,6 mil. €) a dosiahla 266 mil. €.

V rámci štruktúry hrubého fixného kapitálu v roku 2017 najvyšší podiel tvorili stroje a zariadenia (58,5 %) a budovy a stavby (23,1 %). Nižší podiel na štruktúre THFK predstavovali dopravné zariadenia (11,5 %), produkty duševného vlastníctva (4,5 %) a kultivované biologické zdroje (1,9 %).

Zo zahraničných zdrojov do tvorby hrubého fixného kapitálu v roku 2017 smerovali finančné prostriedky vo výške 1,74 %. Investície zo zahraničných zdrojov do THFK medziročne klesli o 57,2 %. V tieto smerovali výhradne do ostatných strojov a zariadení (76,4 %) a do budov a stavieb (23,6 %).

Tvorba hrubého fixného kapitálu vo výrobe potravín, nápojov a tabakových výrobkov
v tis. €, b.c.

Tabuľka 40

Ukazovateľ	Ø 2012-1 6	2016 ¹⁾	2017 ²⁾	Index 2017/ 16	Index 2017/ Ø 2012-16	Zdroje zo zahraničia ^{2) 5)}		
						2016 ⁴⁾	2017 ⁴⁾	Index 2017/16
Tvorba hrubého fixného kapitálu	206 743	275 083	266 495	96,9	128,9	10 815,1 ³⁾	4 631,4 ³⁾	42,8
v tom:- budovy a stavby, vr. budov na býv.	55 060	82 221	61 688	75,0	112,0	5 040,3	1 092,4	21,7
z toho budovy na bývanie	933	0	85		9,1			
- stroje a zariadenia	117 167	145 037	156 010	107,6	133,2			
z toho ostat. stroje a zariadenia	115 201	142 825	153 900	107,8	133,6	5 549,1	3 539,0	63,8
- dopravné zariadenia	17 821	28 663	31 683	110,5	177,8	0,0	0,0	
- kultivované biologické zdroje	7 045	5 146	5 094	99,0	72,3			
- produkty duševného vlast.	9 651	14 016	12 020	85,8	124,5	225,7	0,0	42,8

Prameň: ŠÚ SR

Vysvetlivky: ¹⁾ Predbežné údaje; ²⁾ Údaje zo štvrťročných predbežných podkladov ŠÚ SR; ³⁾ v obstarávacej cene za podniky NACE 10-12; ⁴⁾ roky 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 iba za podniky s počtom 20 a viac zamestnancov; ⁵⁾ obstaranie dlhodobého majetku

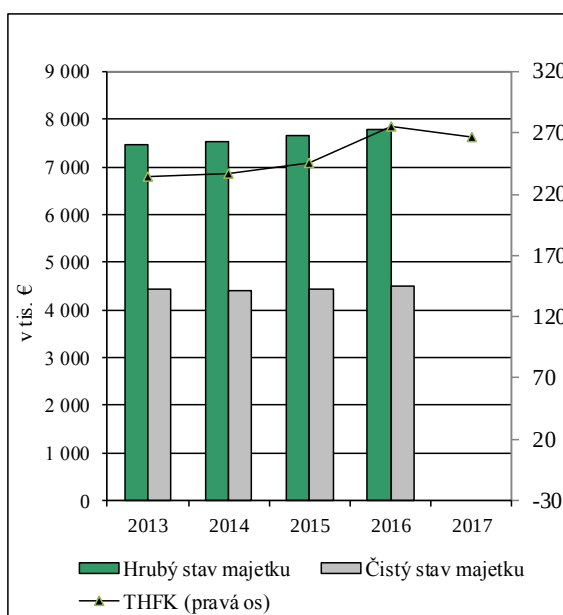
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Stav hrubého dlhodobého¹⁵ majetku sa medziročne zvýšil o 1,7 % (o 127 mil. €) a jeho hodnota dosiahla 7 785 mil. €. Čistý dlhodobý majetok vzrástol o 0,8 % (o 36 mil. €) na úroveň 4 484 mil. €.

¹⁵⁾ údaj za dlhodobý hrubý a čistý majetok má ŠÚ SR k dispozícii len rok dozadu, čiže aktuálne pre rok 2016

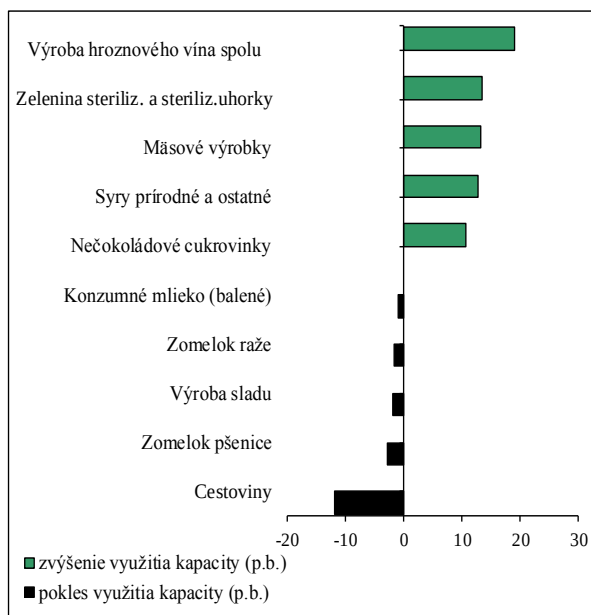
Vývoj dlhodobého hmotného a nehmotného majetku ako aj tvorba hrubého fixného kapitálu v potravinárstve sú uvedené v tabuľke 41 v Prílohe 10.

Graf 41 Vývoj tvorby hrubého fixného kapitálu vo výr. potravín, nápojov a tabak. výr. v tis. €



Prameň: ŠÚ SR
 Vypracoval: NPPC-VÚEPP
 Poznámka: Od roku 2014 sa zmenila metodika vyčísl'ovania dlhodob.majetku a bola aktualizovaná aj na predchádzajúce roky; ŠÚ SR disponuje údajmi o hrubom a čistom stave dlhod.majetku vždy len rok dozadu, čiže len do roku 2016

Graf 42 Najvýraznejšia medziročná zmena vo využití kapacít v rokoch 2017 a 2016



Prameň: Potrav (MPRV SR), prepočty NPPC –VÚEPP
 Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Potravinárske odvetvie SR disponuje dostatočným objemom výrobných kapacít. Ich využitie býva diferencované v závislosti od jednotlivých výrobkov potravinárskych odborov a v roku 2017 sa pohybovalo v nasledovných intervaloch:

- **v intervale 100,00 – 90,00 %:** výroba trvanlivého pečiva; výroba mäsových výrobkov;
- **v intervale 89,99 – 80,00 %:** výroba hydinových výrobkov, porážky jatočnej hydiny; výroba syrov (bez tavených syrov); výroba sladu, výroba čokoládových cukrovíniek a čokolády;
- **v intervale 79,99 – 70,00 %:** výroba nečokoládových cukrovíniek; výroba sterilizovanej zeleniny vrátane sterilizovaných uhorky;
- **v intervale 69,99 – 60,00 %:** zomelok pšenice, výroba nealkoholických sladených sýtených nápojov;
- **v intervale 59,99 – 50,00 %:** výroba cestovín; výroba tavených syrov; výroba hroznového vína; výroba čerstvého pečiva;
- **pod 50 %:** výroba kyslomliečnych výrobkov vrátane jogurtov (45,3 %), chleba (44,5 %), liehovín (40,6 %), mliekarenského masla (39,7 %), výroba konzumného baleného mlieka (38,7 %), výroba sušených mliečnych výrobkov (31,4 %), jatočných ošípaných (30,3 %), jatočného hovädzieho dobytku (28,1 %) a zomelku raže (20,8 %).

Najvyššie zvýšenie využitia výrobných potravinárskych výrobkov dosiahla výroba hroznového vína (19,1 p.b.), sterilizovanej zeleniny vrátane sterilizovaných uhoriek (13,6 p.b.), mäsových výrobkov (13,3 p.b.), syrov (bez tavených syrov) (12,9 p.b.), nečokoládových cukrovínok (10,8 p.b.), porážky jatočnej hydiny (10,6 p.b.), výroba kyslomliečnych výrobkov vrátane jogurtov (10,3 p.b.) a výroba tavených syrov (10,0 p.b.).

Najvýraznejšie zníženie využitia kapacít potravinárskych výrobkov sa prejavilo vo výrobe cestovín (11,9 p.b.).

Podrobnejšie údaje o výrobných kapacitách a ich využití sú v tabuľke 42 v Prílohe 10.

5. Štrukturálne zmeny a vlastnícke vzťahy

5.1. Podnikateľská štruktúra

Štruktúru podnikateľskej sféry v poľnohospodárstve, v službách pre poľnohospodárstvo a v potravinárstve tvorí široká škála podnikateľských subjektov. Vybudované právne formy v poľnohospodárstve zostali zachované, ale menil sa najmä ich počet, zastúpenie na obhospodarovanej výmere poľnohospodárskej pôdy a veľkostná štruktúra.

Počet registrovaných subjektov hospodáriacich v **poľnohospodárskej prvovýrobe** sa podľa posledného štrukturálneho zisťovania fariem v roku 2016¹⁶ v porovnaní s rokom 2013 zvýšil o 12,3 %. Rýchlejší bol prírastok fariem právnických osôb, ktorých počet sa zvýšil o 16,5 %. Počet registrovaných fyzických osôb vzrástol v porovnaní s rokom 2013 o 10,1 %. V skupine právnických osôb dlhodobo dominujú obchodné spoločnosti, ktorých počet sa zvýšil o 20,5 %. Z obchodných spoločností bol nárast zaznamenaný u spoločností s ručením obmedzeným (21,9 %). Najvýraznejší pohyb bol zaznamenaný v skupine ostatných právnických osôb, ktorých počet bol v roku 2016 o 29,9 % vyšší ako v roku 2013. Percentuálny rast ostatných právnických osôb ovplyvnilo najmä zvýšenie počtu živnostníkov so slobodným povoláním zapísaných v Obchodnom registri (OR), a to z 1 na 39. V porovnaní s rokom 2013 sa v roku 2016 výrazne zvýšil aj počet spoločenstiev vlastníkov pozemkov, bytov a pod. (51 %). V ostatnom hodnotenom roku (2016) v poľnohospodárskej prvovýrobe hospodárilu spolu 25 658 fariem. Z celkového počtu fariem 64,3 % tvorili farmy neregistrovaných fyzických osôb - samozásobitelia, domácnosti (právna forma neurčená), ktorých počet v porovnaní s rokom 2013 vzrástol o 7,1 % a v roku 2016 ich bolo 16 523. Registrovaných fariem (právnických a fyzických osôb) spolu v poľnohospodárskej prvovýrobe hospodárilu 9 135. Z toho 3 200 fariem právnických osôb a 5 935 fariem fyzických osôb.

¹⁶Frekvencia štatistického zisťovania prijatá na základe nariadenia európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1166/2008 z 19. 11. 2008 o štrukturálnych zisťovaniach fariem a zisťovaní metód poľnohospodárskej výroby a o zrušení nariadenia Rady európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS) č. 571/88 (Ú. v. EÚ L 321, 1.12.2008) vykonáva ŠÚ SR štrukturálne zisťovania fariem v trojročných intervaloch.

Počet podnikov v poľnohospodárstve a poľnohosp. službách podľa právnych foriem

Tabuľka 41

Právna forma	Poľnohospodárstvo			Poľnohospodárske služby				
	2013	2016	Index 2016/13	Priemer 2012-16	2016	2017	Index 2017/16	Index 2017/Ø2012-2016
Štát. podniky	5	4	80,0	1	1	1	100,0	-
Družstvá	567	558	98,4	23	28	31	110,7	134,8
Obchodné spoločnosti spolu	1970	2 373	120,5	1003	1 021	1 029	100,8	102,5
z toho: verejné obchod. spoloč.	3	3	100,0	8	0	0	0,0	-
spol. s ručením obmedz.	1833	2 235	121,9	939	1 009	1 019	101,0	108,5
akciové spoločnosti.	131	130	99,2	55	11	9	81,8	16,2
komanditné spoločnosti	3	5	166,7	0	1	1	0,0	-
Ostatné právnické osoby	204	265	129,9	41	32	31	96,9	75,6
Právnické osoby spolu	2 746	3 200	116,5	1068	1 082	1 091	100,8	102,2
Registrované fyzické osoby*	5 389	5 935	110,1	2918	2 330	2 370	101,7	81,2
Celkom	8 135	9 135	112,3	3986	3 412	3 461	101,4	86,8

*Fyzické osoby nezapísané do Obchodného registra

Prameň: Poľnohospodárstvo: ŠÚ SR- Štrukturálne zisťovanie fariem 2013, 2016

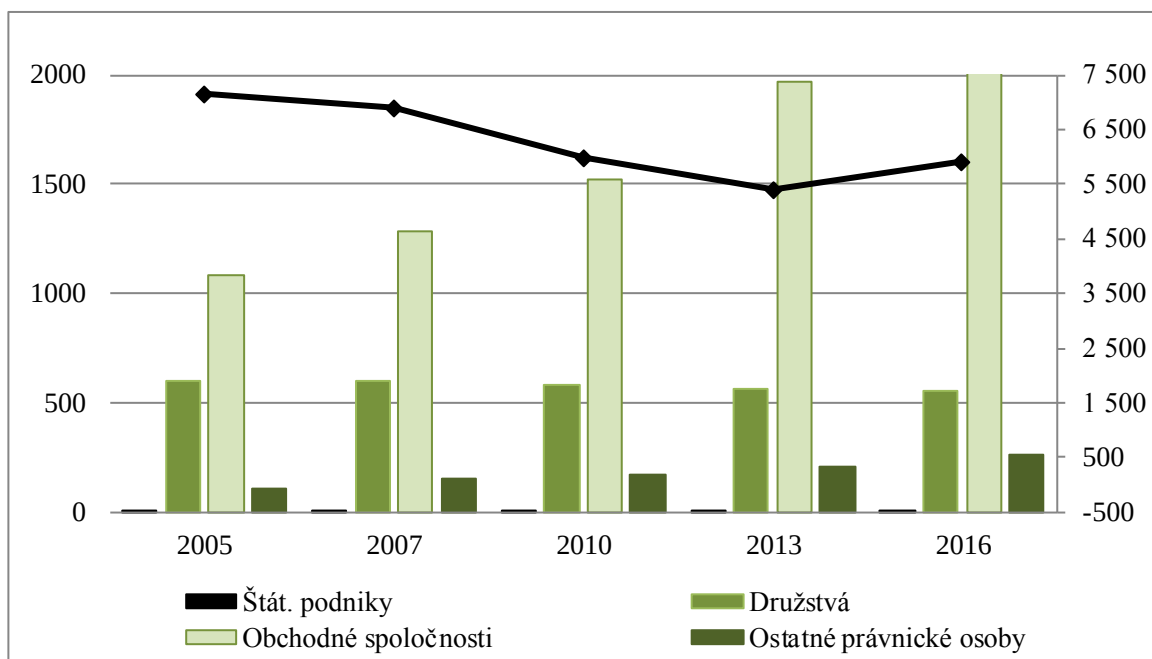
Poľnohospodárske služby: ŠÚ SR

Vypracoval: VÚEPP

Priemerná výmera farmy sa v porovnaní s rokom 2013 znížila o 7 ha a v roku 2016 dosahovala 73,7 ha. Celková výmera obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy v priebehu troch rokov mierne klesla (0,6 %) na 1 889 819,28 ha. Najvýraznejší podiel na pôde mali obchodné spoločnosti, ktoré hospodárili na 831 931,43 ha pôdy, čo bolo 44 % z celkovej výmery obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy v SR. V roku 2016 mali obchodné spoločnosti vyšší podiel na celkovej výmere obhospodarovanej pôdy ako poľnohospodárske družstvá, ktoré hospodárili na 662 879,91 ha, čo bolo 35,1 % z celkovej výmery.

Výmera obhospodarovanej pôdy u fariem registrovaných fyzických osôb v roku 2016 za trojročné obdobie klesla o 2 %. V tejto skupine právnej formy sa v ostatnom hodnotenom roku hospodárilo na 303 480,19 ha.

Graf 43 Vývoj počtu podnikov v poľnohospodárstve podľa právnych foriem



Prameň: ŠÚ SR - Štruktúrny cenový výskum 2010, Štruktúrne zisťovanie 2005, 2007, 2013, 2016
Vypracoval: VÚEPP

V **poľnohospodárskych službách** v roku 2017 počet podnikajúcich subjektov medziročne vzrástol o 1,4 % a služby v poľnohospodárstve poskytovalo 3 461 subjektov. Počet právnických osôb zostal stabilizovaný s miernym medziročným rastom (0,8 %) a mierne vzrástol počet registrovaných fyzických osôb (1,7 %). V skupine právnických osôb dominovali obchodné spoločnosti, ktorých počet sa stabilizoval s miernym medziročným rastom o 0,7 %. Z obchodných spoločností medziročne klesol počet akciových spoločností (18,2 %) a mierne vzrástol počet spoločností s ručením obmedzeným (1 %). Najvýraznejší medziročný pohyb bol v družstevných podnikoch poskytujúcich služby v poľnohospodárstve, ktorých počet sa v porovnaní s rokom 2016 zvýšil o 10,7 %. V porovnaní s rokom 2016 mierne vzrástol (1 %) počet podnikov poskytujúcich služby súvisiace s pestovaním plodín, ktoré tvorili 80,4 % z celkového počtu podnikov v poľnohospodárskych službách. Výraznejšie (12,9 %) medziročne vzrástol počet podnikov poskytujúcich služby súvisiace so zberom úrody. S miernym rastom (0,7 %) sa stabilizoval počet subjektov so službami súvisiacimi s chovom zvierat, ktoré tvorili iba 4,5 % z celkového počtu subjektov poskytujúcich poľnohospodárske služby.

Počet podnikajúcich subjektov v **potravinárskom priemysle** v roku 2017 medziročne klesol o 2,4 %. V ostatnom hodnotenom roku podnikalo v potravinárstve 1 632 registrovaných fyzických osôb a 467 právnických osôb. Počet právnických osôb medziročne klesol o 4,7 % a počet fyzických osôb klesol o 1,7 %. Najvýraznejší pokles bol v porovnaní s rokom 2016 zaznamenaný u obchodných spoločností (5,0 %). V skupine obchodných spoločností medziročne klesol najmä počet akciových spoločností (5,4 %) a spoločnosti s ručením obmedzeným zaznamenali pokles o 4,7 %. V skupine ostatných právnických osôb pribudol jeden živnostník zapísaný v obchodnom registri. Podľa výrobného zamerania sa v roku 2017 stabilizoval počet podnikov zameraných na výrobu ostatných potravinárskych výrobkov a

zostal na úrovni 186 podnikov. V uvedenej skupine 51 % podnikov bolo zameraných na výrobu pečiva a múčnych výrobkov. Mierne sa zvýšil počet podnikov zameraných na výrobu mlynských a škrobárskych výrobkov (2 podniky) a pribudli aj 3 malé podniky zamerané na výrobu tabakových výrobkov. Naopak počet výrobcov nápojov v roku 2017 klesol medziročne o 18 % a to z 99 na 81 podnikov. O 2 podniky sa zúžila aj skupina výrobcov rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (14,3 %) a spracovateľov ovocia a zeleniny o 4 podniky (10,3 %).

Počet podnikov v potravinárskom priemysle podľa právnych foriem Tabuľka 42

Právna forma	Potravinársky priemysel				
	Priemer 2012-2016	2016	2017	Index 2017/2016	Index 2017/Ø2012-16
Štát. podniky	0	0	0	0,0	0,0
Družstvá	3	2	2	100,0	76,9
Obchodné spoločnosti spolu	443	481	457	95,0	103,3
z toho: verejné obchod. spoloč..	1	1	0	0,0	0,0
spol. s ručením obmedz..	361	405	386	95,3	107,0
akciové spoločnosti.	80	74	70	94,6	87,7
komanditné spoločnosti	1	1	1	100,0	71,4
Ostatné právnické osoby	7	7	8	114,3	111,1
Právnické osoby spolu	453	490	467	95,3	103,2
Registrované fyzické osoby*	2 556	1 661	1 632	98,3	63,9
Celkom	3 008	2 151	2 099	97,6	69,8

*Fyzické osoby nezapísané do Obchodného registra

Prameň: CD MPRV SR (Prod 3-04, Roč Pol 2-01), ŠÚ SR (fyzické osoby)

Vypracoval: VÚEPP

5.2. Štruktúra poľnohospodárskej pôdy a trh s pôdou

V roku 2017 výmera využitej poľnohospodárskej pôdy predstavovala 1 910 654 ha, a oproti predchádzajúcemu roku klesla o 8 824 ha (0,43 %). Zníženie výmery bolo zaznamenané vo všetkých druhoch pozemkov a to u trvalých porastov (3,16 %), ornej pôdy (0,33%), trvalých lúk a pasienkov (0,72%) aj domácich záhrad (o 0,09%).

Výmera pôdy v SR, v ha

Tabuľka 43

Ukazovateľ	Ø 2012-16	2016	2017	Index 2017/2016	Index 2017/Ø 2012-2016
Využitá poľnohospodárska pôda	1 922 277	1 918 878	1 910 654	99,57	99,40
v tom: orná pôda	1 352 614	1 347 293	1 342 885	99,67	99,28
trvalé porasty ¹⁾	18 850	17 788	17 761	96,84	94,22
domáce záhradky	32 253	32 357	32 329	99,91	100,24
trvalé lúky a pasienky	518 547	521 441	517 679	99,28	99,83

Prameň: Štatistický úrad SR

Poznámka: ¹⁾ vinohrady, vinohradnícke plochy v rekultivácii, ovocné sady, chmeľnice, iné trvalé plodiny,
Vypracoval: NPPC – VÚEPP

V rámci dvanástich vybraných okresov Slovenska bola za kalendárny rok 2016 vykonaná analýza 37 379 predaných pozemkov o výmere 73 860 344 m² (7 386 ha) poľnohospodárskej pôdy. Táto výmera predanej pôdy predstavovala 1,15 % z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy v uvedených okresoch.

Vo vybraných okresoch Slovenska mala priemerná trhovú cenu poľnohospodárskej pôdy sumárne v roku 2016 hodnotu 0,90 €/m² a zaznamenala nárast oproti štyrom predchádzajúcim rokom. Oproti poslednému roku jej nárast činil 0,14 €/m². Hodnoty priemernej trhovej ceny spred roka 2012 však nedosiahla. V členení podľa druhu pozemku mali v roku 2016 najvyššiu priemernú trhovú cenu (4,66 €/m²) vinice. Priemerná trhovú cenu sádov mala hodnotu 3,37 €/m². Výška priemernej trhovej ceny ornej pôdy činila 1,20 €/m². Trvalé trávne porasty mali v roku 2016 najnižšiu priemernú trhovú cenu, ktorá predstavovala 0,46 €/m².

Priemerná trhovú cenu pôdy predanej na poľnohospodárske využitie podľa druhu pozemku v roku 2016

Tabuľka 44

Okres	Priemerná cena €/m ²				
	Poľn. pôda	Orná pôda	Vinice	Sady	TTP
Dunajská Streda	0,94	1,00	0,63	38,35	0,50
Trnava	2,78	2,79	12,32		1,24
Nitra	2,13	1,64	6,26	0,30	1,82
Topoľčany	0,55	0,45	0,31		1,21
Lipt. Mikuláš	2,17	3,05		12,00	1,04
Žilina	9,80	13,22		1,11	5,11
Banská Bystrica	1,63	3,25			1,22
Rim. Sobota	0,23	0,30	0,23	0,12	0,19
Prešov	4,13	5,04		11,83	2,16
Svidník	0,20	0,23		2,44	0,14
Košice-okolie	2,56	2,66		19,15	1,73
Michalovce	0,22	0,23			0,21
Spolu	0,90	1,20	4,66	3,37	0,46

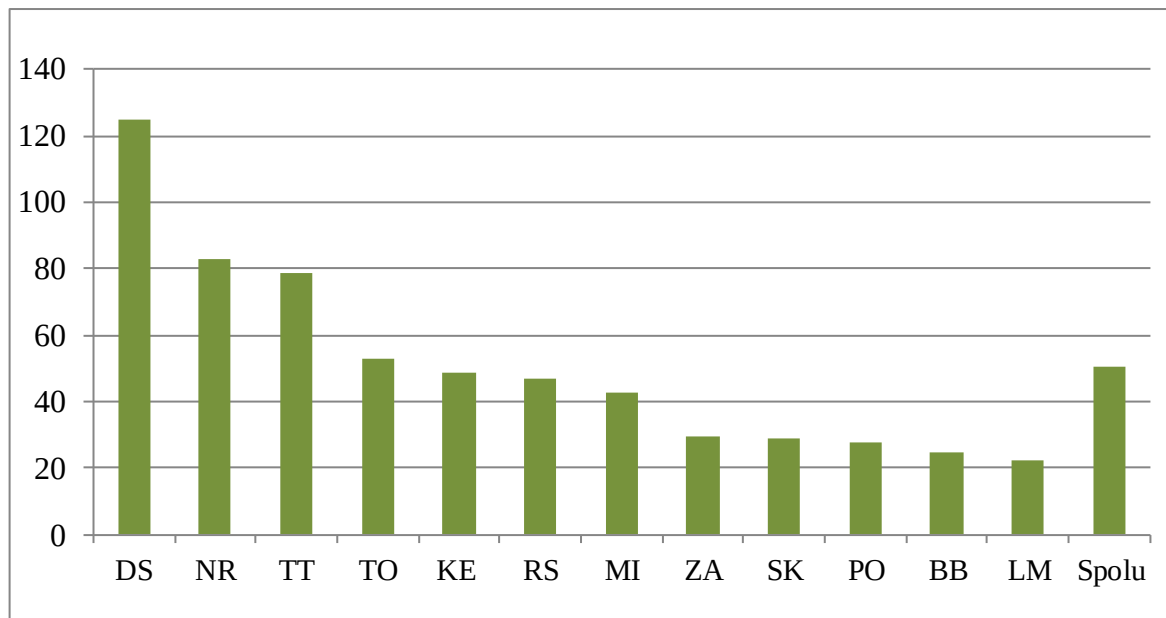
Prameň: VÚGK, vlastné výpočty

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Priemerná výška nájomného, ktorú platili poľnohospodárske subjekty vo vybraných regiónoch Slovenska predstavovala 50,26 €/ha⁻¹. Najvyššie nájomné za hektár prenajatej poľnohospodárskej pôdy platili poľnohospodárske subjekty v okrese Dunajská Streda 125,00 €/ha⁻¹, Nitra 83,17 €/ha⁻¹ a Trnava 78,94 €/ha⁻¹. Naopak najnižšie nájomné platili poľnohospodárske subjekty v okresoch Liptovský Mikuláš 22,45 €/ha⁻¹, Banská Bystrica 24,70 €/ha⁻¹, Prešov 27,63 €/ha⁻¹ a Žilina 29,43 €/ha⁻¹. V ostatných vybraných okresoch

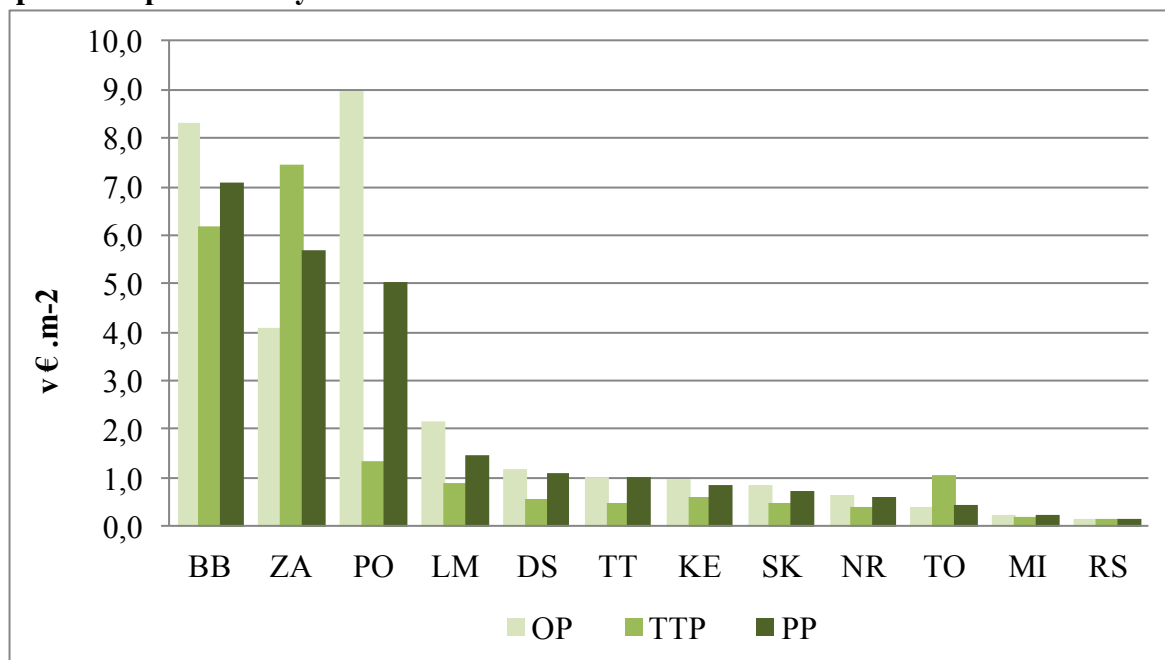
Košického kraja sa pohybovala výška nájmu od 29,00 €·ha⁻¹ v okrese Svidník do 49,00 €·ha⁻¹ v okrese Košice.

Graf 44 Priemerná výška nájomného vo vybraných okresoch SR v roku 2016 v € na ha p.



Prameň: dotazníkový prieskum NPPC - VÚEPP
Vpracoval: NPPC - VÚEPP

Graf 45 Priemerná trhovú cenu pozemkov s o.p., TTP a p.p. na ďalšie poľnohospodárske využitie v okresoch SR v roku 2015



Prameň: VÚGK, vlastné výpočty
Vpracoval: NPPC - VÚEPP

Obnova evidencie pozemkov a právnych vzťahov k nim, úprava vlastníckych vzťahov k pôde vrátane reštitúcií, pozemkové úpravy

Štátna správa na úseku pozemkových úprav usporadúva pozemkové vlastníctvo v 1 214 katastrálnych územiach z celkového počtu 3 559 katastrálnych území. V konaniach podľa zákona SNR č. 330/1991 Zb. v znení neskorších predpisov sa riešilo 759 katastrálnych území zaradených do pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.

K 31.12.2017 bolo rozhodnutím správneho orgánu celkom schválených a zapísaných 3 519 registrov, čo predstavuje oproti roku 2016 posun o 3 registre zapísané v katastri nehnuteľností.

Úprava vlastníckych vzťahov k pôde

Do 31.12.2017 bolo vydaných 45 195 rozhodnutí v reštitučných konaniach podľa zákona č. 229/1991 Zb. v znení neskorších predpisov. Týmto sa priznalo vlastníctvo k pozemkom o výmere 210 604 ha. Výmera pozemkov, ktoré neboli vydané pre zákonné prekážky a za ktoré patrí oprávneným osobám náhrada buď vo finančnej forme, alebo v pozemkoch, ktoré sú vo vlastníctve štátu, činila 32 935 ha. Počet vydaných rozhodnutí, ktorými sa priznalo vlastníctvo, bol oproti stavu k 31.12.2016 vyšší o 168, výmera vydaných pozemkov bola oproti koncu roka 2016 vyššia o 22 ha a výmera pozemkov nevydaných pre zákonné prekážky vyššia o 293 ha. V rámci pozemkových spoločenstiev bolo vydaných 12 365 rozhodnutí, čo bolo o 74 rozhodnutí viac ako v predošlom roku. Rozhodnutiami sa priznalo vlastníctvo k pozemkom o výmere 124 312 ha a to predstavovalo o 11 ha viac ako v roku 2016. Pre zákonné prekážky sa nevydali pozemky o výmere 17 355 ha, ktoré boli riešené formou náhrad. V porovnaní so stavom k 31.12.2016 to činilo o 7 ha viac.

Výsledkom reštitučných konaní podľa zákona č. 503/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov bolo vydanie 33 724 rozhodnutí k 31.12.2017, ktorými bolo navrátené vlastníctvo k pozemkom o výmere 14 209 ha a zároveň priznaná náhrada za pozemky o výmere 13 732 ha. Porovnanie so stavom k 31.12.2016 ukázalo, že bolo vydaných o 664 rozhodnutí viac, vydaná výmera bola vyššia o 115 ha a priznaná náhrada za pozemky vyššia o 3 277 ha. V rámci pozemkových spoločenstiev bolo vydaných 7 086 rozhodnutí, ktorými sa navrátilo vlastníctvo k pozemkom o výmere 9 860 ha. Rozhodnutí bolo oproti predchádzajúcemu roku o 217 viac a výmera vydaných pozemkov bola vyššia o 55 ha. Za pozemky o výmere 2 518 ha bol priznaný nárok na náhradu, a bolo to o 424 ha viac ako v roku 2016.

Pozemkové úpravy

Priebežný stav vykonávania pozemkových úprav ukázal, že do konca roka 2017 bolo z celkového počtu 418 projektov ukončených, rozhodnutím orgánu štátnej správy na úseku pozemkových úprav schválených a do katastra nehnuteľností zapísaných 377 projektov. Počet rozpracovaných projektov pozemkových úprav predstavoval 41 projektov. Z tohto počtu projektov pozemkových úprav sa z dôvodov riešenia ekologicky narušenej krajiny uskutočňujú pozemkové úpravy v Žiarskej kotline v 5 katastrálnych územiach a v oblasti

Vysokých Tatier a Spišskej Magury v 27 katastrálnych územiach. V rámci 312-tich projektov PÚ hradených z fondov EÚ boli v 303 katastrálnych územiach projekty pozemkových úprav ukončené a zapísané do katastra nehnuteľností. V roku 2017 ešte prebiehalo konanie o pozemkových úpravách v ostatných 9 projektoch pozemkových úprav, pričom pri niektorých z nich sa vykonával už len zápis do katastra nehnuteľností. Prehľad o obnove evidencie pozemkov, úprave vlastníckych vzťahov a pozemkových úpravách uvádza tabuľka 43 v prílohe č. 10.

5.3. Pracovné sily

Štruktúra pracujúcich

V roku 2017 medziročne klesol počet pracujúcich v poľnohospodárstve o 2,4 tis. osôb na 47,7 tis. pracujúcich, t. j. o 4,8 %.¹⁷ Podiel pracujúcich v poľnohospodárstve na celkovom počte pracujúcich osôb SR dosiahol 2,0 %.

Na potrebu práce v poľnohospodárstve a tým i počet pracujúcich dlhodobo vplyvajú zmeny vo výmere a štruktúre plodín pestovaných na ornej pôde. Na Slovensku prevažujú plodiny s menšou potrebou práce ako sú obilniny a olejniný a klesá pestovateľská výmera plodín náročnejších na manuálnu prácu. Nezanedbateľný vplyv na celkovú situáciu v poľnohospodárstve má liberalizácia trhu, ktorej prejavom sú dovozy agropotravinárskych komodít, konkurencia, volatilita agrárnych trhov ale v porovnaní s inými odvetviami ekonomickej činnosti aj nižšie ohodnotenie poľnohospodárov za vykonanú prácu. Vývoj počtu pracujúcich ovplyvnili nielen zmeny v RV, ale aj medziročný pokles stavov hovädzieho dobytku a oviec.

Uvedené zníženie agrárnej zamestnanosti korešponduje s medziročným poklesom pracujúcich osôb v poľnohospodárstve (pestovanie plodín, chov zvierat) o 9,7 % v organizáciách s 20 a viac zamestnancami (viď. štat. výkaz Práca 2 – 04) a s údajmi z ročného štatistického výkazníctva o počte zamestnancov podľa hlavných profesií. Podľa tohto zdroja, v roku 2016 poklesol počet zamestnancov spolu medziročne o 4,7 (Údaje za rok 2017 nie sú t. č. k dispozícii).

¹⁷V rámci zjednotenia metodiky zisťovania a zvýšenia validity údajov sa na základe konzultácií so ŠÚ SR pre výpočet zamestnanosti do roku 2013 použili údaje z VZPS a Európskeho systému národných a regionálnych účtov, ďalej len ESNÚ95. Zamestnanosť ESNÚ95 je vyjadrená počtom osôb zamestnancov a samozamestnávateľov, ktorí sú zapojení do výrobnnej činnosti spadajúcej do rámca výroby v SNÚ. Pri konštrukcii ukazovateľov účtov práce sa používa metóda bilancovania, t. j. bilancuje sa ponuka pracovných síl s dopytom. Ide o porovnávanie a harmonizovanie dát získaných z podnikových zisťovaní s dátami získanými z výberového zisťovania pracovných síl v domácnostiach tak, aby zodpovedali definíciám ILO a ESNÚ95. Podľa ESNÚ je zamestnanosť vyjadrená v domácom koncepte. V tomto koncepte sa získavajú dáta z podnikových zisťovaní.

Od 1. 9. 2014 bol pre podrobný opis ekonomiky v SR implementovaný medzinárodne porovnateľný účtovný rámec EÚ - Európsky systém národných a regionálnych účtov ESA 2010. Zmeny v metodike systému národných účtov ESA 2010 oproti doteraz používanej ESNÚ 95 (ESA 95) sú orientované na zachytenie zmien ekonomickej reality v podmienkach narastajúcej globalizácie. Manuál ESA 2010 bol uverejnený v Úradnom vestníku ako príloha A k Nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 549/2013 a prílohu B tohto nariadenia tvorí Program zasielania údajov ESA 2010.

Vývoj počtu pracujúcich v poľnohospodárstve

v tis. osobách

Tabuľka 45

Pracujúci v poľnohospodárstve	Ø 2012-16	2016	2017	Index 2017/2016	Index 2017/Ø 2012-2016
Pracujúci	51,2	50,1	47,7	95,2	93,1

Prameň: prepočty NPPC-VÚEPP podľa:

ŠÚ SR, Výberové zisťovanie pracovných síl (VZPS)

ŠÚ SR, Celková zamestnanosť (ESA 2010) podľa ekonomických činností (SK NACE Rev. 2)

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Podľa VZPS z celkového počtu pracujúcich v poľnohospodárstve tvorili ženy 26,0 %, (nárast o 1,0 p. b.) a muži 74,0 % (pokles o 1,0 p. b.).

Zmenila sa i štruktúra pracujúcich z hľadiska pracovného statusu v prospech podnikateľov. Podiel zamestnancov klesol medziročne o 1,2 p. b. na 87,4 %. Zvýšením počtu podnikateľov o 200 na 6,1 tis. osôb sa medziročne zvýšil ich podiel na 12,6 %, t. j. o 1,4 p. b., pričom počet mužov podnikateľov klesol o 8,8 % ale počet žien - podnikateliek sa zvýšil viac ako štvornásobne. Status vypomáhajúcich členov domácností sa rovnako ako v roku 2016 nezaznamenal.

Priemerná mesačná mzda v poľnohospodárstve¹⁸ sa medziročne zvýšila (o 27,0 €), a dosiahla 729 €, čo bolo zvýšenie o 3,8 %. Výška dosiahnutej priemernej mzdy dosiahla 76,4 % mzdy v hospodárstve SR, čo znamenalo pokles o 0,6 p. b.

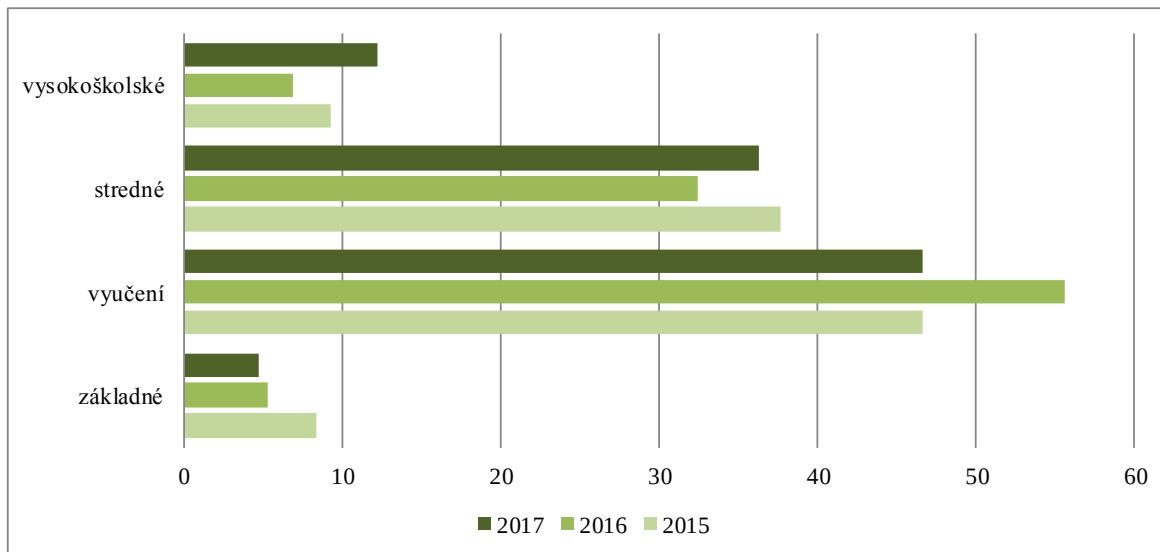
So znížením počtu pracujúcich sa zmenila vzdelanostná štruktúra poľnohospodárov (podľa VZPS)¹⁹. Medziročne sa zvýšil podiel počtu pracujúcich s vysokoškolským vzdelaním o 5,3 p. b. na 12,2 %, pričom sa zvýšil počet žien aj mužov, s väčším tempom mužov. Priaznivo sa zmenila situácia pri stredoškólakoch, keď ich podiel na celkovom počte sa medziročne zvýšil o 3,9 p. b. na 36,3 %, najmä žien. Podiel vyučených pracujúcich v tomto roku klesol o 9 p. b. na 46,6 %, z toho žien o 10,2 p. b. Bez kvalifikácie, iba so základným vzdelaním, pracovalo v poľnohospodárstve menej osôb ako v predchádzajúcom roku o 0,5 tis. a ich podiel na celkovom počte klesol o 0,6 p. b. na 4,7 %, najmä mužov o 1,4 %.

¹⁸Štatistická klasifikácia ekonomických činností SK NACE Rev. 2, bez podnikateľských príjmov, údaje upravené o štatistický odhad neevidovaných miezd

¹⁹Štatistický úrad SR vykazuje zamestnanosť podľa medzinárodne uznávanej metodiky štvrťročného výberového zisťovania pracovných síl v domácnostiach. Podľa tejto metodiky sú za pracujúcich považované všetky osoby vo veku nad 15 rokov, ktoré v sledovanom (referenčnom) týždni vykonávajú aspoň jednu hodinu práce za mzdu, plat alebo prácu s cieľom dosiahnutia zisku, vrátane osôb pracujúcich v zahraničí. Môže ísť o prácu na plný alebo kratší pracovný čas, dočasnú, príležitostnú alebo sezónnu prácu. Medzi pracujúcich sú zahrnutí aj vypomáhajúci členovia domácností podnikateľov, ktorí za svoju činnosť nepoberajú žiadnu mzdu alebo odmenu a profesionálni príslušníci ozbrojených zložiek. Za pracujúcich sa považujú tiež osoby, ktoré majú prácu, ale v sledovanom týždni nepracujú pre chorobu, dovolenku, materskú dovolenku, školenie, zlé počasie, v dôsledku štrajku a výluky, s výnimkou osôb na dlhodobom neplatenom voľne a osôb na rodičovskej dovolenke.

V roku 2014 použil ŠÚ SR k triedeniu pracujúcich z hľadiska vzdelania metodiku Medzinárodného štandardného členenia vzdelávania ISCED (The International Standard Classification of Education) vytvoreného organizáciou UNESCO. V zmysle uvedeného boli pre účely zelenej správy, pre porovnanie rokov 2013 a 2014, klasifikačné stupne v roku 2013 upravené.

Graf 46 Štruktúra pracovníkov v poľnohospodárstve podľa vzdelania v %



Prameň: ŠÚ SR, VZPS
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Podľa VZPS sa medziročne priemerný vek pracovníkov v poľnohospodárstve zvýšil o 2,1 roka) a dosiahol 46,8 rokov (v hospodárstve SR bol 40,7 rokov). Pokles počtu mužov v mladších vekových kategóriách (25-34 rokov) o 37,7 % (4,3 tis. osôb) a zvýšenie počtu v kategórii 55 – 59 ročných o 25,8 % (o 1,6 tis. osôb) sa prejavil na zvýšení priemerného veku mužov o 2,1 roka na 46,3 rokov. Priemerný vek žien sa zvýšil medziročne o 1,4 roka na 48,0 rokov ako dôsledok zvýšenia počtu žien v kategórii 50 – 54 rokov o 25,0 % a takmer dvojnásobne (o 0,7 tis. osôb) v kategóriách nad 60 rokov, čo ovplyvnilo i posunutie vekovej hranice odchodu do dôchodku.

Najvyššie zastúpenie v sektore vykazovali pracujúci vo veku 55-59 rokov (21,6 %), 50-54 rokov (18,8 %), 45-49 rokov (11,1 %) a kategória 35-39 ročných (11,1 %). Najnižšie podiely dosahovali najmladší pracujúci 15-19 roční (0,2 %) a najstarší, t.j. vo veku 65 rokov a viac rokov (2,5 %). Medziročne sa zvýšili podiely pracujúcich hlavne vo vekovej kategórii 55-59 rokov a v kategórii 40-44 rokov, naopak najviac klesol podiel v kategórii 25-29 ročných a 30-34 ročných. Celkovo sa podiel pracujúcich nad 50 rokov medziročne zvýšil o 5,9 p. b. na 50,7 %, čo predstavuje 24,6 tis. osôb.

Medziročné zmeny počtu pracujúcich z hľadiska hlavných profesií, možno vzhľadom k dostupnosti údajov, hodnotiť iba za zamestnancov v organizáciách s 20 a viac zamestnancami a to s ročným oneskorením. V roku 2016 klesol počet zamestnancov v robotníckych profesiách (organizácie s 20 a viac zamestnancami) v rastlinnej výrobe (údaje za rok 2017 nie sú ešte k dispozícii) o 1,6 % na 5,7 tis. osôb, čo ovplyvnilo situáciu v nasledovnom roku. V živočíšnej výrobe došlo takmer k rovnakému úbytku počtu zamestnancov ako v roku 2015, t. j. o 3,7 % na 7,1 tis. osôb. Počet remeselníkov a opravárov klesol o 8,5 % a počet pracujúcich na dohodu o 19,9 %, čo korešponduje s rozsahom a štruktúrou rastlinnej a živočíšnej výroby a s využívaním stále výkonnejšej techniky (viď. štat. výkaz Roč 1-01). Okrem robotníckych profesií k výraznejšiemu zníženiu počtu osôb došlo v roku 2016 aj v statuse vedúcich technických a administratívnych zamestnancov o 7,1 % na 5,7 tis. (Od roku 2013 sa krátkodobé pracovné pomery prostredníctvom dohôd o pracovnej

činnosti podstatne znížili. Dôvodom bola skutočnosť, že z týchto dohôd sa začali platiť odvody do sociálnych fondov a cena sezónnej práce sa pre zamestnávateľov podstatne zvýšila).

Podľa VZPS sa **v roku 2017 znížil počet pracujúcich osôb v potravinárskej výrobe** o 7,2 % (4,0 tis. osôb) na **50,5 tis. osôb**.

Medziročné výkyvy v počte a v štruktúre pracujúcich v potravinárskom priemysle čiastočne vysvetľuje rôznorodosť odborov, ale i charakter samotnej výroby, pretože na rozdiel od poľnohospodárstva, potravinárstvo pri dostatočnej surovinovej základni a dobrej úrovni manažovania je schopné rýchlejšie reagovať na zmeny dopytu na trhu potravín a tým i na potrebu práce. V roku 2017 k najväčšiemu úbytku pracujúcich v rámci divízie potravín došlo v triede spracovania a konzervovania mäsa a mäsových výrobkov, najmä žien. Všeobecne zamestnanosť ovplyvňuje štruktúra ponuky pracovných miest na trhu práce, úroveň podnikateľského prostredia a spracovateľských kapacít. Kolísavosť a výkyvy pri VZPS sú spôsobené tým, že na rozdiel od štatistiky organizácii s 20 a viac zamestnancami má VZPS širší záber, (pokrýva i pracujúcich v zahraničí do 1 roka, osoby na materskej dovolenke, osoby vykonávajúce prácu na základe dohôd a na platených aktivačných prácach, osoby dochádzajúce za prácou do zahraničia, atď.) a ďalej konjunkturálnou kolísavosťou v súkromnom sektore, ktorý viac využíva sezónnych pracovníkov, a pod.

Počet žien pracujúcich v potravinárskej výrobe sa znížil o 7,1 % (o 4,8 tis. osôb) na 23,2 tis. osôb), naopak počet mužov vzrástol o 3,4 % (o 0,9 tis. osôb) na 27,3 tis. osôb. Pokles počtu pracujúcich žien v sektore potravín sa štatisticky prejavilo na zmene v štruktúre pracujúcich podľa pohlavia, čo znamená, že podiel mužov sa zvýšil o 5,6 p. b. na 54,1 % a podiel žien sa znížil rovnakým tempom a dosiahol 45,9 %.

Zmenil sa počet a štruktúra pracujúcich z hľadiska pracovného statusu. Medziročne sa znížil počet podnikateľov o 55,0 % (o 2,2 tis. osôb), najmä mužov o 53,3 % (o 1,6 tis. osôb). Počet zamestnancov sa znížil o 3,8 % (o 1,7 tis. osôb) a to žien o 15,9 %, pričom počet mužov sa zvýšil o 1,1 %. Počet vypomáhajúcich členov domácností podnikateľov zostal rovnaký. Podnikatelia tvorili z celkového počtu pracujúcich 3,6 %, čo znamenalo medziročný pokles o 3,8 p. b. Podiel zamestnancov z celkového počtu pracujúcich sa medziročne zvýšil o 3,7 p. b. na 96,2 %.

Vývoj počtu a štruktúra pracujúcich v potravinárskej výrobe

v tis. osobách

Tabuľka 46

Pracujúci v potravinárskej výrobe	Ø 2012-16	2016	2017	Index 2017/201 6	Index 2017/Ø 2012-2016
Zamestnanci		50,3	48,6	96,6	
Podnikatelia		4,0	1,8	45,0	
Vypomáh. člen. dom. podnikateľa		0,1	0,1	100,0	
Pracujúci spolu	52,9	54,4	50,5	92,8	95,5

Prameň: ŠÚ SR, VZPS

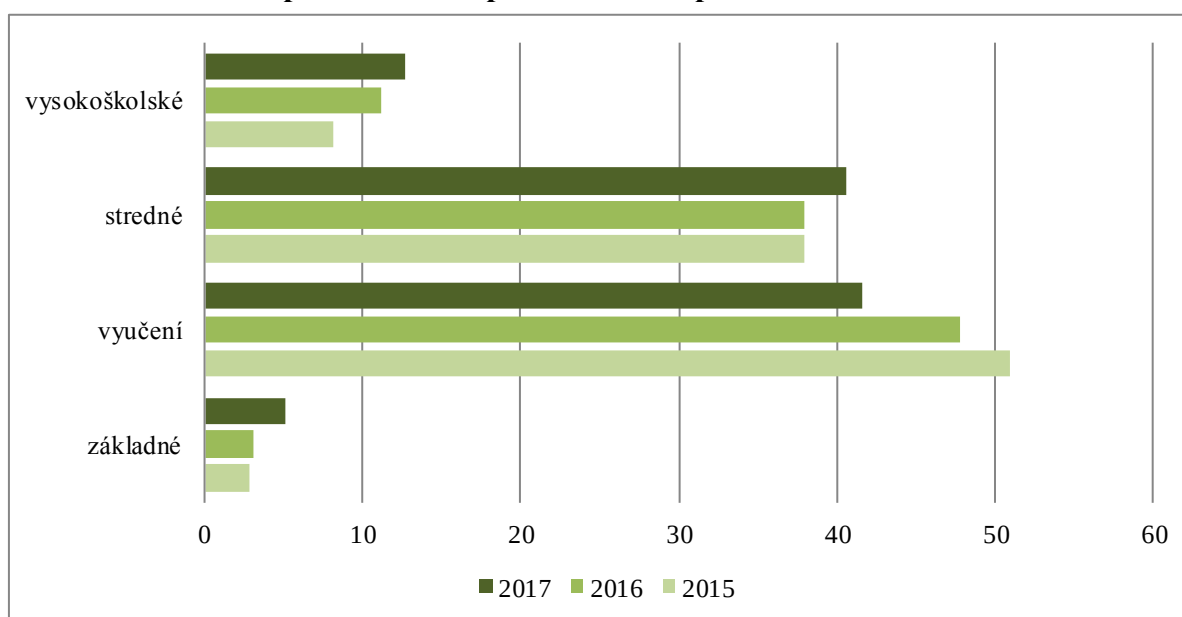
Výpracoval: NPPC-VÚEPP

Priemerný vek pracovníkov v potravinárskej výrobe sa medziročne znížil na 41,0 roka (o 0,2 rok), čím sa rozdiel medzi poľnohospodárstvom prehĺbil na 3,5 roka a v porovnaní

s priemerom hospodárstva SR bol nižší o 0,7 roka. Najvyššie zastúpenie vykazovali pracujúci vo veku 35-39 rokov (16,8 %), najmä muži a kategória 45-49 ročných (14,3 %), viac ženy. Najnižšie podiely dosahovali, tak ako v poľnohospodárstve, najmladší pracujúci 15-24 roční (4,8 %) a najstarší pracujúci vo veku 60 a viac rokov (4,2 %). Medziročne sa najviac zvýšil podiel pracujúcich kategórie 25 - 29 ročných (o 4,5 p. b.) a 45-49 ročných (o 3,1 p. b.). Podiel pracujúcich v potravinárstve nad 50 rokov medziročne klesol a to z 27,6 % na 25,8, t. j. o 1,8 p. b. .

Z hľadiska vzdelania mala štruktúra pracujúcich v potravinárskej výrobe podobný vývoj ako v poľnohospodárstve. Zvýšil sa podiel vysokoškolsky vzdelaných pracujúcich o 3,0 p. b. na 12,7 % (najmä žien), pričom ich počet sa medziročne zvýšil o 32,0 %. Podiel vyučených pracujúcich klesol o 6,2 p. b. na 41,6 % ale podiel stredoškolsky vzdelaných pracujúcich sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšil o 11,4 p. b. na 40,6 %. Pokračovalo zvyšovanie podielu počtu pracovníkov so základným vzdelaním, medziročne o 2,0 p. b. na 5,1 %.

Graf 47 Štruktúra pracovníkov v potravinárstve podľa vzdelania v %



Prameň: ŠÚ SR,
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V roku 2017 v poľnohospodárskej prvovýrobe (pestovanie plodín, chov zvierat) **klesol v organizáciách s počtom 20 a viac zamestnancov** priemerný evidenčný počet zamestnancov o 9,7 % na 23 969 fyzických osôb. Medziročný pokles počtu zamestnancov dosiahol 2 589 osôb.

Vo výrobe potravín v organizáciách s 20 a viac zamestnancami sa počet zamestnaných osôb v porovnaní s poľnohospodárstvom zvýšil o 1,2 %, t. j. o 295 fyzických osôb na 25 916 osôb.

Priemerná mesačná mzda vo výrobe potravín²⁰ sa medziročne zvýšila o 52,0 € a dosiahla 887 €, čo bolo zvýšenie o 6,2 %. Výška dosiahnutej priemernej mzdy dosiahla 81,0 % mzdy v národnom hospodárstve, čo znamenalo zvýšenie o 0,6 p. b.

Podrobnejšie informácie o vývoji počtu pracovníkov a mzdovej a vzdelanostnej úrovne sa uvádzajú v tabuľkách č.44-46 v prílohe č. 10.

Podľa údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVAR) sa v roku 2017 (stav k 31.12.) znížil počet uchádzačov o zamestnanie z pôdohospodárstva medziročne o 1 190 osôb na 3 336. Podiel z celkového počtu odvetvovo identifikovaných uchádzačov o zamestnanie tak dosiahol 4,1 %. Medziročný nárast o 0,2 p. b. bol spôsobený výrazným znížením odvetvovo identifikovaných uchádzačov o zamestnanie a zvýšeným počtom uchádzačov o zamestnanie, ktorí boli bezprostredne pred evidenciou bez zamestnania. V posledných rokoch sa znižuje prítok odvetvovo identifikovaných a zvyšuje sa prítok „nezistených“ uchádzačov o zamestnanie a tých, ktorí boli „bezprostredne pred evidenciou bez zamestnania“ (predovšetkým absolventov). Pôdohospodárstvo bolo i v roku 2017 šiestym odvetvím s najvyšším stavom uchádzačov o zamestnanie v evidencii úradov práce. V roku 2017 pribudlo do evidencie nezamestnanosti z pôdohospodárstva (prítok) 2 814 osôb, čo predstavovalo historicky najnižšiu hodnotu od roku 1999. Znížený prítok je spôsobený tým, že ekonomike sa darí generovať pracovné miesta v takej miere, že počet zamestnaných na trhu práce prevyšuje počet nových nezamestnaných (po strate zamestnania) a druhým faktorom zníženého prítoku do evidencie úradov práce je odchod vekovo starších „poľnohospodárov“ do dôchodku. Tieto osoby (vzhľadom k svojim štrukturálnym charakteristikám) sú z hľadiska reintegrácie do trhu práce stále problémovou sociálnou skupinou.

5.4. Ekologická poľnohospodárska výroba

V systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby (ďalej len EPV) evidoval ÚKSÚP v roku 2017 celkom **655 registrovaných prevádzkovateľov**, čo predstavuje o 8,7 % viac ako v roku 2016. Z tohto počtu bolo 439 prevádzkovateľov – farmárov s pôdou (67 %) a 1 chovateľ včiel. Spoločnosti s ručením obmedzeným tvorili viac ako polovicu prevádzkovateľov v systéme EPV (59,4 %), nasledovali SHR (21,8 %) a poľnohospodárske družstvá – PD (12,1 %), akciové spoločnosti (3,8 %) a iné (2,9 %).

Medzi registrovanými farmármi (439) mali najväčšie zastúpenie z hľadiska právnych foriem taktiež spoločnosti s ručením obmedzeným (46,9 %), nasledované SHR (32,3 %), poľnohospodárskymi družstvami (17,3 %), akciovými spoločnosťami (2,1 %) a inými formami (1,4 %).

²⁰Štatistická klasifikácia ekonomických činností SK NACE Rev. 2, bez podnikateľských príjmov, údaje upravené o štatistický odhad neevidovaných miezd

Prevádzkovatelia a farmári podľa právnej formy, registrovaní v EPV v SR
k 31. 12.2017

Tabuľka 47

Právna forma	Prevádzkovatelia registrovaní v EPV v r. 2017			
	Počet registrovaných prevádzkovateľov celkom	Z toho – počet farmárov	Štruktúra podľa právnej formy v %	
			registrovaní prevádzkovatelia spolu	farmy spolu
PD	79	76	12,1	17,3
s.r.o.	389	206	59,4	46,9
a.s.	25	9	3,8	2,1
SHR	143	142	21,8	32,3
iné (živnostníci, reg. na rod. č. a pod.)	19	6	2,9	1,4
Spolu v SR	655	439	100,0	100,0

Prameň: ÚKSÚP, MPRV SR; prepočty NPPC-VÚEPP.
 Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V roku 2017 predstavovala **celková výmera registrovanej poľnohospodárskej pôdy v systéme EPV v SR** (vrátane plôch v konverzii) 189 147 hektárov, t. j. 10 % z celoštátnej využiteľnej výmery poľnohospodárskej pôdy podľa LPIS (2017). Medziročne sa výmera p. p. zvýšila o 2 137 hektárov (t. j. 1,14 %). V rozdelení podľa druhu pozemku v EPV medziročne stúpila výmera registrovanej ornej pôdy o 2 676 ha, ovocných sádov o 29 ha a vinohradov o 9 ha. Naopak výmera TTP klesla o 577 ha

Poľnohospodárska pôda registrovaná v systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby v SR (vrátane plôch v konverzii) k 31. 12. príslušného roka
 v ha

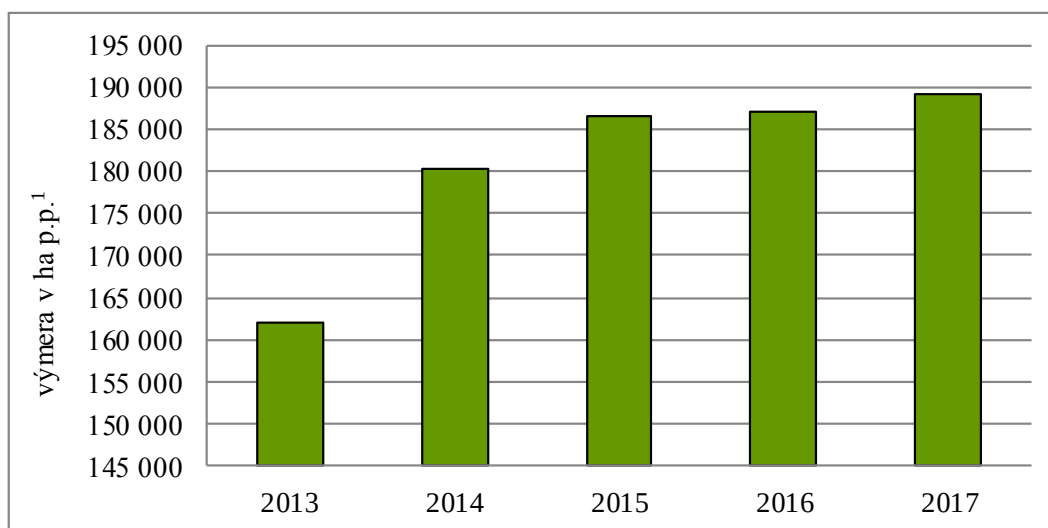
Tabuľka 48

Poľnohospodárska pôda podľa druhu pozemku	2016	2017	Rozdiel (ha) 2016-2015
Orná pôda	60 302	62 978	2 676
Trvalé trávne porasty	124 807	124 230	-577
Ovocné sady	1 778	1 807	29
Vinohrady	123	132	9
Poľnohospodárska pôda spolu	187 010	189 147	2 137

Prameň: ÚKSÚP, MPRV SR; prepočty NPPC-VÚEPP
 Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Výmera registrovanej poľnohospodárskej pôdy od roku 2013 stúpa a v roku 2017 dosiahla svoje maximum v rámci posledných piatich rokov, a to 189 147 ha.

Graf 48 Registrovaná poľnohospodárska pôda v EPV na Slovensku v rokoch 2013-2017 v hektároch²



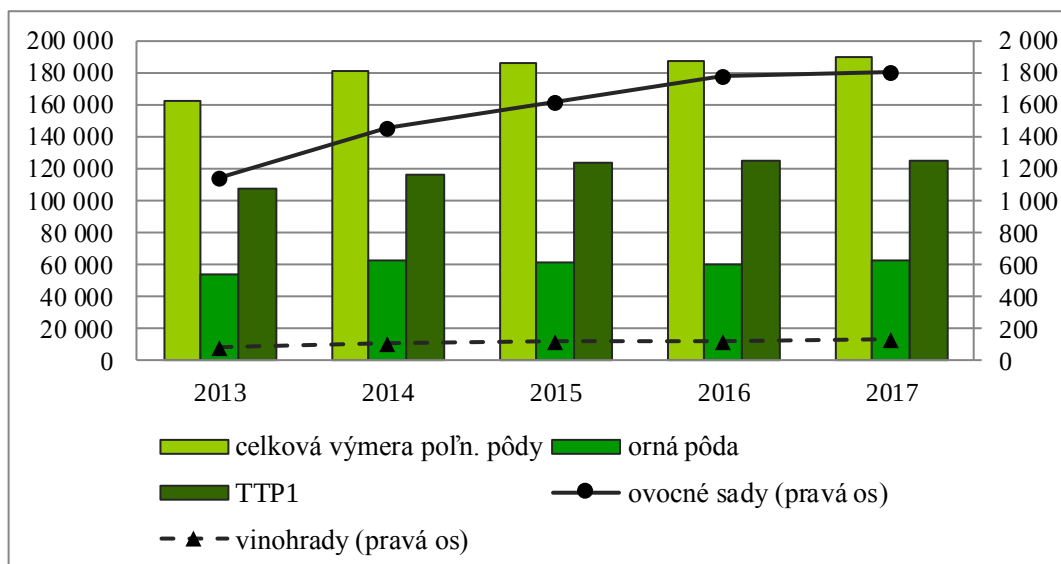
Prameň: ÚKSÚP, MPRV SR

Poznámka¹: p. p. – poľnohospodárska pôda; Poznámka²: Graf znázorňuje registrovanú výmeru poľn. pôdy v systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby – EPV celkom – vrátane plôch v konverzii.

Vypracoval: NPPC-VUEPP

Vývoj výmer registrovanej pôdy v EPV z hľadiska druhov pozemkov v priebehu rokov 2013 – 2017 mal mierne stúpajúci charakter. Výmera ornej pôdy stúpala z hodnoty 53 181 ha na hodnotu 62 978 ha. Výmera TTP rástla od 107 600 ha do 124 230 ha a ovocných sádov od 1 144 do 1 807 ha. Výmera vinogradov rástla od 82 do 132 ha.

Graf 49 Poľnohospodárska pôda v systéme EPV podľa druhov pozemkov v SR v rokoch 2013-2017 v hektároch²



Prameň: ÚKSÚP, MPRV SR, Poznámka¹: TTP – trvalé trávne porasty, Poznámka²: Graf zobrazuje výmeru poľn. pôdy v EPV (vrátane plôch v konverzii), Vypracoval: NPPC-VUEPP

Stavy hospodárskych zvierat spolu v EPV v SR za rok 2017

Medzi hospodárskymi druhmi zvierat registrovanými v EPV celkom (vrátane konverzie) mali najpočetnejšie zastúpenie, podobne ako v predchádzajúcom roku, ovce (102 000 ks). Nasledoval hovädzí dobytok (61 665 ks), hydina (4 111 ks), kozy (1 349 ks), kone (541 ks), ošípané (164 ks), včelstvá (426 ks). V porovnaní s rokom 2016 vzrástol počet hospodárskych zvierat u oviec a u ostatných druhov (somáre, pony, králiky...). Počet hovädzieho dobytku, hydiny, kôr, koní, ošípaných a včelstiev v porovnaní s minulým rokom klesol.

Stavy najpočetnejších hospodárskych zvierat spolu v EPV v SR za rok 2017

v ks

Tabuľka 49

Druh hospodárskych zvierat	2016	2017			Rozdiel 2016-2015
		Počet zvierat v konverzii	Počet zvierat v ekológii	Zvieratá spolu	
Ovce	93 596	3 271	98 729	102 000	8 404
Hovädzí dobytok	65 724	5 759	55 906	61 665	-4 059
Hydina	5 311	30	4 081	4 111	-1 200
Kozy	1 429	77	1 272	1 349	-80
Kone	590	49	492	541	-49
Ošípané	438	11	153	164	-274
Včelstvá	456	0	426	426	-30
Ostatné (somáre, pony, králiky....)	10	0	16	16	6

Prameň: ÚKSÚP, Naturalis SK, s.r.o., Biokont CZ, s.r.o.

Poznámka: Tabuľka obsahuje chovy podľa štatútu pôdy.

Vypracoval NPPC-VÚEPP

Certifikácia v EPV v SR za rok 2017

Na výkon kontroly a certifikácie EPV boli v SR v roku 2017 oprávnené dve inšpekčné organizácie. Okrem kontroly prevádzkovateľov obidve inšpekčné organizácie Naturalis SK, s.r.o. (SK-BIO-002) a aj Biokont CZ, s.r.o. (SK-BIO-003) vykonávajú aj certifikáciu produktov z EPV. Od 15.12.2017 je v SR oprávnená tretia súkromná inšpekčná organizácia EKO-CONTROL SK s.r.o. so sídlom v Košiciach. EKO-CONTROL SK s.r.o. má ÚKSÚP pridelený kód: SK-BIO-004. V roku 2017 táto inšpekčná organizácia nevykonávala žiadnu činnosť.

Podľa informácií z ÚKSÚP bolo v roku 2017 vydaných celkom 791 certifikátov, čo predstavuje medziročný nárast o 3 %. Dohľad certifikovaných produktov z EPV vykonal Naturalis SK, s.r.o. v rámci inšpekčného orgánu pri kontrolách. Vydanie certifikátu sa realizuje na základe žiadosti ekologického prevádzkovateľa. V roku 2017 bolo do inšpekčnej organizácie Naturalis SK, s.r.o. podaných 641 žiadostí o certifikáciu. Pri certifikácii bolo celkovo prerušených 232 procesov certifikácie, zastavené boli 4 certifikačné konania, 45 žiadostí bolo odmietnutých a 26 certifikátov bolo odobratých.

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch aj v roku 2017 dominovala certifikácia organizáciou **Naturalis SK, s.r.o.**, ktorá vydala 704 certifikátov, v ktorých bolo certifikovaných 4 294 výrobkov v členení: výrobky rastlinnej výroby (1 858 ks), výrobky potravín (1 147 ks), výrobky živočíšnej výroby (518 ks), výrobky z prebaľovania (411 ks), produkty z obchodovania (214 ks), výrobky krmív (41 ks), , produktov vývozu (33 ks), produkty voľného zberu (24 ks), produkty dovozu z tretích krajín (18 ks), produktov osív (18ks) atď.

Inšpekčná organizácia **Biokont CZ, s.r.o.** v roku 2017 vydala 87 certifikátov ktorými bolo certifikovaných 751 výrobkov v nasledovnom členení: produkty rastlinnej výroby (306 ks, z toho 11 z konverzie), produkty z obchodovania (233 ks), potravín (157 ks), produkty živočíšnej výroby (35 ks), produkty dovozu z tretích krajín (10 ks) a krmív (10 ks).

Komoditná orientácia v EPV (bio+konverzia) bola v rámci hlavných kategórií v roku 2017 podobná ako v predchádzajúcich rokoch. **Pri produktoch poľnohospodárstva v rastlinnej výrobe** prevládali netrvácne plodiny (jednoročné kultúry), kde bol najväčší objem certifikácie zaznamenaný pri krmovinách (361 825,95 ton), obilninách (45 563,40 ton), a olejnatých semenách (3 354,71 ton). Najvyšší podiel certifikovaných produktov-krmovín súvisí s vysokým podielom registrovaných TTP, pričom každý prevádzkovateľ so živočíšnou výrobou si krmivo z TTP aj certifikuje. Pri trvácnych plodinách (trvalé kultúry) mali najväčšie množstvá komodity: malvicové plody a kôstkové ovocie (564,68 ton), korenie, aromatické, liečivé a farmaceutické plodiny (359,95 ton) ostatné stromové a kríkové ovocie a orechy (311,16 ton) a hrozno (299,67 ton).

Najpočetnejšie certifikované produkty poľnohospodárstva v EPV podľa hlavných skupín komodít v SR za rok 2017, v tis. kg Tabuľka 50

Certifikované produkty poľnohospodárstva	Množstvo celkom, podľa inšpekčnej a certifikačnej organizácie		
	Naturalis SK, s.r.o.	Biokont CZ, s. r. o.	Spolu SR
1. Netrvácne plodiny			
a) Obilniny	40 588,34	4 975,06	45 563,40
Obilná slama a plevy	7 592,95	1 154,08	8 747,03
b) Strukoviny	767,79	172,21	940,00
c) Olejnaté semená	2 117,88	1 236,83	3 354,71
d) Zelenina a melóny, korene a hľuzy	817,63	69,08	886,71
e) Krmoviny	333 079,55	28 746,4	361 825,95
2. Trvácne plodiny			
a) Hrozno	298,73	0,94	299,67
b) Malvicové plody a kôstkové ovocie	554,99	9,69	564,68
c) Ostatné stromové a kríkové ovocie a orechy	311,16	0	311,16

Certifikované produkty poľnohospodárstva	Množstvo celkom, podľa inšpekčnej a certifikačnej organizácie		
	Naturalis SK, s.r.o.	Biokont CZ, s. r. o.	Spolu SR
d) Korenie, aromatické, liečivé a farmaceutické plodiny	345,83	14,12	359,95

Prameň: ÚKSÚP, Naturalis SK, s.r.o., Biokont CZ, s. r. o., Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Do kategórie **produkty poľnohospodárstva v živočíšnej výrobe** patria certifikované *živé zvieratá a živočíšne produkty*. Aj v tomto členení dominuje inšpekčná organizácia Naturalis SK, s.r.o.

Certifikované živé zvieratá a živočíšne produkty v EPV v SR za rok 2017

v uvedených merných jednotkách

Tabuľka 51

Živé zvieratá a živočíšne produkty – spolu	Množstvo celkom podľa inšpekčnej a certifikačnej organizácie		
	Naturalis SK, s.r.o.	Biokont CZ, s. r. o.	Spolu SR
Živé zvieratá	158 058 ks	2 848 ks	160 906 ks
Živočíšne produkty	20 364 171 kg	60 358,75 kg	20 424 529,91 kg
	322 449 ks	1 853 ks	324 302 ks

Prameň: ÚKSÚP, Naturalis SK, s.r.o., Biokont CZ, s. r. o.

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V kategórii **potravinárskych výrobkov** v EPV boli v roku 2017 zaznamenané najväčšie certifikované množstvá pri *pečive a múčnych výrobkoch, pri olejoch a tukoch, pri mlynárenských výrobkoch, pri kakae, čokoláde a cukrovinkách, pri mliečnych výrobkoch a syroch, pri spracovanom a konzervovanom ovocí a zelenine, pri spracovanom čaji a káve, atď.*

Prevládajúce certifikované potravinárske výrobky spolu v EPV v SR za rok 2017

v uvedených merných jednotkách

Tabuľka 52

Prevládajúce certifikované potravinárske výrobky v EPV	Množstvo celkom podľa inšpekčnej a certifikačnej organizácie			
	Merná jednotka	Naturalis SK, s.r.o.	Biokont CZ, s. r. o.	Spolu SR
Spracované a konzervované mäso	kg	36 550,1	0	36 550,1
Spracované a konzervované ovocie a zelenina	kg	119 013,95	15 500	134 513,95
	l	18 873,3	0	18 873,3
	ks	0	0	0
Oleje a tuky	l	37	691 581,43	691 618,43
	kg	33,3	622 423,29	622 456,59
Mliečne výrobky a syry	l	2 153 608	0	2 153 608
	kg	211 193,39	491,17	211 684,56
Mlynárske výrobky	kg	517 133,7	0	517 133,7
	ks	0	0	0
Pečivo a múčne výrobky	kg	672 377,7	133,92	672 511,62

Prevládajúce certifikované potravinárske výrobky v EPV	Množstvo celkom podľa inšpekčnej a certifikačnej organizácie			
	Merná jednotka	Naturalis SK, s.r.o.	Biokont CZ, s. r. o.	Spolu SR
Kakao, čokoláda a cukrovinky	kg	223 046,07	74,34	223 120,41
Spracovaný čaj a káva	kg	83 876,27	8383,71	92 259,98
Chuťové prísady a koreniny	l	8 030	0	8 030
Pripravené pokrmové a jedlá	kg	12 524	310	12 834
Ostatné potravinárske výrobky	kg	0	8 100	8 100
	l	0	0	0
	ks	0	0	0
Pripravené krmivo pre zvieratá	kg	4 286 230	96 580	4 382 810
Nápoje	l	52 790,02	17 237,7	70 027,72
Destilované alkoholické nápoje	l	46,70	0	46,70
Víno z hrozna	l	47 825	4 374,75	52 199,75
Nealkoholické nápoje; minerálne vody a ostatné fľaškové vody	l	4 918,32	12 862,95	17 781,27

Prameň: ÚKSÚP, Naturalis SK, s.r.o., Biokont CZ, s. r. o.

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V roku 2017 evidoval ÚKSÚP u inšpekčnej a certifikačnej organizácii Naturalis SK, s.r.o. **certifikované osivá** pre obilniny. U inšpekčnej a certifikačnej organizácii Biokont CZ, s.r.o. neboli v roku 2017 certifikované žiadne osivá v EPV.

Certifikované osivá v EPV podľa hlavných skupín komodít v SR v roku 2017

v tonách

Tabuľka 53

Certifikované osivá v EPV – hlavné skupiny komodít	Množstvo celkom podľa inšpekčnej a certifikačnej organizácie		
	Naturalis SK, s.r.o.	Biokont CZ, s. r. o.	Spolu SR
Obilniny (pšenica, kukurica, tritikale)	233,05	0	233,05

Prameň: ÚKSÚP, Naturalis SK, s.r.o., Biokont CZ, s. r. o.

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V programovacom období 2014-2020 je v rámci **PRV SR 2014-2020** zachovaná podpora EPV. Pre jej dôležité ekologické a environmentálne prínosy bolo schválené samostatné **Opatrenie Ekologické poľnohospodárstvo**. V PRV SR 2014-2020, v ktorom sú podrobnejšie špecifikované podmienky podpory, sa podpora na ekologické poľnohospodárstvo člení na tieto platby: platby na konverziu na ekologické poľnohospodárstvo, ktoré sa budú uplatňovať cez podopatrenie *Platba na prechod na postupy a metódy ekologického poľnohospodárstva* (obdobie v konverzii) a platby na udržanie ekologického poľnohospodárstva, ktoré sa budú uplatňovať prostredníctvom podopatrenia *Platba na udržiavanie postupov a metód ekologického poľnohospodárstva* (obdobie po konverzii).

Pre limitovaný alokovaný prídelený finančných prostriedkov na toto opatrenie bola výzva na poskytnutie podpory na spomínané opatrenie vyhlásená len v roku 2015, pričom určené finančné prostriedky boli vyčerpané.

Produkcia biomasy a obnoviteľných zdrojov energie

Na základe údajov o výrobe energie z vybraných druhov obnoviteľných zdrojov zo Štatistického úradu v Bratislave bola v roku 2016 sumárne za vybrané druhy OZE vyššia výroba elektriny aj tepla oproti predchádzajúcemu roku. Najväčší nárast elektrickej energie bol zaznamenaný pri výrobe z bioplynu. Najväčší nárast vyrobenej tepelnej energie sa ukázal pri výrobe z tuhého mestského odpadu a pri výrobe z bioplynu z dreva a drevného odpadu.

Energia vyrobená z vybraných druhov obnoviteľných zdrojov

Tabuľka 54

OZE	2015		2016		Elektrina	Teplo
	Elektrina v GWh	Teplo v TJ	Elektrina v GWh	Teplo v TJ	Index 2016/15	Index 2016/15
Tuhý mestský odpad	33	23	26	62	78,8	269,6
Drevo/drevný odpad / ostatný tuhý odpad	1 099	4 972	1 129	5 252	102,7	105,6
Bioplyn	541	473	576	471	106,5	99,6
Spolu	1 673	5468	1 731	5 785	103,5	105,8

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Nárast počtu vybudovaných bioplynových staníc na Slovensku za posledné obdobie stagnuje. Väčšina BPS má inštalovaný výkon v rozpätí 0,9 – 1,0 MW a najviac z nich sa zameriava na výrobu elektriny z kukuričnej siláže. Spotreba kukuričnej siláže do bioplynových staníc na Slovensku, dosiahla podľa odborného odhadu až 1,2 mil. ton kukuričnej siláže za rok. Budovanie ďalších BPS a tým ďalšia spotreba kukurice na produkciu bioplynu by mohla ohroziť zásoby objemových krmív pre živočíšnu výrobu. Preto pri budovaní nových bioplynových staníc na Slovensku bude potrebné orientovať sa na spracovanie iných druhov biomasy.

Bioplynové stanice pridružené k farmám často využívajú hnojovicu, ktorá je omnoho ľahšie rozložiteľná ako siláž. Generovaný bioplyn je najčastejšie využívaný na kombinovanú výrobu elektrickej energie a tepla v kogeneračných jednotkách. Alternatívne môže byť bioplyn čistený na kvalitu porovnateľnú so zemným plynom. Bioplynové stanice v rozsahu niekoľko megawattov, kombinované s úpravou bioplynu, môžu už v budúcich rokoch tvoriť významnú časť čistej a sebestačnej výroby energie.

Viaceré dokumenty udávajú, že celková produkcia biologických odpadov vo forme hnoja, hnojovice a exkrementov zo živočíšnej výroby je okolo 10 mil. ton za rok. Preto je

v poľnohospodárskej praxi potrebné riešiť manipuláciu a skladovanie odpadovej biomasy zo živočíšnej výroby. Využitie vedľajších produktov zo živočíšnej výroby v BSP môže prispieť k riešeniu tohto problému. Chovy hospodárskych zvierat sú relatívne rovnomerne rozmiestnené po celom území Slovenska, tak aj produkcia biologických odpadov je rovnomerne rozložená. Tento druh biomasy môže byť využívaný predovšetkým v mieste vzniku, prípadne v najbližšom regióne s krátkym logistickým prepojením.

Využitie vedľajších produktov rastlinnej, živočíšnej výroby a zároveň biologického odpadu z miest a obcí by mohlo podstatne zlepšiť ekonomiku BPS na strane vstupov. Pri spracovaní vlastných odpadov a vedľajších produktov poľnohospodárskeho podniku existuje predpoklad, že budú vznikať menšie BPS s elektrickým výkonom do 250 kW, ktoré budú vo väčšej miere spotrebúvať vyrobenú elektrickú a tepelnú energiu pri svojej činnosti.

Súčasná biopalivová politika EÚ sa zameriava na rozvoj biopalív druhej generácie, prekonávanie prekážok trhu a zlepšenie distribučných a skladovacích systémov. Biopalivá by mali byť vyrábané spôsobom, ktorý nespôsobí významné škody na životnom prostredí a zároveň nekonkuruje výrobe potravín. Investície do výroby druhogeneračných biopalív sú nutné vzhľadom na množstvá, ktoré bude potrebné vyrobiť z dôvodov plnenia environmentálnych cieľov o znižovaní emisií v doprave.

Najväčší výrobca bioetanolu na Slovensku (spoločnosť Enviral) plánuje zvýšiť existujúcu produkciu liehu prvej generácie a v ďalšej etape postaviť novú prevádzku na výrobu celulóзовého liehu druhej generácie. Projekt počíta so spracovaním odpadovej poľnohospodárskej biomasy produkovanej v západoslovenskom regióne.

Plodiny pestované výlučne na energetické účely v roku 2017

Tabuľka 55

Plodina	Výmera v ha	Odhad. úroda v t	Počet pestovateľov
Obilniny spolu (pšenica mäkká ozimná, kukurica na zrno a cirok)	252,94	1258	6
Olejniny spolu (sója, repka olejka ozimná a horčica)	123,96	366,5	3
Kukurica a jej miešanky na zeleno a siláž	7338,22	185972,4	31
Jarné strukovinoobilné miešanky a ostatné jednoročné krmoviny	820,91	14638,8	9
Ďatelina červená dvojkosná a lucerna	427,50	2278,3	4
Trávne porasty viacročné	156,05	351,1	4

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

6. Vplyv poľnohospodárstva na životné prostredie

6.1. Čerpanie prírodných zdrojov v poľnohospodárstve

V roku 2016 dosiahol odber povrchovej vody (spoplatnenej) pre poľnohospodárstvo úroveň 958 tisíc m³. Podľa zákona o vodách nie sú malé odbery povrchových vôd z vodných

tokov v množstve max. 15 000 m³ ročne resp. 1 250 m³ mesačne spoplatnené a takisto povinnosť platiť platby sa nevzťahuje na odbery vody pre účely zavlažovania poľnohospodárskej pôdy. Detailnejšie údaje o spotrebe vody na zavlažovanie poľnohospodárskej pôdy sú uvedené v časti 4.1. Vstupy do poľnohospodárstva.

Vývoj spotreby povrchovej vody (spoplatnenej) v mil. m³

Tabuľka 56

	2014	2015	2016	Index 2016/15
Spotreba celkom	221,7	227,7	218,0	95,7
z toho: poľnohospodárstvo	0,8	0,9	1,0	111,1
% z celkovej spotreby	0,37	0,40	0,45	0,05 p.b.

Prameň: SHMÚ

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

V roku 2016 sa odber podzemnej vody medziročne znížil o 1,1 %. V rámci poľnohospodárstva sa medziročne zvýšil objem odberov podzemnej vody v živočíšnej výrobe o 5,9 %, naopak v rastlinnej výrobe klesol o 22,9 %. V potravinárskom priemysle bol zaznamenaný pokles odberov podzemnej vody o 5,7 %.

Vývoj odberov podzemnej vody podľa účelu využitia, v l.s⁻¹

Tabuľka 57

Účel využitia	2014	2015	2016	Index 2016/15
Spotreba podzemnej vody celkom	10 187,3	10 330,2	10 223,6	98,9
z toho: poľnohospodárstvo - RV	120,6	134,5	103,71	77,1
poľnohospodárstvo - ŽV	227,0	200,1	211,81	105,9
potravinársky priemysel	238,6	258,5	243,72	94,3

Prameň: SHMÚ

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

V roku 2016 došlo v rámci pôdohospodárstva k výraznému nárastu medziročnej spotreby vykurovacieho oleja ľahkého (78,3 %). Vzrástla aj spotreba palivového dreva (20,9 %), zemného plynu (10,3 %), tepla (6,5 %), nafty (2,0 %) a benzínu (0,7 %). Klesla spotreba uhlia (8,7 %) a elektriny (2,2 %).

Spotreba vybraných druhov palív, elektriny a tepla v pôdohospodárstve

Tabuľka 58

Názov paliva	Mer. j.	2015	2016	Index 2015/14
Palivové drevo	t	8 179	9 885	120,9
Uhlie	t	2 135	1 949	91,3
Benzíny	t	1 801	1 814	100,7
Nafta	t	91 219	93 037	102,0
Vykur. olej ľahký	t	23	41	178,3
Zemný plyn	tis. m ³	28 731	31 695	110,3
Elektrina	MWh	260 769	254 939	97,8
Teplo	GJ	231 922	247 095	106,5

Prameň: ŠÚ SR, Poznámka: podniky s 20 a viac zamestnancami,

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

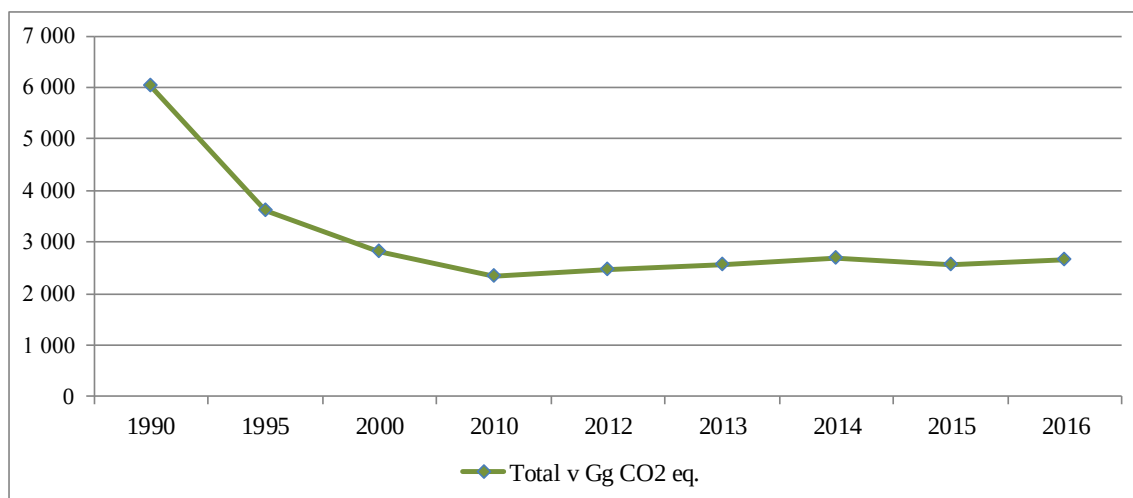
6.2. Vplyv poľnohospodárstva na kvalitu ovzdušia a vodných zdrojov

Poľnohospodársky sektor tvorí približne 7,6 %-ný podiel na celkovom objeme emisií skleníkových plynov vyprodukovaných v Slovenskej republike.

V roku 2016 sa podľa SHMÚ medziročne zvýšil objem vyprodukovaných skleníkových plynov z poľnohospodárstva o 4,1 % na úroveň 2 660,5 Gg CO₂ ekvivalentu.

Vývoj emisií skleníkových plynov z poľnohospodárstva má od roku 1990 klesajúci charakter a od roku 2005 sa mení len minimálne.

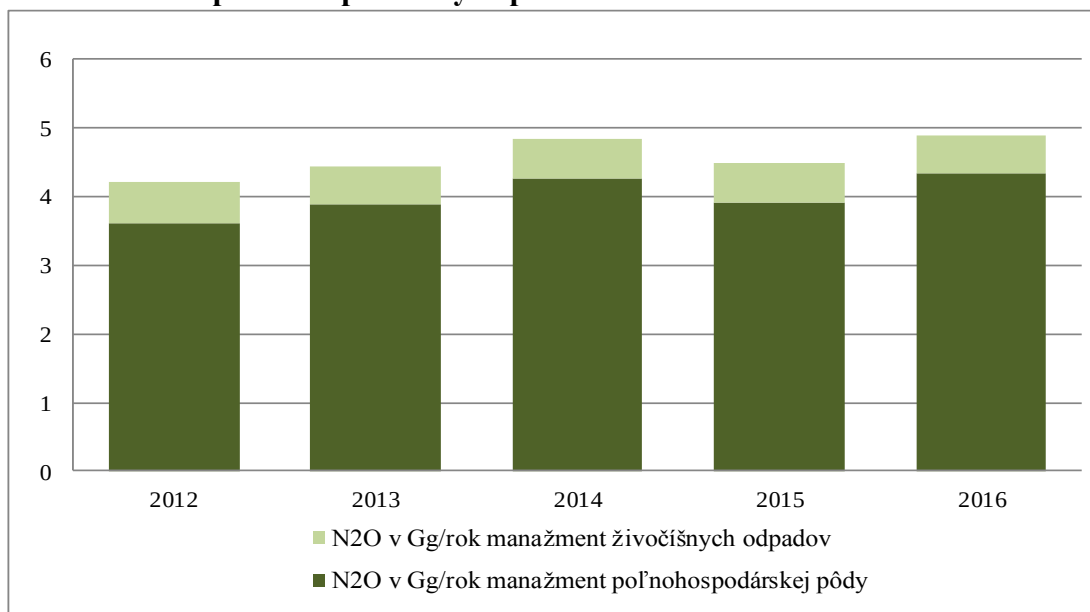
Graf 50 Vývoj emisií skleníkových plynov z poľnohospodárstva v rokoch 1990 - 2016



Prameň: SHMÚ - úsek Kvalita ovzdušia
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Približne tri pätiny z vyprodukovaného objemu emisií tvorí oxid dusný emitovaný do ovzdušia hlavne z obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy a v menšom rozsahu ako dôsledok chovu hospodárskych zvierat (odbúravanja živočíšnych exkrementov) v SR.

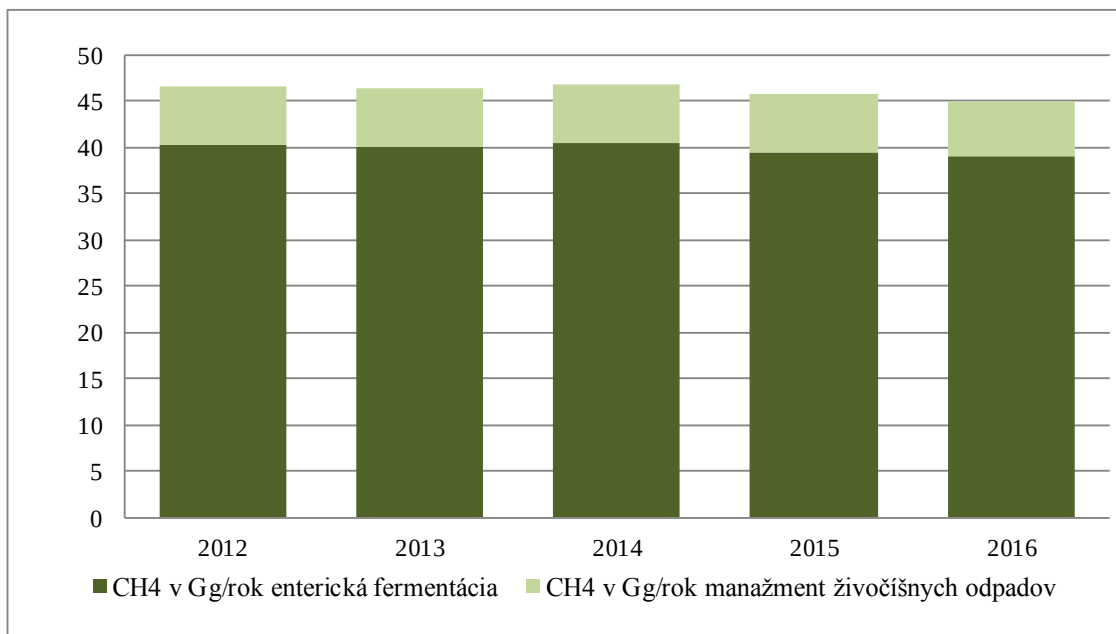
Graf 51 Vývoj emisií oxidu dusného z manažmentu živočíšnych odpadov a manažmentu poľnohospodárskych pôd v rokoch 2011 – 2016



Prameň: SHMÚ – úsek Kvalita ovzdušia, Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Dve pätiny emisií z vyprodukovaného objemu emisií tvorí metán (CH_4) emitovaný do ovzdušia hlavne ako priamy produkt látkovej výmeny u byľinožravcov (enterická fermentácia) a ako produkt odbúravania živočíšnych exkrementov.

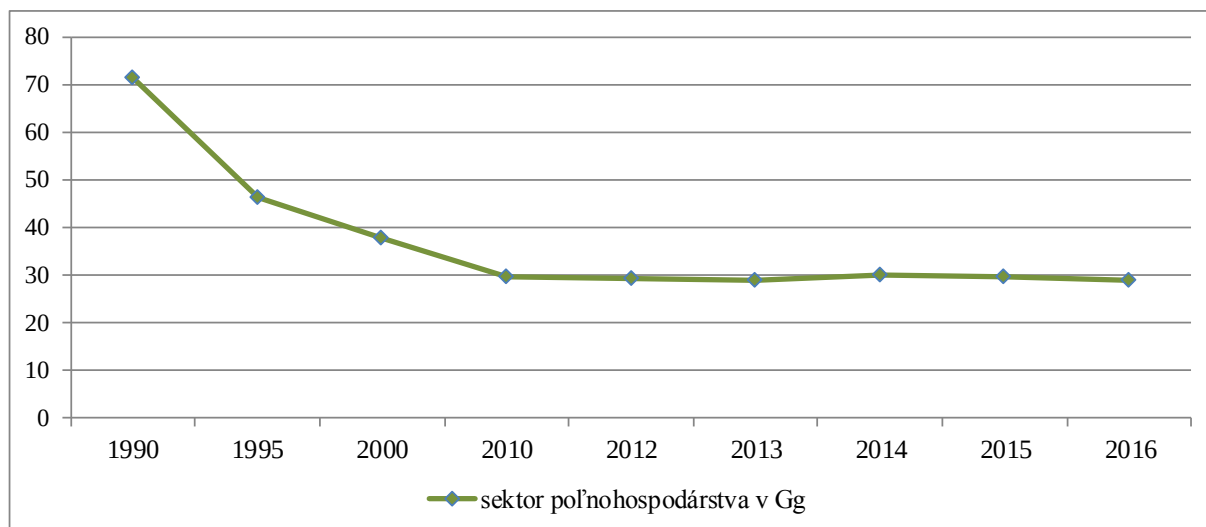
Graf 52 Vývoj emisií metánu z enterickej fermentácie a manažmentu živočíšnych odpadov v rokoch 2011- 2016



Prameň: SHMÚ – úsek Kvalita ovzdušia
Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Produkcia emisií amoniaku z poľnohospodárstva klesla v roku 2016 v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 2,9 %. Vývoj emisií amoniaku z poľnohospodárstva má od roku 1990 klesajúci charakter a od roku 2010 sa mení len minimálne.

Graf 53 Vývoj emisií amoniaku z poľnohospodárstva v rokoch 1990 - 2016 c



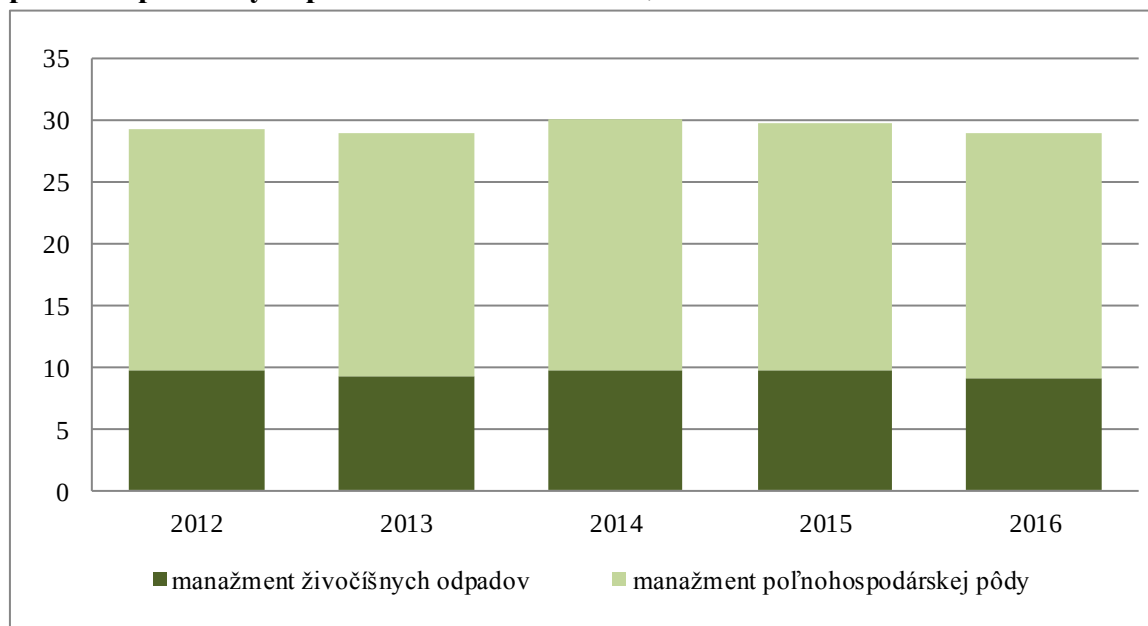
Prameň: SHMÚ – úsek Kvalita ovzdušia

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Celkové emisie amoniaku vyprodukované v rámci poľnohospodárstva zahŕňajú objem vyprodukovaného amoniaku zo živočíšnej výroby a používania priemyselných hnojív a hnoja hospodárskych zvierat v rámci rastlinnej výroby.

Podiel amoniaku emitovaného z poľnohospodárskej pôdy z celkového objemu emisií amoniaku z poľnohospodárstva predstavoval 68,4 %. Podiel amoniaku vyprodukovaného zo živočíšnej výroby predstavoval 31,6 %. Najvyšší podiel amoniaku zo živočíšnej výroby vyprodukovali nosnice (27,0 %), HD (19,19 %) a ošípané (16,3 %).

Graf 54 Vývoj emisií amoniaku z manažmentu živočíšnych odpadov a manažmentu poľnohospodárskych pôd v rokoch 2011 - 2015, v kt



Prameň: SHMÚ – úsek Kvalita ovzdušia

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Amoniak emitovaný z poľnohospodárstva sa na národnom súčte NH_3 podieľa majoritným podielom - 95,1 %.

Zraniteľné oblasti

Zraniteľné oblasti sú poľnohospodársky využívané územia, z ktorých zrážkové vody odtekajú do povrchových vôd alebo vsakujú do podzemných vôd, v ktorých je koncentrácia dusičnanov vyššia ako 50 mg.l^{-1} alebo sa môže v blízkej budúcnosti prekročiť. Kontamináciu podzemnej a povrchovej vody dusičnanmi a inými znečisťujúcimi látkami spôsobuje najmä intenzívne hospodárenie na pôde a chovné zariadenia.

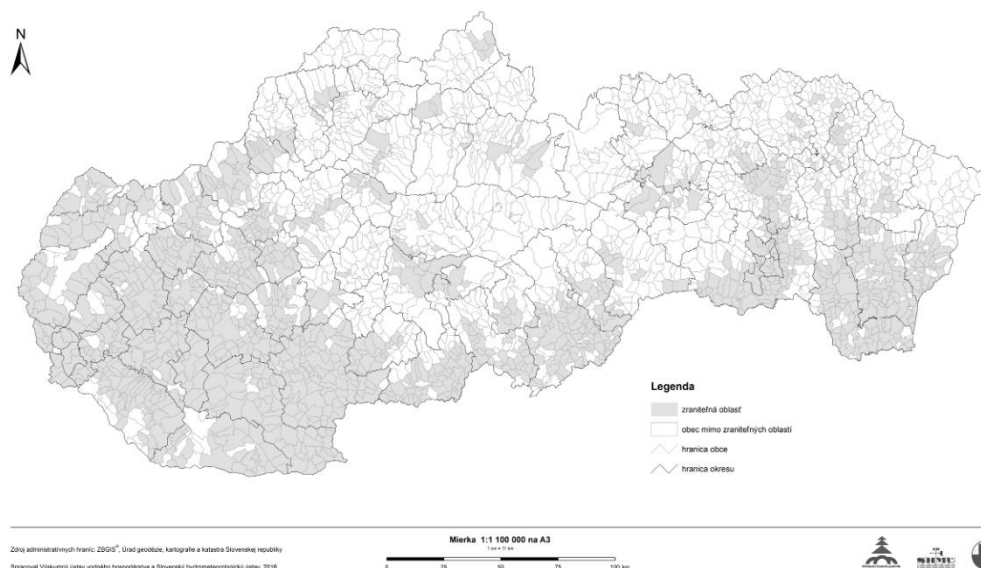
Na Slovensku sú zraniteľné oblasti vymedzené nariadením vlády č. 174/2017 Z. z., ktoré zrušuje predchádzajúce nariadenie vlády č. 617/2004, v súlade so smernicou Rady 91/676/EHS o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi pochádzajúcimi z poľnohospodárskych činností. Program hospodárenia v zraniteľných oblastiach je uvedený v zákone č. 136/2000 Z. z. o hnojivách v znení zákona č. 394/2015 Z. z., §10b, §10c. Ide o súhrn opatrení súvisiacich s aplikáciou hnojív s obsahom dusíka počas kalendárneho roka v závislosti od podmienok hospodárenia na poľnohospodárskej pôde. Na Slovensku je každá zraniteľná oblasť diverzifikovaná do troch skupín s rôznym stupňom obmedzenia aplikácie hnojív s obsahom dusíka a spôsobom hospodárenia.

Smernica vyžaduje zraniteľné oblasti kontrolovať a podľa potreby revidovať alebo rozširovať vymedzenie zraniteľných oblastí minimálne každé 4 roky, tak aby sa zohľadnili aj zmeny a skutočnosti, ktoré nebolo možné v čase ich identifikácie a vymedzenia predvídať.

V rámci pravidelného prehodnotenia zraniteľných oblastí boli v roku 2017 revidované zraniteľné oblasti na základe stavu a vývoja kvality podzemných vôd a povrchových vôd, vrátane eutrofizácie. Výsledky prehodnotenia zraniteľných oblastí boli legislatívne schválené a zoznam obcí spadajúcich do týchto oblastí sa nachádza v prílohe č. 1 nariadenia vlády SR č. 174/2017 Z. z. a budú tiež uvedené v správe o stave implementácie smernice Rady 91/676/EHS v Slovenskej republike v roku 2020.

Zraniteľné oblasti v Slovenskej republike - smernica Rady 91/676/EHS po revízii 2017

Mapa 7



Prameň: VÚVH

Plocha zraniteľných oblastí v roku 2017 sa oproti predchádzajúcemu obdobiu mierne znížila, a to predovšetkým v dôsledku dokumentovaných veľmi nízkych koncentrácií dusičnanov (< 25 mg/l) v niektorých oblastiach. Koncentrácie dusičnanov v týchto oblastiach vykazovali klesajúci, stabilný, prípadne len mierne rastúci trend vývoja dusičnanov a spĺňali všetky kritériá analýzy v súlade s metodikou revízie zraniteľných oblastí.

Plocha zraniteľných oblastí (ZO)

v km²

Tabuľka 59

Sledované obdobie	Plocha vymedzených zraniteľných oblastí
Súčasnité obdobie (od roku 2017)	12 986,62
Predchádzajúce obdobie (rok 2015)	13 684,65
Predchádzajúce obdobie (rok 2011)	13 684,65
Predchádzajúce obdobie (rok 2007)	14 616,46

Prameň: VÚVH, VÚPOP

Poznámka: Z dôvodu dostupnosti presnejších mapových vrstiev poľnohospodárskych blokov bola v roku 2008 aktualizovaná rozloha zraniteľných oblastí SR na 13 684,65 km², pričom zoznam katastrálnych území spadajúcich do zraniteľných oblastí podľa nariadenia vlády č. 617/2004 Z. z. zostal nezmenený. Rozloha jednotlivých zraniteľných oblastí bola prepočítaná na základe skutočnej rozlohy poľnohospodárskej pôdy v dotknutých katastroch obcí, t. j. do aktualizovanej rozlohy zraniteľnej oblasti nebolo zarátané územie katastra obce, ktoré nebolo poľnohospodárskou pôdou.

V roku 2017 bol sledovaný dopad poľnohospodárskej činnosti na kvalitu podzemnej vody v zraniteľných oblastiach na základe koncentrácie dusíkatých látok v celkovo 581 monitorovacích objektoch v správe VÚVH a tiež na 280 pozorovacích objektoch SHMÚ – kvantita. Údaje boli získavané aj zo základného monitoringu sietí SHMÚ – kvalita a prevádzkového monitoringu vodárenských spoločností. Výsledky monitorovania sú spracované v ročných správach o implementácii dusičnanej smernice 91/676/EHS Monitorovanie a hodnotenie znečistenia vôd dusičnanmi v zmysle smernice 91/676/EEC vypracovaných Výskumným ústavom vodného hospodárstva.

Produkcia odpadu a nakladanie s odpadom

Produkcia odpadu a nakladanie s odpadom z pôdohospodárstva v SR

v tonách

Tabuľka 60

Spôsob nakladania s odpadom	2014	2015	Index 2015/14
Zhodnocovanie	507 855	574 351	113,1
Zneškodňovanie	52 015	21 234	40,8
Iný spôsob nakladania	31 150	28 671	92,0
Spolu	591 021	624 255	105,6

Prameň: MŽP SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Produkcia odpadu a nakladanie s odpadom z potravinárskeho priemyslu v SR

v tonách

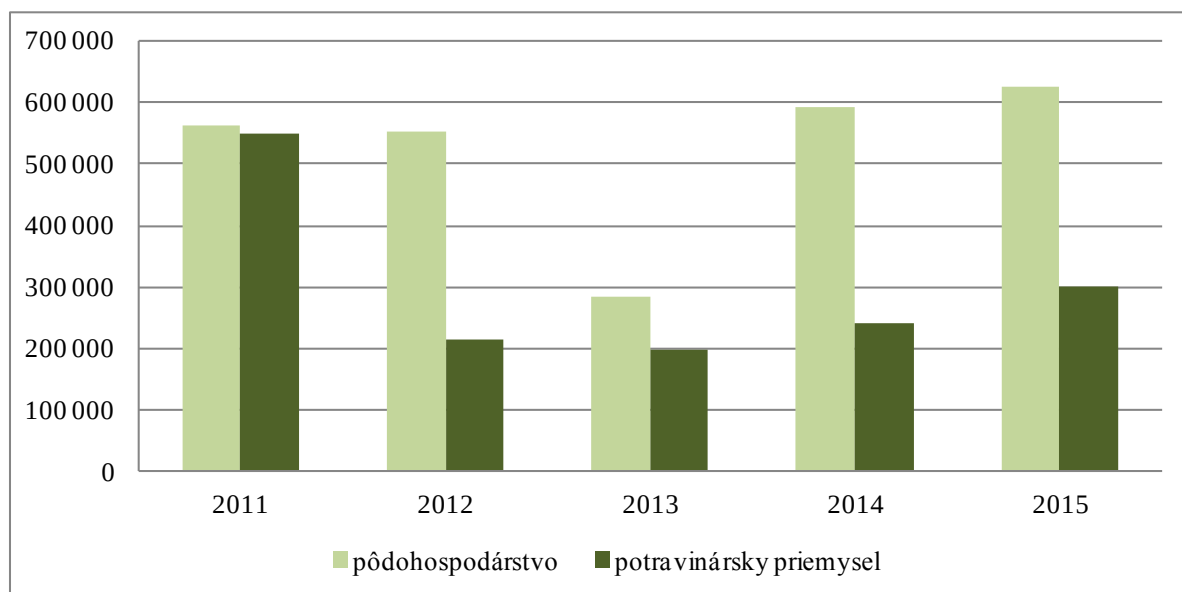
Tabuľka 61

Spôsob nakladania s odpadom	2014	2015	Index 2015/14
Zhodnocovanie	203 787	210 399	103,2
Zneškodňovanie	19 173	78 461	409,2
Iný spôsob nakladania	16 854	11 684	39,3
Spolu	239 815	300 545	125,3

Prameň: MŽP SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Graf 55 Vývoj produkcie odpadu z pôdohospodárstva a potravinár. priemyslu (v t)



Prameň: MŽP SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Odpadové vody

V roku 2016 bolo celkovo do vodných tokov vypustených 127 tisíc m³ odpadových vôd z poľnohospodárskej činnosti, čo znamenalo medziročný pokles o 2,3 %. Podiel čistených odpadových vôd na celkovom objeme vypustených odpadových vôd z poľnohospodárstva medziročne klesol, a to zo 16,2 % v roku 2015 na 15,0 % v roku 2016.

Objem odpadovej vody z poľnohospodárstva vypúšťanej do vodných tokov

v tis. m³

Tabuľka 62

Odpadová voda	2015	2016	Index 2016/15
z poľnohospodárstva, spolu	130	127	97,7
z toho: čistená	21	19	90,5
nečistená	109	108	99,1

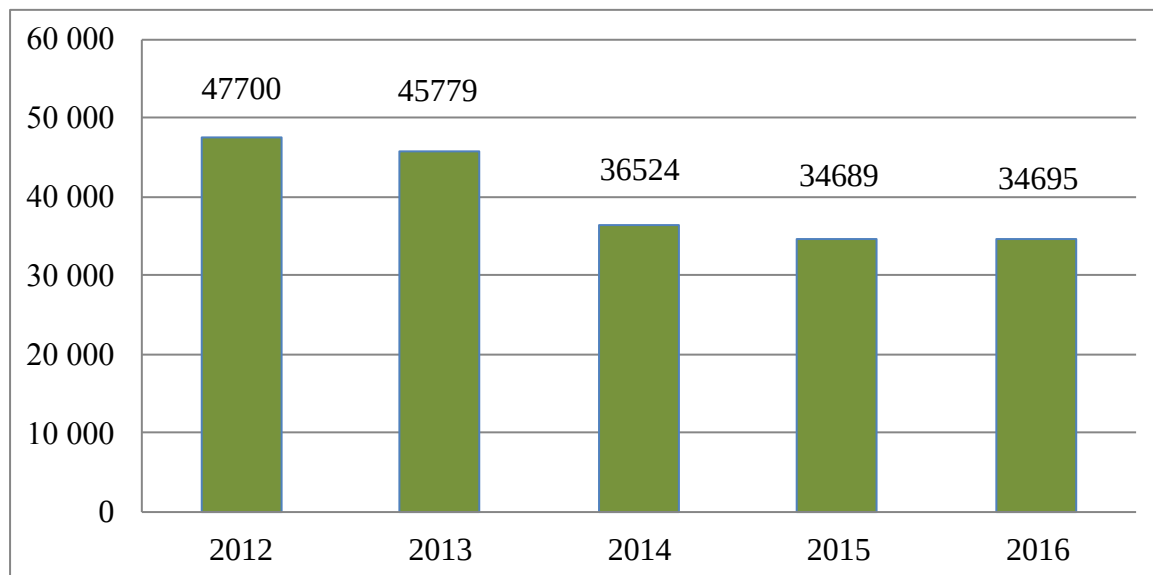
Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Aplikácia čistiarenského kalu do pôdy

V roku 2015 sa v pôdnych procesoch využilo 34 695t on sušiny kalu. Priamo do poľnohospodárskej pôdy čistiarenský kal nebol aplikovaný. Celý objem bol využitý na výrobu kompostu – 25 176 ton sušiny kalu a iným spôsobom (rekultivácia skládok, plôch, výroba pestovateľských substrátov a pod.) – 9 519 ton sušiny kalu.

Graf 56 **Množstvo kalu zhodnoteného pôdnymi procesmi (v tonách)**

Prameň: SAŽP



Vypracoval: NPPC – VÚEPP

6.3. Finančné ukazovatele súvisiace s ochranou životného prostredia

V roku 2016 poľnohospodárske podniky obstarali dlhodobý majetok na ochranu životného prostredia (ďalej ŽP) v hodnote 0,697mil. €, čo znamenalo, že po poklese v roku 2015 došlo k medziročnému nárastu o 429,2 %.

Finančné ukazovatele poľnohospodárskych podnikov v oblasti ochrany životného prostredia, v tis. €

Tabuľka 63

Ukazovateľ	2015	2016	Index 2014/13
Investície na ochranu ŽP	131,76	697,18	529,2
Bežné náklady na ochranu ŽP, spolu	1 444,38	1 601,37	110,7
z toho: vnútropodnikové náklady	595,36	513,68	86,3
náklady na ochranu ŽP hradené iným subjektom	849,02	1 087,70	128,1
Výnosy z ochrany ŽP, spolu	105,93	113,26	106,9

Prameň: ŠÚ SR, databáza Slovstat

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Bežné náklady na ochranu ŽP v roku 2016 medziročne vzrástli o 10,7 %, pod vplyvom poklesu vnútropodnikových nákladov (o 13,7 %) a nárastu nákladov na ochranu ŽP hradených iným subjektom (o 28,1 %). Výnosy z ochrany ŽP vzrástli o 6,9 %.